

ROZSUDEK SOUDU (pátého senátu)

26. dubna 2007*

Ve spojených věcech T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 a T-136/02,

Bolloré SA, se sídlem v Puteaux (Francie), zastoupená R. Saint-Estebenem a H. Calvetem, advokáty,

žalobkyně ve věci T-109/02,

Arjo Wiggins Appleton Ltd, se sídlem v Basingstoke (Spojené království), zastoupená F. Brunetem, advokátem, J. Temple Langem, solicitor, a J. Griersonem, barrister,

žalobkyně ve věci T-118/02,

podporovaná

Belgickým královstvím, zastoupeným A. Snoecx a M. Wimmerem, jako zmocněnci,

vedlejším účastníkem ve věci T-118/02,

* Jednací jazyky: španělština, němčina, angličtina a francouzština.

Mitsubishi HiTec Paper Bielefeld GmbH, dříve Stora Carbonless Paper GmbH, se sídlem v Bielefeld (Německo), zastoupená I. van Baelem, advokátem, a A. Kmiecikem, solicitor,

žalobkyně ve věci T-122/02,

Papierfabrik August Koehler AG, se sídlem v Oberkirch (Německo), zastoupená I. Brinkerem a S. Hirsbrunnerem, advokáty,

žalobkyně ve věci T-125/02,

M-real Zanders GmbH, dříve Zanders Feinpapiere AG, se sídlem v Bergisch Gladbach (Německo), zastoupená J. Burrichterem a M. Wirtzem, advokáty,

žalobkyně ve věci T-126/02,

Papeteries Mougeot SA, se sídlem v Laval-sur-Vologne (Francie), původně zastoupená G. Barsim, J. Baumgartnerem a J.-P. Hordiesem, poté G. Barsim a J. Baumgartnerem, advokáty,

žalobkyně ve věci T-128/02,

Torraspapel, SA, se sídlem v Barceloně (Španělsko), zastoupená O. Brouwerem, F. Cantosem a C. Schillemansem, advokáty,

žalobkyně ve věci T-129/02,

Distribuidora Vizcaína de Papeles, SL, se sídlem v Derio (Španělsko), zastoupená E. Pérez Medranem a I. Delgado Gonzálezem, advokáty,

žalobkyně ve věci T-132/02,

Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga, SA, se sídlem v Hernani (Španělsko), zastoupená I. Quintana Aguirrem, advokátem,

žalobkyně ve věci T-136/02,

proti

Komisi Evropských společenství, zastoupené ve věcech T-109/02 a T-128/02 W. Möllsem a F. Castillem de la Torre, jako zmocněnci, ve spolupráci s N. Coutrelisem, advokátem, ve věcech T-118/02 a T-129/02 W. Möllsem a A. Whelanem, jako zmocněnci, ve spolupráci s M. van der Woudem, advokátem, ve věci T-122/02 původně R. Wainwrightem a W. Möllsem, poté R. Wainwrightem a A. Whelanem, jako zmocněnci, ve věcech T-125/02 a T-126/02 W. Möllsem

a F. Castillem de la Torre, ve spolupráci s H.-J. Freundem, advokátem, ve věcech T-132/02 a T-136/02 W. Möllsem a F. Castillem de la Torre, ve spolupráci s J. Rivas Andrésem a J. Gutiérrez Gisbertem, advokáty,

žalované,

jejichž předmětem je zrušení rozhodnutí Komise 2004/337/ES ze dne 20. prosince 2001 v řízení podle článku 81 Smlouvy o ES a článku 53 Dohody o EHP (věc COMP/E-1/36.212 – Samopropisovací papír) (Úř. věst. 2004, L 115, s. 1), nebo, podpůrně, snížení pokuty uložené žalobcům tímto rozhodnutím,

SOD PRVNÍHO STUPNĚ EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ (pátý senát),

ve složení M. Vilaras, předseda, F. Dehousse a D. Šváby, soudci,

vedoucí soudní kanceláře: J. Palacio González, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednáních konaných dne 2. června (T-132/02 a T-136/02), 7. června (T-109/02 a T-128/02), 14. června (T-122/02), 16. června (T-118/02 a T-129/02) a 21. června 2005 (T-125/02 a T-126/02),

vydává tento

Rozsudek

Skutečnosti předcházející sporu

- 1 Papírenská skupina Sappi, jejíž mateřskou společností je Sappi Ltd, na podzim 1996 poskytla Komisi informace a dokumenty, které Komisi vedly k podezření, že existuje nebo existovala tajná kartelová dohoda týkající se stanovení cen v odvětví samopropisovacího papíru, v němž Sappi působila jako výrobce.

- 2 S ohledem na poznatky sdělené Sappi provedla Komise na základě čl. 14 odst. 2 a 3 nařízení č. 17 Rady ze dne 6. února 1962, prvního nařízení, kterým se provádějí články [81] a [82] Smlouvy (Úř. věst. 1962, 13, s. 204; Zvl. vyd. 08/01, s. 3) šetření u několika výrobců samopropisovacího papíru. Dne 18. a 19. února 1997 byla tedy v prostorách Arjo Wiggins Belgium SA, Papeteries Mougeot SA (dále jen „Mougeot“), Torraspapel, SA, Sarriopapel y Celulosa, SA (dále jen „Sarrió“) a Grupo Torras, SA provedena šetření stanovená v čl. 14 odst. 3 nařízení č. 17. Mezi červencem a prosincem 1997 byla krom toho provedena šetření u Sappi, Arjo Wiggins Appleton plc (dále jen „AWA“), Arjo Wiggins Europe Holdings Ltd, Arjo Wiggins SA a její dceřiné společnosti Guérimand SA, Mougeot, Torraspapel, Sarrió, Unipapel, Sociedade Comercial de Celulose e Papel L^{da}, Stora Carbonless Paper GmbH (dále jen „Stora“; dříve Stora-Feldmühle AG) a Papierfabrik August Koehler AG (dále jen „Koehler“).

- 3 Komise v roce 1999 v souladu s článkem 11 nařízení č. 17 rovněž zaslala žádosti o informace AWA, Mougeot, Torraspapel, Cartiere Sottrici Binda SpA (dále jen „Binda“), Carrs Paper Ltd (dále jen „Carrs“), Distribuidora Vizcaína de Papeles, SL (dále jen „Divipa“), Ekman Iberica, SA (dále jen „Ekman“), Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga, SA (dále jen „Zicuñaga“), Koehler, Stora, Zanders Feinpapier AG (dále jen „Zanders“) a Copigraph SA. Dotyčné podniky byly v těchto žádostech vyzvány, aby poskytly informace ohledně jejich oznámení o zvýšení ceny, objemu prodeje, zákazníků, obratu a setkání se soutěžiteli.

- 4 AWA, Stora a Copigraph ve svých odpovědích na žádosti o informace přiznaly svou účast na vícestranných schůzkách kartelové dohody konaných mezi výrobcí samopropisovacího papíru. Poskytly Komisi jednotlivé dokumenty a informace.

- 5 Mougeot dne 14. dubna 1999 navázala kontakt s Komisí a prohlásila, že je ochotna spolupracovat při šetření podle sdělení Komise o neuložení nebo snížení pokut v případech kartelových dohod (Úř. věst. 1996, C 207, s. 4, dále jen „sdělení o spolupráci“). Přiznala existenci kartelové dohody, jejímž předmětem bylo stanovení cen samopropisovacího papíru, a poskytla Komisi informace o struktuře kartelu, a zejména o jednotlivých schůzkách, kterých se její zástupci účastnili.

- 6 Komise dne 26. července 2000 v této věci zahájila řízení a přijala oznámení námitek (dále jen „ON“), které zaslala 17 podnikům, mezi jinými AWA, Bolloré SA a její dceřině společnosti Copigraph, Carrs, Zicuñaga, Divipa, Mitsubishi HiTech Paper Bielefeld GmbH (dále jen „MHTP“), dříve Stora, Mougeot, Koehler, Sappi, Torraspapel a Zanders. Tyto podniky měly přístup k vyšetřovacímu spisu v podobě kopie na CD-ROM, který jim byl zaslán dne 1. srpna 2000.

- 7 Všechny podniky, kterým bylo zasláno ON, kromě Binda, International Paper a Mitsubishi Paper Mills Ltd, podaly písemné připomínky jako odpověď na námítky uvedené Komisí.
- 8 Dne 8. a 9. března 2001 se konalo slyšení.
- 9 Komise poté, co byl konzultován Poradní výbor pro restriktivní praktiky a dominantní postavení, a s ohledem na závěrečnou zprávu úředníka pro slyšení, přijala dne 20. prosince 2001 rozhodnutí 2004/337/ES v řízení podle článku 81 Smlouvy o ES a článku 53 Dohody o Evropském hospodářském prostoru (EHP) (věc COMP/E-1/36.212 – Samopropisovací papír) (Úř. věst. 2004, L 115, s. 1, dále jen „rozhodnutí“).
- 10 Komise v čl. 1 prvním pododstavci rozhodnutí konstatuje, že jedenáct podniků porušilo čl. 81 odst. 1 ES a čl. 53 odst. 1 dohody o EHP tím, že se účastnilo souboru dohod a jednání ve vzájemné shodě v odvětví samopropisovacího papíru.
- 11 Komise v čl. 1 druhém pododstavci rozhodnutí konstatuje, že AWA, Bolloré, MHTP, Koehler, Sappi, Torraspapel a Zanders se protiprávního jednání účastnily od ledna 1992 do září 1995, Carrs od ledna 1993 do září 1995, Divipa od března 1992 do ledna 1995, Zicuñaga od října 1993 do ledna 1995 a Mougeot od května 1992 do září 1995.
- 12 V článku 2 rozhodnutí je podnikům uvedeným v článku 1 uloženo ukončit protiprávní jednání uvedené v uvedeném článku, pokud tak již neučinily, a zdržet se v rámci svých aktivit spojených se samopropisovacím papírem jakékoli dohody nebo jednání ve vzájemné shodě, které by mohlo mít předmět shodný nebo podobný s předmětem protiprávního jednání.

13 Podle čl. 3 prvního pododstavce rozhodnutí byly dotýčným podnikům uloženy následující pokuty:

- AWA: 184,27 milionu eur;
- Bolloré: 22,68 milionu eur;
- Carrs: 1,57 milionu eur;
- Divípa: 1,75 milionu eur;
- MHTP: 21,24 milionu eur;
- Zicuñaga: 1,54 milionu eur;
- Mougeot: 3,64 milionu eur;
- Koehler: 33,07 milionu eur;
- Sappi Ltd: 0 eur;
- Torraspapel: 14,17 milionu eur;
- Zanders: 29,76 milionu eur.

- 14 Podle čl. 3 druhého pododstavce rozhodnutí jsou pokuty splatné ve lhůtě tří měsíců od oznámení rozhodnutí. Článek 3 třetí pododstavec rozhodnutí stanoví, že po uplynutí této lhůty budou automaticky dlužné úroky ve výši úroku uplatňovaného Evropskou centrální bankou na její hlavní refinancující operace k 1. prosinci 2001, zvýšeného o 3,5 procentního bodu, tedy 6,77 %.
- 15 Rozhodnutí bylo zasláno jedenácti podnikům uvedeným v člancích 1 a 2 rozhodnutí.
- 16 Z rozhodnutí vyplývá (bod 77 odůvodnění), že účastníci kartelové dohody se společně dohodli na celkovém protisoutěžním plánu směřujícím zejména ke zlepšení rentability účastníků kolektivními zvyšováními cen. V rámci tohoto celkového plánu spočíval podle rozhodnutí hlavní cíl kartelové dohody v dohodě o zvýšení cen a časovém rozvrhu jejich provedení.
- 17 Za tímto účelem byly organizovány schůzky na jednotlivých úrovních, obecné, vnitrostátní nebo regionální. Podle bodu 89 odůvodnění rozhodnutí následovala po obecných schůzkách kartelu řada vnitrostátních nebo regionálních schůzek, jejichž předmětem bylo zajistit na jednotlivých trzích uplatnění zvýšení cen dohodnutých na obecných schůzkách. Účastníci si na těchto schůzkách vyměňovali podrobné a individuální informace o svých cenách a objemech prodeje (bod 97 odůvodnění rozhodnutí). Na některých vnitrostátních schůzkách kartelu byly pro zajištění uplatnění dohodnutého zvýšení cen každému účastníku přiděleny kvóty a pro každého z nich stanoveny podíly na trhu (bod 81 odůvodnění rozhodnutí).
- 18 Komise měla za to, že všechny hlavní subjekty EHP se účastnily ujednání zakládajících kartelovou dohodu a že posledně uvedená byla pojata, řízena a podporována na vysokých úrovních hierarchie každého účastníčoho se podniku.

Provádění tohoto druhu kartelové dohody ze své podstaty automaticky způsobuje závažné narušení hospodářské soutěže (bod 377 odůvodnění rozhodnutí). Komise měla vzhledem k charakteru šetřeného jednání, jeho konkrétního dopadu na trh samopropisovacího papíru a skutečnosti, že se týkalo celého společného trhu a, po jeho vytvoření, celého EHP, za to, že podniky, kterým bylo rozhodnutí určeno, se dopustily velmi závažného protiprávního jednání porušujícího čl. 81 odst. 1 ES a čl. 53 odst. 1 Dohody o EHP (bod 404 odůvodnění rozhodnutí).

- 19 Komise pro vymezení výchozí částky pokuty podle závažnosti protiprávního jednání dotyčné podniky zařadila do pěti kategorií podle jejich poměrného významu na relevantním trhu (body 406 až 409 odůvodnění rozhodnutí). Aby byl zajištěn dostatečně odrazující účinek pokuty, zvýšila poté takto vymezenou výchozí částku pro AWA, Bolloré a Sappi o 100 % (body 410 až 412 odůvodnění rozhodnutí). Komise poté, aby stanovila základní částku uložených pokut, zohlednila délku trvání protiprávního jednání, kterého se každý podnik dopustil (body 413 až 417 odůvodnění rozhodnutí).
- 20 Komise na základě přitěžujících okolností zvýšila o 50 % základní výši pokuty uložené AWA z důvodu její role vůdce (body 418 až 424 odůvodnění rozhodnutí). Komise v projednávaném případě neshledala žádnou polehčující okolnost.
- 21 Komise přizpůsobila konečné výše pokuty, aby zohlednila ustanovení čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 (bod 434 odůvodnění rozhodnutí), poté uplatnila sdělení o spolupráci, které odůvodňovalo snížení výše pokut o 50 % pro Mougeot, o 35 % pro AWA, o 20 % pro „Bolloré (Copigraph)“ a o 10 % pro Carrs, MHTP a Zanders (body 435 až 458 odůvodnění rozhodnutí).

Řízení a návrhová žádání účastníků řízení

- 22 Samostatnými návrhy došlými kanceláři Soudu od 11. do 18. dubna 2002 podaly Bolloré (T-109/02), AWA (T-118/02), MHTP (T-122/02), Koehler (T-125/02), Zanders (T-126/02), Mougeot (T-128/02), Torraspapel (T-129/02), Divipa (T-132/02) a Zicuňaga (T-136/02) projednávané žaloby.
- 23 Bolloré navrhuje, aby Soud:
- zrušil články 1, 2 a 3 rozhodnutí v rozsahu, ve kterém se jí tyto články týkají;
  - podpůrně podstatně snížil výši pokuty, která jí byla uložena v článku 3 rozhodnutí;
  - uložil Komisi náhradu nákladů řízení.
- 24 AWA navrhuje, aby Soud:
- zrušil nebo podpůrně podstatně snížil výši pokuty, která jí byla uložena na základě rozhodnutí;
  - uložil Komisi náhradu nákladů řízení;
  - přijal jakákoliv jiná opatření, která by považoval za vhodná.

25 Belgické království, které vstoupilo do řízení jako vedlejší účastník na podporu návrhových žádání AWA, navrhuje, aby Soud podstatně snížil výši pokuty uložené posledně jmenované.

26 MHTP navrhuje, aby Soud:

- zrušil článek 1 rozhodnutí v rozsahu, ve kterém z něj vyplývá, že se účastnila protiprávního jednání před 1. lednem 1993;
- snížil výši pokuty, která jí byla uložena;
- uložil Komisi náhradu nákladů řízení.

27 Koehler navrhuje, aby Soud:

- zrušil rozhodnutí;
- podpůrně snížil výši pokuty, která jí je uložena v článku 3 rozhodnutí;
- uložil Komisi náhradu nákladů řízení.

28 Zanders navrhuje, aby Soud:

- zrušil článek 3 rozhodnutí v rozsahu, v němž jí ukládá pokutu 29,76 milionu eur;
- podpůrně snížil pokutu, která jí byla uložena v článku 3 rozhodnutí;
- uložil Komisi náhradu nákladů řízení.

29 Mougeot navrhuje, aby Soud:

- zrušil rozhodnutí;
- podpůrně podstatně snížil výši pokuty uložené Komisi;
- uložil Komisi náhradu nákladů řízení.

30 Torraspapel navrhuje, aby Soud:

- zrušil článek 1 rozhodnutí v rozsahu, v němž uvádí, že žalobkyně porušila čl. 81 odst. 1 ES od 1. ledna 1992 do září 1993, a snížil v důsledku toho pokutu;

- podstatně snížil pokutu uloženou žalobkyni v článku 3 rozhodnutí;

- uložil Komisi náhradu nákladů řízení, včetně výdajů a úroků spojených s poskytnutím bankovní záruky nebo se zaplacením pokuty nebo její části.

31 Divipa navrhuje, aby Soud:

- zrušil rozhodnutí v rozsahu, ve kterém shledává kromě její účasti na kartelové dohodě týkající se španělského trhu, její účast na kartelu zahrnujícím celý trh EHP, a podpůrně snížil pokutu, která je jí uložena tímto rozhodnutím;

- uložil Komisi náhradu nákladů řízení.

32 Zicuñaga navrhuje, aby Soud:

- zrušil články 1, 3 a 4 rozhodnutí v rozsahu, v němž se jí tyto články týkají;

- podpůrně snížil výši pokuty uložené Komisí následujícím způsobem:
  - zrušil zvýšení pokuty o 10 % z důvodu, že její účast na protiprávním jednání nepřesahuje jeden rok;

— podstatně snížil z důvodu existence polehčujících okolností základní výši pokuty alespoň na 60 %;

— uložil Komisi náhradu nákladů řízení.

33 Komise v každé z těchto věcí navrhuje žalobu zamítnout a uložit žalobkyni náhradu nákladů řízení.

34 Soud ve věcech T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-128/02, T-132/02 a T-136/02 položil písemné dotazy, na které dotčení účastníci řízení odpověděli ve stanovené lhůtě.

35 Dopisem ze dne 14. června 2005 obsahujícím vyjádření ke zprávě k jednání žalobkyně ve věci T-126/02 informovala Soud o změně svého názvu a stanov, Zanders Feinpapiere AG, nyní M-real Zanders GmbH (dále jen „Zanders“).

36 Řeči účastníků řízení a jejich odpovědi na otázky položené Soudem byly vyslechnuty na jednáních, která se konala dne 2., 7., 14., 16. a 21. června 2005.

37 Vzhledem k tomu, že účastníci řízení byli Soudem na jednání v každé věci vyzváni, aby předložili svá vyjádření ohledně případného spojení všech věcí pro účely rozsudku, a vzhledem k tomu, že účastníci řízení nevznesli námitky, Soud má za to, že je namístě v souladu s článkem 50 jeho jednacího řádu spojit projednávané věci pro účely rozsudku.

Právní otázky

- 38 Návrhová žádání žalobkyň směřující ke zrušení rozhodnutí nebo zrušení či snížení pokuty.

I – K návrhovým žádáním směřujícím ke zrušení rozhodnutí

- 39 Žalobkyně sledují podle konkrétního případu zrušení rozhodnutí buď celkové, nebo některých jeho ustanovení, která se jich týkají. Tato návrhová žádání směřující ke zrušení se zakládají na formálních žalobních důvodech, které se týkají průběhu správního řízení, a žalobních důvodů ve věci samé, týkajících se zjištění a posouzení Komisí účasti některých podniků na protiprávním jednání.

A – K žalobním důvodům týkajícím se průběhu správního řízení

1. K prvnímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení práva být vyslechnut vyplývajícího z neposkytnutí dokumentů kvalifikovaných jako důvěrné v průběhu správního řízení Komisí

a) Argumenty účastníků řízení

- 40 Zicuñaga tvrdí, že jak z právní teorie, tak z článku 19 nařízení č. 17 vyplývá, že úplný přístup k vyšetřovacímu spisu je procesní zárukou určenou k zajištění účinného výkonu práv obhajoby, zejména práva být vyslechnut. Zdůrazňuje, že tato záruka

směřuje k tomu, aby bylo dotčenému účastníku řízení umožněno nejen zpochybnit dokumenty v neprospěch uplatněné Komise, avšak rovněž k získání přístupu k dokumentům ve prospěch, které by mohly být užitečné pro jeho obhajobu.

- 41 Co se týče dokumentů důvěrného charakteru, podle jejího názoru Komisi přísluší skloubit legitimní zájem dotčeného podniku na zachování důvěrnosti na straně jedné s právy obhajoby na straně druhé. Komise však nemohla ve svém konečném rozhodnutí vycházet z dokumentů, ohledně kterých se obviněný nemohl vyjádřit. Zamítnutí Komise předat v průběhu správního řízení dokument je krom toho porušením práv obhajoby, pokud existuje šance, že by správní řízení mohlo vést v případě předání tohoto dokumentu dotčenému k jinému výsledku. Z toho podle Zicuñaga vyplývá, že nezveřejnění dokumentů označených Komise za důvěrné porušilo práva obhajoby žalobkyně.
- 42 Komise zdůrazňuje, že šetření, které provedla, dodržuje všechny požadované záruky a neporušuje žádnou právní zásadu. Má krom toho za to, že v rozsahu, ve kterém Zicuñaga neupřesňuje, které dokumenty v neprospěch Komise použila, je její argument nepřipustný.

b) Závěry Soudu

- 43 Je třeba úvodem zdůraznit nejednoznačný charakter argumentace Zicuñaga. Název dotčeného žalobního důvodu („Porušení práva být vyslechnut. Neposkytnutí dokumentů v neprospěch“) vede k domnění, že žalobkyně zpochybňuje pouze nepředání v průběhu správního řízení Komise dokumentů v neprospěch použitých v rozhodnutí. Jiné části její žaloby naznačují, že rovněž zpochybňuje neposkytnutí

dokumentů, které mohly údajně obsahovat poznatky ve prospěch, v průběhu uvedeného řízení.

- 44 Pokud Zicuñaga hodlá zpochybnit skutečnost, že Komise během správního řízení neposkytla dokumenty, které byly v rozhodnutí údajně použity v neprospěch, je třeba uvést, jak Komise činí ve svých písemnostech, že Zicuñaga neoznačila žádný dokument takového charakteru. Vzhledem k tomu, že její tvrzení není nijak podloženo, musí být odmítnuto.
- 45 Pokud Zicuñaga kritizuje skutečnost, že jí Komise v průběhu správního řízení zamítla přístup k dokumentům údajně užitečným pro její obhajobu, neboť mohly obsahovat poznatky v její prospěch, je třeba připomenout, že podle judikatury je za účelem umožnění dotčeným podnikům užitečně se bránit proti námitkám vůči nim vzneseným v ON Komise povinna jim umožnit nahlédnout do celého vyšetřovacího spisu, s výjimkou dokumentů obsahujících obchodní tajemství jiných podniků nebo jiné důvěrné informace, jakož i s výjimkou interních dokumentů Komise (rozsudek Soudu ze dne 20. března 2002, LR AF 1998 v. Komise, T-23/99, Recueil, s. II-1705, bod 170 a uvedená judikatura).
- 46 Právo podniků a sdružení podniků na ochranu jejich obchodního tajemství musí být kromě toho vyváжено zaručením práva nahlédnout do celého spisu. Pokud má tedy Komise za to, že některé dokumenty v jejím vyšetřovacím spise obsahují obchodní tajemství nebo jiné informace důvěrného charakteru, musí připravit nebo nechat připravit podniky nebo sdružení podniků, od nichž pochází dotčené dokumenty, jejich nedůvěrné verze. Pokud se příprava nedůvěrných verzí všech dokumentů zdá být složitá, musí předat dotčeným účastníkům řízení dostatečně přesný seznam

dokumentů, které jsou problematické, aby jim umožnila posoudit vhodnost požádat o nahlédnutí do specifických dokumentů (viz v tomto smyslu rozsudek Soudu ze dne 29. června 1995, *Solvay v. Komise*, T-30/91, Recueil, s. II-1775, body 88 až 94).

- 47 Z písemností Zicuňaga v projednávaném případě vyplývá, že zvláště zpochybňuje skutečnost, že jí Komise zamítla přístup k podrobným informacím uvedeným v bodech 288 odůvodnění rozhodnutí, týkajícím se prodejů uskutečněných v každé zemi na území EHP během referenčního období kartelové dohody několika obviněnými podniky, včetně Zicuňaga. Podle posledně uvedené tyto informace pravděpodobně obsahují poznatky, které by jí umožnily prokázat, že neuplatňovala politiku cen dohodnutých s evropskými výrobci samopropisovacího papíru.
- 48 Ze seznamu dokumentů obsažených ve spise ve věci T-136/02 předloženého Komisí jako odpověď na otázku položenou Soudem se v tomto ohledu jeví, že Komise dala stranám během správního řízení k dispozici nedůvěrnou verzi dokumentů odpovídajících informacím uvedeným v bodě 288 odůvodnění, pokud tyto dokumenty byly označeny za nepřístupné. Zicuňaga tedy mohla posoudit vhodnost požádat o nahlédnutí do specifických dokumentů.
- 49 Je namístě v tomto ohledu připomenout, že v řízení, v němž se konstatuje porušení článku 81 ES, není Komise povinna z vlastní iniciativy zpřístupnit dokumenty, které nejsou obsaženy v jejím vyšetřovacím spisu a které nehodlá v konečném rozhodnutí použít v neprospěch dotyčných stran. Strana, která se během správního řízení dozví, že Komise má k dispozici dokumenty, které by mohly být užitečné pro její obhajobu, je povinna orgánu předložit výslovnou žádost o jejich zpřístupnění. Opomenutím takto učinit v průběhu správního řízení dochází v této otázce k prekluzi, co se týče žaloby na neplatnost, která bude případně podána proti konečnému rozhodnutí (rozsudek Soudu ze dne 15. března 2000, *Cimenteries CBR a další v. Komise*,

T-25/95, T-26/95, T-30/95 až T-32/95, T-34/95 až T-39/95, T-42/95 až T-46/95, T-48/95, T-50/95 až T-65/95, T-68/95 až T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 a T-104/95, Recueil, s. II-491, dále jen „rozsudek Cement“, bod 383).

- 50 Zicuňaga však v průběhu správního řízení nepředložila žádnou formální žádost o nahlédnutí do důvěrné verze výše uvedených informací. I když totiž ve své odpovědi na otázku položenou Soudem uvádí písemnou žádost o nahlédnutí do těchto informací a předkládá dopis, kterým se tato žádost Komisí zamítá, je nutno konstatovat, že tato žádost je z 3. dubna 2002, a byla tedy podána po ukončení správního řízení a přijetí rozhodnutí. Nepředložení takové žádosti Zicuňaga během správního řízení má tedy, co se týče žaloby na neplatnost, účinek prekluze.
- 51 Je tedy namístě tento žalobní důvod uvedený Zicuňaga zamítnout.

2. K druhému žalobnímu důvodu, založenému na porušení práva přístupu ke spisu z důvodu nepředání dokumentů neobsažených ve vyšetřovacím spise poskytnutém ve formě CD-ROM

a) Argumenty účastníků řízení

- 52 Koehler Komisi vytýká, že jí neumožnila přístup k některým dokumentům, které nebyly součástí vyšetřovacího spisu předaného na CD-ROM adresátům ON ze dne 1. srpna 2000. Týká se to zejména odpovědí ostatních adresátů ON na ně, jakož i příloh k těmto odpovědím, zejména zprávy znalce uvedené v poznámce pod čarou č. 365 rozhodnutí, které bylo AWA sděleno Komisí. Tvrdí, že četné odkazy na

odpovědi na ON, které jsou uvedeny v rozhodnutí, prokazují, že Komise vycházela z těchto odpovědí ve své analýze skutkových okolností a při výpočtu pokut. Koehler dodává, že odpověď Mougeot na ON ukazuje, že spis zjevně rovněž obsahoval informace, které byly užitečné pro její obhajobu.

- 53 Komise odpovídá, že i když je pravda, že může vycházet pouze ze skutečností, ke kterým se dotyčné podniky mohly vyjádřit, odpovědi na ON nejsou součástí vyšetřovacího spisu, ke kterému musí být umožněn přístup. Správní řízení musí být považováno po přijetí těchto odpovědí za ukončené a nemůže pokračovat do nekonečna, neboť každý podnik si přeje se vyjádřit k vyjádřením ostatních. Koehler neuvedl poznatek v neprospěch, na kterém Komise založila námitku proti ní, aniž by se v tomto ohledu mohla vyjádřit.

b) Závěry Soudu

- 54 Argumentace Koehler může být chápána jako obsahující dva aspekty. Jednak byly Komisí použity v rozhodnutí jako poznatky v neprospěch některé dokumenty, které nebyly obsaženy ve vyšetřovacím spise, ke kterému měla přístup, aniž by k nim Koehler měla přístup během správního řízení a mohla se k nim vyjádřit. Komise dále Koehler nepředala dokumenty neobsažené ve vyšetřovacím spisu, ke kterému měla přístup, které mohly obsahovat poznatky v její prospěch. Tyto dva body musí být analyzovány odděleně.
- 55 Co se zaprvé týče neoznámení údajných poznatků v neprospěch neobsažených ve vyšetřovacím spise, ke kterému měla Koehler přístup, je třeba úvodem připomenout, že dokument může být považován za dokument v neprospěch žalobce, pouze je-li

Komisi použit na podporu konstatování protiprávního jednání, kterého se tento žalobce účastnil (rozsudek Cement, bod 284).

56 Vzhledem k tomu, že dokumenty neoznámené dotčeným stranám v průběhu správního řízení nejsou platnými důkazními prostředky (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 3. července 1991, AKZO v. Komise, C-62/86, Recueil, s. I-3359, bod 21; rozsudky Soudu ze dne 10. března 1992, Shell v. Komise, T-11/89, Recueil, s. II-757, body 55 a 56, a ICI v. Komise, T-13/89, Recueil, s. II-1021, body 34 a 35), je namístě, pokud se ukáže, že Komise vycházela v napadeném rozhodnutí z dokumentů neobsažených ve vyšetřovacím spise, které nebyly žalobkyním oznámeny, odmítnout uvedené dokumenty jako důkazní prostředky (rozsudek Cement, bod 382; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 25. října 1983, AEG v. Komise, 107/82, Recueil, s. 3151, body 24 až 30; rozsudky Solvay v. Komise, bod 46 výše, bod 57, a výše uvedený rozsudek ICI v. Komise, bod 36).

57 Z toho vyplývá, že pokud Komise v řízení podle čl. 81 odst. 1 ES zamýšlí za účelem zjištění existence protiprávního jednání opřít o část odpovědi na oznámení námitek nebo o dokument připojený k takové odpovědi, musí ostatním účastníkům takového řízení umožnit vyjádřit se k takovému důkazu (viz v tomto smyslu rozsudky AKZO v. Komise, bod 56 výše, bod 21, Shell v. Komise, bod 56 výše, bod 55, a ICI v. Komise, bod 56 výše, bod 34).

58 Žalobkyně v projednávaném případě obecně ve své žalobě tvrdí, že „[z] důvodu četných odkazů v poznámkách pod čarou nemůže být pochybností o tom, že Komise použila vyjádření ostatních stran k podložení jak svého popisu skutkových okolností, tak výpočtu výše pokuty“. Tak obecné tvrzení však neumožňuje vymezit, jaké zvláštní dokumenty byly v rozhodnutí údajně využity jako poznatky v neprospěch Koehler. Koehler ostatně na jednání připustila, že neexistoval žádný dokument v její neprospěch, ke kterému by neměla přístup.

- 59 Co se zadruhé týče neoznámení údajných poznatků ve prospěch neobsažených ve vyšetřovacím spise, ke kterému měla přístup, jde, podle Koehler, o odpovědi jiných adresátů ON na ně, jakož i o přílohy k těmto odpovědím. Neprokuje však, že výslovně Komisi požádala o oznámení těchto poznatků; na jednání dokonce připustila, že žádost o přístup k těmto dokumentům nepředložila. Je tedy nepřipustné, aby Koehler před Soudem zpochybňovala skutečnost, že k nim neměla přístup (viz v tomto smyslu rozsudek Cement, bod 383; viz rovněž bod 49 výše).
- 60 Koehler nadto neprokázala, že pokud by měla přístup k odpovědím ostatních adresátů ON na ně a k přílohám k těmto odpovědím, mohla uvést argumenty, které by ovlivnily výsledek, ke kterému rozhodnutí dospělo (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 10. července 1980, Distillers v. Komise, 30/78, Recueil, s. 2229, bod 26, a rozsudek Soudu ze dne 27. listopadu 1990, Kobor v. Komise, T-7/90, Recueil, s. II-721, bod 30).
- 61 Co se totiž zaprvé týče zprávy znalce přiložené AWA k její odpovědi na ON, pokud odkaz učiněný Koehler na uvedenou zprávu směřuje k identifikaci dokumentu neobsaženého ve vyšetřovacím spise, ke kterému měla přístup, který mohl být užitečný pro její obhajobu, z rozhodnutí vyplývá (body 390, 392 a 396 odůvodnění rozhodnutí), že Komise argumenty týkající se údajného nedostatku konkrétního dopadu protiprávního jednání na trh, uvedené ve správním řízení AWA na základě této zprávy výslovně zamítla. Argument Koehler vycházející ze skutečnosti, že nedostatek přístupu k této zprávě ve správním řízení uškodilo její obhajobě, tedy nemůže být přijat.
- 62 Co se dále týče odpovědi Mougeot na ON, Koehler ve své replice tvrdí, že uvedená odpověď prokazuje, že spis zjevně obsahoval informace užitečné k její obhajobě. V tomto ohledu odkazuje na část této odpovědi uvedené v bodě 293 odůvodnění rozhodnutí, ve které Mougeot tvrdí, že „[ON] neprokuje, že schůzky AEMCP [Association of European Manufacturers of Carbonless Paper] sloužily jako rámec

koluzním mechanismům před restrukturalizací sdružení v září 1993“, čímž se vrací k prohlášení učiněnému dříve Komisi. V bodě 295 odůvodnění rozhodnutí však Komise výslovně tento argument odmítá, neboť uplatňuje, že prohlášení Sappi, ve spojení s prohlášeními Mougeot a AWA, prokazují, že obecné schůzky kartelu byly zahájeny nejpozději v roce 1992. Odkazem na body 112 a 113 odůvodnění rozhodnutí doplňuje, že důkazy poskytnuté Sappi potvrzují, že existovala koluze v rámci schůzek AEMCP nebo schůzek konaných u jejich příležitosti před zářím 1993. Část odpovědi Mougeot na ON uvedené Koehler tedy oproti tomu, co tvrdí posledně uvedená, neprokazuje, že odpovědi na ON a dokumenty k nim přiložené by tomuto podniku umožnily rozvinout argumenty, které mohly vést správní řízení k jinému výsledku.

63 Vzhledem ke všem předchozím úvahám je namístě tento žalobní důvod zamítnout.

3. Ke třetímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení práv obhajoby a zásady kontradiktornosti vyplývající z nesouladu mezi ON a rozhodnutím

a) Argumenty účastníků řízení

64 Bolloré tvrdí, že Komise ve stadiu ON uvedla její účast na protiprávním jednání pouze z důvodu její odpovědnosti jako mateřské společnosti za osobní jednání její dceřiné společnosti Copigraph. Rozhodnutí naopak obsahuje novou námitku vůči ní, vycházející z její osobní a samostatné účasti v kartelové dohodě. Tvrdí, že Komise tím, že jí neumožnila vyjádřit se k této námitce ve správním řízení, porušila vůči ní práva obhajoby.

- 65 Komise zpochybňuje, že by Bolloré byla v rozhodnutí považována za osobně se účastnící protiprávního jednání. Žalobkyni jsou přičtena jednání její dceřiné společnosti z důvodu, že s ní tvoří jeden a tentýž podnik. Tento žalobní důvod tedy může být přijat, pouze pokud by bylo prokázáno, že přičtení protiprávního jednání žalobkyni z tohoto důvodu není uvedeno v ON nebo pokud by bylo prokázáno, že Komise své posouzení v rozhodnutí založila na skutečnostech, ke kterým se Bolloré nemohla vyjádřit během postupu před zahájením soudního řízení. Tak tomu však není.

b) Závěry Soudu

- 66 K tomuto bodu je třeba připomenout, že dodržování práv obhajoby, které je základní zásadou práva Společenství a které musí být zachováno za všech okolností, zejména v jakémkoliv řízení, které může vést k uložení sankcí, i když se jedná o správní řízení, vyžaduje, aby dotčenému podniku bylo umožněno užitečně vyjádřit své stanovisko k realitě a relevanci skutečností, námitek a okolností dovolávaných Komisí (rozsudek Soudu ze dne 16. prosince 2003, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied a Technische Unie v. Komise*, T-5/00 a T-6/00, Recueil, s. II-5761, bod 32 a uvedená judikatura).
- 67 Stejně tak podle judikatury musí oznámení námitek obsahovat popis námitek, které jsou formulovány dostatečně jasně, byť stručně, aby bylo dotčeným osobám umožněno skutečně zjistit, jaké chování jim Komise vytyká. Pouze za této podmínky totiž může oznámení námitek splnit svou funkci vyplývající z nařízení Společenství, spočívající v poskytnutí všech nezbytných informací podnikům a sdružením podniků za účelem jejich účinné obhajoby před tím, než Komise přijme konečné rozhodnutí (rozsudek Soudního dvora ze dne 31. března 1993, *Ahlström Osakeyhtiö a další*

v. Komise, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 a C-125/85 až C-129/85, Recueil, s. I-1307, bod 42, a rozsudek Soudu ze dne 14. května 1998, *Mo och Domsjö v. Komise*, T-352/94, Recueil, s. II-1989, bod 63).

- 68 Porušení práv obhajoby ve správním řízení se krom toho posuzuje ve světle námitek uvedených Komisí v ON a v rozhodnutí (rozsudky Soudu ze dne 29. června 1995, *ICI v. Komise*, T-36/91, Recueil, s. II-1847, bod 70, a *Solvay v. Komise*, bod 46 výše, bod 60). Za těchto podmínek konstatování porušení práv obhajoby předpokládá, že námitka, o které podnik tvrdí, že mu nebyla učiněna v ON, je Komisí uvedena v napadeném rozhodnutí.
- 69 S ohledem na judikaturu připomenutou ve třech předchozích bodech je třeba v projednávaném případě nejprve ověřit, na jakém základě Komise v rozhodnutí uvedla odpovědnost Bolloré v protiprávním jednání. Relevantní ukazatele jsou uvedeny v bodech 353 až 356 odůvodnění rozhodnutí [část II (Právní posouzení), bod 2.3 (Odpovědnost za protiprávní jednání 2) (Copigraph a Bolloré)].
- 70 Tyto body odůvodnění jsou následujícího znění:

„(353) Copigraph, 100% dceřiná společnost [Bolloré] (dříve Bolloré Technologies SA) během délky trvání protiprávního jednání, byla v listopadu 1998 koupena AWA. Copigraph ukončila svou činnost dne 2. února 2000, s účinností k 30. prosinci 2000. Bolloré má za to, že nemůže být považována za odpovědnou za chování Copigraph, neboť posledně uvedená má úplnou hospodářskou samostatnost. Tato samostatnost podle Bolloré vychází z následujících faktorů: řídicí struktury Copigraph a Bolloré

byly zcela odlišné, Copigraph měla vlastní infrastrukturu a její obchodní politika byla nezávislá, neboť získávala prakticky 35 % svých potřeb surovin vně skupiny Bolloré, zejména u jednoho jejího soutěžitele.

(354) Copigraph byla součástí úseku ‚[Z]vlášt ní papíry‘ Bolloré a řídicí pracovník této jednotky v tehdejší době, [p. V.], byl zároveň generálním ředitelem Copigraph. Obchodní ředitel Copigraph v tehdejší době, [p. J. B.], měl krom toho rovněž od roku 1994 funkci v prodeji papírny Thonon. [Bolloré] byla tedy nutně informována o účasti své dceřiné společnosti na kartelové dohodě.

(355) Existují rovněž důkazy přímo o účasti mateřské společnosti [Bolloré] na aktivitách v rámci kartelu. Bolloré byla členem AEMCP, jehož oficiální schůzky rovněž od ledna 1992 do září 1993 sloužily jako schůzky kartelu. Zástupce Bolloré, [p. V.], vedoucí jejího úseku ‚[Z]vlášt ní papíry‘ se účastnil těchto schůzek kartelu s obchodním ředitelem Copigraph. Účastnil se rovněž schůzky kartelu dne 1. října 1993 věnované francouzskému trhu. Obchodní ředitel Copigraph byl přítomen na všech pozdějších schůzkách kartelu, na kterých byli identifikováni individuální zástupci Copigraph. Všechny tyto schůzky se konaly v roce 1994 a jak již bylo uvedeno, obchodní ředitel Copigraph zastával zároveň funkci v prodeji v Bolloré.

(356) Komise má na tomto základě za to, že Bolloré musí být vzhledem ke kartelové dohodě považována za odpovědnou nejen za své vlastní chování, avšak rovněž za chování Copigraph během celého specifikovaného období.“

71 Z části výše uvedeného rozhodnutí vyplývá, že Bolloré byla přičtena odpovědnost za protiprávní jednání jednak z důvodu, že měla být považována za odpovědnou za účast své dceřiné společnosti Copigraph na kartelové dohodě, a jednak z důvodu, že existovaly důkazy její přímé účasti na aktivitách kartelu.

- 72 Bolloré nezpochybnuje, že ON jí umožnilo seznámit se a vyjádřit se ke skutečnosti, že Komise jí v uvedeném ON přičetla protiprávní jednání z důvodu její odpovědnosti jako 100% mateřské společnosti Copigraph v době protiprávního jednání za účast Copigraph na kartelové dohodě. Její námitka se týká neuvedení v ON úmyslu Komise přičíst jí protiprávní jednání rovněž z důvodu její přímé účasti na aktivitách v rámci kartelové dohody.
- 73 Relevantní části ON jsou uvedeny v bodech 240 až 245 a 248 [část II (Právní posouzení), bod B (Použití pravidel hospodářské soutěže) 8 (Odpovědnost za protiprávní jednání)].
- 74 Je třeba nejprve uvést, že Komise v těchto bodech ON nikterak neuváděla přímou účast Bolloré na kartelové dohodě, na rozdíl od údajů týkajících se jiných mateřských společností uvedených v ON, jako je AWA a Torraspapel, u kterých Komise uvádí, co se týče AWA, že „[se] přímo a samostatně účastnila zakázané dohody prostřednictvím svého úseku Arjo Wiggins Carbonless Paper Operation“, a co se týče Torraspapel, že „[e]xistují rovněž důkazy přímé účasti mateřské společnosti na koluzních aktivitách“.
- 75 Jak dále správně zdůrazňuje Bolloré, z bodu 243 ON vyplývá, že Komise rozlišila mezi dvěma druhy situací:

„Co se týče vztahů mezi mateřskými společnostmi a dceřinými společnostmi, Komise zaslala toto oznámení námitek mateřské společnosti, pokud

— se protiprávního jednání účastnily dvě nebo více jejích dceřiných společností,

— se protiprávního jednání účastnila mateřská společnost.

V ostatních případech účasti dceřiné společnosti je oznámení zasláno dceřiné společnosti a mateřské společnosti.“

76 Co se týče skupiny tvořené Bolloré a Copigraph, ON bylo zasláno nejen Bolloré, avšak rovněž Copigraph, což s ohledem na kritéria uvedená v bodě 243 ON mělo Bolloré vést k myšlence, že Komise neměla ve stadiu ON za to, že Bolloré, mateřská společnost skupiny, se přímo účastnila protiprávního jednání.

77 Je nutno konstatovat, že podle ON Komise hodlala přičíst odpovědnost za protiprávní jednání Bolloré pouze z důvodu skutečnosti, že Bolloré jako mateřská společnost skupiny tvořené v době protiprávního jednání z Bolloré a Copigraph, její 100% dceřiné společnosti, měla být považována za odpovědnou za protiprávní chování Copigraph. Při výkladu ON nemohla Bolloré předvídat, že Komise hodlala vycházet rovněž z její přímé účasti na aktivitách v rámci kartelové dohody, aby jí přičetla odpovědnost za protiprávní jednání, jak to činí v rozhodnutí.

78 Je třeba dodat, že skutečnosti uvedené Komisí v bodě 355 odůvodnění rozhodnutí na podporu její teze týkající se přímé účasti Bolloré na protiprávním jednání, tedy členství Bolloré v AEMCP a její zastoupení p. V. a J. B. na několika schůzkách kartelu, nebyly v ON uvedeny. I když totiž v souladu s tezí Komise připustíme, že členství Bolloré v AEMCP vyplývá z dokumentů přiložených k ON, je nutno konstatovat, že v něm Komise uvádí mezi členy AEMCP pouze Copigraph, a nikoli

Bolloré. Pokud jde o p. V. a J. B., na schůzkách kartelu byli v ON neustále označováni za zástupce Copigraph, a nikoli Bolloré. V žádné části ON krom toho Komise neuvedla Bolloré mezi podniky zastoupenými na takových schůzkách.

79 ON tedy Bolloré neumožnilo seznámit se s námitkou vycházející z její přímé účasti na protiprávním jednání, dokonce ani se skutečnostmi uvedenými Komisí v rozhodnutí na podporu této námitky, takže Bolloré, jak to vyplývá z výkladu její odpovědi na ON, nemohla užitečně zajistit svou obhajobu ve správním řízení ohledně této námitky a těchto skutečností.

80 Je však třeba zdůraznit, že i když rozhodnutí obsahuje nová skutková nebo právní tvrzení, ohledně kterých nebyly dotyčné podniky vyslechnuty, konstatovaná vada způsobí neplatnost rozhodnutí v tomto bodě, pouze pokud dotyčná tvrzení nemohou být právně dostačujícím způsobem prokázána na základě jiných skutečností uvedených v rozhodnutí, ke kterým se dotyčné podniky mohly vyjádřit (rozsudek Soudu ze dne 30. září 2003, *Atlantic Container Line a další v. Komise*, T-191/98, T-212/98 až T-214/98, Recueil, s. II-3275, bod 196; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek Soudu ze dne 28. února 2002, *Compagnie générale maritime a další v. Komise*, T-86/95, Recueil, s. II-1011, bod 447). Porušení práv obhajoby Bolloré krom toho může ovlivnit platnost rozhodnutí v rozsahu, v němž se týká Bolloré, pouze pokud rozhodnutí vycházelo pouze z přímé účasti Bolloré na protiprávním jednání (viz v tomto smyslu rozsudek *Mo och Domsjö v. Komise*, bod 67 výše, bod 74). Vzhledem k tomu, že v tomto případě totiž nová námitka v rozhodnutí vycházející z přímé účasti Bolloré na aktivitách v rámci kartelu nemůže být přijata, nemohla být posledně uvedené přičtena odpovědnost za protiprávní jednání.

81 Naopak, pokud by se při přezkumu ve věci samé ukázalo (viz dále body 123 až 150), že Komise právem považovala Bolloré za odpovědnou za účast její dceřiné společnosti Copigraph na kartelové dohodě, protiprávnost, které se Komise dopustila, by nepostačovala k odůvodnění zrušení rozhodnutí, protože by nemohla

mít určující vliv, pokud jde o výrok uvedený orgánem (viz v tomto smyslu rozsudky Soudu ze dne 14. května 2002, *Graphischer Maschinenbau v. Komise*, T-126/99, Recueil, s. II-2427, bod 49, a ze dne 14. prosince 2005, *Honeywell v. Komise*, T-209/01, Sb. rozh. s. II-5527, bod 49). Podle ustálené judikatury totiž pokud určité důvody rozhodnutí samy o sobě mohou právně dostačujícím způsobem odůvodňovat toto rozhodnutí, vady, jimiž mohou být stíženy jiné důvody rozhodnutí, nemají v žádném případě vliv na jeho výrok (rozsudek Soudu ze dne 21. září 2005, *EDP v. Komise*, T-87/05, Sb. rozh. s. II-3745, bod 144; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 12. července 2001, *Komise a Francie v. TF1*, C-302/99 P a C-308/99 P, Recueil, s. I-5603, body 26 až 29).

4. Ke čtvrtému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení práv obhajoby, práva na spravedlivý proces a zásady presumpce nevinny

a) Argumenty účastníků řízení

- 82 Zicuňaga zaprvé tvrdí, že Komise porušila zásadu presumpce nevinny tím, že uvedla její účast na kartelové dohodě na základě pouhých domněnek a nepřímých prohlášení. Uvádí, že neexistence dostatečně zřejmé sankce v případě poskytnutí nepřesných nebo neúplných informací může podniky nabádat, aby předaly Komisi přetvořené nebo zkreslené informace, aby zhodnotily svou spolupráci. Zicuňaga dodává, že zatímco původně mohl podnik očekávat shovívavost Komise pouze v případě poskytnutí rozhodujících důkazů, Komise následně svůj postoj zmírnila. Namítá, že za těchto podmínek musí být prohlášení Sappi zohledněna s opatrností a mohou být považována za důvěryhodná, pouze pokud jsou podložena dalšími důkazy.

- 83 Zicuňaga zadruhé uplatňuje, že Komise nemůže svá posouzení zakládat na svědectvích jedné osoby, jejíž identita není známa, aniž by porušila práva obhajoby tím, že neumožní tvrzení tohoto svědka v rámci jeho výslechu vyvrátit. Odkazujíc na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, tvrdí, že je nezbytné moci konfrontovat svědka s jeho tvrzeními, aby bylo možno posoudit důvěryhodnost svědectví a dotyčné osoby a umožnit obviněnému zpochybnit svědectví v jeho neprospěch a klást otázky svědkovi při jeho výpovědi nebo později.
- 84 Komise zpochybňuje kvalifikaci poznatků, ze kterých vychází pro prokázání účasti Zicuňaga na protiprávním jednání jako pouhých předpokladů nebo nepřímých prohlášení. Zdůrazňuje, že soudy Společenství nikdy nezpochybily legalitu sdělení o spolupráci ani důkazní hodnotu prohlášení z tohoto titulu učiněných podniky. Nařízení č. 17 krom toho nestanoví možnost klást otázky svědkům v rámci správního řízení a žalobkyně Soudu nepředložila žádost v tomto smyslu.

b) Závěry Soudu

- 85 Pokud Zicuňaga touto argumentací hodlá popírat důkazní hodnotu prohlášení neidentifikovaných osob uvedených Komisí na podporu námitek uvedených proti Zicuňaga v rozhodnutí, vztahuje se na uvedenou argumentaci přezkum ve věci samé, k němuž dojde později, neboť spočívá v ověření dostatečné prokázanosti těchto námitek.
- 86 Pokud se zkoumaná argumentace týká rovněž porušení práv obhajoby a práva na spravedlivý proces v rozsahu, ve kterém neuvedení v ON identity osoby nebo osob, které učinily prohlášení podpírající posouzení Komise týkající se Zicuňaga, jí

zabránilo zpochybnit tato posouzení podáním žádostí o vyslechnutí uvedené osoby nebo uvedených osob ve správním řízení, je třeba připomenout, že i když čl. 6 odst. 3 písm. d) Evropské úmluvy o ochraně základních práv a svobod (EÚLP) stanoví, že „každý, kdo je obviněn z trestného činu, má tato minimální práva [...] vyslýchat nebo dát vyslýchat svědky proti sobě a dosáhnout předvolání a výslech svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek jako svědků proti sobě“, z ustálené judikatury však vyplývá, že Komise není soudem ve smyslu článku 6 EÚLP (rozsudky Soudního dvora ze dne 29. října 1980, Van Landewyck a další v. Komise, 209/78 až 215/78 a 218/78, Recueil, s. 3125, bod 81, a ze dne 7. června 1983, Musique diffusion française a další v. Komise, 100/80 až 103/80, Recueil, s. 1825, bod 7). Článek 15 odst. 4 nařízení č. 17 krom toho výslovně stanoví, že rozhodnutí Komise ukládající pokuty za porušení práva hospodářské soutěže nemají trestněprávní povahu (rozsudek Soudu ze dne 6. října 1994, Tetra Pak v. Komise, T-83/91, Recueil, s. II-755, bod 235).

87 Skutečností zůstává, že Komise je povinna ve správním řízení dodržovat obecné zásady práva Společenství (rozsudek Musique diffusion française a další v. Komise, bod 86 výše, bod 8). Je však třeba zdůraznit jednak, že i když Komise může vyslechnout fyzické nebo právnické osoby, pokud to považuje za nutné, nemá právo předvolat svědky v neprospěch bez jejich souhlasu, a jednak, že skutečnost, že ustanovení práva hospodářské soutěže Společenství nestanoví povinnost Komise předvolat svědky ve prospěch, jejichž svědectví by bylo požadováno, není v rozporu s výše uvedenými zásadami (rozsudek Soudu ze dne 20. března 2002, HFB a další v. Komise, T-9/99, Recueil, s. II-1487, bod 392).

88 V projednávaném případě se krom toho jeví, že Zicuñaga nepředložila žádný údaj, ze kterého by se jevilo, že Komisi ve správním řízení požádala o upřesnění, pokud jde o identitu osob, které učinily prohlášení uvedená Komisí na podporu námitek uvedených vůči ní v ON, za účelem vyslechnutí těchto osob v její přítomnosti. Dále neprokázala, že ve správním řízení požádala o předvolání a vyslechnutí svědků ve prospěch.

89 S ohledem na to, co předchází, tento žalobní důvod v rozsahu, v němž vychází z porušení práv obhajoby a práva na spravedlivý proces, musí být zamítnut. V rozsahu, ve kterém je jeho předmětem zpochybnění důkazní hodnoty poznatků uvedených Komisí na podporu námitek uvedených vůči Zicuñaga v rozhodnutí, splývá jeho analýza s přezkumem ve věci samé.

5. K pátému žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení zásady řádné správy při šetření věci a nedostatku odůvodnění rozhodnutí

a) Argumenty účastníků řízení

90 Zanders Komisi vytýká, že věc šetřila pouze v její neprospěch. Tvrdí, že Komise měla zohlednit poznatky, které jí poskytla v prosinci 2000 a březnu 2001 ohledně její určující roli při ukončení kartelové dohody nebo že měla provést v případě pochybností další šetření ohledně hodnoty těchto poznatků. Zpochybňuje rovněž skutečnost, že Komise nezohlednila zprávu znalce, kterou předložila v březnu 2001, aby prokázala zanedbatelný, ne-li nulový dopad pokusů plnit kartelové dohody o cenách. Rozhodnutí krom toho neobsahuje žádné odůvodnění nezohlednění těchto dvou skutečností. Neobsahuje navíc žádnou část přezkoumávající individuální úlohu Zanders.

91 Komise tvrdí, že Zanders nepodkládá své tvrzení, podle kterého měla zvláštní úlohu v ukončení protiprávního jednání. Pokud jde o dopad dohod o cenách na trh, Komise mu věnovala v rozhodnutí celý oddíl (bod 382 až 402 odůvodnění rozhodnutí) v rámci přezkumu konkrétních účinků protiprávního jednání. Rozhodnutí plně respektuje povinnost odůvodnění tím, že šetří jednání žalobkyně

společně s jednáním jiných pěti podniků v bodech 263 až 271 odůvodnění rozhodnutí. Zanders krom toho ve své odpovědi na ON neuplatnila, že měla výlučně pasivní úlohu.

b) Závěry Soudu

⁹² Je namístě připomenout, že v takovém případě, jako je projednáváný případ, ve kterém orgány disponují posuzovací pravomocí, aby byly schopny plnit svou úlohu, má dodržení záruk přiznaných právním řádem Společenství o to větší význam; k těmto zárukám patří zejména povinnost příslušného orgánu přezkoumat s péčí a nestranností všechny relevantní skutečnosti projednáváného případu (rozsudek Soudního dvora ze dne 21. listopadu 1991, Technische Universität München, C-269/90, Recueil, s. I-5469, bod 14; rozsudky Soudu ze dne 24. ledna 1992, La Cinq v. Komise, T-44/90, Recueil, s. II-1, bod 86, a ze dne 11. července 1996, Métropole télévision a další v. Komise, T-528/93, T-542/93, T-543/93 a T-546/93, Recueil, s. II-649, bod 93).

⁹³ Podle ustálené judikatury musí z odůvodnění vyžadovaného článkem 253 ES jasné a jednoznačně vyplývat úvahy orgánu Společenství, jež příslušný akt vydal, aby tak se zúčastněné osoby mohly seznámit s důvody, které vedly k přijetí opatření, a příslušný soud mohl vykonávat svůj přezkum. Požadavek odůvodnění musí být posuzován v závislosti na okolnostech případu, zejména v závislosti na obsahu aktu, povaze dovolávaných důvodů a zájmu, který mohou mít osoby, kterým je akt určen, nebo jiné osoby, kterých se akt bezprostředně a osobně dotýká, na získání těchto vysvětlení (rozsudek Soudního dvora ze dne 2. dubna 1998, Komise v. Sytraval a Brink's France, C-367/95 P, Recueil, s. I-1719, bod 63, a rozsudek Soudu ze dne 20. března 2002, Lögstör Rör v. Komise, T-16/99, Recueil, s. II-1633, bod 368).

- 94 V tomto ohledu je nutno konstatovat, že z rozhodnutí jasně a jednoznačně vyplývají úvahy Komise a umožňují Zanders seznámit se s důvody přijatého opatření a Soudu vykonávat přezkum. V bodech 263 až 271 odůvodnění rozhodnutí totiž Komise přezkoumává účast Zanders na kartelové dohodě spolu s účastí AWA, Koehler, Sappi, Stora a Torraspapel.
- 95 Zanders konkrétněji uplatňuje nezohlednění své role při ukončení protiprávního jednání a odborné znalosti, které poskytla.
- 96 Co se týče role Zanders při ukončení protiprávního jednání, je třeba uvést, že ve své odpovědi na ON ze dne 12. prosince 2000 Zanders uvedla dopis generálního ředitele International Paper všem zaměstnancům skupiny ze dne 1. dubna 1996, ve kterém je upozorňuje na skutečnost, že skupina klade velký důraz na dodržování zákonů a etiky v rámci kontaktů se zákazníky, obchodními partnery, správními úřady a jinými instancemi. Rovněž uvádí schůzku jí organizovanou a určenou dodržování práva hospodářské soutěže jejími řídicími pracovníky a přijetí programu slučitelnosti s tímto právem. Připomněla krom toho, že předseda jejího představenstva, který se stal dne 1. ledna 1996 předsedou AEMCP, veřejně a jednoznačně, poté, co se stal předsedou sdružení, prohlásil, že podnik upustil od koluzních aktivit.
- 97 Je nutno konstatovat, že poznatky uvedené v předchozím bodě byly Zanders předloženy v její odpovědi na ON na podporu jejích vyjádření směřujících k vyvrácení námitky uvedené Komisí v ON týkající se pokračování koluzních kontaktů po podzimu 1995. Přesněji řečeno, poznatky byly předloženy v rámci argumentace uvedené Zanders pro prokázání, že od podzimu 1995 se již neúčastnila tajných schůzek kartelu ani jednání ve vzájemné shodě ohledně cen se soutěžiteli, její cenová politika byla samostatná a zvláště zvýšení cen, které uskutečnila v září 1996, nevyplývalo z koluzní schůzky.

- 98 Je však nesporné, že argumentace Zanders uvedená v předchozím bodě byla Komisí zohledněna ve správním řízení. Ukončení protiprávního jednání uvedeného v rozhodnutí pro Zanders totiž odpovídá září 1995, a nikoliv, jako v ON, březnu 1997.
- 99 Naopak, ani odpověď Zanders ze dne 12. prosince 2000 na ON, ani další vyjádření zasláné dne 2. března 2001 Zanders Komisi neuvádějí, že poznatky uvedené v bodě 96 výše nebo jiné poznatky byly Zanders uvedeny ve správním řízení za účelem prokázání, jak se Zanders nyní snaží učinit, že měla určující roli při ukončení protiprávní kartelové dohody tak, aby bylo možno odůvodnit přiznání polehčující okolnosti v rámci stanovení pokuty. Zanders nemůže za těchto podmínek Komisi vytýkat porušení zásady řádné správy z důvodu, že posledně uvedená opomenula zohlednit výše uvedené poznatky jako poznatky údajně určené k prokázání, že rozhodujícím způsobem přispěla k ukončení koluze před prvními šetřeními Komise.
- 100 Stejně tak je namístě uvést, že Zanders ve své odpovědi na ON nenamítala, že měla v kartelové dohodě výhradně pasivní roli. Nemůže tedy v tomto ohledu uvádět nedostatek odůvodnění rozhodnutí. Pro období od 1992 do podzimu 1995 ostatně ve své odpovědi na ON zpochybnila, že měla přední nebo prvořadou roli, kterou jí přičítaly body 187 a 199 ON. Uplatňovala tedy, že neexistují přítěžující okolnosti. Komise je však vůči Zanders neuplatnila.
- 101 Co se krom toho týče zprávy znalce objednané Koehler, MHTP a Zanders od společnosti PricewaterhouseCoopers, tato zpráva ze dne 2. března 2001 je nazvaná „Situace hospodářské soutěže na evropském trhu samopropisovacího papíru od léta

nebo podzimu 1995 do února nebo března 1997“ (dále jen „zpráva PricewaterhouseCoopers“).

- 102 Z průvodního dopisu ke zprávě PricewaterhouseCoopers vyplývá, že hlavním cílem posledně uvedené bylo vyvrátit tvrzení uvedená Komisí v ON, co se týče fungování kartelové dohody na trhu samopropisovacího papíru v období od léta nebo podzimu 1995 do února nebo března 1997. Závěr této zprávy krom toho výslovně uvádí skutečnost, že podle ekonomické analýzy tři dotyční výrobci od léta nebo podzimu 1995 do února nebo března 1997 nejednali ve shodě.
- 103 Je nutno konstatovat, že zpráva PricewaterhouseCoopers se týká období, které se nachází mimo období uvedené v rozhodnutí jako doba protiprávního jednání. V tomto rozsahu nemůže být považována za relevantní.
- 104 Ze znění žaloby se však jeví, že kritika Zanders se týká skutečnosti, že Komise opomenula zohlednit údaje uvedené rovněž ve zprávě PricewaterhouseCoopers směřující k prokázání zanedbatelného, ne-li neexistujícího dopadu pokusů plnit kartelovou dohodu o cenách v období od ledna 1992 do podzimu 1995.
- 105 V tomto ohledu i při uvážení, že je namístě zohlednit akcesorické údaje uvedené na podporu irelevantního prokázání, nemůže být Komisi vytýkáno, že nezohlednila argumenty Zanders ohledně údajně omezeného dopadu kartelové dohody.

106 V bodě 388 odůvodnění rozhodnutí je totiž uvedeno následující:

„AWA, Carrs, MHTP (Stora), Koehler, Sappi a Zanders tvrdí, že skutečný dopad kartelové dohody na trh samopropisovacího papíru v EHP byl velmi omezený, či dokonce že kartelová dohoda neměla žádný negativní dopad. Tyto podniky v tomto ohledu hlavně uvádí skutečnost, že dopad na ceny byl omezený nebo nulový, neboť ceny skutečně dosažené na trhu byly nižší než zvýšení, o kterých bylo rozhodnuto nebo která byla oznámena. Podle těchto účastníků kartelové dohody to prokazuje, že dohodnutá zvýšení cen nebyla v praxi uskutečněna. Předložily četné argumenty na podporu tohoto tvrzení, zejména následující: ceny a marže výrobců výrazně klesly; ceny samopropisovacího papíru odráží hlavně změny nákladů a poptávky po papírové drti a v posledních fázích kartelové dohody omezení kapacity; hospodářská soutěž mezi výrobci nadále existovala; výrobci museli individuálně sjednávat zvýšení cen se zákazníky.“

107 I když tato část rozhodnutí výslovně neuvádí zprávu PricewaterhouseCoopers zasloupanou Zanders Komisi ve správním řízení, nesporně prokazuje skutečnost, že Komise v uvedeném řízení zohlednila údaje poskytnuté zejména Zanders, aby prokázala zanedbatelný, ne-li neexistující dopad pokusů plnit kartelové dohody o cenách v době protiprávního jednání. Zamítnutí argumentů podniků založených na těchto údajích Komisí znamená, že Komise měla za to, že tyto argumenty nemohly změnit její stanovisko týkající se konkrétního dopadu protiprávního jednání na trh uvedené v bodech 382 až 387 odůvodnění rozhodnutí. Tato část naopak nemůže být vykládána tak, že prokazuje, že Komise ve svém posouzení věci opomenula náležitě zohlednit poznatky uvedené Zanders na svou obhajobu (viz v tomto smyslu rozsudek Soudu ze dne 11. března 1999, Thyssen Stahl v. Komise, T-141/94, Recueil, s. II-347, bod 118).

108 Po analýze, která předchází, je namíste tento pátý žalobní důvod zamítnout.

6. K šestému žalobnímu důvodu, založenému na porušení zásady řádné správy, práva nahlédnout do spisu a práv obhajoby vyplývajícím z obtížné lokalizovatelnosti některých dokumentů ve vyšetřovacím spisu a nepoužitelnosti seznamu dokumentů obsažených v uvedeném spise

a) Argumenty účastníků řízení

109 AWA tvrdí, že seznam dokumentů přiložených Komisí k CD-ROM, který jí byl předán ve správním řízení, byl nepoužitelný. Tvrdí totiž, že tento seznam neobsahoval rejstřík ani popis dotyčných dokumentů, avšak omezoval se na uvedení důvodů týkajících se údajně důvěrného charakteru některých z těchto dokumentů a umístění případného odpovídajícího nedůvěrného znění.

110 Koehler namítá, že před odesláním CD-ROM adresátům ON Komise ze spisu vyňala některé důvěrné dokumenty a nahradila je nedůvěrnými zněním, která byla vložena do jiných míst spisu. Komise se však ani v ON ani v rozhodnutí nesnažila změnit odpovídajícím způsobem odkazy na takto přemístěné dokumenty. Neuvedla krom toho existenci těchto nedůvěrných znění ani neuvedla, jak ve spisu tato znění nalézt. Co se týče seznamu dokumentů vyhotoveného Komisí, umožňuje pouze velmi přibližnou identifikaci uvedených dokumentů. Někdy je dokonce nemožné dotčené dokumenty nalézt.

111 Komise má za to, že jí nemůže být vytýkáno žádné porušení práv obhajoby. Jednak dala podnikům k dispozici zároveň s CD-ROM seznam jednotlivých dokumentů spisu za použití obvyklé klasifikace týkající se přístupnosti dokumentů. Krom toho

dokumenty uvedené v ON byly k němu již přiloženy se seznamem uvádějícím důvěrná a odpovídající nedůvěrná znění.

b) Závěry Soudu

- 112 Z údajů poskytnutých Komisí ve dvou dotyčných věcech (T-118/02 a T-125/02) vyplývá, že dne 26. července 2000 adresátům ON zaslala zároveň s uvedeným ON a dokumenty v něm uvedenými seznam dokumentů k ON přiložených. Tento seznam byl předložen Komisí v příloze k její žalobní odpovědi ve věci T-125/02. Komise na žádost Soudu rovněž předložila uvedený seznam ve věci T-118/02.
- 113 Dotčený seznam obsahuje pro každý dokument uvedený v ON podle pořadí citace v uvedeném ON stručný popis dokumentu, identitu podniku, u kterého byl dokument nalezen nebo který jej předal, číslo dokumentu a popřípadě číslo jeho nedůvěrného znění.
- 114 Adresáti ON dne 1. srpna 2000 krom toho od Komise získali zároveň s CD-ROM obsahujícím celý vyšetřovací spis Komise seznam nazvaný „Seznam dokumentů“ upřesňující pro každý dokument podle pořadí číslování spisu kód přístupnosti dokumentu (A pro přístupný; PA pro částečně přístupný; NA pro nepřístupný). Co se týče dokumentů zařazených jako nepřístupné, jakož i nepřístupných částí dokumentů zařazených jako částečně přístupné, obsahoval údaj týkající se umístění ve spisu nedůvěrného znění dokumentu nebo části dotčeného dokumentu nebo

stručný popis obsahu dokumentu nebo části dotčeného dokumentu. Komise tímto plně dodržela ustanovení bodu II A 1.4 svého sdělení o vnitřním jednacím řádu pro zacházení s žádostmi o nahlédnutí do spisů v případech použití článků [81] a [82] Smlouvy o ES, článků 65 a 66 Smlouvy o ESUO a nařízení Rady (EHS) č. 4064/89 (Úř. věst. C 23, s. 3).

115 Vzhledem k tomu, že AWA a Koehler měly jednak k dispozici seznam dokumentů přiložených k ON, a jednak „Seznam dokumentů“ uvedený v předchozím bodě, byly stejně jako ostatní adresáti ON schopny nalézt ve vyšetřovacím spise hledané dokumenty v jejich původním znění nebo v jejich nedůvěrném znění podle kódu přístupnosti uvedeného v těchto seznamech.

116 Jak Komise sama tvrdí ve svých písemnostech týkajících se věci T-125/02, co se týče dokumentů – zejména těch, na které poukazuje Koehler, uvedených v ON – které byly zařazeny jako nepřístupné nebo částečně přístupné, adresáti ON nenalezli okamžitě namísto odpovídajícím jejich číslu ve spisu jejich nedůvěrné znění nebo stručný popis jejich obsahu a museli nahlédnout do seznamu, aby ve spisu lokalizovali tuto nedůvěrnou verzi nebo tento stručný popis. Menší obtíže a malá ztráta času, které taková situace mohla způsobit adresátům ON nemůže však být zjevně nahlížena jako schopná ovlivnit legalitu rozhodnutí.

117 Z toho vyplývá, že tento šestý žalobní důvod musí být zamítnut.

7. K sedmému žalobnímu důvodu, založenému na porušení zásady řádné správy a práv obhajoby z důvodu pozdního oznámení rozhodnutí

a) Argumenty účastníků řízení

118 AWA uplatňuje, že ačkoliv bylo rozhodnutí zjevně přijato dne 20. prosince 2001, bylo jí oznámeno až dne 8. února 2002. Dodává, že ať jsou důvody tohoto pozdního doručení jakékoliv, nemohla měsíc a půl po přijetí rozhodnutí vysvětlit, zejména svým zákazníkům, důvody, ze kterých jí byla uložena největší individuální pokuta, která kdy byla uložena.

119 Komise odpovídá, že dne 5. února 2002 přijala stručnou opravu svého rozhodnutí ze dne 20. prosince 2001 z důvodu změny názvu žalobkyně. Oznámení rozhodnutí dne 8. února 2002 doplněné opravou vysvětlující provedené změny nemůže tedy být považováno za opožděné.

b) Závěry Soudu

120 Z dopisu ze dne 7. února 2002, kterým člen Komise pověřený záležitostmi hospodářské soutěže oznámil rozhodnutí jeho adresátům, mezi jinými AWA, vyplývá, že uvedené rozhodnutí bylo přijato dne 20. prosince 2001 a bylo opraveno dne 5. února 2002 písemným řízením E/177/2002. Existence této opravy vysvětluje, že k oznámení rozhodnutí jeho adresátům došlo měsíc a půl po jeho přijetí. Pokud jde o dobu mezi přijetím rozhodnutí a jeho opravou, nemůže být považována za nepřiměřenou.

- 121 V rozsahu, ve kterém má být argumentace AWA dále chápána jako kritizující skutečnost, že Komise zveřejnila rozhodnutí dříve, než je oznámila jeho adresátům, což AWA zabránilo vysvětlit třetím osobám důvody tohoto rozhodnutí, je třeba uvést, že AWA nepředkládá žádný poznatek, který by mohl prokázat, že Komise odhalila obsah rozhodnutí předtím, než jej oznámila jeho adresátům. Každopádně, i za předpokladu, že by tomu tak bylo, je namíste zdůraznit, že jakkoliv by takový postup byl politováníhodný, rozhodnutí již bylo přijato, a že akty přijaté po jeho přijetí nemohou ovlivnit jeho platnost (rozsudek Soudního dvora ze dne 8. listopadu 1983, IAZ a další v. Komise, 96/82 až 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 a 110/82, Recueil, s. 3369, bod 16).

B – K žalobním důvodům vycházejícím z porušení článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP, jakož i z nesprávných posouzení Komise týkajících se účasti některých podniků na protiprávním jednání

- 122 Tři podniky, tedy Bolloré, Divipa a Zicuñaga, zpochybňují opodstatněnost posouzení Komise týkajících se jejich účasti na protiprávním jednání.

1. Situace Bolloré

- 123 Úvodem je třeba připomenout, že Komise v rozhodnutí (bod 353 až 356 odůvodnění) považuje Bolloré za odpovědnou za protiprávní jednání jednak na základě její přímé osobní účasti na aktivitách v rámci kartelu, a jednak z důvodu její odpovědnosti za účast její dceřiné společnosti Copigraph na kartelové dohodě. Bylo však rozhodnuto (viz body 66 až 81 výše), že ON Bolloré neumožnilo seznámit se s námitkou vycházející z její osobní účasti na kartelové dohodě ani se skutečnostmi

namítanými Komisí v rozhodnutí na podporu této námitky. Tento závěr činí přezkum argumentace ve věci samé uvedené Bolloré pro zpochybnění opodstatněnosti její osobní a přímé účasti na kartelové dohodě bezpředmětným.

124 Je tedy třeba přezkoumat argumentaci Bolloré vycházející ze skutečnosti, že jí Komise nesprávně přičetla protiprávní jednání její dceřiné společnosti Copigraph na kartelové dohodě.

a) Argumenty účastníků řízení

125 Bolloré zdůrazňuje, že Komise se v napadeném rozhodnutí opírá o dvě skutečnosti, aby jí přičetla odpovědnost za jednání Copigraph, tedy jednak skutečnost, že Copigraph byla v době protiprávního jednání její 100% dceřiná společnost, a jednak skutečnost, že byla nutně o účasti Copigraph na kartelové dohodě informována.

126 Tvrdí, že první skutečnost nepostačuje, aby jí bylo přičteno protiprávní jednání Copigraph. Je totiž nutná další skutečnost, aby Komise mohla předpokládat existenci rozhodujícího vlivu mateřské společnosti na jednání její dceřiné společnosti. V projednávaném případě však taková další skutečnost chybí. Bolloré totiž ve své odpovědi na ON uvedla, že Copigraph měla velkou samostatnost ve vedení své obchodní politiky, což Komise ostatně nezpochybňuje. Copigraph krom toho představovala pouze třetinu obrátu papírny Bolloré v Thonon-les-Bains a tyto obchodní vztahy mezi Bolloré a Copigraph nezahrnovaly omezení obchodní samostatnosti Copigraph.

- 127 Co se týče druhé skutečnosti, Bolloré uvádí, že Komise ji odvozuje ze tří skutkových okolností, tedy příslušnosti Copigraph k jejímu úseku „Zvláštní papíry“, okolnosti, že p. V., ředitel tohoto úseku, byl rovněž generálním ředitelem Copigraph a generálním ředitelem papírny Bolloré v Thonon-les-Bains a okolnosti, že p. J. B., obchodní ředitel Copigraph v tehdejší době, zastával od roku 1994 rovněž funkci v prodeji v papírně v Thonon-les-Bains. Tyto tři skutečnosti však neumožňují mít za to, že Bolloré byla nutně o účasti Copigraph na kartelové dohodě informována.
- 128 Podle Komise není zpochybněno, že od roku 1990 do roku 1998 byla Copigraph 100% dceřinou společností Bolloré, což by na základě judikatury postačovalo k domněnce, že posledně uvedená měla rozhodující vliv na jednání své dceřiné společnosti. Tato domněnka je ostatně potvrzena skutečnostmi uvedenými v bodech 353 až 355 odůvodnění rozhodnutí.

b) Závěry Soudu

- 129 Úvodem je třeba zdůraznit, že i přes zpochybnění doby trvání protiprávního jednání však Bolloré nepopírá skutečnou účast Copigraph na aktivitách v rámci kartelu.
- 130 Její argumentace v podstatě spočívá v tvrzení, že skutečnosti uvedené Komisí v rozhodnutí neumožňují považovat ji za odpovědnou za účast její dceřiné společnosti Copigraph na kartelové dohodě.
- 131 Je namístě připomenout, že podle ustálené judikatury okolnost, že dceřiná společnost má vlastní právní subjektivitu, nepostačuje k vyvrácení možnosti, že

bude její chování přičteno mateřské společnosti, zejména pokud dceřiná společnost samostatně neurčuje své chování na trhu, ale v zásadě uplatňuje pokyny, kterou jsou jí uděleny mateřskou společností (rozsudky Soudního dvora ze dne 14. července 1972, ICI v. Komise, 48/69, Recueil, s. 619, body 132 a 133; Geigy v. Komise, 52/69, Recueil, s. 787, bod 44, a ze dne 16. listopadu 2000, Stora Kopparbergs Bergslags v. Komise, C-286/98 P, Recueil, s. I-9925, bod 26).

¹³² V tomto ohledu skutečnost týkající se vlastnictví celého kapitálu dceřiné společnosti, i když je výrazným ukazatelem existence rozhodujícího vlivu mateřské společnosti na chování dceřiné společnosti na trhu, nepostačuje sama o sobě k přičtení odpovědnosti mateřské společnosti za chování dceřiné společnosti (viz v tomto smyslu rozsudek Stora Kopparbergs Bergslags v. Komise, bod 131 výše, body 27 až 29, a stanovisko generálního advokáta Mischa k tomuto rozsudku, Recueil, s. I-9928, body 17 až 62). Je nezbytná existence dalšího poznatku o míře účasti, který však může vyplývat z nepřímých důkazů. Tento další poznatek nemusí nutně spočívat v důkazu o pokynech skutečně udělených mateřskou společností dceřiné společnosti, aby se tato účastnila kartelové dohody (viz v tomto smyslu výše uvedené stanovisko, body 40, 48 a 51).

¹³³ Z bodů 353 a 354 odůvodnění rozhodnutí v projednávaném případě vyplývá, že Komise pro přičtení odpovědnosti za účast Copigraph na kartelové dohodě Bolloré nevycházela výhradně z nepopiratelného vlastnictví celého kapitálu Copigraph Bolloré v době protiprávního jednání, avšak rovněž z dalších skutkových okolností uvedených v bodě 127 výše, směřujících k prokázání, že Copigraph uplatňovala hlavně pokyny, které jí byly uděleny Bolloré.

¹³⁴ Bolloré opětovným uplatněním argumentace uvedené ve své odpovědi ze dne 28. listopadu 2000 na ON (bod 353 odůvodnění rozhodnutí) uvádí jednotlivé skutečnosti směřující k prokázání, že Copigraph měla v době protiprávního jednání úplnou obchodní samostatnost. Za těchto podmínek je třeba přezkoumat, zda tato jednotlivá tvrzení jsou opodstatněná, nebo zda existují naopak nepřímé důkazy rozhodujícího vlivu vykonávaného Bolloré na její dceřinou společnost.

135 Bolloré zaprvé ve správním řízení uplatnila, že její řídicí orgán a řídicí orgán Copigraph byly zcela odlišné.

136 Poznámka pod čarou č. 1 odpovědi Bolloré na ON však obsahuje následující údaj:

„Bolloré a Copigraph měly až do roku 1993 společného člena představenstva, paní [G.], která byla zástupkyní Bolloré Participation v Radě Bolloré Technologie a stálou zástupkyní Copigraph Holding v Copigraph. Posledně uvedené funkce zastávala do 25. října 1993.“

137 S výhradou pozdějšího přezkumu opodstatněnosti argumentace Bolloré směřující ke zpochybnění účasti Copigraph na protiprávním jednání před zářím nebo říjnem 1993 řídicí orgán Copigraph takto zahrnoval během části doby protiprávního jednání shledaného Komisí člena představenstva Bolloré.

138 Z údajů poskytnutých Bolloré v její odpovědi na ON krom toho vyplývá, že i když nebyly členy představenstva Bolloré, čtyři osoby tvořící představenstvo Copigraph od září 1993 do března 1997 zastávaly všechny funkce (finanční, účetní nebo řídicí) pro většinu ředitelství Bolloré. Jak navíc Komise správně konstatuje v bodě 354 odůvodnění rozhodnutí, p. V., který byl generálním ředitelem Copigraph v době protiprávního jednání, byl podle odpovědi Bolloré na ON zaměstnancem posledně uvedené, pověřeným řízením její papírny v Thonon-les-Bains. Podle údajů

uvedených v tomtéž bodě odůvodnění rozhodnutí – údajů, které Bolloré potvrzuje ve svých písemnostech – byl p. V. krom toho ředitelem úseku „Zvláštní papíry“ Bolloré. Tato hromadná účast členů vedení Bolloré na vedení Copigraph potvrzuje význam účasti Bolloré na řízení své dceřiné společnosti. Nutně dostala Bolloré do situace ovlivňování obchodní politiky Copigraph na trhu rozhodujícím způsobem.

139 Tato analýza je dále podpořena, co se týče období protiprávního jednání od února do září 1995, údaji uvedenými v osvědčení vydaném dne 2. dubna 2002 p. J. B., přiloženém v příloze k žalobě, podle kterých tato osoba, která byla obchodním ředitelem Copigraph od konce září 1992 do března 1997, zároveň zastávala od února 1995 obchodní funkci v Bolloré.

140 Je namístě v tomto ohledu doplnit, že skutečnost, že Soud v rozsudku ze dne 14. května 1998, KNB BT v. Komise (T-309/94, Recueil, s. II-1007, body 47 a 48) rozhodl, že účast člena vedení mateřské společnosti na koluzních schůzkách byla skutečností prokazující, že mateřská společnost nezbytně věděla a souhlasila s účastí své dceřiné společnosti na protiprávním jednání, nemůže být vykládána tak, že znamená, že člen nebo členové orgánů mateřské společnosti vykonávající vedoucí funkce v orgánech dceřiné společnosti musí nutně jednat jako zástupce mateřské společnosti, aby mohl být učiněn závěr, že dceřiná společnost není obchodně nezávislá na mateřské společnosti (viz v tomto smyslu stanovisko generálního advokáta Mischa předcházející rozsudku Stora Kopparbergs Bergslags v. Komise, bod 132 výše, bod 58). Skutečnost, že osoba, která je členem orgánů mateřské společnosti, není jejím zástupcem, jí nezabraňuje dbát v rámci výkonu svých vedoucích funkcí v orgánech dceřiné společnosti na to, aby jednání dceřiné společnosti na trhu bylo v souladu s orientacemi vymezenými vedoucími instancemi mateřské společnosti.

141 Bolloré zadruhé ve správním řízení zdůraznila, že Copigraph měla vlastní infrastrukturu.

142 Jak Bolloré uplatnila ve své odpovědi na ON, okolnost, že dceřiná společnost není ani vlastníkem výrobního zařízení, ani zaměstnavatelem svých zaměstnanců a její obrat je započítán do ročního vyúčtování mateřské společnosti může jistě přispět k prokázání závislosti dceřiné společnosti na mateřské společnosti (viz v tomto smyslu rozsudek *Mo och Domsjö v. Komise*, bod 67 výše, body 89 až 94). Nicméně skutečnost, že Copigraph v projednávaném případě ve své odpovědi na ON stejně jako Bolloré uvedla, aniž by to bylo zpochybněno Komisí, že měla vlastní výrobní zařízení a vlastní zaměstnance a že svůj obrat započítávala do vlastního ročního vyúčtování, samo o sobě neprokazuje, že Copigraph určovala své chování na trhu zcela nezávisle na své mateřské společnosti, Bolloré.

143 Bolloré nakonec ve správním řízení uvedla řadu skutečností, svědčících podle ní o nezávislosti obchodní politiky Copigraph. Jednak aktivity spojené s papírem jsou malé a obrat Copigraph je nepatrnou částí obrátu skupiny. Krom toho Copigraph i poté, co byla koupena Bolloré, nadále získávala přibližně 35 % svých potřeb surovin vně skupiny Bolloré, zejména od přímého soutěžitele Bolloré.

144 Tvrzení Bolloré týkající se nepatrného významu jejích aktivit v odvětví papíru na straně jedné a obrátu Copigraph ve skupině Bolloré na straně druhé však, i když budou považovány za přesné, nikterak neprokazují, že Bolloré ponechala Copigraph úplnou samostatnost, aby určovala své chování na trhu. Z částečného zásobení Copigraph surovinami od dodavatelů nespádajících do skupiny Bolloré v době protiprávního jednání nemůže být v tomto smyslu vyvozen žádný závěr. Toto konstatování totiž nikterak nevyklučuje, aby Copigraph účastí na kartelové dohodě uplatnila podstatu pokynů udělených její mateřskou společností.

145 V tomto ohledu je ostatně namístě zdůraznit, že, jak uvádí bod 354 odůvodnění rozhodnutí, aniž by to bylo Bolloré zpochybněno, Copigraph byla součástí úseku „Zvláštní papíry“ Bolloré.

146 Odpověď Bolloré na ON krom toho obsahuje následující údaje, co se týče okolností akvizice Copigraph Bolloré:

„Papírna Bolloré nacházející se v Thonon-les-Bains (Haute-Savoie) v roce 1990 narazila na velmi tvrdou konkurenci na trhu s papírem poznamenanou čtyřmi po sobě následujícími roky zvyšování ceny papírové drti.

[Copigraph] zajišťovala aktivity zpracování a distribuce samopropisovacího papíru a byla z tohoto titulu mezi hlavními zákazníky továrny v Thonon. Copigraph představovala více než [třetinu] obratu tohoto zařízení a více než polovinu objemů téhož zařízení.

Společnost Bolloré tedy hlavně pro zajištění odbytu továrny v Thonon a zajištění pokračování činnosti tohoto průmyslového zařízení (které v tehdejší době zaměstnávalo 340 osob) získala všechny akcie [Copigraph].

Tato vertikální integrace se jevila v tehdejší době o to vhodnější, že továrna v Thonon měla čelit choulostivé situaci vzhledem ke stavu nadměrné kapacity ovlivňující trh.“

147 Jak tedy Komise správně zdůrazňuje ve svých písemnostech, z části uvedené výše vyplývá, že připojení Copigraph k úseku „Zvláštní papíry“ spadá do schématu vertikální integrace, ve kterém továrna Bolloré nacházející se v Thonon-les-Bains byla pověřena výrobou samopropisovacího papíru a Copigraph zpracováním a distribucí výrobku. Z této stejné části se krom toho jeví, že získání Copigraph Bolloré směřovalo hlavně k zajištění odbytu a pokračování činnosti továrny Bolloré v Thonon-les-Bains v kontextu hospodářských obtíží spojených s existencí silné hospodářské soutěže na trhu. Komise opodstatněně v těchto údajích viděla poznatek přispívající k prokázání, že účast Copigraph na kartelové dohodě o cenách vyplývala z uplatňování obecné politiky vymezené Bolloré za účelem zejména zachování pozice své továrny v Thonon-les-Bains na trhu.

148 Z toho, co předchází, vyplývá, že skutečnosti uvedené Bolloré neumožňují podložit její tvrzení týkající se samostatnosti Copigraph. Skutečnosti uvedené v bodech 136 až 140 a 145 až 147 spolu se skutečnostmi týkající se vlastnění celého kapitálu Copigraph v době protiprávního jednání Bolloré naopak vedou k úvaze, že účast Copigraph na kartelové dohodě o cenách vyplývala z výkonu rozhodujícího vlivu Bolloré na její chování. Komise tedy oprávněně považovala Bolloré za odpovědnou za účast Copigraph na kartelové dohodě.

149 Okolnost, že Copigraph byla koupena v listopadu 1998 AWA nezbavuje krom toho Bolloré, která existuje, její odpovědnosti z důvodu protiprávních jednání, kterých se dopustila Copigraph před touto koupí (viz v tomto smyslu rozsudky Soudního dvora ze dne 8. července 1999, Komise v. Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Recueil, s. I-4125, bod 145, a ze dne 16. listopadu 2000, SCA Holding v. Komise, C-297/98 P, Recueil, s. I-10101, bod 25).

150 Vzhledem ke všemu, co předchází, je namístě žalobní důvod Bolloré vycházející z porušení článku 81 ES a článku 53 Dohody EHP v rozsahu, v němž jí Komise přičítá protiprávní jednání její dceřiné společnosti Copigraph, zamítnout. Odpovědnost Bolloré za protiprávní jednání je tedy prokázána, nezávisle na její přímé účasti na něm, která byla odmítnuta (viz body 66 až 81 výše).

2. Situace Divipa a Zicuňaga

a) Argumenty účastníků řízení

151 Divipa a Zicuňaga tvrdí, že Komise nesprávně shledala jejich účast na schůzkách kartelové dohody na španělském trhu. Zpochybňují důkazní hodnotu několika dokumentů, o které se Komise opírá. Uvádějí rovněž, že nelze mít za to, že věděly nebo měly vědět, že kartelová dohoda měla evropský dosah.

152 Obě dvě krom toho uplatňují, že Komise nezohlednila jejich vlastnosti. Obě dvě zdůrazňují, že nejsou členy AEMCP. Divipa doplňuje, že je rodinným podnikem malé velikosti činným výhradně na španělském trhu, který nevyrábí, avšak zpracovává a distribuuje samopropisovací papír. Její ceny jsou závislé na cenách jejího hlavního dodavatele, Koehler, a na cenách jejich soutěžitelů. Zicuňaga trvá na skutečnosti, že nikdy samopropisovací papír neprodávala.

153 Zicuňaga ostatně krom toho namítá, že Komise neprávem shledala její účast na celkovém plánu zahrnujícím jednání ve vzájemné shodě v oblasti zvyšování cen a dohody o stanovení prodejních kvót a podílů na trhu.

- 154 Komise zpochybňuje výtky žalobkyň týkající se důkazní hodnoty dokumentů, které uvádí na podporu své teze. Uvádí, že důkazy musí být posuzovány jako celek s ohledem na všechny relevantní skutkové okolnosti. Tyto důkazy prokazují účast Divipa a Zicuñaga na kartelové dohodě na španělském trhu. Aby jim bylo možno přičíst účast na evropské kartelové dohodě, postačuje, aby Komise prokázala nikoliv znalost všech podrobností a skutkových okolností této kartelové dohody, avšak existenci řady objektivních okolností umožňujících mít za to, že věděly nebo mohly důvodně předvídat evropskou dimenzi kartelové dohody. Komise doplňuje, že statut člena AEMCP jako takového nebyl v rozhodnutí považován za znak zakládající protiprávní jednání. Velikost nebo statut velkoobchodníka, distributora nebo zpracovatele nemůže dotčený podnik zbavit jeho odpovědnosti v případě porušení pravidel hospodářské soutěže. Skutečnost, že kartelová dohoda nebyla vždy úspěšná nebo že dotčený podnik trvale nedodržel znění dohody, nezabraňuje shledání jeho účasti na ní. Není nezbytné prokázat účast podniku na každém úkonu v rámci kartelové dohody.

b) Závěry Soudu

- 155 Je třeba úvodem připomenout, že důkazy účasti na kartelové dohodě musí být posuzovány jako celek a zohledněny všechny relevantní skutkové okolnosti (viz v tomto smyslu stanovisko soudce Vesterdorfa jako generálního advokáta předcházející rozsudku Soudu ze dne 24. října 1991, Rhône-Poulenc v. Komise, T-1/89, Recueil, s. II-867, II-956 – Společné stanovisko k rozsudkům zvaným „polypropylén“). Je nezbytné, aby Komise za účelem odůvodnění pevného přesvědčení, že došlo k protiprávnímu jednání, uvedla přesné a shodující se důkazy. Nicméně je důležité zdůraznit, že každý z důkazů předložených Komisí nemusí nezbytně se zřetelem na každý prvek protiprávního jednání odpovídat těmto kritériím, stačí, když soubor nepřímých důkazů, kterého se orgán dovolává, odpovídá ve svém celku tomuto požadavku (viz v tomto smyslu rozsudek Soudu ze dne 8. července 2004, JFE Engineering v. Komise, T-67/00, T-68/00, T-71/00 a T-78/00, Sb. rozh. s. II-2501, body 179 a 180 a uvedená judikatura).

- 156 Komise podle čl. 1 prvního a druhého pododstavce rozhodnutí vytýká Divipa a Zicuňaga, že se účastnily „souboru dohod a jednání ve vzájemné shodě v odvětví samopropisovacího papíru“, čímž porušily čl. 81 odst. 1 ES a čl. 53 odst. 1 Dohody o EHP. Protiprávní jednání počalo pro Divipa v březnu 1992 a pro Zicuňaga v říjnu 1993 a bylo ukončeno pro jednu i druhou v lednu 1995.
- 157 Ze znění bodů 77 až 81 odůvodnění rozhodnutí ve spojení s body 252, 253, 327, 328, 333 a 334 odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že Komise konstatovala, že soubor této dohody a jednání ve vzájemné shodě tvořil celkový protisoutěžní plán, který spočíval hlavně v dohodnutí se na zvýšení cen a časovém plánu jejich provedení a při některých příležitostech ve společném stanovení prodejních kvót a podílů na trhu a ve výměně informací pro usnadnění uzavření dohod o zvýšení cen nebo zajištění uplatnění dohodnutých zvýšení cen.
- 158 Komise v bodech 153 až 176 odůvodnění rozhodnutí uvádí řadu skutečností svědčících podle ní o konání koluzních schůzek na španělském trhu od února 1992 do října 1994 a účasti Divipa a Zicuňaga na některých těchto schůzkách.
- 159 Komise dále v bodech 286 odůvodnění rozhodnutí tvrdí, že i když bylo konstatováno, že Divipa a Zicuňaga se účastnily pouze schůzek kartelu týkajících se španělského trhu, nemohly nevědět, že kartelová dohoda se týkala celého území, kterým byl v roce 1994 EHP. Na podporu tohoto tvrzení v bodě 287 odůvodnění odkazem na body 89 až 94 odůvodnění a body 197, 211, 277 a 280 odůvodnění rozhodnutí uvádí zejména skutečnost, že obě dvě úrovně schůzek se prolínaly a že žádný účastník vnitrostátních schůzek nemohl nevědět, že tyto schůzky doplňovaly obecné schůzky kartelu.

- 160 Je tedy třeba nejprve ověřit opodstatněnost tvrzení Komise týkajících se existence kartelové dohody na španělském trhu a účasti Divipa a Zicuñaga na něm. Pokud se tato tvrzení ukážou jako opodstatněná, bude třeba dále zkoumat, zda důkaz takové účasti spolu se skutečnostmi uvedenými v bodech 286 až 289 odůvodnění rozhodnutí umožňuje konstatovat, že Divipa a Zicuñaga se rovněž účastnily obecné kartelové dohody konstatované v čl. 1 prvním pododstavci rozhodnutí.

K existenci koluzních schůzek týkajících se španělského trhu

- 161 Je nutno konstatovat, že více shodujících se skutečností prokazuje existenci kartelové dohody na španělském trhu samopropisovacího papíru od února 1992 do roku 1995.
- 162 Sappi zaprvé připustila svou účast na schůzkách kartelu týkajícího se španělského trhu od února 1992 a poskytla jednotlivé informace v tomto ohledu. Sappi ve své odpovědi ze dne 18. května 1999 Komisi (dokumenty č. 15193 až 15206) odkazuje na jednotlivé koluzní schůzky týkající se španělského trhu, které se konaly dne 17. a 27. února 1992, 30. září a 19. října 1993, jakož i 3. května a 29. června 1994. Co se týče let 1993 až 1995, zaměstnanec Sappi prohlásil (dokumenty č. 15179 a 15180), že se účastnil šesti nebo sedmi schůzek v Barceloně s dalšími dodavateli. Tyto schůzky se konaly přibližně čtyřikrát nebo pětkrát za rok. Myslí, že se jich účastnil poprvé dne 19. října 1993 a naposledy v roce 1995. Cílem těchto schůzek podle něj bylo stanovit ceny na španělském trhu. Trvaly přibližně dvě hodiny a byly v zásadě ukončeny rozhodnutím o procentuálním zvýšení cen. Účastníky byly Copigraph, Arjo Wiggins, Torraspapel, Zicuñaga, Koehler, Stora-Feldmühle (nyní MHTP), Zanders a Divipa. Části prohlášení Sappi uvedené v těchto jednotlivých dokumentech byly součástí dokumentů přiložených k ON, takže všechny žalobkyně k nim měly přístup. Komise je rovněž předložila Soudu.

- 163 AWA zadruhé uznala svou účast na vícestranných schůzkách kartelové dohody mezi výrobci samopropisovacího papíru a předala Komisi seznam schůzek mezi soutěžiteli, které se konaly od roku 1992 do roku 1998. Dokument č. 7828, který je částí odpovědi ze dne 30. dubna 1999 zaslané AWA Komisi, obsahuje obecné tvrzení AWA týkající se organizace několika schůzek, zejména v Lisabonu a Barceloně od roku 1992 do roku 1994, kterých se podle ní účastnili zástupci Sarrió, Binda, Stora-Feldmühle (nyní MHTP) a Divipa nebo některých z těchto podniků, jakož i pravděpodobně pouze jedné schůzky, které se účastnila Zicuñaga. Koluzní charakter některých z těchto schůzek vyplývá z dalších prohlášení AWA uvedených v dokumentu č. 7829, podle kterých některé z těchto schůzek byly „nevhodné“ (improper) v rozsahu, v němž byly rámcem diskusí o cenách samopropisovacího papíru, včetně vzájemného sdílení úmyslů týkajících se oznámení zvýšení cen. Prohlášení AWA uvedené v těchto dokumentech (č. 7828 a 7829), předložených Soudu byly rovněž součástí dokumentů přiložených k ON, ke kterým měly Divipa a Zicuñaga přístup.
- 164 AWA poté ve své odpovědi na ON poskytla seznam „nevhodných“ schůzek mezi soutěžiteli, o němž AWA říká, že přispěla k jeho vyhotovení. Tento seznam pro španělský trh zahrnuje schůzky ze dne 17. února a 5. března 1992, 30. září 1993, 3. května, 29. června a 19. října 1994. Tento seznam uvedený v bodě 170 odůvodnění rozhodnutí, jehož předložení si Soud vyžádal ve věci T-132/02, neuvádí podniky přítomné na těchto schůzkách. Ani Divipa, ani Zicuñaga, ani žádná jiná žalobkyně neoznámily tento seznam jako dokument v nejspěchu, ke kterému neměly přístup, nebo nepředložily žádost směřující k tomu, aby k němu měly přístup.
- 165 Mougeot, která rovněž přiznala svou účast na vícestranných schůzkách kartelové dohody mezi výrobci samopropisovacího papíru, ve svých prohlášeních ze dne 14. dubna 1999 (dokumenty č. 7647 až 7655) vyjmenovává několik schůzek, přičemž pro každou uvádí její předmět, obsah a osoby, které se jí účastnily. Mezi těmito schůzkami je uvedena pro španělský trh schůzka ze dne 19. října 1994, na které byly podle vyjádření posledně uvedené zastoupeny Copigraph, Stora, Torraspapel, Divipa, Ekman, Zicuñaga, Koehler, AWA a Mougeot. Předmětem této schůzky byla podle těchto dokumentů organizace španělského trhu a v rubrice „Obsah schůzky“ bylo specifikováno: „Stanovení cen španělského trhu podle velikosti zákazníků [...]“.

Prohlášení Mougeot byla taktéž součástí dokumentů přiložených k ON a předložených Soudu.

166 Tato prohlášení Mougeot jsou jistě pozdějšího data než rozhodné skutečnosti a byla učiněna za účelem uplatnění sdělení o spolupráci. Nemohou však být považována za zbavená důkazní hodnoty. Prohlášení, která jsou v rozporu se zájmy prohlašujícího, musí být v zásadě považována za zvláště hodnověrné důkazy (rozsudek JFE Engineering v. Komise, bod 155 výše, bod 211).

167 Podle judikatury Soudu však nemůže být prohlášení podniku obviněného z účasti na kartelové dohodě, jehož správnost je popírána několika ostatními obviněnými podniky, považováno za dostatečný důkaz existence protiprávního jednání spáchaného těmito posledně uvedenými podniky, aniž by bylo podpořeno jinými důkazy (rozsudek JFE Engineering v. Komise, bod 155 výše, bod 219; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek Soudu ze dne 14. května 1998, Enso-Gutzeit v. Komise, T-337/94, Recueil, s. II-1571, bod 91).

168 V tomto ohledu je třeba jednak uvést, že prohlášení Sappi, AWA a Mougeot se v mnoha bodech shodují, takže jedna podporují druhá. V projednávaném případě se jednak jeví, že jejich prohlášení jsou podpořena jinými důkazy z doby sporných skutečností. Existence každé z koluzních schůzek uvedených AWA je podpořena jiným dokumentem z doby protiprávního jednání a pocházejícím od podniku, který se jej účastnil.

169 Co se zprv týče schůzky ze dne 17. února 1992, p. W. (Sappi) ve faxu (dokument č. 4588, uvedený v bodě 157 odůvodnění rozhodnutí a v bodě 61 ON), ze dne 17. února 1992 vysvětluje svému nadřízenému p. J., že situace zůstává přinejmenším

nejistá z důvodu chování Koehler a Sarrió a že se týž den konala schůzka dotyčných účastníků.

- 170 Co se zadruhé týče schůzky ze dne 5. března 1992, p. W. (Sappi) v přípisu ze dne 27. února 1992 (dokument č. 4589, uvedený v bodě 158 odůvodnění rozhodnutí a v bodě 60 ON) vysvětluje stále téže osobě, že zařídil, aby se následující týden účastnil v Barceloně schůzky s jinými dotyčnými účastníky, aby si promluvili o tom, co se v poslední době událo na španělském trhu. Dodává, že schůzka se konala dne 5. března 1992. Tento dokument, jakož i předchozí dokument, byly přiloženy k ON.
- 171 Přípis španělského zástupce Sappi v Sappi Europe ze dne 9. března 1992 (dokumenty č. 4703 a 4704, uvedené v bodě 156 odůvodnění rozhodnutí a v bodě 60 ON), i když nemá podobu zápisu ze schůze, je velmi podrobný ohledně chování uvedených podniků, včetně Divipa. Uvádí zvýšení cen o 10 španělských peset (ESP), které bylo cílem stanoveným distributory, který nebyl zcela dosažen. Autor tohoto přípisu tvrdí, že Divipa absolutně nezvýšila své ceny. Je podle něj zjevné, že Sappi Europe nemůže zvýšit své ceny, jestliže ji ostatní distributoři nebudou následovat. Uvádí krom toho skutečnost, že Zicuñaga oznámila zahájení projektu výroby samopropisovacího papíru na španělské hranici na francouzské straně, což by mělo dále posílit hospodářskou soutěž.
- 172 Co se zatřetí týče schůzky ze dne 30. září 1993 v Barceloně, přípis (dokumenty č. 5 a 9972, uvedené v bodě 163 odůvodnění rozhodnutí) sepsaný k tomuto dni zástupcem Sappi uvádí prodeje deklarované za rok 1992 a 1993 AWA, Binda, Copigraph, Sappi, Divipa, Stora-Feldmühle, Koehler, Sarrió a Zanders, jakož i kvótu pro čtvrtý trimestr roku 1993. Účastníci se dohodli na oznámení 10 % zvýšení cen pro kotouče a listy papíru. Dohodli se rovněž, že se opět setkají, aby potvrdili dodržení kvót. Tento přípis byl zcela uveden v bodě 80 ON.

173 Co se začtvrté týče schůzky ze dne 19. října 1993, dne 19. října 1993 se podle přípisu (dokument č. 4474, uvedený v bodech 165 a 192 odůvodnění rozhodnutí) napsaného ve španělštině zaměstnancem Sappi a nazvaným „Zpráva o návštěvě“ (informe vista) konala schůzka, které se účastnili všichni distributoři kromě Copigraph. Účastníci na této schůzce stanovili zvýšení cen fakturované konečnému spotřebiteli za kotouče na 8 %. Rovněž se dohodli, že výrobci oznámí, že od něj přijmou pouze zvýšení 7,5 %, což povede ke 0,5 % zvýšení distribuční marže. I když tento přípis není datován, je namístě zdůraznit, že odkaz na „aktuální ceny“ potvrzuje, že tento přípis je z doby uvedených skutečností. Skutečnost, že není ani podepsán, ani datován nemůže překvapit, neboť se jedná o přípis týkající se schůzky, jejíž protisoutěžní předmět pro jeho autora odůvodňoval, aby ponechal co nejméně důkazů (viz v tomto smyslu rozsudek Shell v. Komise, bod 56 výše, bod 86). Jazyk znění a ostatní poznatky poskytnuté Sappi neumožňují pochybovat, že trh, kterého se týká uvedený přípis, je španělský trh. S výjimkou poslední věty byl tento přípis uveden v bodě 84 ON.

174 Pokud jde zapáté o schůzku ze dne 3. května 1994, spis zahrnuje přípis (dokument č. 14535), který se týká téhož dne, rovněž napsaný zaměstnancem Sappi a nazvaný „Zpráva o návštěvě“. Tento přípis obsahuje jako podnadpis název „Schůzka výrobců pro analyzování cenové situace“. Uvádí pro každý účastníci se podnik, tedy Copigraph, AWA, Torraspapel, Zicuñaga, Koehler, Stora, Zanders, Sappi a Divipa, jméno osoby, která jej zastupovala. Tento přípis obsahuje rovněž tabulku uvádějící aktuální ceny a ceny – vyšší – stanovené pro 16. květen s upřesněním, že tyto ceny vyplývají z dohod mezi distributory. Tento přípis byl přiložen k ON a jeho obsah upřesněn v jeho bodech 110 až 112.

175 Co se týče zašesté schůzky ze dne 29. června 1994, přípis (dokument č. 4476, uvedený v bodech 164 a 166 odůvodnění rozhodnutí) ze stejného dne je nazván „Schůzka výrobců samopropisovacího papíru“. Také on upřesňuje jméno osoby zastupující každý účastníci se podnik, tedy Torraspapel, Reacto, Divipa, Stora, AWA, Sappi, Zicuñaga. Tento přípis začíná slovy „[k]otouče“, následovanými upřesněním „[v]šechny s plnými objednávkami a kvótami“. Uvádí pro kotouče 10 % zvýšení cen,

kteřé má být uplatněno k 1. září. Jednotlivé indikativní ceny jsou uvedeny pro přímé prodeje tiskařům, přičemž jsou rozlišeny tři kategorie zákazníků a podle druhu výrobků. Co se týče ceny listů, přípis uvádí, že se dostal na svoji dřívější cenu, neboť dohodnutá cena nebyla dodržena. Bylo dohodnuto zvýšit tuto cenu ve dvou etapách, 1. července a 1. září 1994, pokaždé o 5 %. Tento přípis je ukončen poznámkou „Přístí schůzka dne 23. září ve 12:30 h“. Tento dokument byl přiložen k ON a jeho obsah upřesněn v jeho bodech 121 až 123.

- 176 Interní fax Sappi ze dne 4. listopadu 1994 (dokument č. 4565, uvedený v bodě 166 odůvodnění rozhodnutí) krom toho uvádí skutečnost, že vedoucí společnost na španělském trhu, Torraspapel, oznámila snížení cen o 10 ESP a že vše naznačuje, že zvýšení z listopadu nebudou uplatněna, neboť žádný distributor je až doposud neoznámil. Tento fax byl uveden v bodě 130 ON a přiložen k němu.
- 177 Konečně zasedmé, co se týče schůzky ze dne 19. října 1994, z rukou psaného přípisu ze dne 21. října 1994 napsaného Mougeot a týkajícího se španělského trhu (dokument č. 1839 uvedený v bodech 167, 222 a 223 odůvodnění rozhodnutí) vyplývá, že účastníci se dohodli na cenách, které budou uplatněny k 3. lednu 1995. Zicuñaga a Mougeot bylo „povoleno prodat [méně] 5 [ESP]/kg“. Autor přípisu uvádí, že se mu „zdá utopické požadovat po Zicuñaga, aby prodala o 2 % méně než velké podniky, nemluvě o objemech“. Přístí schůzka byla stanovena na 24. listopadu 1994 ve stejnou dobu a na stejném místě. Tento rukou psaný přípis byl přiložen k ON.
- 178 Jeví se tedy, že mezi schůzkami uvedenými Sappi, aniž by to bylo učiněno taktěž AWA, tedy té z 27. února 1992 a té z 19. října 1993, pouze první z nich není potvrzena žádným jiným dokumentem. Není však namístě ověřit konstatování Komise ohledně obsahu této schůzky ze dne 27. února 1992, která se každopádně nachází mimo období protiprávního jednání vytýkaného Divipa a Zicuñaga.

- 179 Konečně Komise kromě těchto schůzek ze dne 17. února a 5. března 1992, 30. září a 19. října 1993, jakož i 3. května, 29. června a 19. října 1994 uvádí rovněž v tabulce 3 uvedené v bodě 129 odůvodnění rozhodnutí a v příloze II tohoto rozhodnutí schůzku, která se konala v Barceloně dne 16. července 1992 týkající se španělského a portugalského trhu a schůzky dne 23. září 1994 týkající se pouze španělského trhu.
- 180 Pokud jde o schůzku ze dne 16. července 1992, z bodu 159 odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že konstatování Komise týkající se konání a protisoutěžního předmětu této schůzky se zakládají na údajích uvedených v dokumentech č. 4484, 4501 až 4503 a 4520, uvedených v poznámkách pod čarou č. 167 a 168 rozhodnutí a přiložených k ON.
- 181 Pan B. G. z Unipapel, zástupce Sappi v Portugalsku, v rámci svého ústního prohlášení (dokument č. 4484) tvrdil, že jel dne 16. července 1992 do Barcelony na schůzku směřující k „diskusi o situaci trhu samopropisovacího papíru v Portugalsku a Španělsku“.
- 182 Toto prohlášení je potvrzeno kopiemi stvrzenek cestovních výdajů (dokumenty č. 4501 až 4503), které osvědčují, že pan B. G. dne 16. července 1992 jel z Lisabonu do Barcelony a z Barcelony do Lisabonu.
- 183 Pan B. G. v rámci jiného ústního prohlášení (dokument č. 4520) tvrdil, že předmět schůzky ze dne 16. července 1992 spočíval v diskusi o zvýšení cen a podílech na trhu. Doplnil, že dohody se týkaly hlavně kotoučů. Připustil rovněž, aniž by ji mohl potvrdit, existenci dohod stejného druhu pro listy. Potvrdil ostatně, že na této schůzce došlo k výměně informací o prodaných kvantitách a cenách uplatňovaných každým podnikem.

- 184 Vzhledem k údajům uvedeným ve třech předchozích bodech byla Komise oprávněna konstatovat, že se dne 16. července 1992 v Barceloně konala schůzka, na které byly uzavřeny dohody o zvýšení cen a rozdělení podílů na trhu týkajících se Španělska a Portugalska, alespoň co se týče kotoučů. Je však namístě zdůraznit, že Komise netvrdí, že Divipa byla na této schůzce přítomna, neboť pan B. G. ji mezi účastníky nezmínil.
- 185 Co se týče schůzky ze dne 23. září 1994, přípis uvedený v bodě 175 výše (dokument č. 4476) jistě potvrzuje skutečnost, že tato schůzka byla předvídána. Žádný dokument ani žádné prohlášení však nepotvrzují skutečné konání této schůzky k tomuto dni. Je tedy namístě mít za to, že Komise neprokázala, že se dne 23. září 1994 konala schůzka týkající se španělského trhu.
- 186 Na základě přesných a shodujících se nepřímých důkazů však Komise právně dostačujícím způsobem prokázala existenci kartelové dohody na španělském trhu, alespoň od března 1992 do ledna 1995. Kartelová dohoda totiž měla účinky i po formálním ukončení koluzních schůzek v říjnu 1994, neboť zvýšení cen stanovené na schůzce ze dne 19. října 1994 (viz bod 177 výše) měla být uplatněna k 3. lednu 1995 (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 3. července 1985, Binon, 243/83, Recueil, s. 2015, bod 17, a rozsudek Soudu ze dne 10. března 1992, Montedipe v. Komise, T-14/89, Recueil, s. II-1155, bod 231).
- 187 Tato kartelová dohoda měla podobu opakovaných schůzek mezi soutěžícími podniky, na kterých se dohodly hlavně na zvýšení cen a jejich časovém plánu. Při jedné příležitosti, tedy na schůzce ze dne 30. září 1993 (viz bod 172 výše), byly stanoveny kvóty.

K účasti Divipa a Zicuñaga na kartelové dohodě na španělském trhu

- 188 Podle judikatury postačuje, aby Komise prokázala, že dotyčný podnik se účastnil schůzek, na kterých byly uzavřeny protisoutěžní dohody, aniž by se tomu zjevně bránil, aby dostatečně prokázala účast uvedeného podniku na kartelové dohodě. Pokud byla účast na takových schůzkách zjištěna, přísluší tomuto podniku, aby předložil údaje prokazující, že jeho účast na zmíněných schůzkách nebyla vedena žádným protisoutěžním záměrem, a to tím, že prokáže, že svým soutěžitelům sdělil, že jeho účast na těchto schůzkách měla odlišnou povahu než jejich (rozsudky Soudního dvora ze dne 8. července 1999, Hüls v. Komise, C-199/92 P, Recueil, s. I-4287, bod 155; Komise v. Anic Partecipazioni, bod 149 výše, bod 96, a ze dne 7. ledna 2004, Aalborg Portland a další v. Komise, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Recueil, s. I-123, bod 81).
- 189 Podnik totiž tím, že se účastní uvedené schůzky, aniž by se veřejně distancoval od jejího obsahu, vede ostatní účastníky k domněnku, že souhlasí s výsledkem setkání a že se jím bude řídit (rozsudek Aalborg Portland a další v. Komise, bod 188 výše, bod 82).
- 190 V projednávaném případě se jeví, že tabulka (dokument č. 15199), která uvádí jednotlivé schůzky, jejich datum, předmět a účastníky, uvedená v odpovědi Sappi ze dne 18. května 1999, uvedená v bodě 162 výše, zmiňuje, že Divipa a Zicuñaga se účastnily koluzní schůzky ze dne 19. října 1993. Tento údaj je potvrzen zmínkou v přípisu uvedeném v bodě 173 výše z důvodu, že se jí kromě Copigraph účastnili všichni distributoři.
- 191 Zadruhé z prohlášení zaměstnance Sappi uvedeného v bodě 162 výše vyplývá, že Divipa a Zicuñaga se účastnily schůzek, kterých se účastnil od října 1993 do roku 1995. Tento zaměstnanec dokonce uvádí, že na schůzkách dne 3. května a 29. června

1994 byla Divipa zastoupena panem A a panem C a Zicuňaga panem E. Tato prohlášení jsou pro každou z těchto schůzek potvrzena přípisy zaměstnance Sappi z doby sporných skutečností uvedenými v bodech 174 a 175 výše.

192 Zatřetí podle prohlášení AWA uvedených v bodě 163 výše vyplývá, že se Divipa účastnila schůzek, které se konaly ohledně španělského trhu od roku 1992 do roku 1994 nebo alespoň některých z nich. Zicuňaga se naopak pravděpodobně účastnila pouze jediné z těchto schůzek. V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že toto prohlášení uvedené obezřetně několik let po sporných skutečnostech, nemůže zpochybnit důkazní hodnotu přesných nepřímých důkazů obsažených v dokumentech sepsaných v době protiprávního jednání Sappi, které výslovně uváděly přítomnost Zicuňaga na schůzkách ze dne 19. října 1993, 3. května a 29. června 1994.

193 Z prohlášení Mougeot uvedených v bodě 165 výše začtvrté vyplývá, že Divipa a Zicuňaga se účastnily schůzky dne 19. října 1994. Účast Zicuňaga na této schůzce je rovněž potvrzena rukou psaným přípisem Mougeot ze dne 21. října 1994 uvedeným v bodě 177 výše, který obsahuje údaj „Zicuňaga a Mougeot bylo povoleno prodat [méně] 5 [ESP]/kg“. Přesná prohlášení Mougeot ohledně přítomnosti pana A. (Divipa) na této schůzce ve spojení s prohlášeními AWA uvedenými v předchozím bodě Komisi umožňovaly dospět k závěru, že tento podnik se této schůzky účastnil.

194 Okolnost namítaná Divipa, že Sappi ve své odpovědi ze dne 18. května 1999 neuvádí konání schůzky týkající se španělského trhu dne 19. října 1994, se vysvětluje skutečností, že Sappi se této schůzky neúčastnila, jak prokazuje seznam účastníků na této schůzce vyhotovený Mougeot. Tato okolnost každopádně nemůže popřít soubor shodujících se nepřímých důkazů prokazujících konání této schůzky a účast Divipa na ní.

195 Ze všech předchozích skutečností vyplývá, že Komise právně dostačujícím způsobem prokázala účast Divipa a Zicuňaga na koluzních schůzkách, které se konaly nepřetržitě od 19. října 1993 do 19. října 1994.

196 I když by se ostatně tyto podniky neúčastnily všech schůzek v rámci systému pravidelných schůzek namítaných Komisí, ani Divipa, ani Zicuňaga neuvedly skutečnosti týkající se případného veřejného distancování se od obsahu schůzek, kterých se účastnily. Protiprávní jednání jim je tedy nadále přičitatelné. Jelikož je prokázáno, že žalobkyně se těchto schůzek účastnily a že předmětem těchto schůzek bylo zejména stanovení cenových cílů, žalobkyně vyvolaly u svých soutěžitelů přinejmenším dojem, že se těchto schůzek účastnily se stejným záměrem jako oni (viz v tomto smyslu rozsudky Soudu ze dne 17. prosince 1991, Hercules Chemicals v. Komise, T-7/89, Recueil, s. II-1711, bod 232, a ze dne 10. března 1992, Solvay v. Komise, T-12/89, Recueil, s. II-907, bod 98). Je třeba zdůraznit, že tento systém schůzek byl součástí souboru snah dotýčných podniků sledujících jediný hospodářský cíl, a to narušit běžný vývoj cen na trhu samopropisovacího papíru. Je tedy nepřirozené dělit toto pokračující chování charakterizované jediným cílem na více různých protiprávních jednání (rozsudek Rhône-Poulenc v. Komise, bod 155 výše, bod 126).

197 Účast Divipa na kartelové dohodě od března 1992 vyplývá nejprve z prohlášení AWA uvedených v bodech 163 a 192 výše. Tato prohlášení jsou ostatně potvrzena zmínkou Divipa v přípisu ze dne 9. března 1992 uvedeném v bodě 171 výše. Španělský zástupce Sappi v tomto přípise přezkoumává uplatnění zvýšení cen o 10 ESP jednotlivými podniky, což byl cíl předem stanovený distributory. Výslovně uvádí skutečnost, že Divipa své ceny nezvýšila. Sledování cenové politiky Divipa však vedle politiky Sarrió a AWA, které měly své vlastní prodejní společnosti na španělském trhu, je však vážným nepřímým důkazem její účasti na kartelové dohodě k tomuto datu.

- 198 Tato konstatování ohledně účasti Divipa na kartelové dohodě na španělském trhu od března 1992 a Zicuñaga od října 1993, obou až do ledna 1995, nemohou být zpochybněna úvahami o vlastnostech těchto podniků.
- 199 Z bodů 17 a 330 odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že Komise náležitě zohlednila skutečnost, že ani Divipa, ani Zicuñaga nebyly členy AEMCP. Komise ostatně nevezala v úvahu statut člena AEMCP jako znak zakládající protiprávní jednání.
- 200 Pokud jde o rozdíly v cenách zdůrazněné Divipa a Zicuñaga mezi zvýšeními cen, o kterých bylo rozhodnuto na schůzkách, kterých se účastnily, a vývojem cen v období, ve kterém měla být tato rozhodnutí uplatněna, i když připustíme přesnost čísel předložených těmito podniky pro ilustraci jejich cenové politiky v tomto období, tyto rozdíly mohou nanejvýš prokázat, že tyto podniky nedodržely rozhodnutí o zvýšení cen přijatá na uvedených schůzkách. Podle pokynů o metodě stanovování pokut uložených podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 Smlouvy o ESUO (Úř. věst. 1998, C 9, s. 3) (dále jen „pokyny“), by mohlo být praktické neprovádění dohod polehčující okolností, a je tedy třeba přezkoumat argumenty účastníků řízení v tomto ohledu v rámci žalobních důvodů směřujících ke zrušení nebo snížení pokuty (viz dále body 594 až 635). Naopak je namístě uvést, že skutečnost, že nedodržely dohodnuté ceny, nemůže vyvrátit protisoutěžní předmět těchto schůzek, a tedy účast žalobkyň na kartelových dohodách (rozsudek Soudu ze dne 6. dubna 1995, Tréfilunion v. Komise, T-148/89, Recueil, s. II-1063, bod 79). Tyto rozdíly, i za předpokladu, že jsou prokázané, tedy neumožňují odmítnout důkazy účasti Divipa a Zicuñaga na těchto koluzních schůzkách.
- 201 Okolnost namítaná Zicuñaga, podle které jsou aktivity výroby a distribuce samopropisovacího papíru v její skupině zajištěny Papeteries de l'Atlantique SA, nemůže zpochybnit účast na protiprávním jednání Zicuñaga, jediného podniku

uvedeného v prohlášeních ostatních členů kartelu. Je namístě zdůraznit, že i když je pravda, že Zicuñaga v době sporných skutečností vlastnila pouze 50 % kapitálu Papeteries de l'Atlantique, Komise přičítá protiprávní jednání Zicuñaga za její vlastní chování, a nikoliv jako mateřské společnosti této dceřiné společnosti. Jednak přímé listinné důkazy týkající se schůzek ze dne 3. května a 29. června 1994 (viz body 174 a 175 výše) totiž výslovně odkazují na přítomnost zástupce Zicuñaga na těchto dvou koluzních schůzkách týkajících se španělského trhu. Krom toho rukou psaný přípis ze dne 21. října 1994 napsaného Mougeot (viz bod 177 výše) výslovně uvádí Zicuñaga. Nikde není uvedena Papeteries de l'Atlantique. Dále, i když rozhodnutí správně neodráží přesnou povahu aktivit Zicuñaga v její skupině, je namístě konstatovat, že Zicuñaga nezpochybnila údaj uvedený v bodě 365 odůvodnění rozhodnutí, podle kterého byla odpovědná za politiku stanovení cen pro všechny papírenské výrobky skupiny.

202 Divipa rovněž uplatňuje rozdíly mezi údaji týkajícími se jejich ohlášených prodejů uvedených v přípisech Sappi a údaji přiloženými k její žalobě. Tyto rozdíly prokazují, že údaje uvedené v přípisech Sappi nebyly poskytnuty jí. V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že údaje přiložené Divipa k její žalobě nejsou podloženy žádným dokumentem, který by umožnil ověřit, že odpovídají skutečnosti. Každopádně i za předpokladu, že jsou přesné, rozdíly, které mohou být konstatovány mezi těmito údaji a údaji uvedenými v přípisech Sappi, pouze prokazují, že posledně uvedené neodpovídaly skutečnosti. Neumožňují naopak domnívat se, že průměry prodejů uvedené v přípisech Sappi nebyly Divipa na schůzce ze dne 30. září 1993 oznámeny.

203 Divipa rovněž uplatňuje, že by bylo nepochopitelné, aby se malý distributor jako ona účastnil schůzek výrobců. Je namístě zdůraznit, že skutečnost, že je distributorem, nemůže zpochybnit soubor nepřímých důkazů potvrzujících účast Divipa na kartelové dohodě na španělském trhu. Tato skutečnost ji ostatně nezbavuje zájmu účastnit se kartelové dohody, která podle analýzy Komise, uvedené v bodech 153 a 165 odůvodnění rozhodnutí a nezpochybněné Divipa, nezbytně zahrnovala distributory, aby správně fungovala na španělském trhu, který byl charakterizován

zvýšenou integrací výrobních a distribučních sítí, takže velký počet výrobců byl zároveň distributory. Podle přípisu ze dne 29. června 1994 (dokument č. 4476, uvedeného v bodě 175 výše) se krom toho dohoda, ke které došlo na této schůzce, týkala cen uplatnitelných vůči spotřebitelům, což s ohledem na statut distributora Divipa postačuje k vysvětlení její přítomnosti na této schůzce.

- 204 Konečně skutečnost, že Divipa kupuje od 60 do 70 % svých potřeb samopropisovacího papíru od Koehler a zbytek od jiných výrobců, jistě znamená určitou závislost na jejich dodavatelích, co se týče nákupní ceny. Tato závislost však jednak nemůže být považována jako úplná. Z tabulky poskytnuté Divipa v příloze její žaloby se totiž jeví, že Divipa v roce 1993 nezohlednila vždy okamžitě některé poklesy její nákupní ceny, takže její marže tedy zůstala podstatná. Tato okolnost dále a každopádně nemůže její účasti na kartelové dohodě ubrat na významu, neboť každé zvýšení cen, o kterém bylo v tomto rámci rozhodnuto a které bylo uplatněno vůči zákazníkovi, se mohlo projevit zvýšením její čisté marže. Z téže tabulky ostatně vyplývá, že od ledna do prosince 1994 se nákupní ceny Koehler zvýšily z 159,25 na 195,70 a marže Divipa z 20,38 na 43,81. Konečně, z přípisu týkajícího se schůzky ze dne 19. října 1993 uvedené v bodě 173 výše vyplývá, že jednání se týkalo jednak ceny, kterou měl distributor zaplatit výrobcí, a jednak zvýšení, které distributoři uplatní vůči svým zákazníkům stanovením zvýšení distribuční marže.

K účasti Divipa a Zicuñaga na kartelové dohodě na evropském trhu

- 205 Z bodu 286 odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že Komise pouze shledala účast Divipa a Zicuñaga na koluzních schůzkách týkajících se španělského trhu. Tvrdí však, že „tyto podniky nemohly nevědět, že kartelová dohoda se týkala celého území, kterým se stal v roce 1994 EHP“.

- 206 Komise v tomto ohledu vychází z úzkého překrývání, které existovalo mezi obecnými evropskými schůzkami kartelové dohody a vnitrostátními koluzními schůzkami, zejména španělskými, skutečnosti, že velcí evropští výrobci samopropisovacího papíru se účastnili koluzních aktivit na španělském trhu, jakož i významu obchodních toků uvnitř Společenství v odvětví samopropisovacího papíru v referenčním období.
- 207 Podle judikatury je podnik, který se účastnil protiprávního jednání, které má mnoho forem, porušujícího pravidla hospodářské soutěže chováním, které je mu vlastní, které spočívá v dohodě nebo v jednání ve vzájemné shodě s cílem narušujícím hospodářskou soutěž ve smyslu čl. 81 odst. 1 ES a jehož účelem je přispět k uskutečňování protiprávního jednání v plném rozsahu, může být rovněž odpovědný za chování ostatních podniků v rámci téhož protiprávního jednání po celou dobu svojí účasti na uvedeném protiprávním jednání, je-li prokázáno, že daný podnik o protiprávním jednání ostatních účastníků věděl nebo jej mohl rozumně předvídat a byl připraven přijmout toto riziko (rozsudek LR AF 1998 v. Komise, bod 45 výše, bod 158 a uvedená judikatura).
- 208 V projednávaném případě zejména z bodu 187 výše vyplývá, že cílem dohod týkajících se španělského trhu, kterých se účastnily Divipa a Zicuñaga, bylo společné stanovení zvýšení cen. Krom toho při jedné příležitosti, tedy na schůzce z 30. září 1993, které se neúčastnila Zicuñaga, která se do té doby neúčastnila kartelové dohody, byly přiděleny prodejní kvóty na tomto trhu na základě výměny informací o uskutečněných prodejkách. Tyto dohody tedy byly v souladu s obecnou evropskou kartelovou dohodou, jejíž předmět spočíval hlavně ve zvyšování cen samopropisovacího papíru a v některých případech ve společném stanovení prodejních kvót nebo podílů na trhu a ve výměně důvěrných informací pro usnadnění uzavření nebo plnění dohod o zvýšení cen.
- 209 Podle judikatury však pouhá skutečnost, že dohoda, které se podnik účastnil, a celková kartelová dohoda mají stejný účel, nepostačuje k tomu, aby tomuto

podniku byla přičtena účast na celkové kartelové dohodě. Jeho účast na dotčené dohodě totiž může být výrazem jeho přistoupení k uvedené celkové kartelové dohodě, pouze pokud podnik věděl nebo musel vědět, že se svou účastí na dotčené dohodě začlenil do celkové kartelové dohody (rozsudek Soudu ze dne 20. března 2002, Sigma Technologie v. Komise, T-28/99, Recueil, s. II-1845, bod 45).

- 210 Komise v rozhodnutí tvrdí, že tak tomu bylo v případě Divipa a Zicuñaga, což tyto popírají.
- 211 Je jisté nesporné, že Divipa a Zicuñaga nebyly členy AEMCP a že se nikdy neúčastnily oficiálních schůzek tohoto sdružení, které podle Komise byly rámcem evropské kartelové dohody až do září 1993, ani obecných schůzek kartelu, které se konaly na okraj oficiálních schůzek AEMCP od září 1993. Ostatně z žádného důkazu týkajícího se účasti Divipa a Zicuñaga na koluzních schůzkách na španělském trhu nevyplývá, že na jedné či druhé z těchto schůzek byla zmíněna kartelová dohoda o cenách existující na evropské úrovni.
- 212 Ani Divipa, ani Zicuñaga však neposkytují důkaz, který by protirečil konstatováním uvedeným Komisí v bodě 89 až 94 a 211 odůvodnění rozhodnutí a prohlášením Mougeot uvedeným v bodě 90 odůvodnění. Podle posledně uvedených prohlášení „měla AWA za to, že bez účasti místních pracovníků odpovědných za trh existovala malá šance dosáhnout zamýšlené výsledky, čímž vysvětlila konání schůzek pro jednotlivé trhy“ a „místní odpovědní pracovníci informovaní jejich řídicími pracovníky o vůli zvýšit ceny byli pověřeni vymezit společně způsoby tohoto zvýšení“. Z těchto prohlášení jasně vyplývá, že pro zajištění úspěchu rozhodnutí o zvýšení cen přijatých v rámci obecných schůzek kartelu hodlali účastníci těchto schůzek zajistit obecné uplatňování uvedených rozhodnutí na jednotlivé regionální nebo vnitrostátní trhy. S ohledem na významný objem obchodních toků mezi členskými státy pro dotyčný výrobek by bylo velmi málo účinné přijmout opatření omezující hospodářskou soutěž výhradně na úrovni jednoho členského státu.

- 213 Komise tedy předložila dvě tabulky (tabulky 5 a 6 uvedené v bodech 207 a 217 odůvodnění rozhodnutí a v bodech 117 a 127 ON) nalezené u Sappi, které znázorňují dohodnutá zvýšení cen pro jednotlivé země na dvou obecných schůzkách z 21. června a 22. září 1994. Tyto tabulky pro Španělsko neobsahují číselné údaje, avšak poznámku „k doplnění“. Zápis ze schůzky ze dne 29. června 1994 (dokument č. 4476 uvedený v bodě 175 výše) týkající se španělského trhu a rukou psaný přípis Mougeot ze dne 21. října 1994 (dokument č. 1839 uvedený v bodě 177 výše, viz rovněž bod 235 níže), po schůzce ze dne 19. října 1994 týkající se rovněž španělského trhu, prokazují, že po každé z těchto obecných schůzek následovala vnitrostátní schůzka, na které byla skutečně upřesněna zvýšení cen pro španělský trh. Kromě toho, jak tvrdí Komise ve svých písemnostech, skutečnost, že tento rukou psaný přípis Mougeot uvádí výrazy „vzhledem k objemům AEMCP uvedeným ohledně Španělska“ a zmiňuje diskusi ohledně číselných údajů, směřuje k potvrzení teze, podle které Divipa a Zicuñaga musely vědět o širším rámci, evropské dimenzi, kterou měly schůzky týkající se španělského trhu, kterých se účastnily.
- 214 Jednotlivé dokumenty uvedené Komisí ve vztahu ke španělským schůzkám (v bodech 154 až 171 odůvodnění rozhodnutí, v příloze II uvedeného rozhodnutí a v odpovídajících poznámkách pod čarou) kromě toho jednoznačně prokazují, že se těchto schůzek účastnil určitý počet zástupců evropských výrobců samopropisovacího papíru, jejichž účast na obecných schůzkách kartelové dohody není vzhledem ke skutečnostem uvedeným Komisí v bodech 263 až 276 odůvodnění rozhodnutí zpochybnitelná ani ve většině případů zpochybňována.
- 215 Je těžko pochopitelné, že zatímco, jak zdůrazňuje Komise v bodě 176 odůvodnění rozhodnutí, z údajů poskytnutých zástupcem Unipapel při šetřeních (dokument č. 4525, jehož relevantní část je uvedena v bodě 74 ON) vyplývá, že portugalští zákazníci se domnívali, že chování portugalských subjektů ohledně zvyšování cen má evropský rozměr kartelové dohody, by Divipa a Zicuñaga, které potkávaly na schůzkách týkajících se španělského trhu zástupce velkých evropských výrobců

samopropisovacího papíru účastníci se obecných schůzek kartelu, nevěděly, že účastí na koluzních dohodách na uvedeném trhu se začlenily do kartelové dohody evropského rozměru.

- 216 Za těchto podmínek je namístě mít za to, že Divipa a Zicuñaga musely vědět o existenci a obsahu evropské kartelové dohody (viz v tomto smyslu rozsudek Cement, bod 4097) a že účastí na španělském trhu na dohodách, jejichž protisoutěžní účel byl shodný s účelem této kartelové dohody, musely vědět, že se tím do ní začleňují (viz v tomto smyslu rozsudek Cement, bod 4099).
- 217 Pokud jde o skutečnost namítanou Zicuñaga, že spis neobsahuje poznatky, ze kterých by se jevílo, že o cenách týkajících se jiných trhů než španělského bylo diskutováno na španělských schůzkách nebo že se o nich dozvěděly od jiných podniků, se plně shoduje s obecným schématem organizace kartelové dohody, podle které bylo cílem diskusí, ke kterým došlo zejména v rámci schůzek na vnitrostátní nebo regionální úrovni, definovat způsoby uplatňování rozhodnutí o zvýšení cen přijatá na evropské úrovni na ceny uplatňované na dotčeném místním trhu. Nemůže krom toho zpochybnit analýzu uvedenou výše.
- 218 Zicuñaga uvádí další argument vycházející z její neúčasti na schůzkách a údajně koluzních aktivitách, které se konaly na francouzském a italském trhu navzdory jejím obchodním zájmům na nich. Je třeba v tomto ohledu připomenout tvrzení Zicuñaga uvedené na slyšení, podle kterého „byla odpovědná za politiku stanovení cen všech papírenských výrobků skupiny a [...], přijímala tedy všechna rozhodnutí v oblasti cen, rovněž co se týče výrobků Papeteries de l'Atlantique“ (bod 365 odůvodnění rozhodnutí). Údaj, podle kterého měla Zicuñaga obchodní zájmy nejen ve Španělsku, avšak rovněž prostřednictvím aktivit své dceřiné společnosti Papeteries de l'Atlantique ve Francii a Itálii, může být vykládán tak, že znamená,

že Zicuñaga, která nemohla nevědět, že některé podniky zastoupené na španělských schůzkách byly aktivní na francouzském a italském trhu, se nezbytně pro vymezení cenové politiky své skupiny tázala, zda dohody, kterých se účastnila, se začleňují do evropské kartelové dohody, a musela tedy vědět o existenci takové kartelové dohody.

219 Okolnost uvedená v předchozím bodě každopádně nemůže zpochybnit analýzu uvedenou v bodech 205 až 217 výše. Tato okolnost ostatně může být rovněž chápána jako nepřímý důkaz potvrzující, že Zicuñaga věděla, že dohody, kterých se účastnila na španělském trhu, se začleňují do evropské kartelové dohody, a měla tedy za nadbytečné účastnit se schůzek a koluzních aktivit jinde než ve Španělsku.

220 Je ostatně namístě zdůraznit, že situace Zicuñaga se liší v několika bodech od situace podniku Sigma Technologie di rivestimento ve věci, ve které byl vydán rozsudek Sigma Technologie v. Komise, bod 209 výše, na který Zicuñaga odkazuje ve svých písemnostech. Na rozdíl od žalobkyně v této věci byla totiž Zicuñaga činná v odvětví dotyčné aktivity na některých vnitrostátních trzích. Krom toho i za připuštění teze Zicuñaga, podle které byla svými španělskými soutěžiteli vnímána jako praktikující politiku agresivních cen, Zicuñaga neposkytla žádný důkaz prokazující, že nebyla jako Sigma Technologie di rivestimento přizvána k některým schůzkám nebo koluzním aktivitám z důvodu svého chování „rušivého elementu“ (rozsudek Sigma Technologie v. Komise, bod 209 výše, body 42 a 46). Přípis Mougeot týkající se schůzky ze dne 19. října 1994 uvedený v bodě 177 výše naopak prokazuje, že Zicuñaga byla považována za plnohodnotného účastníka španělské kartelové dohody, v rámci které dostala povolení prodávat za ceny o něco nižší než ceny, které měly být uplatňovány ostatními účastníky kartelové dohody.

- 221 Zicuňaga v rámci svého argumentu směřujícího k prokázání, že neuplatňovala sporné dohody o cenách, kritizuje skutečnost, že jí Komise ve správním řízení odmítla zpřístupnit podrobné informace uvedené v bodě 288 odůvodnění rozhodnutí. Je namístě v tomto ohledu odkázat na úvahy uvedené v bodech 45 až 51 výše.

K účasti Zicuňaga na dohodách o stanovení prodejních kvót a podílů na trhu

- 222 Konečně, jak bylo uvedeno v bodě 153 výše, Zicuňaga zpochybňuje svou účast na dohodách o stanovení prodejních kvót a podílů na trhu.
- 223 V tomto ohledu ze znění bodů 77, 81, 252, 253, 326 až 331, 376, 382 a 383 odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že Komise konstatovala existenci dohod o stanovení prodejních kvót a podílů na trhu nikoliv jako existenci různých protiprávních jednání, ale jako existenci skutečností zakládajících jediné protiprávní jednání, uvedené v článku 1 rozhodnutí a přičtené Zicuňaga, jehož obecný účel spočíval ve zvýšení cen samopropisovacího papíru na celém území, kterým se v roce 1994 stal EHP (bod 327 odůvodnění rozhodnutí) a jehož stěžejní bod spočíval v uzavírání dohod o zvýšení cen (bod 383 odůvodnění rozhodnutí).
- 224 Je třeba nejprve ověřit, zda Komise správně prokázala existenci dohod o stanovení prodejních kvót a podílů na trhu a zda byla oprávněna domnívat se, že se tyto dohody začleňovaly do celkového protisoutěžního plánu charakterizujícího protiprávní jednání konstatované v čl. 1 prvním pododstavci rozhodnutí. Komise v tomto ohledu rozlišuje v bodech 241 až 251 odůvodnění rozhodnutí mezi údaji, které podle ní prokazují existenci dohod o přidělení prodejních kvót a údaji, které podle jejího názoru prokazují existenci dohod o rozdělení trhu.

- 225 Co se nejprve týče námitek Komise týkajících se přidělení prodejních kvót, je namístě zaprvé uvést, že z dokumentu napsaného Sappi ohledně schůzky, která se konala dne 30. září 1993 v Barceloně (dokument č. 5 uvedený v bodě 172 výše) se jeví, že účastníci této schůzky nejprve ohlásili své měsíční prodejní průměry v roce 1992 a v roce 1993 a rozdělili prodejní kvóty pro čtvrtý trimestr roku 1993, poté se dne 1. ledna 1994 dohodli na oznámení 10% zvýšení cen kotoučů a listů a nakonec se rozhodli opět sejít k datu, které mělo být stanoveno později pro ověření dodržení kvót.
- 226 Zadruhé je třeba podotknout, že Zicuñaga nezpochybňuje konstatování učiněná Komisí v bodech 138, 242 a 243 odůvodnění rozhodnutí, podle kterých „přípis ze schůzky“ (dokument č. 6, převzatý v bodě 87 ON) napsaný Sappi na schůzce, která se konala dne 1. října 1993 ohledně francouzského trhu uvádí, že účastníci této schůzky se dohodli na zvýšení cen, jakož i na přidělení kvót pro čtvrtý trimestr roku 1993, „aby bylo umožněno zvýšení cen“.
- 227 Co se dále týče námitek Komise týkajících se dohody o rozdělení trhu, Zicuñaga neuvádí žádnou skutečnost směřující k odmítnutí konstatování učiněných Komisí v bodech 141 a 246 odůvodnění rozhodnutí, podle kterých schůzka, která se konala na jaře 1994 v Nogent-sur-Marne ohledně francouzského trhu byla zároveň rámcem dohody o zvýšení cen a dohody o rozdělení trhu (dokument č. 7651 uvedený v bodech 113 až 115 ON a přiložený k němu).
- 228 Skutečnosti uvedené výše umožňují domnívat se, že Komise oprávněně v bodě 241 odůvodnění rozhodnutí konstatovala, že „pro zajištění uplatňování dohodnutých zvýšení cen byla přidělena prodejní kvóta jednotlivým účastníkům a pro každého z nich byl stanoven na některých vnitrostátních schůzkách kartelu podíl na trhu“. Komise tedy mohla mít za to, že dohody o zvýšení cen a společném stanovení

prodejních kvót a podílů na trhu byly skutečnostmi neoddělitelnými od celkového protisoutěžního plánu tvořícího protiprávní jednání konstatované v čl. 1 prvním pododstavci rozhodnutí.

- 229 Je třeba zadruhé přezkoumat, zda Komise byla oprávněna vytýkat Zicuňaga aspekty jediného protiprávního jednání týkajícího se dohody o přidělení prodejních kvót a podílů na trhu.
- 230 Pojem „[k]otouče“ následovaný poznámkou „[v]šechny s plnými objednávkami a kvótami“ uvedenou v přípisě Sappi ze dne 29. června 1994 uvedenou v bodě 175 výše nezbytně neprokazuje, že na schůzce ze dne 29. června 1994 byla uzavřena dohoda týkající se prodejních kvót. To nicméně prokazuje, že v okamžiku, kdy se tato schůzka konala, všichni její účastníci, včetně Zicuňaga, byli účastníky dohody o rozdělení prodejních kvót, co se týče trhu kotoučů.
- 231 Je třeba zdůraznit, že poznámka uvedená v předchozím bodě, týkající se schůzky ze dne 29. června 1994, je jedinou skutečností, která může být uvedena v neprospěch Zicuňaga jako důkaz její přímé účasti na dohodě o přidělení prodejních kvót. Komise totiž neshledala účast Zicuňaga na schůzce ze dne 30. září 1993 v Barceloně, na které byla uzavřena dohoda o přidělení kvót pro čtvrtý trimestr roku 1993. Pokud jde o ostatní schůzky, na kterých byla účast Zicuňaga náležitě Komisí prokázána, posledně uvedená v rozhodnutí netvrdí, že byly rámcem dohod o prodejních kvótách.
- 232 Komise ve své žalobní odpovědi nicméně uvádí, že na schůzce ze dne 19. října 1994 se rovněž jednalo o prodejních kvótách.

233 Rukou psaný přípis Mougeot ze dne 21. října 1994 a týkající se schůzky, která se konala dne 19. října 1994 ohledně španělského trhu (viz bod 177 výše) v tomto ohledu obsahuje následující údaje:

„Tázal jsem se vzhledem k objemům AEMCP uvedeným ohledně Španělska (kromě Zicuñaga) koncem srpna 94, [více než] 4 300 [t], kam se poděly naše objemy 93 ([méně než] 50 %)?

— Odpověď Sarrió: objemy se zvyšují a snižují!

— Odpověď Koehler: číselné údaje AEMCP jsou nesprávné!“

234 Mohlo by to jistě znamenat, jak uvádí Komise ve své žalobní odpovědi, že na schůzce ze dne 19. října 1994 došlo k diskusím na téma kvóty nebo objemy prodeje. Jeví se však, že Komise ani v části rozhodnutí věnované schůzkám týkajícím se španělského trhu, ani v části týkající se přidělení prodejních kvót a rozdělení trhu neuvádí tyto údaje na podporu svých námitek týkajících se uzavření dohod týkajících se prodejních kvót nebo podílů na trhu v referenčním období. Za těchto podmínek nemohou být tyto údaje zohledněny pro účely prokázání účasti Zicuñaga na dohodách o prodejních kvótách.

235 Údaj uvedený v bodě 230 výše však prokazuje, že na schůzce ze dne 29. června 1994 byla Zicuñaga informována o existenci dohody o prodejních kvótách.

236 Za těchto podmínek a pokud je prokázáno, že se Zicuñaga účastnila dohod o zvýšení cen na španělském trhu, přičemž věděla nebo musela nutně vědět, že se tím začleňuje do evropské kartelové dohody, jí mohla Komise přičítat rovněž odpovědnost za dohody o prodejních kvótách uzavřené v době její účasti na dohodách o zvýšení cen. Je totiž namístě připomenout, že podle ustálené judikatury podnik, který se účastní protiprávního jednání, které má mnoho forem, porušujícího pravidla hospodářské soutěže chováním, které je mu vlastní, které spočívá v dohodě nebo v jednání ve vzájemné shodě s cílem narušujícím hospodářskou soutěž ve smyslu čl. 81 odst. 1 ES a jehož účelem je přispět k uskutečňování protiprávního jednání v plném rozsahu, může být rovněž odpovědný za chování ostatních podniků v rámci téhož protiprávního jednání po celou dobu svojí účasti na uvedeném protiprávním jednání, je-li prokázáno, že daný podnik o protiprávním jednání ostatních účastníků věděl nebo jej mohl rozumně předvídat a byl připraven přijmout toto riziko (rozsudek Komise v. Anic Partecipazioni, bod 149 výše, bod 203).

237 Zicuñaga musí být tedy považována za odpovědnou za dohodu o rozdělení prodejních kvót zmíněnou na schůzce ze dne 29. června 1994.

238 Pokud jde o dohody o rozdělení trhu, z bodů 246 až 251 odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že Komise tato konstatování týkající se existence takových dohod zakládá nejprve na údajích týkajících se dvou schůzek týkajících se francouzského trhu organizovaných na jaře 1994 a dne 6. prosince 1994. Rozhodnutí však neobsahuje indicii, která by umožnila mít za to, že Zicuñaga věděla o skutečnosti nebo ji mohla rozumně předvídat, že schůzky týkající se francouzského trhu sloužily jako rámec dohodám o rozdělení trhu. V tomto ohledu oproti jejím konstatováním týkajícím se dohod o zvýšení cen, neměla Komise v rozhodnutí za to, že dohody o rozdělení trhu zaznamenané na francouzském trhu byly decentralizovaným uplatněním údajné evropské dohody o rozdělení trhů, jejíž účastníci informovali místní osoby odpovědné za jednotlivé dotčené trhy. Za těchto podmínek nelze mít za to, že

podnik jako Zicuñaga, jenž se nesporně neúčastnil koluzních schůzek na jiných trzích než na španělském trhu, věděl nebo mohl rozumně předvídat existenci výše uvedených dohod o rozdělení trhu.

239 Podle Komise se dále jeví, že podíly na trhu byly uvedeny na programu obecných schůzek kartelu (bod 250 odůvodnění rozhodnutí). Je však namístě připomenout, že je nesporné, že Zicuñaga se nikdy neúčastnila obecných schůzek kartelu. Krom toho skutečnosti uvedené Komisí v bodech 250 a 251 odůvodnění rozhodnutí na podporu její námitky se týkají obecné schůzky kartelu ze dne 2. února 1995, tedy schůzky, ke které došlo až po ukončení protiprávního jednání shledaného v případě Zicuñaga v čl. 1 druhém pododstavci rozhodnutí.

240 Z toho vyplývá, že účast Zicuñaga na praktikách rozdělení trhu nebyla prokázána.

241 Vzhledem k tomu, co předchází, je namístě učinit závěr, že Komise oprávněně považovala Zicuñaga za odpovědnou za praktiky přidělení prodejních kvót, ke kterým došlo v době její účasti na protiprávním jednání. Je naopak nutno konstatovat, že Komise neprávem Zicuñaga vytýkala aspekt jediného protiprávního jednání týkajícího se dohod o rozdělení trhu.

242 Toto nesprávné posouzení však nemůže zpochybnit zjištění, podle kterých se Zicuñaga v rámci schůzek věnovaných španělskému trhu účastnila dohod o zvýšení cen, ani analýzu, podle které se Zicuñaga prostřednictvím těchto dohod účastnila evropské kartelové dohody o cenách samopropisovacího papíru, která byla hlavní částí protiprávního jednání konstatovaného v čl. 1 prvním pododstavci rozhodnutí. Výše uvedené úvahy týkající se rozdělení trhu nemohou tedy zpochybnit účast Zicuñaga na tomto protiprávním jednání. Je namístě mít za to, že Zicuñaga svou více než jednoletou účastí na uvedených cenových iniciativách mohla rozumně

předvídat, že účastníci se podniky se budou snažit podpořit úspěch těchto iniciativ jednotlivými mechanismy, a byla připravena přijmout toto riziko. V rámci přezkumu podpůrných návrhových žádání vznesených Zicuňaga za účelem dosažení snížení pokuty, která jí byla uložena v článku 3 rozhodnutí, je nicméně třeba ověřit, zda a případně v jaké míře odůvodňuje neexistence odpovědnosti Zicuňaga za rozdělování trhu snížení pokuty, která jí byla uložena.

- 243 Na základě všech těchto úvah je namístež zamítnout žalobní důvod vycházející podle Divipa z porušení článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP a podle Zicuňaga z nesprávného posouzení.

C – K žalobním důvodům týkajícím se délky trvání protiprávního jednání

- 244 Některé žalobkyně, tedy Bolloré, MHTP, Koehler, Mougeot, Torraspapel, Divipa a Zicuňaga zpochybňují konstatování Komise týkající se délky trvání jejich účasti na protiprávním jednání. Některé z těchto žalobkyň (MHTP, Koehler, Mougeot a Torraspapel) uvádí svou argumentaci v rámci návrhových žádání směřujících k částečnému zrušení článku 1 rozhodnutí a snížení pokuty, která jim byla uložena v článku 3 uvedeného rozhodnutí, zatímco jiné (Bolloré, Divipa a Zicuňaga) tak činí v rámci svých podpůrných návrhových žádání směřujících ke snížení pokuty. Co se týče posledně uvedených podniků, vyplývá každopádně z jejich písemností, že v podstatě zpochybňují legalitu napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž ve svém čl. 1 druhém pododstavci konstatuje délku trvání protiprávního jednání, kterého se každý z nich dopustil. Je tedy namístež jejich návrhové žádání překvalifikovat jako směřující rovněž k částečnému zrušení čl. 1 druhého pododstavce rozhodnutí týkajícího se délky trvání protiprávního jednání.

245 Bolloré, MHTP, Koehler, Mougeot a Torraspapel uvádí velmi obecnou argumentaci spočívající v tvrzení, že Komise neprokázala jejich účast na kartelové dohodě v době před zářím nebo říjnem 1993 nebo v době před lednem 1993, co se týče MHTP. S výhradou některých specifík spojených s jejich situací, spočívá jejich argumentace v podstatě v tvrzení, že oproti tvrzením Komise není prokázáno jednak, že schůzky, které se konaly na evropské úrovni uvnitř AEMCP před zářím nebo říjnem 1993, sloužily jako rámec koluzních aktivit v oblasti cen, a jednak, že se před tímto obdobím účastnily koluzních schůzek na vnitrostátní nebo regionální úrovni. Je třeba nejprve přezkoumat argumentaci jednotlivých výše uvedených podniků, jakož i další argumentaci Mougeot, spočívající v tvrzení, že Komise neprokázala její účast na kartelové dohodě po červenci 1995. Bude třeba dále přezkoumat žalobní důvody uvedené Divipa a Zicuñaga.

1. K žalobním důvodům uvedeným Bolloré, MHTP, Koehler, Mougeot a Torraspapel

a) K účasti žalobkyň na protiprávním jednání před zářím nebo říjnem 1993

Argumenty účastníků řízení

246 Bolloré namítá v rámci žalobního důvodu vycházejícího z porušení čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, že Komise neprokázala její odpovědnost za účast v kartelové dohodě od ledna 1992 do září nebo října 1993. Na podporu své námitky zaprvé tvrdí, že Copigraph popírala svou účast na jakékoli kartelové dohodě před zářím 1993. Zadruhé popírá jakoukoli důkazní hodnotu prohlášení AWA ze dne 5. května 1999, prohlášení Mougeot ze dne 14. dubna 1999 a prohlášení Sappi ze dne 6. ledna 1998, ze kterých Komise vychází pro prokázání účasti Copigraph na kartelové dohodě před zářím 1993. Zdůrazňuje rovněž rozporuplnost těchto jednotlivých prohlášení,

příčemž uplatňuje, že prohlášení Mougeot se týkají údajných obecných schůzek kartelu, zatímco prohlášení AWA se týkají údajné kartelové dohody týkající se francouzského trhu. Uplatňuje rovněž, že k prvnímu zvýšení cen uskutečněnému Copigraph došlo v prosinci 1993, což vylučuje, že by se účastnila kartelové dohody před zářím nebo říjnem 1993.

247 MHTP v rámci žalobního důvodu vycházejícího z nedostatku důkazů namítá, že Komise neprokázala její účast na protiprávním jednání před lednem 1993. Na podporu této námitky zaprvé tvrdí, že prohlášení AWA, Sappi a Mougeot uvedené v bodech 107 a 108 odůvodnění rozhodnutí neprokazují, že schůzky AEMCP organizované v roce 1992 sloužily jako rámec kartelové dohody. Zadruhé uplatňuje, oproti konstatováním Komise, že není prokázáno, že se účastnila schůzky ze dne 5. března 1992 týkající se španělského trhu, schůzky na jaře 1992 týkající se francouzského trhu a schůzky ze dne 16. července 1992 týkající se španělského a portugalského trhu.

248 Koehler v rámci žalobního důvodu vycházejícího z nedostatku důkazů namítá, že Komise neprokázala její účast na protisoutěžní kartelové dohodě před říjnem 1993. Na podporu této námitky zaprvé tvrdí, že prohlášení Mougeot a Sappi uvedené Komisí neprokazují, že před říjnem 1993 byly uvnitř AEMCP uzavřeny koluzní dohody. Dodává, že skutečnost, že se před říjnem 1993 konaly koluzní schůzky ohledně některých vnitrostátních nebo regionálních trhů, neprokazuje existenci koordinace na evropské úrovni v tehdejší době. Koehler zadruhé oproti konstatováním Komise uplatňuje, že není prokázáno, že se účastnila schůzek ze dne 17. února a 5. března 1992 týkajících se španělského trhu, schůzky z jara 1992 týkající se francouzského trhu, schůzky z 16. července 1992 týkající se španělského a portugalského trhu, schůzky z 14. ledna 1993 týkající se Spojeného království a Irska, schůzky z jara 1993 týkající se francouzského trhu a schůzky z 30. září 1993 týkající se španělského trhu.

- 249 Mougeot v rámci žalobního důvodu vycházejícího ze zjevně nesprávného posouzení tvrdí, že Komise neprokázala, že se účastnila kartelové dohody před říjnem 1993. Zdůrazňuje, že prohlášení Sappi uvedené Komisí ji neuvádí mezi účastníky koluzních schůzek organizovaných v roce 1992 a v roce 1993. Dodává, že vzhledem k tomu, že v roce 1992 nebyla členem AEMCP, se účastnila schůzek konaných tímto sdružením dne 26. května a dne 10. září 1992 pouze jako pozorovatel, a že je každopádně namístě mít za to, že účastníci schůzky AEMCP ze dne 9. února 1993, která je první schůzkou tohoto sdružení, které se účastnila jako její člen, nezmínili v její přítomnosti existenci nebo vhodnost kartelové dohody.
- 250 Mougeot dále tvrdí, že Komise v bodě 111 odůvodnění rozhodnutí zkreslila obsah jejích prohlášení ze dne 14. dubna 1999. Krom toho popírá jakoukoli důkazní hodnotu prohlášení Sappi uvedeného Komisí v bodě 112 odůvodnění rozhodnutí na podporu její teze, podle které oficiální schůzky AEMCP sloužily jako rámec koluzním schůzkám o cenách před restrukturalizací sdružení učiněnou v září 1993.
- 251 Torrassapapel v rámci žalobního důvodu vycházejícího z nesprávného uplatnění čl. 81 odst. 1 ES a porušení zásady presumpce nevinny a podstatného pravidla řízení namítá, že neexistuje žádný důkaz její údajné účasti na protiprávním jednání v době od ledna 1992 do září 1993. Torrassapapel podává několik předběžných komentářů ohledně rizik strategického oznamování spojených s novou politikou shovívavosti Komise a ohledně nedostatku důkazní hodnoty prohlášení AWA, Sappi a Mougeot uvedených Komisí na podporu její teze. Dále zaprvé zpochybňuje, že oficiální schůzky AEMCP sloužily až do září 1993 jako rámec koluzím o cenách. Zadruhé uplatňuje, že oproti konstatováním Komise se neúčastnila schůzek z jara 1992 a z jara 1993 týkajících se francouzského trhu a schůzky ze dne 16. července 1992 týkající se španělského a portugalského trhu.

- 252 Komise zpochybňuje kritiky týkající se důkazní hodnoty prohlášení AWA, Sappi a Mougeot. Tato prohlášení umožňují pochopit organizaci kartelu, včetně v roce 1992. Komise krom toho odpovídá bod za bodem na argumenty žalobkyň týkající se jejich neúčasti na jednotlivých dotyčných vnitrostátních nebo regionálních schůzkách.

Rozhodnutí

- 253 Podle čl. 1 druhého pododstavce rozhodnutí se Bolloré, MHTP, Koehler a Torraspapel účastnily protiprávního jednání od ledna 1992 do září 1995, zatímco Mougeot se podle téhož ustanovení účastnila protiprávního jednání od května 1992 do září 1995.
- 254 Relevantní části rozhodnutí, co se týče účasti pěti dotyčných žalobkyň na protiprávním jednání v době od ledna nebo května 1992, podle případu, do září nebo října 1993, jsou následující:

„(83) Organizace a koordinace kartelové dohody na úrovni EHP byla uskutečňována na obecných schůzkách kartelu svolávaných jako oficiální schůzky profesní organizace AEMCP.

(84) Účastníci přijímali na těchto obecných schůzkách zásadní rozhodnutí o časovém plánu a výši (v procentech) zvýšení cen pro každou zemi EHP. Dohodli se na několika po sobě následujících zvýšeních cen, na několik měsíců dopředu.

(85) Schůzky AEMCP sloužily jako rámec schůzkám kartelu přinejmenším od ledna 1992 až do září 1993 [...]

(87) Míra účasti na schůzkách AEMCP byla obecně vysoká a v době protiprávního jednání se jich účastnili všichni výrobci, kteří byli tehdy členy AEMCP: AWA, Binda, Copigraph, Koehler, Mougeot, Stora, Torraspapel/Sarrió a Zanders.“

255 Z bodů 107 až 113 odůvodnění rozhodnutí krom toho vyplývá, že Sappi připustila existenci koluze mezi soutěžícími výrobci na pravidelných schůzkách, které se konaly přinejmenším od počátku roku 1992. Zaměstnanec Sappi prohlásil, že tyto schůzky se konaly „na úrovni Společenství“ od roku 1991. AWA rovněž připustila, že takové schůzky se konaly od počátku roku 1992. Mougeot, která se stala členem AEMCP na konci roku 1992, předložila prohlášení (dokument č. 7647, uvedený v bodě 165 výše) týkající se obsahu oficiální schůzky AEMCP konané v roce 1993, z nichž Komise vyvozuje, že z restrukturalizace sdružení vyplývala restrukturalizace kartelu. Mougeot prohlásila:

„Pan B. nepochybně u příležitosti oficiální schůzky AEMCP ze dne 14. září 1993 ve Frankfurtu nebo předchozí schůzky, a v každém případě při převzetí funkcí [p. B.] ve vedení Generálního ředitelství úseku ‚samopropisovacího papíru‘ jasně rozhodl svolat na ‚neoficiální schůzky‘ hlavní výrobce samopropisovacího papíru na jednotlivých trzích a změnit organizaci oficiálních schůzek AEMCP. [Pan B.] rozhodl, že každé schůzky AEMCP se od nynějška bude účastnit advokát, aby těmto schůzkám byl dán oficiální charakter a aby je nebylo možno kritizovat. Naopak rozhodl, že vše, co se týče cen, na nich již nebude diskutováno, avšak pouze projednáváno na ‚neoficiálních‘ schůzkách.“

Závěry Soudu

- 256 Na úvod, co se týče zajišťování důkazů o protiprávním jednání porušujícím čl. 81 odst. 1 ES je třeba připomenout, že Komise je povinna předložit důkaz o protiprávních jednáních, které konstatuje, a opatřit vhodné důkazy, aby právně dostačujícím způsobem prokázala existenci skutečností zakládajících protiprávní jednání (rozsudky Soudního dvora ze dne 17. prosince 1998, *Baustahlgewebe v. Komise*, C-185/95 P, Recueil, s. I-8417, bod 58, a *Komise v. Anic Partecipazioni*, bod 149 výše, bod 86).
- 257 Je tak nutné, aby Komise za účelem odůvodnění pevného přesvědčení, že k došlo protiprávnímu jednání, uvedla přesné a shodující se důkazy (viz rozsudek Soudu ze dne 6. července 2000, *Volkswagen v. Komise*, T-62/98, Recueil, s. II-2707, bod 43 a uvedená judikatura).
- 258 Nicméně je důležité zdůraznit, že každý z důkazů předložených Komisí nemusí nezbytně se zřetelem na každý prvek protiprávního jednání odpovídat těmto kritériím. Stačí, když soubor nepřímých důkazů, kterého se orgán dovolává, odpovídá ve svém celku tomuto požadavku (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 15. října 2002, *Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, Recueil, s. I-8375, body 513 až 520). Jak to krom toho již Soud uvedl v bodech 155 a 166 výše, důkazy musí být posuzovány jako celek a prohlášení učiněná v rámci sdělení o spolupráci nemohou být považována pouze z tohoto důvodu za zbavená důkazní hodnoty.
- 259 Z rozhodnutí vyplývá, že Komise zakládá odpovědnost pěti dotyčných žalobkyň v době od ledna 1992 nebo května 1992, co se týče Mougeot, do září nebo října 1993

na jejich účasti na koluzních kontaktech a systému koluzních schůzek obsahujících vzájemné prolínání jednak oficiálních schůzek AEMCP, o nichž tvrdí, že sloužily jako rámec koluzím o cenách, a jednak vnitrostátních nebo regionálních schůzek kartelu.

²⁶⁰ Je třeba zaprvé analyzovat namítaný systém koluzních schůzek sestávající z oficiálních schůzek AEMCP a vnitrostátních nebo regionálních schůzek kartelu a zadruhé účast dotýcných žalobkyň na těchto schůzkách před zářím nebo říjnem 1993.

— K namítanému systému koluzních schůzek

Oficiální schůzky AEMCP před zářím nebo říjnem 1993

²⁶¹ Znění bodů 107 až 113, 254 až 256 a 295 odůvodnění rozhodnutí uvádí, že Komise na podporu svých tvrzení týkajících se konání obecných (evropských) schůzek kartelu v rámci oficiálních schůzek AEMCP před zářím nebo říjnem 1993 uvádí zaprvé prohlášení Mougeot obsažená v dokumentu č. 7647 (viz bod 255 výše), zadruhé svědectví zaměstnance Sappi, jakož i přiznání Sappi a AWA a zatřetí existenci četných důkazních materiálů prokazujících organizaci vnitrostátních nebo regionálních schůzek kartelu od ledna 1992, o nichž bude pojednáno v bodě 281 a následujících.

- 262 Ze znění bodů 113 a 254 odůvodnění rozhodnutí se zaprvé jeví, že prohlášení Mougeot (dokument č. 7647) převzatá v bodě 108 odůvodnění uvedeného rozhodnutí a uvedená v bodě 255 výše, jsou ústředním prvkem dokazování Komise v tomto ohledu.
- 263 V tomto ohledu je třeba úvodem odmítnout námitky Mougeot týkající se údajného zkreslení obsahu jejich prohlášení Komisí. Ze společného výkladu bodů 108 odůvodnění rozhodnutí a dokumentu č. 7647, ve kterém jsou uvedena dotyčná prohlášení, se jeví, že Komise v rozhodnutí uvedla doslovné a věrné znění prohlášení Mougeot obsažených ve výše uvedeném dokumentu.
- 264 Krom toho je namístě jako odpověď na argument uvedený Koehler mít za to, že zvláště jasný smysl prohlášení Mougeot odůvodňuje, jak vyplývá z bodu 295 odůvodnění rozhodnutí, že Komise nepřikládala žádnou váhu pozdějšímu demontování Mougeot obsaženému v její odpovědi na ON.
- 265 Je rovněž třeba odmítnout argument Torrasapel, podle kterého námitky uvedené v poznámce pod čarou 97 rozhodnutí prokazují, že Komise sama pochybuje o důkazní hodnotě prohlášení Mougeot. Skutečnost, že Komise v této poznámce pod čarou vzhledem k obsahu dokumentů uvedených ve spise odmítla tvrzení Mougeot, podle kterého se tato účastnila poprvé schůzky AEMCP dne 9. února 1993, nemůže být vykládána jako výraz obecné pochybnosti Komise, pokud jde o důkazní hodnotu tvrzení Mougeot. Krom toho, na rozdíl od tvrzení Mougeot uvedených v poznámce pod čarou 97 rozhodnutí, prohlášení uvedená v bodě 108 uvedeného rozhodnutí nejsou v rozporu s žádnou skutečností, která by mohla zpochybnit důkazní hodnotu těchto prohlášení.

266 Z těchto prohlášení Mougeot vyplývá, že na oficiální schůzce AEMCP bylo panem B. při jeho převzetí funkcí ve vedení generálního ředitelství úseku „Samopropisovací papír“ AWA rozhodnuto reorganizovat aktivity AEMCP konáním od této doby oficiálních schůzek sdružení za přítomnosti advokáta, aby měly „nekritizovatelný“ charakter nediskutováním „všeho, co se týče cen“ na uvedených schůzkách a svoláváním od této doby „neoficiálních“ schůzek pro projednání cen. Prohlášení Mougeot jasně znamenají, že před reorganizací aktivit AEMCP, o které bylo rozhodnuto panem B. (AWA), sloužily oficiální schůzky AEMCP jako rámec diskusím týkajících se cen. Tyto diskuse byly jasně kritizovatelným prvkem těchto schůzek.

267 Žádná z dotyčných žalobkyň nepochybně údaj uvedený v bodě 110 odůvodnění rozhodnutí, podle kterého se první oficiální schůzka AEMCP konaná za přítomnosti advokáta konala dne 18. listopadu 1993. Za těchto podmínek byla Komise oprávněna situovat rozhodnutí pana B. restrukturalizovat aktivity a schůzky AEMCP do rámce oficiální schůzky tohoto sdružení, která bezprostředně předcházela schůzce ze dne 18. listopadu 1993, tedy do rámce schůzky ze dne 14. září 1993. Komise tedy oprávněně měla za to, že diskuse o cenách se až do 14. září 1993 konaly v rámci oficiálních schůzek AEMCP.

268 Tato úvaha je potvrzena body 115 až 121 odůvodnění rozhodnutí, z nichž vyplývá, že po tomto rozhodnutí o restrukturalizaci se na okraj oficiálních schůzek AEMCP konaly neoficiální schůzky, jejichž předmětem bylo dohodnout se na zvýšení cen v EHP.

269 Komise zadruhé uvádí část svědectví (dokument č. 5407 přiložený v příloze k ON) osoby zaměstnané Sappi v únoru 1993, která si vzpomíná, že její kolegové „se vraceli ze schůzek, včetně schůzek AEMCP s přesnou představou zvýšení cen, která mají být uplatněna, a že reakce soutěžitelů je nechávaly poměrně lhostejnými“ uvedenou v bodě 112 odůvodnění rozhodnutí.

270 Vzpomínky tohoto zaměstnance Sappi nejsou oproti tvrzením některých žalobkyň nikterak vyjádřena s pochybujícím nebo opatrným tónem. Při nedostatku údajů v opačném smyslu musí být chápány jako pokrývající nerozdílně jak dobu před, tak dobu po září 1993. Potvrzují pro období od února do září 1993, že se v rámci oficiálních schůzek AEMCP konala koluzní setkání týkající se zvýšení cen na evropské úrovni, což ostatně podniky, které připustily svou účast na kartelové dohodě od roku 1992, nezpochybnilly.

271 V tomto stadiu analýzy se tedy jeví, že Komise měla oprávněně za to, že před zářím 1993 byly uzavřeny dohody o cenách v rámci oficiálních schůzek AEMCP. Je tedy nyní třeba ověřit, zda Komise byla oprávněna konstatovat, že použití oficiálních schůzek AEMCP jako rámce takových dohod započalo nejpozději v lednu 1992 a pokračovalo bez přestání až do září 1993.

272 V tomto ohledu z bodů 86 a 113 odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že Komise na podporu svých konstatování uvádí, že první oficiální schůzka AEMCP, pro kterou má písemné důkazy, je schůzka ze dne 23. ledna 1992. Přiblížením tohoto údaje jednak údajně shodujícím se s prohlášením AWA a Sappi, uvedeným v bodě 107 odůvodnění rozhodnutí, které prokazují, že koluzní schůzky se konaly na evropské úrovni od počátku roku 1992, a jednak důkazům prokazujícím skutečnost, že organizace pravidelných schůzek a kontaktů na vnitrostátní a regionální úrovni započala v lednu 1992 (týž bod odůvodnění), má za to, že evropská kartelová dohoda o cenách započala nejpozději v lednu 1992. Komise v bodě 113 odůvodnění rozhodnutí dodává, že dokumenty, které má k dispozici, uvádí, že od ledna 1992 a do schůzky ze dne 14. září 1993 se konalo osm schůzek AEMCP, všechny v Curychu.

273 Je nejprve namístě konstatovat, že žádná žalobkyně nezpochybňuje přesnost údajů rozhodnutí týkajících se konání oficiální schůzky AEMCP dne 23. ledna 1992.

274 Je třeba dále zaprvé uvést, že AWA ve svém prohlášení (dokumenty č. 7828 a 7829, viz bod 163 výše) uvedeném Komisí v bodě 107 rozhodnutí přiznává, že se od počátku roku 1992 účastnila se soutěžiteli některých „nevhodných“ schůzek (improper), které sloužily jako rámec výměn úmyslů týkajících se oznamování zvýšení cen. Toto přiznání AWA se podle její odpovědi na žádost Komise o informace (dokument č. 7829) týká schůzek, kterých se účastnily Sarrió, Mougeot, Stora-Feldmühle, Copigraph, Koehler a Zanders a které se konaly od roku 1992 do roku 1995 v Paříži, Curychu a Ženevě. Curych je však městem, ve kterém se, jak to vyplývá z tabulky A přílohy I rozhodnutí, konaly všechny oficiální schůzky AEMCP organizované od ledna 1992 do září 1993.

275 Podle odpovědi AWA (dokument č. 7827) se však část uvedená v bodech 61 a 107 odůvodnění rozhodnutí týká detailně schůzek, které se konaly od 1. ledna 1992 až do dne podání této odpovědi, s vyloučením oficiálních schůzek AEMCP, takže z toho lze vyvodit, že vyloučila všechny schůzky AEMCP jako schůzky bez koluzního charakteru. Vzhledem k tomu, že existence rozumné pochybnosti má, v souladu se zásadou, že v případě pochybností se má rozhodovat ve prospěch, svědčit žalobkyním, je namístě mít za to, že prohlášení AWA samy o sobě neumožňují mít za to, že oficiální schůzka AEMCP ze dne 23. ledna 1992 sloužila jako rámec koluzi o cenách. Je nicméně podstatným nepřímým důkazem existence kartelové dohody na evropské úrovni od počátku roku 1992.

276 Co se zadruhé týče prohlášení Sappi uvedených v bodě 107 odůvodnění rozhodnutí, z bodu 73 odůvodnění uvedeného rozhodnutí vyplývá, že Komise odkazuje na „prohlášení Sappi [uvádějící], že existovaly kontakty koluzní povahy mezi evropskými výrobci samopropisovacího papíru již od založení jejich profesní organizace AEMCP v roce 1981, a zvláště od poloviny osmdesátých let“.

277 V poznámce pod čarou č. 64 rozhodnutí (dokument č. 4656) Komise upřesňuje:

„Sappi předložila Komisi prohlášení jednoho ze svých zaměstnanců, který se staral o prodej samopropisovacího papíru od [70.] let, podle kterého „[z]ačal tušit existenci koluze v samopropisovacím papíru přibližně v polovině 80. let z důvodu poznámek učiněných ředitelstvím [...] [d]omníval se, že tato koluze zahrnovala mezi jinými Arjo Wiggins, Koehler a Stora-Feldmühle [a] věděl o dvoustranných výměnách informací od poloviny nebo od konce 80. let.“

278 Prohlášení jiného zaměstnance Sappi uvádí, že existovaly kontakty a koluzní schůzky mezi soutěžiteli na úrovni Společenství od roku 1991 do roku 1993. Tento zaměstnanec Sappi prohlašuje, že si myslel, že tyto kontakty zakládaly koluzi a že dodavatelé mezi sebou diskutovali o cenách na úrovni Společenství.

279 Prohlášení zaměstnanců Sappi uvedená v předchozích bodech prokazují, že na evropské úrovni existovala již od konce 80. let nebo počátku 90. let kartelová dohoda o cenách. Potvrzují krom toho prohlášení AWA ohledně existence kartelové dohody na evropské úrovni již od počátku roku 1992. Neumožňují naopak tvrdit, že oficiální schůzka AEMCP ze dne 23. ledna 1992 sloužila jako rámec koluzním kontaktům. Stejně jako prohlášení AWA tedy sama o sobě neumožňují mít za to, že Komise náležitě prokázala, že od ledna 1992 byly v rámci oficiálních schůzek AEMCP uzavírány koluzní dohody o cenách.

280 Je tedy třeba přezkoumat třetí skutečnost uvedenou Komisí, tedy organizaci schůzek a koluzních kontaktů na vnitrostátní nebo regionální úrovni poblíž oficiálních schůzek AEMCP od počátku roku 1992.

Schůzky na vnitrostátní nebo regionální úrovni před zářím nebo říjnem 1993

281 Z tabulky 3 nazvané „Vnitrostátní a regionální schůzky kartelu od února 1992 do jara 1995“ a uvedené v bodě 129 odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že Komise konstatuje konání sedmi vnitrostátních nebo regionálních schůzek od února 1992 do 30. září 1993. Podle podrobností těchto schůzek uvedených v příloze II rozhodnutí se:

- dne 17. února 1992 konala schůzka týkající se španělského trhu, které se účastnily zejména Koehler a Torraspapel;

- dne 5. března 1992 konala schůzka týkající se španělského trhu, které se účastnily zejména Stora (MHTP), Koehler a Torraspapel;

- na jaře, pravděpodobně v dubnu, konala schůzka týkající se francouzského trhu, které se účastnily zejména Copigraph (dceřiná společnost Bolloré), Stora (MHTP), Koehler a Torraspapel;

- dne 16. července 1992 konala schůzka týkající se španělského trhu, které se účastnily zejména Stora (MHTP), Koehler a Torraspapel;

- dne 14. ledna 1993 konala schůzka týkající se trhů Spojeného království a Irska, které se účastnily zejména Stora (MHTP) a Koehler;

— na jaře 1993, pravděpodobně v dubnu, konala schůzka týkající se francouzského trhu, které se účastnily zejména Copigraph (dceřiná společnost Bolloré), Stora (MHTP), Koehler, Mougeot a Torraspapel;

— dne 30. září 1993 konala schůzka týkající se španělského trhu, které se účastnily zejména Copigraph (dceřiná společnost Bolloré), Stora (MHTP), Koehler, Mougeot a Torraspapel.

282 Je namístě ověřit opodstatněnost zjištění Komise týkajících se konání těchto schůzek a jejich protisoutěžního účelu.

283 Co se zaprvé týče schůzky ze dne 17. února 1992 týkající se španělského trhu, Soud již v bodech 161 až 169 výše konstatoval, že tato schůzka určená k zajištění dodržování dohody o zvýšení cen na španělském trhu měla koluzní účel shodující se s obecným účelem protiprávního jednání.

284 Co se zadruhé týče schůzky ze dne 5. března 1992, z konstatování Soudu v bodech 161 až 170 výše rovněž vyplývá, že jak konání, tak i koluzní účel této schůzky jsou prokázány.

285 Co se zatřetí týče schůzek z jara 1992 a z jara 1993 týkajících se francouzského trhu, jejich konání a jejich soutěžní účel vyplývají z prohlášení zaměstnanců Sappi obsažených v dokumentech č. 15026, 15027 a 15272, uvedených v bodě 137 odůvodnění rozhodnutí a připojených k ON.

286 Část prohlášení Sappi obsažená v dokumentu č. 15272 je následujícího znění:

„Ředitel (v tehdejší době) prodejního oddělení Sappi (UK) Ltd ve Francii prohlásil, že se se svým vedoucím, p. W., účastnil dvou schůzek se soutěžiteli ve Francii. První se konala na jaře 1992 a druhá rok poté. Jedna se konala v hotelu na letišti Charles-de-Gaulle a druhá v centru Paříže. Účastnil se pouze těchto dvou schůzek tohoto druhu a neví, zda se ve Francii konaly další.

Diskuse na těchto dvou schůzkách se týkala hlavně listů, které Sappi v tehdejší době ve Francii neprodávala. Schůzky nevedly ke konsensu nebo jakékoli dohodě o listech. Co se týče kotoučů, diskuse se týkala minulých a současných cenových úrovní, a nikoliv úrovní cen budoucích.“

287 Sappi v tabulce (dokument č. 15200, přiložené k ON) uvedené v její odpovědi ze dne 18. května 1999 na žádost Komise o informace krom toho uvádí, že k různým datům se konaly schůzky na jaře 1992 a na jaře 1993, pravděpodobně v dubnu v Paříži, na letišti Charles-de-Gaulle a v hotelu blízko Place de l'Étoile. Cílem těchto schůzek byla podle tabulky výměna informací a diskuse o zákaznících a cenách, které byly vůči nim uplatňovány. Sappi uvádí, že se těchto schůzek účastnili zástupci Sappi, AWA, Sarrió, Zanders, zástupci zástupce Zanders ve Francii, Europapier a Feldmühle. Tvrdí, že si nevzpomíná, zda se jich účastnil zástupce Koehler.

288 Z údajů uvedených v předchozích bodech vyplývá, že zaměstnanec Sappi, který tyto údaje poskytl, který se osobně zmíněných schůzek účastnil, si přesně vzpomíná na konání dvou schůzek mezi soutěžiteli v Paříži na jaře 1992 a na jaře 1993, jejichž

předmětem byla zejména diskuse o zákaznících a cenách, které na ně byly uplatňovány. Nedostatek upřesnění, pokud jde o přesný okamžik konání těchto schůzek, se vysvětluje pravděpodobně velkým časovým odstupem mezi spornými skutečnostmi a okamžikem, kdy si tento zaměstnanec měl vzpomenout, a nemůže zastrít přesnost jeho svědectví, co se týče období, ve kterém se konaly dotyčné schůzky, jejich lokalizace a jejich předmět. Nemůže tedy prohlášením zaměstnance Sappi odejmout jejich důkazní hodnotu, co se týče těchto jednotlivých aspektů.

289 Co se týče schůzky z jara 1993, je třeba dodat, že dokumenty č. 4798, 4799 a 5034, uvedené Komisí v poznámce pod čarou č. 135 rozhodnutí, odpovídají stvrzenkám o cestovních výdajích a vyplývá z nich, že oba dva, p. F. (Koehler) i p. W. (Stora-Feldmühle), jeli dne 14. dubna 1993 do Paříže. Takový údaj potvrzuje tezi Komise, podle které se schůzka z jara 1993 konala v dubnu.

290 Z prohlášení zaměstnance Sappi uvedených v bodě 286 výše jistě vyplývá, že podle jeho vzpomínek nebyla na schůzkách z jara 1992 a z jara 1993 uzavřena žádná dohoda. Údaj, podle kterého nedospěli účastníci na těchto schůzkách ke konsensu nebo dohodě jakékoli povahy, co se týče listů, však musí být vykládán tak, že znamená, že na těchto schůzkách byly učiněny pokusy v tomto smyslu, co se týče listů, což tyto schůzky činí protiprávními.

291 V rámci těchto pokusů si účastníci totiž museli vyměnit jednotlivé informace o cenách nebo o objemech prodejů, co se týče listů. Na základě judikatury (rozsudek Komise v. Anic Partecipazioni, bod 149 výše, body 117 a 121) požadavek autonomní politiky každého hospodářského subjektu, která je vlastní ustanovením Smlouvy týkajícím se hospodářské soutěže, striktně brání všem přímým nebo nepřímým kontaktům mezi těmito subjekty, které by mohly ovlivnit tržní chování skutečného nebo potenciálního soutěžitele či odhalení tržního chování, o kterém tyto subjekty samy rozhodly nebo mají v úmyslu rozhodnout, takovému soutěžiteli, pokud je

cílem nebo výsledkem těchto kontaktů zavedení podmínek hospodářské soutěže, které neodpovídají běžným podmínkám relevantního trhu. V tomto ohledu je namísto se domnívat, neexistuje-li důkaz o opaku, jehož předložení přísluší zúčastněným subjektům, že podniky, které jednají ve vzájemné shodě a které zůstávají na trhu aktivní, zohledňují při určování svého chování na trhu informace, které si vyměnily se svými konkurenty. Vzhledem k této judikatuře je třeba připustit, že schůzky z jara 1992 a z jara 1993 sloužily, co se týče trhu listů, jako rámec jednáním ve vzájemné shodě v rozporu s čl. 81 odst. 1 ES.

292 Prohlášení zaměstnance Sappi uvedená v bodě 286 výše krom toho informují, co se týče kotoučů, o výměnách informací a diskuzích o zákaznících a o cenách, které byly vůči nim uplatňovány, na schůzkách, což vzhledem k judikatuře uvedené v předchozím bodě svědčí o existenci jednání ve vzájemné shodě zakázaných čl. 81 odst. 1 ES.

293 Konání schůzek mezi soutěžiteli na jaře 1992 a na jaře 1993 v Paříži, jakož i protisoutěžní účel těchto dvou schůzek, jsou tedy prokázány.

294 I kdyby bylo nadto nutno mít za to, že tyto schůzky vedly pouze k výměně informací, které jsou protiprávním jednáním, pouze pokud směřovaly k usnadnění uzavření dohod o zvýšení cen a prodejních kvótách a ke kontrole dodržování dohod (bod 97 odůvodnění rozhodnutí), závěr by zůstal nezměněn.

295 S ohledem zaprvé na část prohlášení Sappi, ze které vyplývá, že na dotyčných schůzkách došlo k pokusům směřujícím k uzavření dohody o trhu listů, zadruhé na

to, že skutečnosti prokazují, že alespoň od ledna 1992 byly na evropské úrovni uzavírány v rámci oficiálních schůzek AEMCP dohody o zvýšení cen a zatřetí na účast určitého počtu podniků, které byly zastoupeny na uvedených oficiálních schůzkách (zejména Sappi, AWA, Zanders) jak na schůzce z jara 1992, tak na schůzce z jara 1993, Komise opodstatněně měla za to, že cíl výměny obchodních informací, ke kterým došlo na francouzských schůzkách, musel být spojen s dohodou o zvýšení cen samopropisovacího papíru.

296 Co se začtvrté týče schůzky ze dne 16. července 1992, z konstatování Soudu v bodech 180 až 184 výše vyplývá, že konání a koluzní účel této schůzky jsou prokázány.

297 Co se zapáté týče schůzky ze dne 14. ledna 1993, Komise se pro prokázání konání a protisoutěžního účelu této schůzky opírá o nedůvěrné dokumenty č. 15026, 15175 a 15176, 15271 a 15272, jakož i 4752, připojené k ON.

298 Dokument č. 15026 obsahuje zejména následující údaje:

„První zaměstnanec nám prohlásil, že [...] si myslel, že dvě schůzky se konaly v Heathrow Business Centre a hotelu Intercontinental v Londýně, avšak nevzpomínal si které [...]. Druhý zaměstnanec nám prohlásil, že [...] jeho záznamník obsahoval u data 14. ledna 1993 poznámku schůzky v Heathrow Business Centre v terminálu 2 v 10 hodin. Nevěděl, z jakého jiného důvodu kromě své účasti na schůzce se soutěžiteli [...] by se tam nacházel.“

299 Dokumenty č. 15175 a 15176 obsahují následující upřesnění:

„Důkazní materiály [...] byl schopen poskytnout, jsou následující. [...] Jak bylo uvedeno v prohlášeních ze dne 11. listopadu a 20. prosince 1996, účastnil se schůzky se soutěžiteli ve Spojeném království, pravděpodobně ve čtvrtek 14. ledna 1993 v Heathrow Business Centre v terminálu 2 v 10 hodin. Kopie dotyčné stránky jeho záznamníku je přiložena v příloze 5. [Pan I.], ředitel prodeje a marketingu Sappi (UK) Ltd, jej požádal, aby se jí účastnil. Schůzka se týkala hlavně výměny informací uvádějících, který dodavatel zásoboval které zákazníky, tendence a očekávání trhů. Nedošlo k dohodě [...] Arjo Wiggins schůzku řídila. Byly spíše vyměněny informace, než uzavřeny dohody o tom, jak se chovat v budoucnu.“

300 Dokumenty č. 15271 a 15272 zahrnují následující prohlášení:

„První zaměstnanec řekl, že [...]. Někdy se však konaly neformální schůzky *ad hoc* ve Spojeném království mezi soutěžiteli, jejichž cílem bylo seznámit se s trhem, zvláště co se týče minulé činnosti, a dozvědět se názor soutěžitelů, spíše než očekávat konsensus nebo se angažovat v jednání ve vzájemné shodě pro snahu dospět ke zvýšení cen. Co se týče Sappi, jejím hlavním cílem při účasti na těchto schůzkách bylo získat informace, i když je možné, že jiní tyto schůzky využili pro předání údajů nebo pokus o zneužití trhu; diskuse na těchto schůzkách nesměřovaly k rozdělení si trhu nebo zákazníků; [...] potvrdil, že se takových schůzek účastnil, jedné v roce 1992, jedné v roce 1993 a jedné v roce 1994. Je rovněž možné, že se účastnil jedné nebo dvou dalších schůzek (nikoliv však více). V roce 1995 a 1996 se neúčastnil žádné schůzky. Praxe organizování takových schůzí byla tímto průmyslovým odvětvím prokázána již v době, kdy se začal starat o prodej samopropisovacího papíru [...] Schůzky se obecně konaly na letišti Heathrow nebo v hotelu v Londýně [...]“

- 301 Pokud jde o dokument č. 4752, odpovídá části záznamníku zaměstnance Sappi a obsahuje u data 14. ledna 1993 následující poznámku: „T2 Heathrow 10 hodin Bus. Centre“.
- 302 Vzhledem k jednotlivým skutečnostem uvedeným v bodech 298 až 301 výše byla Komise oprávněna konstatovat, že dne 14. ledna 1993 v 10 hodin ráno se konala na letišti Heathrow schůzka mezi soutěžiteli. Z části uvedené v bodě 299 výše jistě vyplývá, že účastníci této schůzky nedospěli k dohodě. Nicméně kromě skutečnosti, že tato část může být vykládána jako prokazující existenci pokusu směřujícího k uzavření dohody v rozporu s čl. 81 odst. 1 ES, což dává z důvodů uvedených v bodě 291 výše dotčené schůzce protiprávní povahu, část prohlášení Sappi uvedená v bodě 299 výše potvrzuje, že schůzka sloužila jako rámec vzájemným výměnám informací o zákaznících jednotlivých jejích účastníků.
- 303 Co se týče výměny informací, je namíste připomenout, že jsou Komisí považovány za protiprávní povahy z důvodu, že napomáhají uzavírání nebo dodržování dohod o zvýšení cen.
- 304 Několik nepřímých důkazů potvrzuje tezi, podle které byl účel výměn informací, ke kterým došlo na britské schůzce, spojen s dohodou o zvýšení cen. Z části prohlášení Sappi se zprvve jeví, že na dotyčné schůzce došlo k pokusu dosáhnout dohody. Skutečnosti zadruhé potvrzují, že nejméně od ledna 1992 byly na evropské úrovni v rámci oficiálních schůzek AEMCP uzavírány dohody o zvýšení cen. Schůzky ze dne 14. ledna 1993 se zatřetí účastnil určitý počet podniků, které byly zastoupeny na oficiálních schůzkách AEMCP, v rámci kterých se konaly obecné schůzky kartelu týkající se dohod o zvýšení cen.

- 305 Je třeba krom toho zdůraznit, že podle bodu 183 odůvodnění rozhodnutí AWA ve své odpovědi na ON potvrdila, že tato schůzka ze dne 14. ledna 1993 byla součástí „nevhodných“ schůzek mezi soutěžiteli (viz rovněž bod 164 výše).
- 306 Co se zašesté týče schůzky ze dne 30. září 1993 v Barceloně, uvedené v bodě 163 odůvodnění rozhodnutí, Soud již v bodě 172 výše měl za to, že Komise náležitě prokázala konání této schůzky, jakož i skutečnost, že sloužila jako rámec výměnám obchodních informací týkajících se individuálních prodejů z roku 1992 a 1993 a dohodám týkajícím se přidělení prodejních kvót pro čtvrtý trimestr roku 1993 a zvýšení cen, které mělo být uplatněno dne 1. ledna 1994. Okolnost, že si účastníci na této schůzce ze dne 30. září 1993 následně vyměňovali obchodní informace týkající se jejich průměrných prodejů, dohodli se na rozdělení prodejních kvót, rozhodli o kolektivním zvýšení cen a dohodli se, že se opět uvidí, aby ověřili dodržování prodejních kvót, krom toho potvrzuje tezi Komise, podle které při některých příležitostech došlo k výměnám informací o prodejkách a dohodám o prodejních kvótách za účelem usnadnění uzavření dohod o zvýšení cen a zajištění jejich plnění.
- 307 Komise tedy právně dostačujícím způsobem prokázala konání koluzních schůzek týkajících se španělského trhu dne 17. února, 5. března a 16. července 1992, jakož i 30. září 1993, francouzského trhu na jaře 1992 a na jaře 1993, jakož i trhu Spojeného království a Irska dne 14. ledna 1993. Konání těchto koluzních schůzek na vnitrostátní nebo regionální úrovni podporuje, s ohledem na prohlášení Mougeot uvedené v bodě 90 odůvodnění rozhodnutí, podle kterého spočívalo odůvodnění těchto schůzek ve starosti zajistit obecné uplatňování zvýšení cen, o kterých bylo rozhodnuto na evropské úrovni, popis protiprávního jednání učiněný Komisí v bodě 77 odůvodnění rozhodnutí, zvláště skutečnosti, že prostředek použitý pro uskutečnění cíle kartelové dohody spočíval v konání schůzek na jednotlivých úrovních (obecné, vnitrostátní nebo regionální).

- 308 Pokud jde o počátek protiprávního jednání, Komise byla tedy oprávněna konstatovat konání, v době odpovídající oficiální schůzce AEMCP ze dne 23. ledna 1992, koluzních schůzek ve Španělsku, které měly stejný účel jako obecné schůzky kartelu, které byly organizovány v rámci oficiálních schůzek AEMCP až do září 1993. Toto konstatování spolu s přiznáními několika podniků týkajícími se jejich účasti na evropské kartelové dohodě od ledna 1992, jakož i s tvrzením AWA týkajícím se její účasti na „nevhodných“ schůzkách o jednotlivých vnitrostátních nebo regionálních trzích týkajících se výměny úmyslů týkajících se oznámení o zvýšení cen (dokument č. 7828) od ledna 1992, vede Soud k závěru, že Komise měla oprávněně za to, že oficiální schůzka AEMCP ze dne 23. ledna 1992 sloužila jako rámec obecné schůzky kartelu, a stanovila pro podniky, které se jí účastnily, počátek protiprávního jednání na leden 1992.
- 309 Jak bylo uvedeno v bodě 272 výše, dokumenty, které má Komise k dispozici podle bodu 113 odůvodnění rozhodnutí, prokazují, že od ledna 1992 do schůzky ze dne 14. září 1993 se konalo osm schůzek AEMCP, jejichž přesná data jsou uvedena v tabulce A přílohy I rozhodnutí, všechny v Curychu. S ohledem na tento údaj nezpochybněný žalobkyněmi a vzhledem k přiznáním Sappi a AWA, jakož i prohlášení Mougeot uvedenému v bodě 108 odůvodnění rozhodnutí, ze kterého vyplývá, že až do září 1993 se obecné schůzky kartelu konaly v rámci oficiálních schůzek AEMCP, prohlášení potvrzenému pro období od února do září 1993 prohlášeními zaměstnance Sappi (viz bod 269 výše), Komise opodstatněně konstatovala trvalý charakter evropské kartelové dohody o cenách od ledna 1992 do září 1993, a to i když připustíme, že pouze některé z osmi výše uvedených oficiálních schůzek sloužily jako rámec koluzním dohodám o cenách na evropské úrovni.
- 310 Je tedy namístě mít za to, že konstatování Komise, podle kterých byly od ledna 1992 až do září 1993 uzavírány koluzní dohody o zvyšování cen na evropské úrovni v rámci oficiálních schůzek AEMCP, které byly následovány řadou vnitrostátních nebo regionálních schůzek s cílem zajišťování uplatňování dohod na jednotlivých trzích, jsou dostatečně prokázána.

311 Je dále třeba ověřit, zda Komise pro období před zářím nebo říjnem 1993 náležitě prokázala účast pěti žalobkyň na celkovém protisoutěžním plánu, jehož hlavním cílem bylo dohodnout se na zvýšení cen a časovém plánu jejich uplatňování prostřednictvím konání schůzek na jednotlivých úrovních.

— Účast žalobkyň na schůzkách před zářím nebo říjnem 1993

312 Je namístě úvodem připomenout, že postačuje, aby Komise prokázala, že dotyčný podnik se účastnil schůzek, na kterých byly uzavřeny dohody protisoutěžní povahy, aniž by se jim zjevně bránil, aby byla dostatečně prokázána účast uvedeného podniku na kartelové dohodě. Pokud je tento systém schůzek součástí souboru snah dotyčných podniků sledujících jediný hospodářský cíl, tedy narušení běžného vývoje cen na relevantním trhu, bylo by nepřirozené toto chování, charakterizované jediným účelem dělit, tím, že v něm bude spatřováno více odlišných protiprávních jednání (viz judikatura uvedená v bodech 188 a 196 výše).

313 Soud konstatuje, že ani Koehler, ani Torrassapel nezpochybňují údaje uvedené v tabulce B přílohy I rozhodnutí, podle kterých se obě dvě účastnily všech oficiálních schůzek AEMCP, které se konaly v době od ledna 1992 do září 1993. I když připustíme, že pouze některé z výše uvedených schůzek sloužily jako rámec koluzním dohodám o cenách, takové konstatování postačuje k závěru, že Komise právem shledala pokračující účast těchto podniků na koluzních dohodách o cenách, a tedy protiprávní jednání konstatované v čl. 1 prvním pododstavci rozhodnutí v době od ledna 1992 do září 1993.

- 314 MHTP nezpochybňuje údaje obsažené v tabulce uvedené v předchozím bodě, podle kterých se podniky skupiny Stora účastnily jednotlivých oficiálních schůzek AEMCP, které se konaly v době od ledna 1992 do září 1993. Vzhledem k tomu, že MHTP krom toho nezpochybňuje úvahy vyjádřené Komisí v bodech 360 až 362 odůvodnění rozhodnutí, podle kterých musí být považována za odpovědnou za protiprávní jednání, kterých se dopustily podniky skupiny Stora, Komise právem uvedla účast MHTP na koluzních dohodách o cenách, a tedy protiprávním jednání konstatovaném v čl. 1 prvním pododstavci rozhodnutí v době od ledna 1992 do září 1993.
- 315 MHTP krom toho nezpochybňuje svou odpovědnost za protiprávní jednání od ledna 1993. MHTP nezpochybňuje skutečnosti, které zakládají konstatování protiprávního jednání v době od ledna 1993 do poloviny roku 1995 – za což získala 10% snížení pokuty, která jí byla uložena – (body 456 a 458 odůvodnění rozhodnutí), a připouští konání koluzních schůzek na evropské úrovni od ledna 1993 do září nebo října 1993. Na jednání krom toho prohlásila, že existence těchto evropských schůzek kartelové dohody v této době byla pravděpodobná. Uznala krom toho na jednání, že je zcela věrohodné, pokud bude prohlášení Mougéot chápáno doslova, že schůzka AEMCP byla fórem kartelové dohody v téže době. Avšak ani MHTP, ani ostatní podniky zpochybňující koluzní charakter schůzek AEMCP před její restrukturalizací v září nebo říjnu 1993 neposkytly poznatky, které by mohly prokázat jakoukoli změnu organizace nebo struktury AEMCP v lednu 1993. MHTP krom toho neposkytla alternativní vysvětlení pro vysvětlení Komise ohledně místa a konání koluzních schůzek evropské kartelové dohody před restrukturalizací AEMCP v září/říjnu 1993.
- 316 Pokud jde o Bolloré, nezpochybňuje údaje uvedené v tabulce B přílohy I rozhodnutí, podle kterých se Copigraph účastnila oficiální schůzky AEMCP ze dne 23. ledna 1992 a poté čtyř ze sedmi pozdějších schůzek, které se konaly před schůzkou ze dne 14. září 1993. Údaj týkající se přítomnosti Copigraph na oficiální schůzce AEMCP ze dne 23. ledna 1992 umožňuje mít za to, že Copigraph se k tomuto datu účastnila koluzní dohody o cenách na evropské úrovni.

317 I když není jisté, že všechny oficiální schůzky AEMCP, které se konaly od ledna 1992 do září 1993, sloužily jako rámec uzavírání koluzní dohody o cenách, konstatování, podle kterého se Copigraph účastnila pěti z osmi oficiálních schůzek, umožňuje učinit závěr o pokračující účasti tohoto podniku na koluzních dohodách o cenách na evropské úrovni od ledna 1992 do září 1993. Copigraph se totiž veřejně nedistancovala od schůzek, kterých se účastnila (viz judikatura uvedená v bodech 188 a 196 výše).

318 Konečně co se týče Mougeot, je nesporné, že se neúčastnila schůzky ze dne 23. ledna 1992 a že první schůzka AEMCP, které se účastnila, je ta z 26. května 1992. Mougeot se dále účastnila všech schůzek AEMCP až do září 1993, tedy šesti z osmi schůzek, které předcházely schůzce ze dne 14. září 1993. Stejně jako Copigraph, Mougeot se veřejně nedistancovala od schůzek, kterých se účastnila (viz judikatura uvedená v bodech 188 a 196 výše). I když se Mougeot účastnila jako pozorovatel, neprokázala, že svým soutěžitelům oznámila, že se jich účastní s jiným záměrem než jejich (viz v tomto smyslu rozsudek Aalborg Portland a další v. Komise, bod 188 výše, bod 81). Z žádného předloženého dokumentu nevyplývá, že Mougeot byla v AEMCP nesnadno akceptována nebo marginalizována. Podle zápisu ze schůzky AEMCP ze dne 26. května 1992 bylo na předchozí schůzce rozhodnuto pozvat Mougeot, aby se stala členem AEMCP. Předseda AEMCP dále na této schůzce zástupce Mougeot požádal, aby svou společnost představil jako nově příchozí, a nikoliv jako dočasný hosta. Zápisy ze schůzek AEMCP z 10. září a 25. listopadu 1992 uvádí mezi účastníky přítomnost zástupce Mougeot, aniž by rozlišovaly tento podnik od ostatních. Zápis ze schůzky ze dne 25. listopadu 1992 zdůrazňuje, že zástupce Mougeot informoval účastníky, že jeho společnost by měla být schopna přidat své číselné údaje k údajům sdružení v prosinci, číselné údaje, které pokryjí druhý semestr roku 1992. I když Mougeot získala statut člena AEMCP až od roku 1993, její přítomnost na koluzních schůzkách AEMCP ze stejného titulu jako ostatní členové již od května 1992 a poskytování informací pokrývajících druhý semestr roku 1992 prokazují při nedostatku opačných důkazů její účast na kartelové dohodě od 26. května 1992.

- 319 Tato konstatování ohledně účasti dotyčných žalobkyň na kartelové dohodě na evropské úrovni před zářím nebo říjnem 1993 postačují, aby jim bylo přičteno protiprávní jednání za tuto dobu.
- 320 Je nutno navíc konstatovat, že poznatky prokazující účast několika z těchto podniků na schůzkách na vnitrostátní nebo regionální úrovni posilují pokračující charakter jejich účast na protiprávním jednání.
- 321 Komise tedy konstatuje účast Koehler a Torraspapel na schůzce ze dne 17. února 1992. Vychází za tímto účelem z interního přípisu Sappi z téhož dne (dokument č. 4588), který zmiňuje schůzku „dotyčných účastníků“. Tento údaj ve spojení s údaji uvedenými v tomtéž přípise týkajícími se nejistoty vyvolané chováním Koehler a Sarrió na španělském trhu, umožňoval Komisi konstatovat, že Koehler a Sarrió byly uvedeny mezi „dotyčnými účastníky“, kteří se účastnili této schůzky, určené k přezkoumání problémů spojených s nedodržováním výše uvedené dohody těmito dvěma podniky, jejichž byly jako distributoři nebo dodavatelé samopropisovacího papíru na španělském trhu účastníky, jak vyplývá z přípisu ze dne 9. března 1992 (dokumenty č. 4703 a 4704, uvedené v bodě 171 výše).
- 322 Vzhledem k tomu, že Torraspapel nevyvrací údaj obsažený v bodě 363 rozhodnutí, podle kterého Sarrió byla a stále je její 100% dceřinou společností, ani tvrzení Komise uvedené v tomtéž bodě odůvodnění, podle kterého ve správním řízení nezpochybnila svou odpovědnost týkající se chování Sarrió, přičetla jí Komise opodstatněně odpovědnost za účast Sarrió na koluzní schůzce ze dne 17. února 1992.
- 323 Co se týče schůzky ze dne 5. března 1992, z poznámek pod čarou 7 a 10 v příloze II rozhodnutí vyplývá, že Komise pro konstatování účasti Koehler a Torraspapel na této schůzce vycházela z interního přípisu ze dne 9. března 1992 uvedeného

v bodě 156 rozhodnutí (dokumenty č. 4703 a 4704, uvedené v bodě 171 výše). I když tento přípis jistě umožňuje tvrdit, že tyto dva podniky byly účastníky dohody týkající se zvýšení cen o 10 ESP za kilo na počátku února 1992 na španělském trhu, neobsahuje však naopak žádný údaj, ze kterého by se jevílo, že se účastnily koluzní schůzky dne 5. března 1992.

324 Z odpovědi AWA ze dne 30. dubna 1999 na žádost Komise o informace (dokument č. 7828, uvedený v bodě 163 výše) však vyplývá, že zástupci Sarrió (Torraspapel), Koehler a Stora (MHTP) se účastnili „nevhodných“ schůzek, jejichž součástí byla schůzka ze dne 5. března 1992, jak to potvrdila AWA ve své odpovědi na ON (bod 170 odůvodnění rozhodnutí).

325 Komise krom toho konstatuje, že pět dotyčných žalobkyň se účastnilo dvou schůzek týkajících se francouzského trhu.

326 Prohlášení Sappi uvedená v bodech 276 až 279 a 285 až 293 výše spolu s tvrzením AWA obsaženým v dokumentu č. 7828, podle kterého se zástupci tohoto podniku účastnili od roku 1992 do roku 1995 „nevhodných“ schůzek, zejména v Paříži, kterých se účastnili zástupci Sarrió, umožňují dospět k závěru, že Komise právem konstatovala účast Sarrió (Torraspapel) na dvou dotyčných schůzkách. Pochybnost vyjádřená zaměstnancem Sappi (dokument č. 15027, připojený jako příloha 1 ke CG), pokud jde o to, zda zástupce Sarrió, který se účastnil těchto schůzek, byl, či nebyl pracovník odpovědný za prodej tohoto podniku ve Francii, nemůže zastřít skutečnost, že oproti jeho opatrnému tónu, co se týče přítomnosti zástupce Koehler na uvedených schůzkách, nevyjadřuje výhradu, pokud jde o zastoupení Sarrió na nich.

- 327 Co se týče Stora (MHTP), údaj obsažený v prohlášení uvedeném v bodě 287 výše, podle kterého byla Feldmühle zastoupena na schůzce z jara 1992, spolu s tvrzením AWA uvedeným v dokumentu č. 7828, co se týče účasti zástupců tohoto podniku na „nevhodných“ schůzkách, zejména v Paříži, od roku 1992 do roku 1995 po boku zástupců Stora-Feldmühle, podporuje tezi Komise, podle které se Stora-Feldmühle účastnila schůzky z jara 1992, a tedy přičtení odpovědnosti za tuto účast MHTP.
- 328 MHTP ve svých písemnostech zdůrazňuje, že zaměstnanec Sappi, od nějž pochází údaj uvedený v předchozím bodě, potvrzuje rovněž, že Stora-Feldmühle se neúčastnila schůzky z jara 1993 v Paříži, zatímco Komise tvrdí, že má k dispozici poznatky prokazující účast tohoto podniku na uvedené schůzce. Tvrdí, že za těchto podmínek není vyloučeno, že zaměstnanec Sappi se zmylil v identifikaci francouzské schůzky, které se Stora-Feldmühle účastnila. Přesvědčivý tón tvrzení zaměstnance Sappi týkající se přítomnosti Stora-Feldmühle na první ze dvou francouzských schůzek popsanych v jeho svědectví však domněnce MHTP odnímá veškerou pravděpodobnost.
- 329 Pokud jde o schůzku z jara 1993, MHTP nezpochybňuje svou účast na protiprávním jednání od ledna 1993 a neuvádí žádnou kritiku vzhledem ke konstatování Komise týkajícím se schůzky z jara 1993 v Paříži a své účasti na této schůzce. Za těchto podmínek není namístě ověřit opodstatněnost konstatování Komise týkajících se účasti Stora-Feldmühle na schůzce z jara 1993 v Paříži.
- 330 Co se týče Mougeot a Copigraph (dceřiná společnost Bolloré), zaměstnanec Sappi nikterak nenaznačuje jejich přítomnost na těchto dvou schůzkách. Obecné tvrzení uvedené v prohlášení AWA obsaženém v dokumentu č. 7828 týkajícím se organizování „nevhodných“ schůzek mezi zástupci AWA, Sarrió, Mougeot, Stora-

-Feldmühle, Copigraph, Koehler a Zanders v Paříži, Curychu a Ženevě v době od roku 1992 do roku 1995, je nepřímým důkazem účasti Mougeot a Copigraph na schůzkách z jara 1992 a z jara 1993 ve Francii.

331 Tento nepřímý důkaz nemůže jistě sám o sobě prokázat jejich účast na těchto dvou schůzkách. Vzhledem k tomu, že Mougeot a Copigraph jsou však dva z hlavních subjektů na francouzském trhu samopropisovacího papíru, odkaz na tyto dva podniky v obecném tvrzení AWA, týkajícím se konání schůzek mezi soutěžiteli od roku 1992 do roku 1995, zejména v Paříži, nutně znamená, že byly alespoň vedoucím subjektem evropského trhu považovány za účastníky protiprávních jednání na francouzském trhu v celé této době, nezávisle na jejich přítomnosti nebo nepřítomnosti na dvou výše uvedených schůzkách. Tento nepřímý důkaz účasti na kartelové dohodě na francouzském trhu v této době je posílen prohlášeními Mougeot, podle kterých „jí jedni nebo druzí, nejčastěji AWA, volali, aby jí oznámili způsoby zvýšení cen pro každý trh“, a to hlavně „až do poloviny roku 1995“ (dokument č. 11598, bod 95 odůvodnění rozhodnutí a bod 41 ON).

332 Pokud jde o schůzku ze dne 16. července 1992, p. B. G. tvrdil (viz dokument č. 4484, uvedený v bodě 180 výše), že se této schůzky účastnily Sarrió (Torraspapel), AWA (p. F. a p. B.) a Koehler (p. F.). Tento údaj, který potvrzuje obecné tvrzení AWA obsažené v dokumentu č. 7828 týkajícím se její účasti na „nevhodných“ schůzkách v Barceloně po boku zástupců zejména Sarrió (Torraspapel) a Koehler od roku 1992 do roku 1994 prokazuje účast těchto dvou podniků na koluzní schůzce ze dne 16. července 1992 týkající se španělského a portugalského trhu.

333 Co se týče Stora (MHTP), Komise pro prokázání účasti tohoto podniku na schůzce ze dne 16. července 1992 vychází z prohlášení AWA (dokument č. 7828), podle kterých se posledně uvedená účastnila od roku 1992 do roku 1994 několika schůzek v Lisabonu a v Barceloně po boku zástupců podniků Sarrió, Unipapel, Koehler, Ekman a Stora-Feldmühle nebo některých z těchto podniků.

- 334 Je třeba uvést, že p. B.G. ve svých podrobných prohlášeních týkajících se schůzky ze dne 16. července 1992 neuvádí mezi jejími účastníky Stora. Obecné tvrzení AWA by se v tomto kontextu mohlo jevit nedostatečným pro prokázání účasti Stora (MHTP) na schůzce ze dne 16. července 1992.
- 335 Je však namístě uvést, že, jak Komise podotýká ve svých písemnostech ve věci T-122/02, z prohlášení p. B.G. vyplývá, že konání schůzky ze dne 16. července 1992 bylo zjevně odůvodněno skutečností, že Sarrió a Stora-Feldmühle v Portugalsku uplatňovaly velmi nízké ceny, nižší než náklady na papír. Jak to tedy relevantně zdůrazňuje Komise, toto označení politiky velmi nízkých cen uplatňovaných zejména Stora-Feldmühle může být vykládáno tak, že znamená, že tento podnik se nepodvolil disciplíně, kterou měl respektovat na základě dohody o trhu v oblasti cen. Jinak řečeno takový údaj spolu s tvrzením AWA obsaženým v dokumentu č. 7828 může být nahlížen jako prokazující, že navzdory skutečnosti, že se Stora-Feldmühle neúčastnila schůzky ze dne 16. července 1992, byla v této době účastníkem dohody o cenách na španělském a portugalském trhu.
- 336 Komise konstatuje účast Stora (MHTP) a Koehler na schůzce ze dne 14. ledna 1993. MHTP nepochybně svoji účast na protiprávním jednání od počátku ledna 1993. Za těchto podmínek není namístě se tázat na opodstatněnost konstatování Komisí týkajících se účasti tohoto podniku na schůzce ze dne 14. ledna 1993.
- 337 Co se týče účasti Koehler na této schůzce, z části prohlášení Sappi uvedené v dokumentu č. 15026, podle prvního zaměstnance, jehož svědectví je předmětem tohoto prohlášení, vyplývá, že „[P. D.] (Koehler)“ se účastnil všech nebo části schůzek, které se konaly ve Spojeném království na letišti Heathrow nebo v londýnském hotelu. Druhý zaměstnanec, jehož svědectví je rovněž předmětem výše uvedeného prohlášení, uvedl, že si myslel, že „[p. D.] (Koehler)“ se účastnil schůzky ze dne 14. ledna 1993. V dokumentech č. 15176 a 15178, které odpovídají

jinému prohlášení Sappi, je rovněž uveden výše uvedený údaj, jakož i údaj, podle kterého „kromě jmen soutěžitelů poskytnutých Komisi v prosinci 1996 mohl [dotyčný zaměstnanec] mezi účastníky identifikovat [...] [p. K.] z Koehler“. Konečně AWA prohlásila (dokument č. 7828), že její zástupci ve Spojeném království se od roku 1992 do roku 1994 účastnili „nevhodných“ schůzek, kterých se účastnili zejména zástupci Koehler.

338 Vzhledem k tomuto souboru údajů Komise opodstatněně konstatovala, že Koehler byla zastoupena na schůzce ze dne 14. ledna 1993.

339 Co se týče účasti Copigraph, Koehler, Stora-Feldmühle a Torraspapel na schůzce ze dne 30. září 1993, z poznámek pod čarou 40, 42, 44 a 45 přílohy II rozhodnutí vyplývá, že Komise svá konstatování opírá o dokumenty č. 5 a 7828. Poznámka uvedená v „poznámkách do spisu“ (notes for file) Sappi ohledně této schůzky týkající se „ohlášených“ prodejů, jakož i údaj vyplývající ze stejných poznámek odkazující na přidělení přesných prodejních kvót pro čtvrtý trimestr roku 1993 (viz bod 172 výše) jsou vážnými nepřímými důkazy přítomnosti jednotlivých podniků uvedených v bodě 1 těchto poznámek, tedy Copigraph, Stora-Feldmühle, Koehler a Sarrió.

340 Co se navíc týče Sarrió, Koehler a Stora-Feldmühle, tyto závažné nepřímé důkazy jsou potvrzeny obecnými tvrzeními obsaženými v prohlášení AWA uvedeném v dokumentu č. 7828, podle kterého se odpovědní pracovníci AWA ve Španělsku účastnili od roku 1992 do roku 1994 některých „nevhodných“ schůzek, zejména v Barceloně, na kterých, jak se AWA domnívá, byli rovněž přítomni zástupci Sarrió, Koehler a její zástupce Ekman, a Stora-Feldmühle.

- 341 Co se týče Koehler, je dále namístě uvést, že podle znění poznámky pod čarou č. 186 rozhodnutí má Komise k dispozici stvrzenku o cestovních výdajích, za letenku a hotel p. F. (Koehler), které prokazují, že tato osoba se dne 30. září 1993 nacházela v Barceloně. Komise na žádost Soudu předložila tyto dokumenty ve věci T-125/02.
- 342 Krom toho i za předpokladu, že některé z dotyčných žalobkyň se skutečně schůzky z 30. září 1993 neúčastnily, údaje, podle kterých jim byly přiděleny prodejní kvóty pro poslední trimestr roku 1993 ve světle jejich prodejů ohlášených pro rok 1992 a 1993 prokazují, že k tomuto dni byly účastníky kartelové dohody týkající se španělského trhu, v rámci které se situují protisoutěžní chování prokázaná „poznámkami do spisu“ Sappi.
- 343 Konečně, jak správně podotýká Koehler ve svých písemnostech, z přílohy II rozhodnutí vyplývá, že Komise pro uvedení účasti tohoto podniku na výše uvedené schůzce vychází z konstatování přítomnosti Ekman na této schůzce. Toto konstatování Komise se zdá vycházet ze znění části prohlášení AWA obsažené v dokumentu č. 7828, podle které „Ekman (zástupce Koehler)“ byl mezi účastníky na španělských schůzkách, kterých se AWA účastnila od roku 1992 do roku 1994.
- 344 Koehler ve svých písemnostech tvrdí, že Ekman byla nezávislým distributorem, takže není možné mít za to, že Ekman a ona tvořily hospodářskou entitu, a tedy přičítat jí chování Ekman. Z prohlášení AWA uvedeného v předchozím bodě však vyplývá, že Ekman byla považována ostatními účastníky za účastníka se schůzky jako zástupce Koehler, a nikoliv jako nezávislý distributor. „Poznámky do spisu“ Sappi týkající se schůzky ze dne 30. září 1993 (dokument č. 5 uvedený v bodě 172 výše) dále uvádí „ohlášené prodeje“ „Koehler“. To prokazuje, že Ekman byla na této schůzce doprovázena zaměstnancem Koehler, jak to, zdá se, uvádí výše uvedené prohlášení

AWA spolu s dokumenty prokazujícími přítomnost p. F. (Koehler) v Barceloně dne 30. září 1993, nebo že Ekman se účastnila schůzky jako zástupce Koehler konající podle jejích pokynů, jak to prokazuje dojem, který měla AWA ohledně postavení, ve kterém se Ekman této schůzky účastnila. Komise v každém případě opodstatněně konstatovala účast Koehler na schůzce ze dne 30. září 1993.

³⁴⁵ Závěrem Komise právně dostačujícím způsobem prokázala účast Bolloré (prostřednictvím Copigraph), Koehler, Mougeot a Torraspapel na protiprávním jednání před zářím nebo říjnem 1993, jakož i účast MHTP na protiprávním jednání před lednem 1993.

b) K účasti Mougeot na protiprávním jednání po 1. červenci 1995

³⁴⁶ Mougeot v rámci žalobního důvodu vycházejícího ze zjevně nesprávného posouzení tvrdí, že není prokázáno, že se účastnila kartelové dohody po 1. červenci 1995. Popírá svou účast na neoficiální schůzce AEMCP ze dne 2. února 1995, uvedené v bodě 273 odůvodnění rozhodnutí. Rovněž uplatňuje, že skutečnosti uvedené Komisí neprokazují její účast na dohodě o zvýšení cen údajně uzavřené na této schůzce. Dodává, že námitka Komise uvedená v bodě 273 odůvodnění rozhodnutí týkající se jejího přistoupení k dohodě o zvýšení cen na italském trhu v září 1995 není podložena žádnou skutečností uvedenou v rozhodnutí.

³⁴⁷ Komise konstatuje, že Mougeot se účastnila protiprávního jednání až do září 1995. Z bodů 126, 237, 250, 251 a 273 odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že toto konstatování se zakládá jednak na přezkoumání potřeb objemu Mougeot na obecné schůzce kartelu ze dne 2. února 1995, a jednak na její účasti na dohodách uzavřených na této schůzce.

- 348 Je třeba zaprvé konstatovat, pokud jde o konání a koluzní účel této schůzky, že Komise předložila zápis z ní (dokument č. 7 přiložený k ON a jeho body 144 až 146). Z toho vyplývá, že dne 2. února 1995 se konala ve Frankfurtu obecná schůzka kartelu, na které byla dohodnuta řada zvýšení cen pro jednotlivé trhy EHP (Francie, Německo, Rakousko, Španělsko, Portugalsko, Spojeného království, Itálie, Finsko, Dánsko, Norsko, Švédsko, Řecko, Belgie, Nizozemsko a Islandu), co se týče kotoučů a listů, jakož i data účinnosti těchto jednotlivých zvýšení cen. Tato data počínala 1. únorem 1995 (zvýšení o 10 % ceny kotoučů a o 5 % ceny listů na španělském trhu) a končila 1. zářím 1995 (zvýšení o 8 % ceny kotoučů a o 5 % ceny listů na trhu Spojeného království; zvýšení o 10 % ceny kotoučů a listů na italském trhu).
- 349 Zadruhé se jeví, co se týče účasti Mougeot na této schůzce, že seznam účastníků této schůzky, tak jak je uveden v tomto zápise a zčásti uveden v bodě 124 odůvodnění rozhodnutí, zahrnuje p. P. B. (Mougeot). Tato osoba je rovněž uvedena Sappi v jejích prohlášeních ze dne 18. května 1999 (dokument č. 15200 v nedůvěrném znění uvedeném v bodě 162 výše) jako účastník uvedené schůzky.
- 350 Mougeot však předložila palubní lístek p. P. B. v 15:30 h, který podle ní potvrzuje, že její zástupce opustil Frankfurt bezprostředně po oficiální schůzce AEMCP, která se konala tentýž den.
- 351 Je třeba v tomto ohledu podotknout, že z bodu 123 odůvodnění rozhodnutí vyplývá, jak to podotýká Komise, že to nevylučuje, že by se zástupce Mougeot účastnil začátku schůzky, která se konala ve 14 hodin na letišti.
- 352 I kdyby však Mougeot nebyla přítomna na této obecné schůzce kartelu dne 2. února 1995, četné skutečnosti prokazují, nahlíženy jako celek, že byla přibrána k přijatým rozhodnutím a souhlasila s nimi.

353 Zprvč, i kdyby poznámka zástupce Mougeot ohledně seznamu účastníků této schůzky měla být považována za omyl, nicméně prokazovala, že Mougeot byla považována za účastníci se jí nebo tvořící část omezené skupiny účastníci se kartelu.

354 Zadruhé se jeví, že o potřebách objemu Mougeot bylo diskutováno na této schůzce, jak prokazuje její zápis. Podle posledně uvedeného totiž „Mougeot potřebuje část trhu“ a „AWA navrhne přidělit jí určitou tonáž“. Přezkum potřeb Mougeot na obecné schůzce a navrhované řešení vedou k domněnce, že Mougeot se účastnila kartelové dohody. Nepotvrzují tezi o pouze bilaterální diskusi mezi Mougeot a AWA.

355 Jak to zatřetí Soud již uvedl v bodě 331 výše, Mougeot sama prohlásila (dokument č. 11598), že „jí jedni nebo druzí, nejčastěji AWA, volali, aby jí oznámili způsoby zvýšení cen pro každý trh [...] až do poloviny roku 1995“. Tak tomu tedy bylo v únoru 1995.

356 Mougeot začtvrté ve faxu z 2. února 1995 (dokument č. 1378, bod 237 odůvodnění rozhodnutí) odeslaném následující den britskému distributorovi J & H Paper uvádí, že „vzhledem k tomu, že dne 6. března dojde na trhu [Spojeného království] k 8% zvýšení, nabízíme Vám naši nejlepší nabídku“. Tento údaj vykládaný v souvislosti s údajem uvedeným v zápisu ze schůzky ze dne 2. února 1995 týkající se dohody o 8% zvýšení ceny kotoučů na trhu Spojeného království od 1. března 1995, vede k domnění, že tento podnik musel být v tentýž den, kdy se konala tato schůzka, informován o přijetí dohody o 8% zvýšení cen kotoučů na trhu Spojeného království od počátku března 1995 na ní a bezprostředně promítl toto zvýšení do cen nabízených distributorovi výše uvedeného faxu.

357 Jak správně tvrdí Komise ve svých písemnostech, je třeba zamítnout argument Mougeot, podle kterého nepředstavuje tento fax uplatnění dohody o zvýšení cen, avšak jednostranné rozhodnutí přijaté Mougeot před schůzkou ze dne 2. února 1995.

358 Uvedený fax jistě začíná slovy: „[j]ak jsem Vám to říkal minulý týden, musíme zvýšit své ceny z důvodu zvýšení [cen] papírové drti v lednu“. Jak však Komise právem uvádí, z této části faxu vyplývá, že oznámení učiněné Mougeot J & H Paper v týdnu, který předcházelo odeslání tohoto faxu, se týkala pouze nutnosti zvýšení cen. Skutečnost, že Mougeot sdělila přesnou částku tohoto zvýšení (8%) až dne 3. února 1995, vede k domněnku, že Mougeot hodlala nejprve J & H Paper upozornit na bezprostřední zvýšení ceny papíru a zadruhé jí uvedla uvedenou částku na základě informací získaných ohledně zvýšení cen dohodnutého na obecné schůzce kartelu ze dne 2. února 1995 pro trh Spojeného království od 1. března 1995. Relevantní fax navíc uvádí 8% zvýšení cen uplatněné od 6. března 1995 na „britském trhu“, a nikoliv pouze podnikem Mougeot, což potvrzuje koluzní původ tohoto rozhodnutí o zvýšení cen.

359 Konečně zašesté je třeba konstatovat, že Mougeot se nikterak nedistancovala od kartelové dohody, a tedy rozhodnutí přijatých na této obecné schůzce kartelu ze dne 2. února 1995. Mougeot naopak nepopírá, že se kartelové dohody účastnila až do července 1995. Připouští svou přítomnost na schůzce na jaře 1995, jejímž předmětem bylo stanovení červencových cen.

360 Ze všech těchto skutečností vyplývá, že Komise měla oprávněně za to, že Mougeot byla účastníkem dohod uzavřených na obecné schůzce ze dne 2. února 1995, včetně rozhodnutí zvýšit ceny ve Spojeném království a Itálii. Je třeba dodat, že skutečnost, že Mougeot uplatnila či neuplatnila tato zvýšení cen, nemůže mít dopad na přičitatelnost protiprávního jednání. Okolnost, že podnik neplní výsledky schůzky

s protisoutěžním účelem, ho nemůže zprostit jeho odpovědnosti za účast na kartelové dohodě, ledaže by se veřejně distancoval od jejího obsahu (rozsudky Soudního dvora ze dne 16. listopadu 2000, *Sarrió v. Komise*, C-291/98 P, Recueil, s. I-9991, bod 50, a *Aalborg Portland a další v. Komise*, bod 188 výše, bod 85).

361 Podle ustálené judikatury uvedené v bodě 186 výše, podle které je článek 81 ES rovněž použitelný na dohody, které mají účinky i po svém formálním ukončení, Komise správně prokázala, že Mougeot se kartelové dohody účastnila až do září 1995, data posledního zvýšení cen stanoveného na schůzce ze dne 2. února 1995.

362 Je tedy třeba zamítnout žalobní důvod Mougeot vycházející z její neúčasti na kartelové dohodě po 1. červenci 1995.

2. K žalobnímu důvodu vznesenému Divipa

363 Divipa v rámci žalobních důvodů vycházejících z nesprávného uplatnění článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP, jakož i z nesprávného posouzení, tvrdí, že Komise jí neprávem uložila pokutu na základě doby od března 1992 do ledna 1995. Namítá, že se neúčastnila žádné ze schůzek, ohledně kterých jí Komise vytýká, že se jich účastnila od března 1992 do října 1994. Dodává, že ceny, které uplatňovala v lednu 1995 neodpovídají cenám dohodnutým na schůzce ze dne 19. října 1994, takže není možno mít za to, že se účastnila kartelové dohody po této schůzce.

- 364 V tomto ohledu z bodu 185 výše vyplývá, že konstatování Komise týkající se údajné koluzní schůzky ze dne 23. září 1994 týkající se španělského trhu, nejsou tedy stejně jako účast Divipa na ní prokázány. Naopak po přezkumu uskutečněném v bodech 170 až 195 výše je namístě mít za prokázaná konstatování Komise týkající se účasti Divipa na koluzních schůzkách, které se konaly ohledně španělského trhu dne 30. září a 19. října 1993, jakož i 3. května, 29. června a 19. října 1994.
- 365 I kdyby účast Divipa na koluzní schůzce ze dne 5. března 1992 nebyla přímo prokázána, vyplývá ze souboru shodujících se nepřímých důkazů (viz zejména body 170 až 195 a 205 až 215 výše), že Divipa byla účastníkem kartelové dohody od března 1992, takže Komise opodstatněně uvedla účast Divipa na protiprávním jednání od tohoto data.
- 366 Co se týče konce doby účasti Divipa na protiprávním jednání, z bodů 162 a 177 výše vyplývá, že Komise náležitě prokázala, že Divipa se dne 19. října 1994 účastnila schůzky týkající se španělského trhu, na které byly stanoveny ceny, které měly být uplatněny dne 3. ledna 1995. Za těchto podmínek, i když připustíme námitky Divipa, podle kterých ceny, které uplatňovala v lednu 1995, neodpovídaly cenám, které byly dohodnuty na výše uvedené schůzce, mohou takové námitky nanejvýš prokázat, že se Divipa v lednu 1995 nepodrobila dohodě uzavřené dne 19. října 1994, což spolu s nedostatkem důkazu týkajícího se účasti Divipa na koluzní dohodě po lednu 1995 vede k přesvědčení, že účast Divipa na protiprávním jednání, jak konstatuje Komise v rozhodnutí, byla ukončena v lednu 1995. Nepopírají naopak konstatování, podle kterého se Divipa na schůzce ze dne 19. října 1994 účastnila dohody o stanovení cen a dohodla s ostatními účastníky uplatnit ji dne 3. ledna 1995, což znamená její účast na kartelové dohodě až do tohoto dne. Komise byla tedy oprávněna konstatovat, že se Divipa účastnila protiprávního jednání až do ledna 1995.

367 Je třeba mít za to, že účast Divipa na koluzních schůzkách týkajících se španělského trhu znamená její účast na obecné evropské kartelové dohodě (viz body 205 až 215 výše), a tedy její účast na protiprávním jednání konstatovaném v čl. 1 prvním pododstavci rozhodnutí.

3. K žalobnímu důvodu vznesenému Zicuňaga

368 Zicuňaga v rámci žalobního důvodu vycházejícího z nesprávného posouzení tvrdí, že námitky Komise se týkají pouze její údajné účasti na schůzkách organizovaných od října 1993 do října 1994. Dodává, že žádný poznatek neprokazuje její účast na schůzce z října 1993, takže její účast na protiprávním jednání trvala nanejvýš pět měsíců.

369 V tomto ohledu z konstatování Soudu v bodech 161 až 201 výše vyplývá, že Komise náležitě prokázala, že se Zicuňaga účastnila koluzních schůzek týkajících se španělského trhu, které se konaly dne 19. října 1993, 3. května, 29. června a 19. října 1994. Je třeba mít za to, že účast Zicuňaga na těchto jednotlivých schůzkách znamená její účast na protiprávním jednání konstatovaném v čl. 1 prvním pododstavci rozhodnutí.

370 Co se týče schůzky ze dne 19. října 1994, v bodě 193 výše bylo uvedeno, že Zicuňaga se na ní účastnila dohody o stanovení cen a dohodla se s ostatními účastníky uplatnit tuto dohodu dne 3. ledna 1995, což v souladu s judikaturou uvedenou v bodě 188 výše znamená její účast na kartelové dohodě až do tohoto dne.

- 371 Vzhledem k tomu, co předchází, je namístě mít za to, že Komise opodstatněně v čl. 1 druhém pododstavci rozhodnutí konstatovala, že Zicuňaga se protiprávního jednání účastnila v době od října 1993 do ledna 1995. Zkoumaný žalobní důvod tedy musí být zamítnut.

II – K žalobním důvodům směřujícím ke zrušení nebo snížení pokut stanovených v čl. 3 prvním pododstavci rozhodnutí

- 372 Všechny žalobkyně předkládají návrhová žádání směřující ke snížení uložené pokuty. AWA navrhuje zrušení pokuty, která jí byla uložena. Jejich argumentace se v podstatě skládá z osmi žalobních důvodů nebo řad žalobních důvodů.

A – K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení práv obhajoby a zásady legitimního očekávání z důvodu neúplnosti a nepřesnosti ON ohledně pokut

1. Argumenty účastníků řízení

- 373 Tento žalobní důvod se dělí do tří částí. AWA zaprvé tvrdí, že Komise stanovila pokutu, která jí byla uložena na základě řady poznatků, které nebyly oznámeny v ON, a ke kterým se tedy nemohla ve správním řízení vyjádřit. Zadruhé Komisi vytýká, že jí uložila pokutu vyšší než pokuty uložené v její dřívější rozhodovací praxi. Zatřetí tvrdí, že Komise stanovila pokutu v rozporu s pokyny, aniž by v ON oznámila svůj úmysl se od nich odchýlit.

374 Komise má za to, že ON AWA umožnilo seznámit se se skutečnostmi považovanými za relevantní pro vymezení pokuty, která jí byla uložena. Tvrdí krom toho, že postupovala v plném souladu s pokyny. Konečně skutečnost, že Komise v minulosti uplatňovala na určité typy protiprávního jednání pokuty určité úrovně ji nemůže zbavit možnosti zvýšit tuto úroveň v mezích stanovených nařízením č. 17.

2. Závěry Soudu

375 Je třeba k tomuto žalobnímu důvodu přistoupit přezkoumáním nejprve druhé a třetí části, ve kterých AWA tvrdí, že Komise tím, že se odchýlila od své dřívější praxe a pokynů, porušila její právo být vyslechnuta, jakož i její legitimní očekávání.

a) K porušení práva být vyslechnut a nedodržení legitimního očekávání v rozsahu, ve kterém se Komise odchýlila od své dřívější praxe

376 Co se týče dřívější rozhodovací praxe, je namístě připomenout, že podle ustálené judikatury skutečnost, že Komise v minulosti použila pokuty určité úrovně na určité typy protiprávních jednání, ji nemůže zbavit možnosti zvýšit tuto úroveň v mezích uvedených v nařízení č. 17, pokud to je nezbytné k zajištění uplatňování politiky Společenství v oblasti hospodářské soutěže (rozsudek *Musique diffusion française* a další v. Komise, bod 86 výše, bod 109; rozsudky Soudu ze dne 10. března 1992, *Solvay v. Komise*, bod 196 výše, bod 309, a ze dne 14. května 1998, *Europa Carton v. Komise*, T-304/94, Recueil, s. II-869, bod 89). Účinné použití pravidel Společenství hospodářské soutěže totiž vyžaduje, aby Komise mohla kdykoliv přizpůsobit úroveň

pokut potřebám této politiky (rozsudky *Musique diffusion française* a další v. Komise, bod 86 výše, bod 109, a LR AF 1998 v. Komise, bod 45 výše, bod 237).

377 Podle ustálené judikatury navíc hospodářské subjekty nemají důvod k tomu, aby mohly legitimně očekávat, že bude zachován existující stav, který může být změněn v rámci posuzovací pravomoci orgánů Společenství (rozsudky Soudního dvora ze dne 15. července 1982, *Edeka*, 245/81, Recueil, s. 2745, bod 27, a ze dne 14. února 1990, *Delacre a další v. Komise*, C-350/88, Recueil, s. I-395, bod 33). Z toho plyne, že podniky, vůči nimž se vede správní řízení, jež může vyústit v uložení pokuty, nemohou nabýt legitimního očekávání, že Komise nepřekročí úroveň pokut používanou dříve (rozsudky Soudu ze dne 12. července 2001, *Tate & Lyle a další v. Komise*, T-202/98, T-204/98 a T-207/98, Recueil, s. II-2035, bod 146, a LR AF 1998 v. Komise, bod 45 výše, bod 243).

378 AWA tedy nemůže zakládat argument na skutečnosti, že Komise překročila úroveň pokuty použité ve své dřívější praxi. AWA krom toho, zdá se, ve své replice připouští, že dřívější praxe Komise u ní nemohla založit legitimní očekávání.

b) K porušení práva být vyslechnut a zásady ochrany legitimního očekávání v rozsahu, ve kterém se Komise odchýlila od pokynů

379 AWA tvrdí, že Komise se odchýlila od pokynů, aniž by oznámila svůj úmysl tak učinit, čímž tedy porušila legitimní očekávání, které vkládala do těchto ustanovení. Komise se odchýlila od pokynů nejprve tím, že nezohlednila skutečnost, že protiprávní jednání nemělo žádný účinek nebo mělo nanejvýš omezený účinek. Její posouzení závažnosti protiprávního jednání dále vedlo ke stanovení výchozí částky

pokuty na 70 milionů eur, tedy částky 3,5krát vyšší než výchozí částka uvedená v pokynech pro „velmi závažná protiprávní jednání“, tedy 20 milionů eur. AWA konečně potvrzuje, že Komise měla oznámit svůj úmysl uložit pokutu, jejíž částka před snížením uskutečněným podle sdělení o spolupráci byla 2,5krát vyšší než nejvyšší pokuta, která kdy byla Komisí uložena jedinému podniku.

380 Je třeba připomenout, že pokyny byly zveřejněny v lednu 1998, tedy po protiprávním jednání, avšak před odesláním ON dne 26. července 2000.

381 Komise se podle AWA mohla odchýlit od pokynů a uložit vyšší pokuty, pokud by pozměnila pokyny nebo pokud by alespoň oznámila takový úmysl v ON, což nečinila.

382 Je však nutno konstatovat, že AWA neprokázala, v čem se Komise při stanovení pokuty odchýlila od pokynů. AWA totiž rozvinutím svého žalobního důvodu nesprávně vykládá jak pokyny, tak rozhodnutí.

383 Co se zaprvé týče dopadu protiprávního jednání, Komise v bodech 382 až 409 rozhodnutí vysvětlila způsob, jakým zohlednila v posouzení závažnosti protiprávního jednání konkrétní dopad protiprávního jednání na trh, jakož i skutečný dopad protiprávního chování každého účastníka na hospodářskou soutěž. Komise uvedla tezi skutečného velmi omezeného dopadu kartelové dohody na trh, která byla rozvinuta ve správním řízení některými podniky, včetně AWA. Komise dále vysvětlila, proč bylo třeba takovou tezi zamítnout. Komise tedy ve svém rozhodnutí měla za to, že protiprávní jednání mělo skutečně dopad a stanovila na tomto základě

odpovídající pokutu. AWA tedy nemůže tvrdit, že Komise nezohlednila dopad protiprávního jednání. Z tohoto zohlednění vyplývá, že Komisi rovněž nemůže být vytýkáno, že neoznámila svůj úmysl nezohlednit neexistující nebo omezený dopad protiprávního jednání.

384 Za předpokladu, že AWA ve skutečnosti zpochybňuje posouzení Komise ohledně dopadu protiprávního jednání na trh, její kritika v tomto splývá s kritikou obsaženou v jejím žalobním důvodu týkajícím se závažnosti protiprávního jednání a bude přezkoumána v tomto rámci.

385 Je navíc nutno konstatovat, že Komise oznámila svůj úmysl zohlednit dopad protiprávního jednání. Uvedla totiž v ON, že ve svém posouzení závažnosti protiprávního jednání vezme v úvahu její „skutečný dopad na trh“ (bod 262).

386 Zadruhé, v rozsahu, ve kterém AWA tvrdí, že Komise překročila výchozí částku uvedenou v pokynech, je třeba připomenout, že tyto stanovy pro „velmi závažná protiprávní jednání“, jako jsou „horizontální omezení jako ‚cenové kartely‘ a kvóty podílů na trhu“, „[p]ředpokládané pokuty“ „nad 20 milionů ECU“. Vzhledem k možnosti Komise rozhodnout se pro výchozí částku, která přesáhne 20 milionů eur nemůže být tvrzeno, že Komise se v tomto ohledu od těchto pokynů odchýlila.

387 Je třeba dodat, že Komise pro stanovení výchozí částky 70 milionů eur pro AWA vycházela ze specifické váhy podniku a ze skutečného dopadu jeho protiprávního chování na hospodářskou soutěž, tak jak se odrážely v obratu žalobkyně týkajícím se relevantního výrobku v EHP. Je však třeba v tomto ohledu připomenout, že Komise

v bodě 266 ON uvedla, že zohlední význam každého podniku působícího na relevantním trhu, jakož i dopad jeho protiprávního chování na hospodářskou soutěž.

388 Zatřetí, co se týče úrovně pokuty stanovené před snížením uskutečněným podle sdělení o spolupráci, AWA neprokazuje, v čem pokyny brání uložení pokuty takové úrovně. Je třeba krom toho připomenout judikaturu uvedenou v bodě 377 výše, podle které AWA nemohla legitimně očekávat, že Komise nepřekročí úroveň pokut používaných dříve.

389 AWA rovněž uvádí obecnější argument, podle kterého Komise měla oznámit svůj úmysl uplatnit svou „novou politiku v oblasti pokut“.

390 Je těžké rozlišit, v čem je metoda výpočtu použitá v rozhodnutí nová vzhledem k dřívější praxi, pokud to není použitím pokynů, které samy o sobě odrážejí metodu výpočtu, která je změnou vzhledem k dřívější praxi v oblasti výpočtu částky pokut. Je třeba zdůraznit, že oproti žalobkyním ve věcech, ve kterých byly vydány rozsudky zvané „Předizolované trubky“ (zejména rozsudek Sigma Technologie v. Komise, bod 209 výše), AWA nezpochybňuje změny, které pokyny přinesly vzhledem k dřívější praxi. Jeví se, že se brání pouze použití ve svém případě metody výpočtu pokut, která podle jejího názoru protičeří jak správnou praxi, tak pokynům Komise.

391 Komise nebyla podle judikatury povinna, pokud uvedla skutkové a právní okolnosti, na kterých založí svůj výpočet pokut, upřesnit způsob, jakým využije každou z těchto

skutečností pro vymezení úrovně pokuty (rozsudky Soudního dvora *Musique diffusion française a další v. Komise*, bod 86 výše, bod 21, a ze dne 9. listopadu 1983, *Michelin v. Komise*, 322/81, Recueil, s. 3461, bod 19).

³⁹² I kdyby metoda sledovaná Komisí v této věci měla být považována za inovující vzhledem k existující správní praxi, Komise tedy ve správním řízení nebyla povinna dotyčným podnikům oznámit svůj úmysl použít novou metodu výpočtu částky pokuty (rozsudek LR AF 1998 v. Komise, bod 45 výše, bod 207).

³⁹³ Je namístě krom toho připomenout, že s ohledem na určitý prostor pro uvážení Komise při ukládání pokut, nemohla žalobkyně nabýt legitimního očekávání, že Komise nepřekročí úroveň pokut používanou dříve (rozsudek LR AF 1998 v. Komise, bod 45 výše, bod 243).

³⁹⁴ Konečně je dále třeba uvést, že odkaz AWA v tomto kontextu na rozsudek Soudu ze dne 14. května 1998, *Sarrió v. Komise* (T-334/94, Recueil, s. II-1439), v rámci uplatnění neoznámení radikálně nové a přísnější politiky stanovení pokut v ON, není nikterak relevantní, neboť tento rozsudek se netýká obsahu oznámení námitek, avšak odůvodnění rozhodnutí.

³⁹⁵ Nemůže tedy být konstatováno žádné porušení práva být vyslechnut nebo zásady ochrany legitimního očekávání, co se týče způsobu, jakým Komise uplatnila pokyny.

c) K porušení práva být vyslechnut v rozsahu, ve kterém Komise stanovila pokutu na základě skutečností neoznámených v ON

³⁹⁶ Zbývá přezkoumat argumentaci, podle které Komise stanovila pokutu uloženou AWA na základě souboru skutečností, které nebyly oznámeny v ON, a ke kterým se AWA tedy nemohla ve správním řízení vyjádřit. AWA Komisi vytýká, že neoznámila svůj úmysl zvýšit výchozí částku pokuty na základě úvah o odrazení, zejména na základě velikosti AWA. Komise rovněž neoznámila, jak zohlední vedoucí úlohu zúčastněných podniků.

³⁹⁷ V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury Komise splní svou povinnost dodržet právo podniků být vyslechnuty, pokud ve svém oznámení námitek výslovně uvede, že bude zkoumat, zda je třeba uložit dotyčným podnikům pokuty, a pokud uvede hlavní skutkové a právní okolnosti, které mohou vést k uložení pokuty, jako je závažnost a délka trvání předpokládaného protiprávního jednání, stejně jako skutečnost, že k němu došlo „úmyslně nebo z nedbalosti“. Komise jim tak poskytuje údaje, které jsou nezbytné pro jejich obranu nejen proti zjištění protiprávního jednání, ale i proti uložení pokuty (rozsudky *Musique diffusion française* a další v. Komise, bod 86 výše, bod 21, a LR AF 1998 v. Komise, bod 45 výše, bod 199).

³⁹⁸ Z toho vyplývá, že co se týče vymezení částky pokut, práva obhajoby dotyčných podniků jsou před Komisí zajištěny možností vyjádřit se k délce trvání, závažnosti a protisoutěžnímu charakteru vytýkaných skutečností. Podnikům je krom toho poskytnuta další záruka, co se týče vymezení částky pokut, v rozsahu, ve kterém má

Soud neomezenou pravomoc a může zejména na základě článku 17 nařízení č. 17 zrušit nebo snížit pokutu (rozsudky Tetra Pak v. Komise, bod 86 výše, bod 235, a LR AF 1998 v. Komise, bod 45 výše, bod 200).

399 V projednávaném případě je třeba přezkoumat tyto dva body, ve kterých Komise dle AWA porušila její právo být vyslechnuta.

400 Co se týče vedoucí úlohy AWA v kartelové dohodě, je nutno konstatovat, že ON uvádělo, že taková skutečnost bude zohledněna. Komise totiž v bodě 198 ON upřesnila „úlohu organizátora kartelové dohody AWA“, zatímco v části ON věnované pokutě uvedla, že individuální pokuta, která bude uložena každému účastnícímu se podniku, bude odrážet zejména úlohu každého z nich v koluzních dohodách „popsaných výše“. Z rozhodnutí navíc vyplývá, že AWA ve správním řízení zpochybnila, že měla hlavní úlohu v kartelové dohodě, což prokazuje, že správně chápala námitku, která jí byla učiněna v tomto ohledu v ON a že se v tomto ohledu vyjádřila.

401 Co se týče skutečnosti vycházející z odrazení, Komise výslovně v bodě 264 ON uvedla svůj úmysl „stanovit pokuty na dostatečně odrazující úrovni“. Komise kromě toho v souladu s judikaturou v bodech 262 až 266 ON uvedla hlavní skutkové a právní okolnosti, na kterých založí výpočet částky pokuty, která bude uložena žalobkyni, takže právo posledně uvedené být vyslechnuta bylo v tomto ohledu náležitě dodrženo.

402 AWA v takovém kontextu nemůže rozumně tvrdit, že Komise měla uvést podrobněji faktory, které vezme v úvahu, aby pokutě zajistila dostatečně odrazující účinek. Jelikož totiž Komise mohla stanovit částku pokuty až po vyslechnutí podniků a ukončení správního řízení, nemohla během správního řízení předvídat výše pokut,

kteřé měly být uloženy dotyčným podnikům, či dokonce posoudit odrazující účinek těchto částek a vyjádřit se k případné nutnosti upravení, aby pokutám byl zajištěn takový účinek.

403 V tomto ohledu je třeba připomenout judikaturu, podle které Komise nebyla povinna, jelikož uvedla skutkové a právní okolnosti, na kterých založí svůj výpočet výše pokut, upřesnit způsob, jakým využije každou z těchto skutečností pro vymezení úrovně pokuty. Uvedení údajů ohledně úrovně zamýšlených pokut, dokud nebyla podnikům dána možnost uplatnit jejich připomínky k námitkám, které jsou vůči nim vzneseny, by znamenalo nepřiměřeně předjímat rozhodnutí Komise (rozsudky *Musique diffusion française* a další v. Komise, bod 86 výše, bod 21, a *Michelin v. Komise*, bod 391 výše, bod 19).

404 Žalobní důvod AWA vycházející z porušení práv obhajoby a zásady ochrany legitimního očekávání musí být ze všech těchto důvodů zamítnut v plném rozsahu.

B – K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení zásady zákazu zpětné účinnosti

1. Argumenty účastníků řízení

405 Tvrzení, podle kterého Komise v projednávaném případě uplatnila novou politiku v oblasti pokut, je rovněž základem žalobního důvodu AWA, který vychází z porušení zásady zákazu zpětné účinnosti. Porušení zásady zákazu zpětné účinnosti

vyplývá ze skutečnosti, že pokuta, která byla AWA uložena, byla mnohem vyšší než pokuty, které byly ukládány v okamžiku protiprávního jednání. Komise podle AWA nemohla uplatnit novou politiku v oblasti pokut, aniž by podniky upozornila na takovou změnu ve své politice.

406 Komise tvrdí, že se plně podrobila pokynům, takže jí nemůže být v této věci vytýkáno, že se zpětnou účinností uplatnila novou politiku v oblasti pokut.

2. Závěry Soudu

407 Je třeba připomenout, že podniky, vůči nimž se vede správní řízení, jež může vyústit v pokutu, nemohou nabýt legitimního očekávání, že Komise nepřekročí úroveň pokut používanou dříve ani očekávání ohledně metody jejich výpočtu. Uvedené podniky tedy musejí vzít v úvahu možnost, že se Komise kdykoli rozhodne zvýšit úroveň výše pokut ve srovnání s úrovní používanou v minulosti. Toto platí nejen tehdy, pokud Komise překročí ke zvýšení úrovně výše pokut při jejich uložení v individuálních rozhodnutích, ale rovněž tehdy, pokud k tomuto zvýšení dojde v projednávaných případech použitím obecně závazných pravidel chování, jako jsou pokyny.

408 Z toho je tedy nutno vyvodit závěr, že pokyny a zvláště nová metoda výpočtu pokut, již tyto pokyny obsahují, za předpokladu, že má přítěžující účinek, pokud jde o úroveň ukládaných pokut, byly rozumně předvídatelné pro podniky, jako jsou žalobkyně, v době, kdy byla dotýcná protiprávní jednání spáchána.

- 409 Použitím pokynů ve sporném rozhodnutí na porušení, k nimž došlo před jejich přijetím, tedy Komise neporušila zásadu zákazu zpětné účinnosti (rozsudek Soudního dvora ze dne 28. června 2005, Dansk Rørindustri a další v. Komise, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, Sb. rozh. s. I-5425, body 228 až 232).
- 410 V rozsahu, ve kterém AWA ve skutečnosti tvrdí, že Komise porušila zásadu zákazu zpětné účinnosti nikoliv v tom, že použila pokyny, avšak se od nich při uložení pokuty žalobkyni odchytila, je třeba odkázat na body 379 až 395, z nichž vyplývá, že je namístě tento žalobní důvod zamítnout.
- 411 Konečně v rozsahu, ve kterém žalobní důvod vycházející z porušení zásady zákazu zpětné účinnosti musí být chápán jako uvádějící rovněž skutečnost, že se Komise odchytila od své dřívější rozhodovací praxe, je třeba v tomto ohledu odkázat na body 376 až 378 výše, ve kterých Soud dospěl k zamítnutí tohoto žalobního důvodu.
- 412 Ze všech těchto důvodů je namístě žalobní důvod vycházející z porušení zásady zákazu zpětné účinnosti zamítnout.

C – K žalobním důvodům vycházejícím z nedostatečnosti důkazů, porušení zásady presumpce nevin, zásady proporcionality a zásady rovného zacházení, jakož i nesprávného posouzení, co se týče konstatování Komise týkajících se účasti některých podniků na evropské kartelové dohodě

- 413 Divipa a Zicuñaga navrhuje snížení výše pokuty, která jim byla uložena, přičemž namítají, že Komise vycházela z jejich účasti na evropské kartelové dohodě, zatímco

se ve skutečnosti účastnily pouze kartelové dohody na vnitrostátní úrovni. Tyto podniky v tomto ohledu opakují argumentaci, kterou rovněž rozvinuly jako žalobní důvod ve věci samé v rámci svých návrhových žádání směřujících ke zrušení rozhodnutí. Divipa pod tímtéž žalobním důvodem Komisi dále vytýká, že při stanovení pokuty, která jí byla uložena, nezohlednila, že se neúčastnila protiprávní kartelové dohody a neúčastnila se přímo přijímání rozhodnutí o cenách.

414 Co se týče účasti na evropské kartelové dohodě, je namístě odkázat na body 205 až 215 výše, z nichž vyplývá, že ani Divipa, ani Zicuñaga nemohly nevědět, že jejich účast na kartelové dohodě na vnitrostátní úrovni byla součástí širší evropské kartelové dohody. Nemohou tedy navrhopvat snížení pokuty z tohoto důvodu.

415 Co se týče účasti Divipa na kartelové dohodě, z bodů 155 až 204 výše vyplývá, že Komise dostatečně prokázala, co se týče španělského trhu, účast Divipa na kartelové dohodě v období od března 1992 do ledna 1995, vyplývající zejména z její účasti na řadě schůzek, na kterých se podniky působící na španělském trhu dohodly na zvýšení cen, jakož i na schůzce ze dne 30. září 1993 o přidělení prodejních kvót. Divipa tedy nemůže navrhopvat snížení pokuty, která jí byla uložena, z důvodu neúčasti na protiprávní kartelové dohodě.

416 Co se týče argumentu Divipa, podle kterého se přímo neúčastnila přijímání rozhodnutí o cenách, je namístě zdůraznit, že Divipa neprokazuje, že se veřejně distancovala od obsahu setkání, kterých se účastnila. Podnik tedy vedl ostatní účastníky k domnění, že souhlasí s jejich výsledkem a podrobí se mu (rozsudek Aalborg Portland a další v. Komise, bod 188 výše, bod 82). V rozsahu, ve kterém tento argument znamená uplatnění pasivní úlohy, bude přezkoumán v rámci posouzení polehčujících okolností (viz body 596 až 635 dále).

417 Pokud jde o Zicuñaga, zbývá vymezit, zda a popřípadě v jakém rozsahu odůvodňuje neprokázanost její účasti na praktikách rozdělení trhu (viz body 238 až 240 výše) snížení pokuty, která jí byla uložena.

418 V tomto ohledu je namístě uvést, že shrnutí protiprávního jednání v úvodní části rozhodnutí uvádí „kartelovou dohodu nebo jednání ve vzájemné shodě [...], kterým se [dotyční výrobci a distributoři] dohodli na zvýšení cen, přidělili prodejní kvóty a stanovili podíly na trhu a zavedli mechanismus umožňující dohlížet na provádění omezujících dohod“ (bod 2 odůvodnění rozhodnutí). Komise v popisu povahy protiprávního jednání uvádí v bodě 376 odůvodnění rozhodnutí protiprávní jednání, které „mělo podobu stanovení cen a rozdělení trhů, které jsou z jejich samotné povahy nejzávažnějšími porušeními čl. 81 odst. 1 [ES] a čl. 53 odst. 1 Dohody o EHP“.

419 Výrok rozhodnutí však popisuje protiprávní jednání vytýkané žalobkyni pouze obecně jako „soubor dohod a jednání ve vzájemné shodě v odvětví samopropisovacího papíru“ (čl. 1 první pododstavec rozhodnutí).

420 Z rozhodnutí krom toho vyplývá, že dohoda o zvýšení cen je „hlavním cílem“ (bod 77 odůvodnění) a „stěžejním bodem“ (bod 383 odůvodnění) kartelové dohody. Komise v popisu cílů kartelové dohody v bodech 77 až 81 odůvodnění rozhodnutí uvádí „celkový protisoutěžní plán směřující hlavně ke zlepšení rentability účastníků kolektivním zvyšováním cen“ a upřesňuje, že „[h]lavní cíl kartelové dohody v rámci tohoto globálního plánu spočíval v dohodnutí se na zvýšení cen a časovém plánu jejich provedení“. Podle bodu 81 odůvodnění rozhodnutí směřuje přidělení prodejních kvót a podílů na trhu na některých vnitrostátních schůzkách kartelu k „zajištění uplatňování dohodnutých zvýšení cen“, „vyhnutí se výjimkám z obecného systému“ a „zákazu jakékoli hospodářské soutěže ohledně dalších obchodních aspektů“.

- 421 Je třeba v tomto ohledu uvést, že dohody a jednání ve vzájemné shodě uvedené v čl. 81 odst. 1 ES nutně vyplývají ze shody několika podniků, které jsou všechny spolupachateli protiprávního jednání, avšak jejichž účast může mít různé podoby podle zejména charakteristik dotčeného trhu a postavení každého podniku na tomto trhu, sledovaných cílů a zvolených nebo zamýšlených způsobů provedení.
- 422 Pouhá okolnost, že každý podnik se protiprávního jednání účastní v podobě jemu vlastní, však nepostačuje k vyloučení jeho odpovědnosti za celé protiprávní jednání, včetně chování, která jsou opravdu uskutečňována jinými účastníky se podniky, avšak která mají tentýž protisoutěžní cíl nebo účinek.
- 423 Je namístě kromě toho připomenout, že článek 81 ES zakazuje dohody mezi podniky a rozhodnutí sdružení podniků, včetně chování, která provádějí tyto dohody nebo rozhodnutí, jakož i jednání ve vzájemné shodě, které by mohly ovlivnit obchod mezi členskými státy a mají protisoutěžní cíl nebo účinek. Z toho vyplývá, že porušení tohoto článku nemusí být výsledkem jen jediného jednání, ale i souboru jednání nebo rovněž pokračujícího jednání. Tento výklad nemůže být zpochybňován z důvodu, že jeden nebo několik prvků tohoto souboru jednání nebo tohoto pokračujícího jednání by mohly samy o sobě zakládat rovněž porušení uvedeného ustanovení (rozsudek Komise v. Anic Partecipazioni, bod 149 výše, body 79 až 81).
- 424 Soud má v projednávaném případě za to, že za okolností projednávaného případu byly konstatované dohody a jednání ve vzájemné shodě z důvodu jejich shodného účelu a jejich úzké synergie součástí celkového plánu, který byl součástí souboru snah dotčených podniků sledujících jediný hospodářský cíl, tedy narušit vývoj cen. Jak správně v bodě 253 odůvodnění rozhodnutí tvrdí Komise, bylo by nepřirozené dělit toto pokračující chování charakterizované jediným účelem na více odlišných

protiprávních jednání, zatímco se naopak jedná o jediné protiprávní jednání, které se postupně konkretizovalo jak dohodami, tak jednáními ve vzájemné shodě. Charakter jediného protiprávního jednání totiž vyplývá z jediného cíle sledovaného každým účastníkem dohody, a nikoliv ze způsobů uplatňování této dohody (rozsudek Cement, bod 4127).

425 Podnik, který se účastnil takového protiprávního jednání prostřednictvím chování, které mu bylo vlastní, spadalo pod pojem „dohoda nebo jednání ve vzájemné shodě“, mělo protisoutěžní cíl ve smyslu čl. 81 odst. 1 ES a směřovalo k přispění k uskutečnění protiprávního jednání jako celku, byl za takových podmínek rovněž odpovědný během celého období své účasti na uvedeném protiprávním jednání za chování uskutečněná ostatními podniky v rámci téhož protiprávního jednání. Tak tomu je totiž v případě, kdy je prokázáno, že dotčený podnik věděl o protiprávním chování ostatních účastníků nebo jej mohl rozumně předvídat a byl ochoten přijmout toto riziko.

426 Je namístě mít za to, že Komise právně dostačujícím způsobem prokázala účast Zicuňaga na systému schůzek kartelové dohody, na zvyšování cen, jakož i na některých opatřeních určených k usnadnění provádění zvýšení cen po celou dobu trvání její účasti na protiprávním jednání (viz body 155 až 243 výše).

427 Okolnost, že Zicuňaga tedy hodlala přispět k uskutečnění protiprávního jednání jako celku, ji činí odpovědnou za chování zamýšlená nebo uskutečňovaná ostatními podniky a charakterizovaná různými skutečnostmi zakládajícími protiprávní jednání. Věděla totiž o všech těchto skutečnostech nebo je mohla rozumně předvídat na základě své účasti na pravidelných schůzkách výrobců a distributorů samopropi-
sovacího papíru během více než jednoho roku.

428 Co se týče opatření pro usnadnění provádění zvyšování cen, postačuje konstatovat, že jednotlivé podoby chování uvedeného v bodě 2 odůvodnění rozhodnutí mají všechny ve vztahu ke zvýšení cen podpůrný charakter v tom rozsahu, v němž směřují k vytvoření příznivých podmínek pro dosažení cílů cen stanovených výrobcí a distributory samopropisovacího papíru. Je namístě mít za to, že Zicuñaga, vzhledem k tomu, že se více než rok účastnila uvedených cenových iniciativ, mohla rozumně předvídat, že účastníci se podniky se pokusí podpořit úspěch těchto iniciativ jednotlivými mechanismy, a byla připravena tuto možnost přijmout. I když tedy není prokázáno, že Zicuñaga se skutečně účastnila samotného přijímání nebo provádění všech těchto opatření, není o nic méně odpovědná za skutečné chování uskutečňované v tomto kontextu ostatními podniky v rámci jediného protiprávního jednání, kterého se účastnila a ke kterému přispěla (viz v tomto smyslu rozsudek Komise v. Anic Partecipazioni, bod 149 výše, body 205 až 207).

429 Je však třeba připomenout, že Komise neprokázala účast Zicuñaga na praktikách rozdělení trhu (viz výše body 238 až 240). I když však skutečnost, že se podnik neúčastnil všech prvků zakládajících kartelovou dohodu, není relevantní pro prokázání existence protiprávního jednání, musí být taková skutečnost zohledněna při posouzení závažnosti protiprávního jednání a popřípadě vymezení pokuty (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora Aalborg Portland a další v. Komise, bod 188 výše, bod 292). Vzhledem k tomu, že Komise neprokázala, že nezohlednila tuto skutečnost neúčasti na praktikách rozdělení trhu ve všech parametrech, které vedly k vymezení konečné výše pokuty uložené Zicuñaga, má Soud v rámci svého přezkumu v plné jurisdikci za to, že je namístě snížit konečnou pokutu Zicuñaga o 15%.

D – K žalobním důvodům vycházejícím z nedostatečnosti důkazů, porušení článku 253 ES, čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a zásad proporcionality, rovného zacházení, nedostatku individuálního vymezení pokut, nesprávních skutkových zjištění, nesprávného posouzení skutkového stavu a nesprávného právního posouzení, při posouzení závažnosti protiprávního jednání

430 Několik podniků zpochybňuje posouzení závažnosti protiprávního jednání Komise uskutečněné na základě skutečností uvedených v jejím rozhodnutí, tedy povahy protiprávního jednání a jejího konkrétního dopadu, jakož i zařazení účastníků kartelové dohody podle závažnosti protiprávního jednání a zvýšení pokuty pro odrazující účely.

1. Povaha protiprávního jednání

431 Komise měla za to, že protiprávní jednání mělo podobu určování cen a rozdělení trhů, které jsou z jejich samotné povahy nejzávažnějšími protiprávními jednáními porušujícími čl. 81 odst. 1 ES a čl. 53 odst. 1 Dohody o EHP.

432 AWA zpochybňuje závažnost sporných dohod tvrzením, že se omezovaly hlavně na diskuse o časovém plánu a částce oznámení zvýšení cen a netýkaly se rozdělení podílů na trhu ani přidělení prodejních kvót nebo jen nevýznamně a velmi neúčinně. Některá prohlášení Sappi podle ní potvrzují, že schůzky nesloužily jako rámec ujednáním týkajícím se podílů na trhu. AWA dodává, že kartelová dohoda na trhu papíru nebyla plně institucionalizována a neobsahovala mechanismy účinné kontroly dohod. Všechny tyto skutečnosti činí protiprávní jednání méně závažné, než ta, která byla konstatována v ostatních věcech.

- 433 Torraspapel namítá, že Komise měla nesprávně za to, že se kartelová dohoda týkala praktik stanovení cen a rozdělení trhů, a nesprávně tedy kvalifikovala tuto kartelovou dohodu jako velmi závažné protiprávní jednání.
- 434 Je třeba nejprve připomenout, že podle ustálené judikatury musí být posouzení závažnosti protiprávního jednání provedeno zejména s přihlédnutím k povaze omezení hospodářské soutěže (viz rozsudek Soudu ze dne 22. října 1997, SCK a FNK v. Komise, T-213/95 a T-18/96, Recueil, s, II-1739, bod 246 a uvedená judikatura).
- 435 Krom toho „protiprávní jednání spočívající v určování cen a rozdělení trhů [...] musí být považována za zvláště závažná, jelikož s sebou přináší přímý zásah do základních parametrů hospodářské soutěže na dotčeném trhu“ (rozsudek Thyssen Stahl v. Komise, bod 107 výše, bod 675).
- 436 Soud upřesnil pojem „velmi závažné protiprávní jednání“ zejména ve svém rozsudku ze dne 9. července 2003, Archer Daniels Midland Company a Archer Daniels Midland Ingredients v. Komise (T-224/00, Recueil, s. II-2597, dále jen „rozsudek ADM v. Komise“, body 117 až 131). Vyplývá z něj, že kvalifikace velmi závažného protiprávního jednání není podmíněna existencí uzavření trhů. Naopak se předpokládá, že horizontální kartelové dohody týkající se cenových kartelů nebo kvót rozdělení trhů narušují řádné fungování vnitřního trhu a taková kvalifikace může krom toho být použita vzhledem k jiným praktikám, které mohou mít takový účinek.
- 437 Z této judikatury ani z pokynů nevyplývá, že kvalifikace jako velmi závažné protiprávní jednání předpokládá kumulaci několika těchto praktik. Horizontální kartelová dohoda o cenách může sama o sobě být takovým protiprávním jednáním, pokud ohrožuje řádné fungování trhu. Je přitom prokázáno, že v projednávaném případě se dotyčné podniky dohodly na cenách, účinkem čehož bylo ohrožení

řádného fungování trhu. To v projednávaném případě postačuje k odůvodnění kvalifikace velmi závažného protiprávního jednání, i když se sporné dohody týkaly pouze praktik stanovení cen.

438 Je namístě nad to uvést, že AWA opravdu nezpochybňuje existenci dohod rozdělení trhu nebo přidělení kvót, avšak spíše uvádí, že tyto aktivity byly poměrně nevýznamné a velmi neúčinné.

439 Konečně, pokud jde o údajně neinstitucionalizovaný charakter kartelové dohody a nepřítomnost mechanismu kontroly, je třeba uvést, že zavedená struktura se jevila dostatečnou, aby kartelová dohoda fungovala během více let. Z několika částí rozhodnutí vyplývá, že účastníci schůzek kartelu si vyměňovali podrobné a individuální údaje o svých cenách a prodejních objemech a že uplatňování dohod bylo kontrolováno, zejména AWA. Zápis ze schůzky ze dne 1. října 1993 napsaný Mougeot (dokument č. 7648 uvedený v bodě 104 odůvodnění rozhodnutí a přiložený k ON) tedy uvádí, že v případě nedodržování dohod byly uplatňovány sankce („[Pan B.] výslovně uvedl, že nebude tolerovat, aby toto zvýšení ceny nebylo respektováno, a že se osobně postará o všechny, kteří nebudou dodržovat pravidla“). Mougeot, která byla vyzvána, aby popsala mechanismus kontroly a vysvětlila důvody autority, kterou měl p. B. a AWA, odpověděla (dokument č. 11494 uvedený v bodě 104 rozhodnutí a přiložený k ON):

„Podle naší znalosti neexistovaly smlouvy, dokumenty nebo právní situace umožňující AWA osobovat si jakoukoli autoritu. Posledně uvedení však měli postavení morálního a hospodářského vůdce na trhu [...] Finanční a průmyslová přítomnost AWA jí umožňovala prohlásit, že pro případ, že by tato zvýšení nebyla zohledněna, AWA zcela ovládne trh uplatněním cenové politiky, která by ponechala nejvyšší počet ‚na dlažbě‘. Svoji schopnost krom toho bezvadně demonstrovala zničením [Binda] v Itálii.“

440 AWA Mougeot rovněž vytýkala, že se nepodřídila jejím pokynům (bod 143 odůvodnění rozhodnutí). Skutečnost, že Sappi rovněž pozorně sledovala vývoj cen a kvót účastníků kartelové dohody vzhledem ke stanoveným cílům krom toho vyplývá z přípisu ze dne 9. března 1992 a z přípisu týkajícího se schůzky ze dne 30. září 1992 uvedených v bodech 171 a 172 výše.

441 Ani z pokynů, ani z judikatury každopádně nevyplývá, že kartelová dohoda musí obsahovat zvláštní institucionální struktury, aby byla kvalifikována jako velmi závažné protiprávní jednání.

442 Vzhledem ke skutečnostem, které předcházejí, Komise oprávněně kvalifikovala dotčenou kartelovou dohodu jako ve své podstatě velmi závažné protiprávní jednání.

2. Konkrétní dopad protiprávního jednání

443 Některé žalobkyně (AWA, MHTP, Zanders a Torraspapel) tvrdí, že skutečný dopad kartelové dohody na trh samopropisovacího papíru byl velmi omezen. Komise náležitě nepřezkoumala vývoj cen tohoto výrobku a zohlednila pouze zvýšení, a nikoliv poklesy. Ceny skutečně dosažené na trhu byly podle žalobkyň nižší než rozhodnutá nebo oznámená zvýšení. To prokazuje, že posledně uvedená nebyla v praxi provedena. Některé žalobkyně krom toho uvádějí nepříznivý vývoj cen samopropisovacího papíru a snížení jejich zisku nebo zanedbatelné zvýšení zisku. Ceny samopropisovacího papíru odrážejí hlavně změny nákladů a poptávky po papírové drti.

- 444 AWA předložila dvě zprávy znalce realizované společností National Economic Research Associates (dále jen „zprávy Nera“). První z prosince 2000 byla předložena v rámci správního řízení. Druhá z dubna 2002 byla napsána pro účely soudního řízení. Jedna i druhá směřují k prokázání, že ceny, které vyplynuly z protiprávních dohod, nemohly být zvýšeny nadto, co by bylo zaznamenáno za běžných podmínek hospodářské soutěže. Koehler a Zanders ve správním řízení předložily a předložily Soudu zprávu PricewaterhouseCoopers, která popisuje stav evropského trhu samopropisovacího papíru od léta nebo podzimu 1995 do února nebo března 1997 (viz body 101 až 103 výše).
- 445 Komise v rozhodnutí v bodech 382 až 402 zamítá argumentaci dotyčných podniků, přičemž hlavně uplatňuje, že samotná skutečnost, že zvýšení cen a jejich data byla oznámena po jednáních, postačuje k prokázání dopadu na trh. I když připustíme propad trhu samopropisovacího papíru, má za to, že to nevylučuje, že by kartelová dohoda uspěla v kontrolování nebo omezování snížení cen. Příklady rozdílnosti názorů podle Komise nijak neprokazují celkový neúspěch provádění dohod. Některá zvýšení, o kterých bylo rozhodnuto, byla odsunuta a někdy byla uplatněna menší než stanovená zvýšení.
- 446 Je třeba nejprve připomenout, že při určování závažnosti protiprávního jednání je namísto zohlednit zejména právní a hospodářský kontext dotčeného jednání (rozsudky Soudního dvora ze dne 16. prosince 1975, *Suiker Unie* a další v. Komise, 40/73 až 48/73, 50/73, 54/73 až 56/73, 111/73, 113/73 a 114/73, Recueil, s. 1663, bod 612, a ze dne 17. července 1997, *Ferriere Nord* v. Komise, C-219/95 P, Recueil, s. I-4411, bod 38). V tomto ohledu z judikatury vyplývá, že Komise má při posuzování konkrétního dopadu protiprávního jednání na trh vycházet z hospodářské soutěže, která by normálně existovala, kdyby nedošlo k protiprávnímu jednání (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek *Suiker Unie* a další v. Komise, body 619 a 620; rozsudek Soudu ze dne 14. května 1998, *Mayr-Melnhof* v. Komise, T-347/94, Recueil, s. II-1751, bod 235, a rozsudek Soudu *Thyssen Stahl* v. Komise, bod 107 výše, bod 645).

447 Pokud jde o pokyny, stanoví v tomto ohledu, že při hodnocení závažnosti protiprávního jednání je třeba brát v úvahu jeho povahu, skutečný dopad na trh, pokud jej lze měřit, a velikost dotčeného zeměpisného trhu. Pod názvem „velmi závažná protiprávní jednání“ uvádí příklady druhů protiprávních jednání a jejich účelu, aniž by uváděly jejich skutečný dopad, a velmi obecnou poznámku o ohrožení řádného fungování jednotného trhu. Přímou nespojují závažnost protiprávního jednání s jeho dopadem. Skutečný dopad je jednou ze skutečností, od níž je namístě dokonce abstrahovat, pokud není měřitelná.

448 Komise v rámci posouzení závažnosti protiprávního jednání však nicméně vycházela ze skutečnosti, že protiprávní jednání podle ní mělo skutečný dopad na trh samopropisovacího papíru v EHP (body 382 až 402 odůvodnění rozhodnutí), jak musí nyní v souladu s bodem 1A prvním pododstavcem pokynů učinit, pokud se jeví, že jej lze měřit.

449 Je však nutno konstatovat, že konkrétní nepřímé důkazy uvedené Komisí uvádí s rozumnou pravděpodobností, že kartelová dohoda měla nezanedbatelný dopad na relevantní trh.

450 Zprvce zejména z bodů odůvodnění 203, 204, 213, 214, 215, 225, 227, 235, 236, 237, jakož i z přílohy V rozhodnutí vyplývá, že dohody v oblasti cen byly často prováděny oznámením zákazníkům zvýšení cen, o kterých bylo rozhodnuto na schůzkách. Podle prohlášení Mougeot ze dne 14. dubna 1999 (dokument č. 7649 přiložený k ON) p. B. upřesnil na schůzce ze dne 1. října 1993, že „zvýšení cen měla být předmětem oběžníků zaslaných zákazníkům, aby tato zvýšení byla účinná“. Jak uvádí bod 384 odůvodnění rozhodnutí, dohodnutá zvýšení tedy nutně sloužila jako základ pro stanovení cen individuálních transakcí.

451 Skutečnost, že podniky však skutečně oznámily dohodnutá zvýšení cen a že ceny takto oznámené sloužily jako základ pro stanovení cen individuálních transakcí samo o sobě postačuje pro konstatování, že jak cílem, tak i účinkem koluze o cenách bylo závažné omezení hospodářské soutěže (rozsudek Soudu ze dne 14. května 1998, *Cascades v. Komise*, T-308/94, Recueil, s. II-925, bod 194). Komise tedy nebyla povinna přezkoumat podrobně argumentaci účastníků směřující k prokázání, že účinkem dotčených dohod nebylo zvýšení cen nadto, co by bylo zaznamenáno za běžných podmínek hospodářské soutěže, a odpovědět na ni bod po bodu. Zejména neměla povinnost vyvrátit analýzu k této otázce obsaženou v první zprávě Nera předložené AWA, jak vysvětluje v bodech 390 až 401 odůvodnění rozhodnutí. V rozporu s tím, co jak se zdá uplatňuje AWA, nelze Komisi jakkoliv vytýkat nedostatek odůvodnění.

452 Skutečnost, že pokyny ohledně cen některých žalobkyň stále přesně neodpovídaly cenovým cílům definovaným na schůzkách, nemůže vyvrátit konstatování dopadu na trh zohledněním oznámení dohodnutých cen při stanovení individuálních cen, neboť při stanovení obecné úrovně pokut Komise nezohledňuje účinky vyplývající ze skutečného chování, o kterém podnik tvrdí, že jej přijal, ale účinky vyplývající z celkového protiprávního jednání, na kterém se podílel (viz v tomto smyslu rozsudek *Hercules Chemicals v. Komise*, bod 196 výše, bod 342).

453 Toto konstatování dopadu na trh oznámením dohodnutých cen a jejich zohledněním vůči zákazníkům nemůže být zpochybněno skutečností, že listinné důkazy shromážděné Komisí v této oblasti nepokrývají celou stanovenou dobu. Z bodů 383 a 384 odůvodnění rozhodnutí jednak jasně vyplývá, že Komise výslovně zohlednila tuto skutečnost při měření dopadu na trh. Krom toho zohlednila tuto skutečnost ve své analýze dopadu na trh a nadto závažnosti protiprávního jednání.

454 Komise totiž zadrhé uvádí příležitostné dohody o stanovení kvót a rozdělení trhů, které byly alespoň do určité míry dodrženy.

455 Ze spisu však vyplývá, že prodejní kvóty byly přiděleny na schůzce v Barceloně ze dne 30. září 1993 (dokument č. 5 uvedený v bodě 172 výše) a na schůzce v Paříži ze dne 1. října 1993 (dokument č. 6). Informace poskytnuté některými podniky o jejich skutečných prodejkách za rok 1992 a 1993 prokazují existenci úzké shody mezi dohodnutými kvótami a prodejními obraty vyměněnými na těchto schůzkách (viz příloha III rozhodnutí). Zápis ze schůzky ze dne 29. června 1994 (viz bod 175 výše) kvóty rovněž uvádí. Z prohlášení Mougeot ze dne 14. dubna 1999 (dokumenty č. 7651 až 7653 uvedené v bodě 165 výše) a jejich příloh (dokumenty č. 7657 a 7658 přiložené k ON) krom toho vyplývá, že na schůzce ze dne 31. května 1994 v Nogent-sur-Marne a na schůzce ze dne 6. prosince 1994 v Ženevě byly uzavřeny dohody o podílech na trhu. Komise má tedy právem za to, že toto přidělení kvót a rozdělení trhů jsou dalším nepřímým důkazem dopadu protiprávního jednání na trh.

456 Komise zatřetí uvádí, že závěr týkající se skutečného dopadu kartelové dohody je posílen skutečností, že uplatnění zvýšení cen bylo předmětem dohledu a kontroly.

457 Je však nutno konstatovat, že skutečnosti uvedené Komisí v bodech 97 až 106 odůvodnění skutečně prokazují existenci takové kontroly vykonávané zejména AWA. To zvláště vyplývá z prohlášení Mougeot ze dne 14. dubna 1999 uvedených v bodě 104 odůvodnění rozhodnutí a již uvedených v bodě 439 výše, podle kterých „[Pan B.] výslovně uvedl, že nebude tolerovat nedodržování tohoto zvýšení cen a že se osobně postará o všechny, kteří nebudou dodržovat pravidla“. Některé přípisy Sappi (viz body 169, 171, 175 a 176 výše) rovněž jasně uvádějí existenci dohledu chování účastníků kartelové dohody, zejména pokud jde o uplatňování zvýšení dohodnutých cen.

- 458 Je namístě zdůraznit, že pro účely posouzení závažnosti protiprávního jednání je relevantní pouze existence této kontroly nebo dohledu, aniž by bylo významné, že jeden či druhý podnik měl v jejím vykonávání převládající úlohu. Vzhledem k tomu, že kontrola provádění dohodnutých cen byla součástí plánu, se kterým účastníci kartelové dohody souhlasili, *Torraspapel* tedy Komisi nemůže vytýkat, že zohlednila existenci těchto mechanismů kontroly ve stadiu posouzení povahy protiprávního jednání, neboť individuální odpovědnost každého účastníka byla dále zkoumána v pozdějším stadiu.
- 459 Pokud jde o poslední nepřímý důkaz dopadu kartelové dohody uvedený Komisí a týkající se dlouhé doby trvání protiprávního jednání i přes podstupovaná rizika, je namístě uvést, že vzhledem k tomu, že vytýkané praktiky ve většině případů trvaly tři roky, bylo málo pravděpodobné, že by výrobci v dané době usuzovali, že byly zcela neúčinné a neužitečné (rozsudek Soudu ze dne 20. dubna 1999, *Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise*, T-305/94 až T-307/94, T-313/94 až T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 a T-335/94, *Recueil*, s. II-931, bod 748).
- 460 Všechny tyto skutečnosti vedou Soud k závěru, že Komise právem měla za to, že dotčené protiprávní jednání mělo skutečný dopad na trh.
- 461 Je třeba dodat, že Komisi nemůže být vytýkáno, že v tomto stadiu nezohlednila stav propadu trhu samopropisovacího papíru. Komise totiž uvádí tuto okolnost v bodě 392 odůvodnění rozhodnutí, přesněji v rámci přezkumu skutečného dopadu protiprávního jednání, přičemž jasně vysvětluje důvody, ze kterých tento úpadek nevyklučuje, že by kartelová dohoda měla dopad na trh. Připouštějíc, že v takové situaci je možno očekávat snížení cen, Komise má i za to, že „to nevyklučuje, že by kartelová dohoda dokázala kontrolovat nebo omezit klesání cen“. Podle ní tedy „kartelová dohoda mohla mít účinek zabránit přirozenému přizpůsobení výrobní kapacity poptávce udržením na trhu neefektivních soutěžitelů déle, než by tam zůstali za běžných podmínek hospodářské soutěže“.

462 Je namístě v tomto ohledu zdůraznit, že pouhá skutečnost, že relevantní trh je v propadu a že některé podniky utrpí ztráty, nemůže být překážkou zavedení kartelové dohody ani uplatnění článku 81 ES. Některé podniky naopak, podle jejich vlastního přiznání, potvrdily, že tato situace je vybízela k přistoupení ke kartelu. Je třeba dodat, že i kdyby špatná situace trhu byla považována za prokázanou, nemohl by z ní vyplývat nedostatek dopadu kartelové dohody. Jak tedy tvrdí Komise, dohodnutá zvýšení cen mohla umožnit kontrolovat nebo omezit pokles cen, čímž narušovala hospodářskou soutěž. Skutečnost, že mohly existovat poklesy cen způsobené podmínkami trhu neoslabuje námitku zvyšování cen ve vzájemné shodě. Pokud jde o skutečnost, že zvýšení ceny papírové drti mohlo podniky vybízet ke zvýšení cen samopropisovacího papíru, ponechává námitku, že tomu tak nebylo autonomně, avšak jednáním ve vzájemné shodě a uzavíráním dohod, nedotčenou. Ostatně skutečnost, že na trhu v propadu charakterizovaném silnými strukturálními nadměrnými kapacitami, na kterém by se očekával spíše pokles cen, mohla cena samopropisovacího papíru sledovat zvýšení ceny papírové drti, by mohla být konkrétně považována za nepřímý důkaz kartelové dohody.

463 Závěrem, pokud jde o závažnost protiprávního jednání, má Soud za to, že Komise právem kvalifikovala sporné dohody jako velmi závažné protiprávní jednání. Jedná se totiž o protiprávní jednání, které je ze své povahy velmi závažným, mělo dopad na trh a pokrývalo celý společný trh a po svém vytvoření celý EHP.

3. Zařazení účastníků kartelové dohody pro účely stanovení výší pokut

464 Podle pokynů v každé z těchto kategorií, a zejména u kategorií závažných a velmi závažných protiprávních jednání, „navrhovaný rozsah pokut umožní, aby se na podniky použilo odlišné zacházení podle povahy protiprávního jednání, kterého se dopustily“.

- 465 Komise dotyčné podniky na základě obratu vycházejícího z prodeje výrobku v EHP v roce 1995 rozdělila do pěti kategorií podle jejich poměrného významu na relevantním trhu v EHP. AWA, která je největším výrobcem samopropisovacího papíru, tvoří sama o sobě první kategorii. Druhá zahrnuje MHTP, Zanders a Koehler, třetí Torraspapel a Bolloré, čtvrtá Sappi a Mougeot a konečně pátá Divipa, Zicuñaga a Carrs.
- 466 Argumenty uvedené žalobkyněmi v tomto rámci se týkají více skutečností, tedy zvolení referenčního roku, zohlednění nesprávného obratu a nepřiměřeného výsledku, ke kterému metoda Komise vede.
- 467 Před analyzováním těchto skutečností je třeba připomenout judikaturu uvedenou v bodě 376 výše, ze které vyplývá, že Komise v rámci nařízení č. 17 při stanovování výše pokut disponuje určitým prostorem pro uvážení s cílem směřovat chování podniků ve smyslu dodržování pravidel hospodářské soutěže. Účinné použití uvedených pravidel vyžaduje, aby Komise mohla kdykoliv přizpůsobit úroveň pokut potřebám politiky hospodářské soutěže Společenství, popřípadě zvýšením této úrovně.
- 468 Z ustálené judikatury krom toho vyplývá, že mezi posuzované skutečnosti v rámci závažnosti protiprávního jednání lze případně zahrnout objem a hodnotu zboží, které je předmětem protiprávního jednání, velikost a hospodářskou sílu podniku, a tím i vliv, jaký mohl vykonávat na trh. Z toho vyplývá, že pro účely stanovení výše pokuty lze přihlídnout jak k celkovému obratu podniku, který vypovídá, byť jen přibližně a nedokonale, o jeho velikosti a hospodářské síle, tak k části tohoto obratu, jehož bylo dosaženo prodejem zboží, které je předmětem protiprávního jednání, a které tedy může vypovídat o jeho rozsahu. Dále z toho vyplývá, že ani jednomu, ani druhému z těchto obrátů nelze přikládat přílišný význam ve srovnání s jinými posuzovanými faktory, takže stanovení přiměřené pokuty nemůže být výsledkem

jednoduchého výpočtu založeného na celkovém obratu (rozsudek *Musique diffusion française a další v. Komise*, bod 86 výše, body 120 a 121; rozsudky Soudu ze dne 14. července 1994, *Parker Pen v. Komise*, T-77/92, Recueil, s. II-549, bod 94, a ze dne 14. května 1998, *SCA Holding v. Komise*, T-327/94, Recueil, s. II-1373, bod 176, a *ADM v. Komise*, bod 188).

a) Zvolení referenčního roku

⁴⁶⁹ Zvolení referenčního roku je kritizováno *Torraspapel a Divipa*. Posledně uvedená má za to, že Komise měla vycházet z obratu za rok 1994. Několik podniků včetně ní se totiž kartelové dohody v roce 1995 již neúčastnilo. *Torraspapel* uplatňuje, že její obrat za rok 1995 byl výjimečně vysoký vzhledem k obratu z předchozích let, a tedy neodráží věrně skutečný význam žalobkyně na trhu v době protiprávního jednání.

⁴⁷⁰ Je třeba připomenout, jak připouští samotná *Divipa*, že podle ustálené judikatury Soudu, není Komise povinna provést výpočet pokuty podle závažnosti na základě částek vycházejících z obratu zúčastněných podniků, neboť závažnost protiprávních jednání musí být zjištěna v závislosti na více skutečnostech, jako jsou zejména zvláštní okolnosti věci, její kontext a odrazující dosah pokut, a to aniž by byl sestaven závazný nebo taxativní výčet kritérií, ke kterým musí být povinně přihlédnuto (usnesení Soudního dvora ze dne 25. března 1996, *SPO a další v. Komise*, C-137/95 P, Recueil, s. I-1611, bod 54, a rozsudek *Ferriere Nord v. Komise*, bod 446 výše, bod 33; rozsudek Soudu ze dne 14. května 1998, *Buchmann v. Komise*, T-295/94, Recueil, s. II-813, bod 163).

- 471 Z bodu 407 odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že Komise použila obrat vycházející z prodeje výrobku v EHP roku 1995 – posledního roku uvedené doby protiprávního jednání – aby srovnala poměrný význam podniků na dotčeném trhu a zařadila je do jednotlivých kategorií vzhledem k možnosti každého z nich narušit hospodářskou soutěž.
- 472 Je nutno v tomto ohledu konstatovat, ať je opodstatněnost námitek Torraspapel a Divipa jakákoliv, že výsledek by pro ně nebyl odlišný, pokud by Komise vycházela z jejich obratu za rok 1994. Z tabulky 1 b) uvedené v bodě 18 odůvodnění rozhodnutí totiž vyplývá, že Torraspapel by s obratem a podílem na trhu srovnatelnými s Bolloré (Copigraph) zůstala ve třetí kategorii a Divipa by byla stále v poslední kategorii. Rozhodnutí tedy nemůže být v tomto ohledu zpochybněno. Je tedy namístě dospět k závěru, že tato námitka je irelevantní.

b) Zohlednění nesprávného celkového obratu

- 473 AWA a Koehler mají za to, že Komise zohlednila celkový obrat každého z jejich skupiny, zatímco pro MHTP a Zanders zohlednila pouze vlastní obrat dotyčného podniku.
- 474 AWA uplatňuje, že pokud by Komise zohlednila pouze její vlastní obrat, nedospěla by k podstatnému rozdílu velikosti mezi ní a ostatními dotýcnými podniky, výchozí částka by tedy byla nižší a konečná pokuta by byla o 141,75 milionů nižší. Koehler namítá, že ji Komise nezohledněním rozdílů hospodářských vah skupin, jejichž členy jsou MHTP, Zanders a ona, nesprávně zařadila do stejné kategorie jako tyto dva podniky.

475 V rozsahu, ve kterém AWA a Koehler kritizují zařazení účastníků kartelové dohody na základě nesprávného celkového obratu, nemůže být jejich žalobní důvod přijat.

476 Z bodů 406 až 409 odůvodnění rozhodnutí totiž jasně vyplývá, že Komise dotčené podniky rozdělila „podle jejich poměrného významu na relevantním trhu“ na základě „obratu vycházejícího z prodeje výrobku v EHP“. Celkový obrat společností nebo skupin společností v tomto stadiu tedy nebyl zohledněn.

477 Je třeba navíc podotknout, že zpochybnění AWA a Koehler se netýká tolik jejich vlastního obratu jako nedostatku zohlednění obratu skupiny pro MHTP a Zanders. I kdyby se však Komise v případě posledně uvedených zmýlila, nikdo nemůže ve svůj prospěch uplatňovat protiprávnost, k níž došlo ve prospěch jiné osoby (rozsudek ze dne 14. května 1998, SCA Holding v. Komise, bod 468 výše, bod 160). Argument, podle kterého MHTP a Zanders byla uložena příliš nízká pokuta, nemůže vést ke snížení pokuty AWA nebo Koehler. V tomto rozsahu je namísto žalobní důvod, který uplatňují, zamítnout.

478 Nadto Komise při nedostatku důkazů účasti na protiprávním jednání skupin, ke kterým náleží Zanders a MHTP, opodstatněně neuvedla celkový obrat těchto skupin. Jelikož Komise nenalezla dostatečné nepřímé důkazy, aby protiprávní jednání přičetla uvedeným skupinám, náleželo žalobkyním, v rozsahu, ve kterém měly za to, že účast těchto skupin vyplývá ze spisu, o tom předložit důkaz (viz v tomto smyslu rozsudek Soudu ze dne 20. března 2002, ABB Asea Brown Boveri v. Komise, T-31/99, Recueil, s. II-1881, dále jen „rozsudek ABB v. Komise“, bod 181). AWA ani Koehler však v projednávaném případě tento důkaz nepředkládají. Jejich žalobní důvod tedy musí být zamítnut.

c) Nepřiměřený výsledek použití metody Komise

- 479 Několik podniků tvrdí, že výše pokuty stanovené Komisí podle závažnosti je nepřiměřená vzhledem, případ od případu, k jejich obratu, ostatním účastníkům kartelové dohody nebo částkám uloženým v jiných rozhodnutích nebo vzhledem k několika těmto skutečnostem. Metoda výpočtu základní výše pokuty porušuje tedy zásadu proporcionality a zásadu rovného zacházení.

Porušení zásady proporcionality

- 480 MHTP uplatňuje, že není zjevné, že by Komise zohlednila její obrat na relevantním trhu. Komise totiž dotčené podniky zařadila do jednotlivých kategorií podle jejich podílů na daném trhu. Z použití podílů na trhu pro rozlišení mezi podniky účastnícími se protiprávního jednání však automaticky nevyplývá dodržení zásady proporcionality. Komise tím, že vychází výhradně z podílů na trhu, zohledňuje pouze odlišnosti týkající se obratu, a nikoliv absolutní úrovně obratu na dotčeném výrobním trhu.

- 481 Je namístě nejprve připomenout, že závažnost protiprávních jednání musí být zjištěna v závislosti na více skutečnostech, jakými jsou zejména zvláštní okolnosti věci, její kontext a odrazující dosah pokut, a to aniž by byl sestaven závazný nebo taxativní výčet kritérií, ke kterým musí být povinně přihlédnuto (viz rozsudek HFB a další v. Komise, bod 87 výše, bod 443 a uvedená judikatura).

482 Krom toho pouhá skutečnost, že Komise v tomto kontextu nevycházela výhradně z obratu na relevantním trhu každého z podniků, avšak zohlednila jiné faktory týkající se významu podniků na tomto trhu, nemůže vést k závěru, že Komise uložila nepřiměřenou pokutu. Z judikatury totiž vyplývá, že ani celkovému obratu podniku, ani obratu za výrobky, které jsou předmětem protiprávního jednání, nelze přikládat přílišný význam ve srovnání s ostatními faktory (rozsudek LR AF 1998 v. Komise, bod 45 výše, bod 303).

483 Faktory zohledněné Komisí v projednávaném případě jsou jasně uvedeny v bodech 372 až 408 odůvodnění rozhodnutí. Zahrnují obrat na relevantním trhu. Skutečnost, že výchozí částky stanovené Komisí nejsou založeny na daných procentech z obratu, jako ve věci, ve které byl vydán rozsudek Soudu ze dne 14. května 1998, *Stora Kopparbergs Bergslags v. Komise* (T-354/94, Recueil, s. II-2111), jim krom toho nemůže dát nepřiměřený charakter.

484 Komise konečně není při vymezení výše pokuty podle závažnosti a délky trvání dotčeného protiprávního jednání povinna uskutečnit svůj výpočet pokuty na základě částek založených na obratu dotčených podniků, ani zajistit, v případě, že pokuty jsou uloženy několika podnikům účastnícím se téhož protiprávního jednání, aby konečné částky pokut, ke kterým výpočet vede pro dotčené podniky, vyjadřovaly veškeré rozdíly mezi nimi, pokud jde o jejich celkový obrat nebo jejich obrat na relevantním výrobním trhu (rozsudek LR AF 1998 v. Komise, bod 45 výše, bod 278).

485 Je tedy namístě námitku MHTP zamítnout.

- 486 Koehler tvrdí, že Komise porušila zásadu proporcionality tím, že jí uložila pokutu zcela nepřiměřenou vzhledem k její hospodářské síle a prospěchu, který měla z kartelové dohody. Zdůrazňuje, že Soudní dvůr a Soud opakovaně potvrdily podstatnou úlohu, kterou má kritérium hospodářské síly dotyčného podniku pro posouzení závažnosti protiprávního jednání. Pokyny rovněž dávají velký význam velikosti dotčeného podniku.
- 487 Je třeba v tomto ohledu připomenout, že Komise pro posouzení specifické váhy každého podniku, a tedy skutečného dopadu jeho neoprávněného jednání na hospodářskou soutěž, podniky rozdělila do pěti kategorií podle jejich poměrného významu na relevantním trhu (bod 406 odůvodnění rozhodnutí). Komise tedy správně uskutečnila rozdělení podniků podle jejich velikosti.
- 488 Koehler to ostatně uznává, i když tvrdí, že Komise správně uvádí, že se nabízí rozlišující výpočet pokuty, avšak neuplatňuje směrnice, které si tedy sama uložila, přesvědčivým způsobem na konkrétní případ. Ve své replice dodává, že Komise neprovedla nezbytné rozlišení, které se nabízí, z důvodu její vlastní metody stanovení pokuty.
- 489 Hlavní argument Koehler, zdá se, spočívá ve skutečnosti, že je rodinným podnikem, který nemá přístup na kapitálový trh a který jak z pohledu své velikosti, tak svých prostředků, patří, ve srovnání s ostatními sankcionovanými účastníky, mezi malé podniky.
- 490 Koehler pro prokázání porušení zásady proporcionality činí srovnání pokuty, která mu byla uložena, s pokutami uloženými MHTP, Zanders a AWA.

- 491 Je však třeba konstatovat, že Koehler pro své prokázání zahrnuje do celkového obratu MHTP a Zanders obrat skupiny, jíž jsou tyto podniky podle jejího názoru součástí. Soud však měl v bodě 478 výše za to, že Komise oprávněně nezohlednila celkový obrat skupiny, ke které náleží tyto dva posledně uvedené podniky.
- 492 Co se týče srovnání pokuty Koehler s pokutou AWA, je namístě připomenout, že výchozí částka stanovená v bodě 409 odůvodnění rozhodnutí výslovně zohledňuje poměrný význam podniků na relevantním trhu na základě obratu vycházejícího z prodeje relevantního výrobku v EHP. Výchozí částka pokuty každého z těchto dvou podniků tedy v tomto stadiu celkové odráží poměr, který odděluje jejich obrat na trhu samopropisovacího papíru.
- 493 Komise dále pro odrazující účely zdvojnásobuje výchozí částku AWA, Sappi a Bolloré, aby zohlednila jejich velikost a celkové prostředky. Komise zdvojením pokuty AWA z tohoto důvodu, a nikoliv pokuty Koehler, tedy bere v úvahu rozdíl velikosti a globálních prostředků, který odděluje tyto dva podniky.
- 494 Je třeba dodat, že pouhé srovnání procent vyjadřujících pokuty vzhledem k celkovému obratu dotyčných podniků, nemůže postačit k prokázání nepřiměřeného charakteru pokuty Koehler. Stanovení přiměřené výše pokuty totiž nemůže být výsledkem jednoduchého výpočtu, který je založen na celkovém obratu (viz judikatura uvedená v bodě 468 výše).
- 495 Tato srovnání krom toho neprokazují, že základní výše pokuty uložené Koehler je s ohledem na velikost podniku a jeho celkové prostředky nepřiměřená. Žalobkyně

neposkytuje žádný poznatek, který by mohl prokázat, že základní částka pokuty je vzhledem k její specifické váze nepřiměřená. I když je pravda, že Koehler je rodinným podnikem, její obrat týkající se samopropisovacího papíru zejména neumožňuje situovat ji mezi malé podniky odvětví.

496 Komise konečně není povinna při určení výše pokut v případě, kdy jsou pokuty ukládány několika podnikům účastnícím se stejného protiprávního jednání, zajistit, aby konečné částky pokut odrážely všechny rozdíly mezi dotyčnými podniky, pokud jde o jejich celkový obrat (rozsudek Soudu ze dne 29. dubna 2004, Tokai Carbon a další v. Komise, T-236/01, T-239/01, T-244/01 až T-246/01, T-251/01 a T-252/02, Recueil, s. II-1181, bod 217).

497 Námitku Koehler vycházející z porušení zásady proporcionality je tedy třeba zamítnout.

Porušení zásady rovného zacházení

498 AWA namítá, že výše pokuty stanovené v jejím případě podle závažnosti, je nepřiměřená vzhledem k výši pokuty stanovené pro ostatní účastníky kartelové dohody. Komise postupovala v souladu s pokyny, co se týče MHTP, Zanders a Koehler, zatímco na ni použila původní systém založený na významu dotyčných podniků na trhu.

499 Zanders uplatňuje, že zařazení uskutečněné Komisí ji diskriminuje vzhledem k jejím soutěžitelům mnohem aktivnějším v kartelové dohodě, jako jsou Koehler, MHTP a Torraspapel.

- 500 Pokud jde o Koehler, tvrdí, že obecná zásada rovného zacházení je porušena, pokud vzhledem k hospodářské síle dotčeného podniku, se pokuta tohoto podniku dotkne mnohem silněji než ostatních dotčených podniků. Jako rodinný podnik zpochybňuje své zařazení do stejné kategorie jako MHTP a Zanders. Její argumenty z velké části splývají s argumenty již přezkoumanými v rámci porušení zásady proporcionality. V tomto rozsahu je namísto odkázat na body 486 až 497 výše.
- 501 Podle ustálené judikatury je zásada rovného zacházení porušena pouze tehdy, když je se srovnatelnými situacemi zacházeno odlišně nebo s odlišnými situacemi stejně, není-li takové zacházení objektivně odůvodněné (viz rozsudek Soudu ze dne 14. května 1998, BPB de Eendracht v. Komise, T-311/94, Recueil, s. II-1129, bod 309 a uvedená judikatura).
- 502 Pokyny stanoví, že pokud se protiprávní jednání týká několika podniků (např. kartelů), mohlo by v některých případech být nezbytné zvážit částky určené uvnitř každé ze tří výše uvedených kategorií, aby se brala v úvahu specifická váha, a tedy skutečný dopad protiprávního jednání každého podniku na hospodářskou soutěž, zejména pokud existuje značný nepoměr ve velikosti podniků, které se dopustily protiprávního jednání stejného typu.
- 503 Pokyny navíc v tomto případě stanoví, že „zásada stejného trestu za stejné jednání může podle okolností vést k udělení různých pokut dotčeným podnikům, aniž by se toto rozlišení řídilo aritmetickým výpočtem“.
- 504 Podle judikatury, pokud Komise rozdělí dotčené podniky do kategorií za účelem stanovení výše pokut, musí být stanovení prahových hodnot pro jednotlivé takto

určené kategorie soudržné a musí být objektivně odůvodněno (rozsudek Tokai Carbon a další v. Komise, bod 496 výše, bod 220).

505 Na tomto základě je třeba ověřit, zda zařazení uskutečněné Komisí dodržuje zásadu rovného zacházení.

506 Je namístě připomenout, že Komise pro „zohlednění specifické váhy každého podniku, a tedy skutečného dopadu jejího protiprávního chování na hospodářskou soutěž“ v rozhodnutí (body 406 a 407) rozdělila dotyčné podniky do kategorií „podle jejich poměrného významu na relevantním trhu“. Za tímto účelem vycházela „z obratu vyplývajícího z prodeje výrobku v EHP, aby srovnala poměrný význam podniků na relevantním trhu“. Odůvodnění uskutečněného zařazení je tedy jasné.

507 V rozsahu, ve kterém tyto skutečnosti, tedy její obrat vycházející z prodeje výrobku v EHP, jakož i její podíly na trhu, mohou naznačit význam podniku, mohou být Komisí v souladu s judikaturou uvedenou v bodě 468 výše v tomto rámci zohledněny.

508 Jak uvádí bod 407 odůvodnění rozhodnutí, Komise pro stanovení jednotlivých kategorií použila číselné údaje obsažené v tabulce 1 b) uvedené v bodě 18 odůvodnění rozhodnutí.

- 509 V tomto ohledu je namístě zdůraznit, že obraty uvedené v této tabulce vycházejí z údajů poskytnutých podniky v jejich odpovědích na žádosti o informace. AWA tedy nemůže v tomto řízení zakládat argument na skutečnosti, že sama poskytla nepřesné údaje. Jeví se každopádně, že nové číselné údaje, které ve své žalobě uvádí, zůstávají řádově stejné, a nevedly by tedy k jinému výsledku.
- 510 Oproti tomu, co tvrdí AWA, krom toho ze srovnání číselných údajů poskytnutých v dotčené tabulce a z kategorií definovaných Komisí nevyplývá, že posledně uvedená na AWA uplatnila jiný systém než systémy uplatněné pro ostatní podniky.
- 511 Použití podílů na trhu mezi jinými skutečnostmi pro rozdělení podniků by jistě byla v rozporu se zásadou rovného zacházení, pokud by se nevztahovalo na všechny dotčené podniky. AWA však sama poskytuje ve své žalobě tabulku, ze které podle jejích vlastních tvrzení vyplývá, že „částky určené za závažnost obecně odpovídají podílům na trhu účastníků ovlivněného trhu“. Oproti tomu, co namítá AWA, byla tedy zásada rovného zacházení dodržena.
- 512 Zanders má za to, že byla diskriminována tím, že byla zařazena do stejné kategorie jako MHTP a Koehler, které se přitom kartelové dohody účastnily mnohem aktivněji než ona, nebo tím, že nebyla zařazena do stejné kategorie jako Torraspapel, zatímco neexistoval žádný objektivní důvod, aby s ní bylo jednáno jinak.
- 513 Je třeba uvést, že podle číselných údajů zohledněných Komisí, byl podíl na trhu Zanders v roce 1994 a v roce 1995 přibližně 12%, podíl na trhu MHTP přibližně 14%

a podíl na trhu Koehler přibližně 10%, zatímco podíl na trhu Torraspapel byl 5,4% v roce 1994 a 6,9% v roce 1995. Kritéria stanovená Komisí tedy nejsou vzhledem k tomuto kritériu vůči Zanders diskriminační, ostatně ani vůči Koehler, i přes charakter rodinného podniku, který posledně uvedená namítá (viz rovněž body 487 a následující výše).

514 Zanders se však snaží prokázat, že jeho podíl na trhu byl na některých trzích méně významný než podíl Torraspapel, zejména ve Francii, Španělsku a Spojeném království.

515 Je třeba v tomto ohledu zdůraznit, že Komise pro všechny účastníky kartelové dohody vycházela z jejich obratu vyplývajícího z prodeje výrobku a jejich podílů na trhu v EHP. Měla totiž za to, že kartelová dohoda pokrývala celý společný trh a, po jeho vytvoření, celý EHP (bod 403 odůvodnění rozhodnutí). Prokázání Zanders tedy není relevantní v rozsahu, ve kterém se uplatní pouze na některé trhy.

516 Pokud jde o údajně menší účast Zanders na kartelové dohodě, ostatně zpochybněné Komisí, může být popřípadě zohledněna podle pokynů jako polehčující okolnost. Není však brána v úvahu ve stadiu stanovení výchozí částky podle závažnosti, v rámci které se provádí poměrné vážení na základě objektivních skutečností za účelem „zohlednění specifické váhy a [...] každého podniku na hospodářskou soutěž“.

517 Konečně je třeba přezkoumat argument AWA, podle kterého byla obecná úroveň pokut stanovených podle závažnosti za projednávanou kartelovou dohodu příliš vysoká ve srovnání s úrovněmi stanovenými v jiných současných věcech.

- 518 AWA tvrdí, že s velmi významnou výjimkou pokuty stanovené v jejím případě, byly výchozí částky v projednávaném případě a výchozí částky stanovené za každé protiprávní jednání v jiných věcech, ve kterých se jednalo o velmi závažná protiprávní jednání, velmi podobné. Podle AWA však měly být mnohem nižší, protože účinkem dohod nebylo zvýšit ceny vzhledem k běžným podmínkám hospodářské soutěže, dohody nebránily účastníkům mít nepatrné zisky, byly omezeny na diskuse o cenách a neobsahovaly kontrolní mechanismus.
- 519 Je nutno konstatovat, že argumentace AWA v projednávaném případě znamená zpochybnění kvalifikace jako velmi závažného protiprávního jednání, a nikoliv zpochybnění částek stanovených vzhledem k této kvalifikaci jako závažného protiprávního jednání, u kterých AWA odkazuje na podobnosti s částkami stanovenými v jiných věcech za stejný typ protiprávního jednání.
- 520 Vzhledem k tomu, že Komise oprávněně protiprávní jednání kvalifikovala jako velmi závažné (viz body 431 až 442 výše), námitka nerovného zacházení vzhledem k současným věcem nemůže být přijata, neboť AWA připouští, že částka je taková, jaká byla uplatněna v jiných věcech pro tento druh protiprávního jednání.
- 521 Co se krom toho týče částky stanovené v případě AWA, je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury skutečnost, že Komise v minulosti použila pokuty určité úrovně na určité typy protiprávních jednání, ji nemůže zbavit možnosti zvýšit tuto úroveň v mezích uvedených v nařízení č. 17, pokud to je nezbytné k zajištění uplatňování politiky Společenství v oblasti hospodářské soutěže.
- 522 Je tedy namístě žalobní důvody směřující ke zpochybnění zařazení účastníků kartelové dohody a výchozích částek stanovených na tomto základě zamítnout.

4. Zvýšení pokuty za účelem odrazení

- 523 AWA a Bolloré zpochybňují zdvojnásobení výchozí částky pokut pro účely odrazení. Toto zvýšení vede k velmi nepřiměřené pokutě vzhledem k objemu prodejí, kterých se týká kartelová dohoda, a nezohledňuje závažnost protiprávního jednání přičitatelného jednotlivým podnikům a jejich specifickou úlohu. AWA rovněž uplatňuje, že toto zvýšení pro odrazující účely není nikterak odůvodněno ani v oznámení námitek, ani v rozhodnutí, a že je neslučitelné s uplatněním sdělení o spolupráci.
- 524 Komise v bodech 410 až 412 rozhodnutí uvedla, že aby byl pokutě zajištěn dostatečně odrazující účinek, měla v případě AWA, Sappi a Bolloré za to, „že bylo[lo] namístě zvýšit výchozí částku pokuty vypočítanou podle poměrného významu na relevantním trhu, aby byla zohledněna jejich velikost a jejich celkové prostředky“. Komise již v ON oznámila svůj úmysl stanovit pokuty na dostatečně odrazující úrovni.
- 525 Pokyny stanoví, že je nezbytné „určit výši pokuty na úrovni, která zajistí její dostatečně odstrašující [odrazující] účinek“. Krom toho „[l]ze také brát v úvahu skutečnost, že velké podniky obvykle mají právní a ekonomické znalosti a infrastruktury, které jim umožní lépe rozpoznat, že jejich chování představuje protiprávní jednání, a jaké důsledky z něj vyplývají podle právních předpisů o hospodářské soutěži“.
- 526 Je třeba připomenout, že Komise může zvýšit úroveň pokut, aby posílila jejich odrazující účinek (rozsudek ze dne 10. března 1992, Solvay v. Komise, bod 196 výše, bod 309). Komise krom toho může uložit vyšší pokuty podniku, jehož jednání na trhu vzhledem ke skutečnosti, že má na trhu určující postavení, mělo významnější dopad než jednání ostatních podniků, které se dopustily stejného protiprávního

jednání, aniž by porušila zásadu rovného zacházení. Takový způsob výpočtu výše pokuty rovněž odpovídá potřebám, aby pokuty byly dostatečně odrazující (rozsudek Soudu ze dne 11. prosince 2003, *Minoan Lines v. Komise*, T-66/99, Recueil, s. II-5515, bod 284; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek Soudu ze dne 8. října 1996, *Compagnie maritime belge transports a další v. Komise*, T-24/93 až T-26/93 a T-28/93, Recueil, s. II-1201, bod 235).

527 Odrazení, jak vyplývá z rozsudku *Musique diffusion française a další v. Komise*, bod 86 výše (bod 106), musí být zároveň specifické a obecné. Pokuta tím, že potlačuje jednotlivá protiprávní jednání, také zapadá do rámce obecné politiky dodržování pravidel hospodářské soutěže podniky. I ve vztahu k dotčenému podniku nemůže být odrazení omezeno na jediný relevantní trh, ale musí být uplatněno na všechny jeho aktivity. Bolloré tedy nemůže navrhnout snížení pokuty, která jí byla uložena, z důvodu prodeje svého úseku „Samopropisovací papír“ a neexistence možné recidivy v tomto odvětví.

528 Jako odpověď na zpochybnění AWA odrazujícího účinku pokuty *erga omnes* je třeba uvést, že i když je pravda, že pokuta má odrazující účinek vzhledem k podniku, kterému byla uložena, a zároveň vůči podnikům, které by byly v pokušení porušit pravidla hospodářské soutěže, byla v projednávaném případě vypočítána s ohledem na vlastní situaci dotčeného podniku a všechny okolnosti projednávaného případu. V tomto rozsahu, pokud není nepřiměřená vzhledem k dotčenému podniku, nemůže se takovou stát pouze z důvodu, že má zároveň odrazující účinek *erga omnes*.

529 Žalobkyně však v projednávaném případě zpochybňují zvláště význam zvýšení pro účely odrazení v jejich případě, které považují za nepřiměřené a nevysvětlené.

530 Pokud jde o údajně nepřiměřený charakter násobitele použitého v projednávaném případě pro odrazující účely, Soud ve svém rozsudku *ABB v. Komise* (bod 162) potvrdil zdvojnásobení pokuty Komise pro odrazující účely, aby odrážela význam žalobkyně v odvětví předizolovaných trubek, aby zohlednil její pozici jako jedné z hlavních evropských skupin.

531 Pokud tedy odkážeme na tabulku 1 b) uvedenou v bodě 18 rozhodnutí, AWA, Bolloré a Sappi jsou hlavními evropskými skupinami. Jejich celkový obrat, který se nachází ve stejném pásmu, je mnohem vyšší než obrat ostatních dotčených podniků. Z toho vyplývá, že zdvojnásobení pokuty AWA a Bolloré nemůže být považováno za nepřiměřené vzhledem k postavení jejich skupiny.

532 V tomto ohledu je třeba zdůraznit, oproti domněnce, ze které, zdá se, AWA a Bolloré vycházejí, podle které Komise pro toto zvýšení pro odrazující účely vycházela ze světového obratu jejich skupin, že násobící koeficient nebyl vypočten podle matematického vzorce a nemá poměrný vztah k celkovému obratu žalobkyně (viz v tomto smyslu rozsudek *ABB v. Komise*, bod 180). Pokud totiž srovnáme celkový obrat AWA, Sappi, Bolloré a Torraspapel v tabulce 1 b) dle významu, jeví se, že celkový obrat Bolloré a AWA je pětikrát až sedmkrát vyšší než celkový obrat Torraspapel, zatímco Komise použila pouze koeficient 2, a to bez rozdílu mezi AWA a Bolloré.

533 Co se týče argumentu, podle kterého je toto zvýšení velmi nepřiměřené vzhledem k obratu, kterého se týká protiprávní jednání, je třeba poznamenat, že výchozí částka pokuty podle závažnosti byla vypočtena na základě obratu vycházejícího z prodeje výrobku na relevantním trhu. Tato skutečnost tedy byla Komisí nejdříve zohledněna.

Zvýšení pro odrazující účely se týká zohlednění velikosti a celkových zdrojů podniku v pozdějším stadiu.

- 534 Je třeba v tomto ohledu připomenout, že Komise může přihlédnout jak k celkovému obratu podniku, který představuje údaj, byť jen přibližný a nedokonalý, o jeho velikosti a hospodářské síle, tak k části tohoto obratu za výrobky, které jsou předmětem protiprávního jednání (rozsudek *Musique diffusion française* a další v. Komise, bod 86 výše, bod 121).
- 535 AWA nicméně Komisi vytýká, že již ve stadiu stanovení výchozí částky použila koeficient 3,5 z důvodu významu žalobkyně na trhu samopropisovacího papíru, poté následně koeficient 2 z titulu odrazení.
- 536 Jak však bylo uvedeno výše, obě dvě zvýšení nezohledňují tytéž skutečnosti. První se vztahuje k významu podniku na relevantním výrobním trhu a druhá všech aktivit podniku nebo skupiny, ke které náleží, aby byly zohledněny jeho celkové prostředky.
- 537 Co se týče nevysvětleného charakteru zvýšení pro účely odrazení, je nutno konstatovat, že Komise v rozhodnutí uvádí, že v případě AWA, Sappi a Bolloré „je namístě výchozí částku zvýšit podle poměrného významu na relevantním trhu, aby byla zohledněna jejich velikost a jejich celkové prostředky“. Oproti tomu, co tvrdí AWA, dotčené zvýšení je tedy náležitě odůvodněno.

- 538 AWA však zpochybňuje zohlednění velikosti podniku a jeho celkových prostředků pro účely odrazení. Tvrdí, že podle rozumné hospodářské teorie odrazení by měly být pokuty stanoveny vzhledem k očekávaným ziskům z protiprávního jednání na relevantním trhu a pravděpodobnosti jeho odhalení. Otázka odrazení není podle jejího názoru rozumně spojena s obratem skupiny na světové úrovni.
- 539 Co se týče zohlednění velikosti a celkových prostředků dotčeného podniku, má Soud za to, že Komise se nedopustila nesprávného posouzení v rozsahu, ve kterém má za to, že velké podniky disponují obecně většími zdroji než menší podniky, aby rozpoznaly požadavky a důsledky práva hospodářské soutěže (rozsudek ABB v. Komise, bod 169).
- 540 Vzhledem k tomu, že zohlednění odrazujícího účinku pokuty je jedním z faktorů, který je podle judikatury zohledňován pro vymezení závažnosti protiprávního jednání, nemůže AWA Komisi vytýkat, že při stanovení výchozí částky odpovídající závažnosti jejího protiprávního jednání zohlednila odrazující účinek pokut. Zohlednění odrazujícího účinku pokut je totiž nedílnou součástí poměrného vážení pokut v závislosti na závažnosti protiprávního jednání (rozsudek ABB v. Komise, bod 167). AWA tedy nemůže tvrdit, že Komise měla povinnost uplatnit zvýšení pro odrazující účely až v posledním stadiu výpočtu pokuty.
- 541 Co se týče údajné neslučitelnosti zvýšení pro odrazující účely s uplatněním sdělení o spolupráci, je namísto zdůraznit, že tyto dvě etapy jsou zjevně odlišné a současné uplatnění těchto dvou skutečností nemůže být považováno za neslučitelné. Zvýšení pokuty pro odrazující účely je totiž součástí fáze výpočtu pokuty sankcionující protiprávní jednání, kterého se podnik dopustil. Poté, co je tato výše vymezena,

sdělení o spolupráci následně směřuje k odměnění podniků, které se rozhodly s Komisí spolupracovat. Oproti tomu, co tvrdí AWA, skutečnost, že se podnik rozhodne spolupracovat při šetření, aby mu byla snížena pokuta, která by mu byla uložena v tomto rámci, nikterak nezaručuje, že se v budoucnu nedopustí podobného protiprávního jednání.

542 Pokud jde o skutečnosti, které by mohly vést ke zmírnění pokuty podniku podle polehčujících okolností, které jsou mu vlastní, musí být popřípadě zohledněny v rámci přezkumu polehčujících okolností a nejsou brány v úvahu ve stadiu zvýšení pro odrazující účely. Tak tomu je například, pokud jde o následovnickou roli, kterou údajně měla Copigraph (Bolloré) a ukončení protiprávního jednání tímtéž podnikem před začátkem vyšetřování.

543 Konečně před ukončením tohoto přezkumu argumentů žalobkyň ohledně zvýšení pokuty pro odrazující účely, je namístě vrátit se ohledně tohoto důvodu k nerovnému zacházení, které podle některých podniků vyplývá ze zohlednění celkového obratu skupiny, ke které náleží, v jejich případě, zatímco pro jiné účastníky kartelové dohody jej Komise nezohlednila. Pokud totiž Komise tvrdí, že chtěla v rámci zvýšení pokut pro odrazující účely zohlednit velikost a celkové prostředky dotyčných podniků (bod 411 rozhodnutí), příslušnost, či nepřislušnost ke skupině může být určující.

544 Co se týče AWA, je třeba připomenout, že vzhledem k tomu, že mateřská společnost skupiny se účastnila přímo a samostatně kartelové dohody, aniž by to ostatně bylo zpochybnováno, byl správně zohledněn obrat skupiny.

545 Co se týče Bolloré, Soud měl v bodech 66 až 81 výše za to, že bylo namístě odmítnout námitku vycházející z přímé účasti Bolloré, neboť ON jí neumožnilo

seznámit se s touto námitkou a zajistit svou obhajobu v tomto ohledu. Podle přezkumu situace Bolloré (viz body 129 až 150 výše) však Soud rozhodl, že Komise měla oprávněně za to, že tento podnik měl odpovídat za účast své dceřiné společnosti Copigraph na kartelové dohodě.

546 Z toho vyplývá, že obě dvě společnosti mohly být považovány za solidárně odpovědné za chování, které jim bylo vytýkáno, neboť jednání, kterých se dopustila jedna, byla přičitatelná druhé (viz v tomto smyslu rozsudek HFB a další v. Komise, bod 87 výše, body 54, 524 a 525). Je třeba zdůraznit, že z tabulky 1 b) uvedené v bodě 18 rozhodnutí vyplývá, že obrat týkající se samopropisovacího papíru zohledněný v případě Bolloré je obrat Copigraph, neboť pouze posledně uvedená měla takový obrat. Komise tedy správně stanovila výchozí částku pokuty Bolloré zohledněním obratu Copigraph. Vzhledem k tomu, že Copigraph a Bolloré jsou jedním a týmž podnikem ve smyslu článku 81 ES, byly tedy zohledněny celkové prostředky skupiny, aby byl pokutě zajištěn dostatečně odrazující účinek.

547 Podle této analýzy je namístě učinit závěr, že Komise v případě AWA a Bolloré opodstatněně zvýšila výchozí částku pokuty, aby pokutě zajistila dostatečně odrazující účinek.

548 Komise navíc správně na světový obrat Bolloré použila maximální výši 10% obratu, stanovených v čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17. Tato maximální výše musí být vypočtena na základě obratu všech společností, které jsou hospodářskou entitou jednajícím jako „podnik“ ve smyslu článku 81 ES (viz v tomto smyslu rozsudek HFB a další v. Komise, bod 87 výše, bod 528).

549 Je tedy třeba zamítnout všechny žalobní důvody vycházející z nedostatku důkazů, z porušení článku 253 ES, čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a zásad proporcionality, rovného zacházení, nedostatku individuálního vymezení pokut, nesprávných skutkových zjištění, nesprávných posouzení a nesprávných právních posouzení, při posouzení závažnosti protiprávního jednání.

E – K žalobním důvodům týkajícím se délky trvání protiprávního jednání

550 Je třeba připomenout, že v souladu s čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 představuje délka trvání protiprávního jednání jeden ze znaků, které je třeba zohlednit při stanovení výše pokuty ukládané podnikům, které se dopustily protiprávních jednání porušujících pravidla hospodářské soutěže.

551 Co se týče faktoru týkajícího se délky trvání protiprávního jednání, pokyny rozlišují mezi krátkodobými protiprávními jednáními (obecně kratšími než jeden rok), u nichž by výchozí částka zjištěná na základě závažnosti neměla být zvyšována, střednědobými protiprávními jednáními (obecně jeden až pět roků), u nichž lze tuto částku zvýšit o 50%, a dlouhodobými protiprávními jednáními (obecně déle než pět roků), u nichž lze tuto částku zvýšit o 10% za rok (bod 1 B první pododstavec třetí odrážka).

552 Komise v bodech 414 až 416 odůvodnění rozhodnutí uvádí, že:

„(414) [...] protiprávní jednání mělo průměrnou délku trvání (od jednoho do pěti let) pro každý z dotčených podniků.

(415) AWA, Copigraph (Bolloré), Koehler, Sappi, MHTP (Stora), Torraspapel a Zanders se dopustily protiprávního jednání o délce trvání tři roky a devět měsíců. Výchozí částky stanovené na základě závažnosti [...] jsou tedy zvýšeny celkově o 35% pro každou z nich.

(416) V případě Mougeot, Carrs, Divipa a Zicuñaga byla délka trvání protiprávního jednání rozdílná od jednoho roku a čtyř měsíců do tří let a pěti měsíců. Výchozí částky vymezené na základě závažnosti jsou tedy zvýšeny o 30% pro Mougeot, o 25% pro Carrs, o 25% pro Divipa a o 10% pro Zicuñaga.“

553 Několik žalobkyň zpochybnilo konstatování Komise týkající se délky trvání protiprávního jednání, kterého se dopustily. Je namístě v tomto ohledu odkázat na body 256 až 371 výše, z nichž vyplývá, že zvýšení učiněná Komisí z důvodu délky trvání protiprávního jednání jsou opodstatněná.

554 Krom toho, stále co se týče zvýšení spojeného s délkou trvání protiprávního jednání, AWA uplatňuje, že Komise uplatnila zvýšení pokuty spojené s délkou trvání protiprávního jednání nikoliv, jak bylo uvedeno v bodě 415 odůvodnění rozhodnutí, na výchozí částku pokuty, ale na částku odpovídající jejímu dvojnásobku.

555 Je přesné, že bod 415 odůvodnění rozhodnutí odkazuje na „výchozí částky vymezené na základě závažnosti“ a v závorce dodává odkaz na bod 409 odůvodnění rozhodnutí, který obsahuje výchozí částky pokut stanovené na základě závažnosti mimo zvýšení pro odrazující účely.

556 Komise připouští, že se jedná o chybu a že měla odkázat na bod 412 odůvodnění rozhodnutí, který uvádí částku zahrnující zvýšení pro odrazující účely.

557 Konečný výsledek se každopádně nemění. Pro respektování logiky rozhodnutí by bylo jistě vhodnější odkázat na výchozí částku již zvýšenou pro odrazující účely. Výsledek by však nebyl odlišný, pokud by byl výpočet proveden v opačném pořadí, tedy zvýšením o 35% z důvodu délky trvání protiprávního jednání výchozí částky 70 milionů eur, poté jejím zvýšením pro odrazující účely. Základní výše pokuty AWA by zůstala ta, která byla oznámena v bodě 417 odůvodnění rozhodnutí.

558 Žalobní důvod týkající se délky trvání protiprávního jednání je tedy třeba zamítnout.

F – K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení zásad proporcionality a rovného zacházení, jakož i věcně nesprávného posouzení

559 Komise zvýšila o 50% základní částku pokuty uložené AWA (bod 424 odůvodnění rozhodnutí) z důvodu přitěžující okolnosti, kterou je vedoucí úloha v protiprávním jednání.

560 Úvodem je třeba uvést, že zohlednění vedoucí úlohy je v souladu s judikaturou a pokyny.

561 Jak tedy vyplývá z judikatury, pokud se protiprávního jednání dopustilo více podniků, je namíste přezkoumat v rámci stanovení výše pokut závažnost účasti každého z nich na protiprávním jednání (rozsudek Suiker Unie a další v. Komise, bod 446 výše, bod 623), což zejména předpokládá prokázání jejich rolí v protiprávním jednání po dobu jejich účasti na něm (viz rozsudek Komise v. Anic Participazioni, bod 149 výše, bod 150, a rozsudek Soudu ze dne 17. prosince 1991, Enichem Anic v. Komise, T-6/89, Recueil, s. II-1623, bod 264). Z toho vyplývá

zejména, že role „vůdce“ v případě jednoho nebo více podniků v rámci kartelové dohody musí být zohledněna pro účely výpočtu výše pokuty v rozsahu, v jakém podniky, které takovou roli zastávaly, musejí z tohoto důvodu nést zvláštní odpovědnost v porovnání s ostatními podniky (rozsudky Soudního dvora IAZ a další v. Komise, bod 121 výše, body 57 a 58, a ze dne 16. listopadu 2000, Finnboard v. Komise, C-298/98 P, Recueil, s. I-10157, bod 45; rozsudek Mayr-Melnhof v. Komise, bod 446 výše, bod 291). V souladu s těmito zásadami bod 2 pokynů, nazvaný „přítěžující okolnosti“, zahrnuje demonstrativní výčet okolností, které mohou způsobit zvýšení základní částky pokuty, mezi kterými je uvedena zejména „úloha vůdce nebo podněcovatele protiprávního jednání“ (rozsudek ADM v. Komise, body 238 až 240).

562 AWA však namítá, že neexistují důkazy nebo jen málo o její vedoucí úloze v protiprávním jednání a že zvýšení o 50% je každopádně nepřiměřené a v rozporu se zásadou rovného zacházení vzhledem k ostatním podnikům, které měly v protiprávním jednání vedoucí úlohu.

1. Nesprávné posouzení skutkových okolností

563 Soubor skutečností podle bodů 418 a 419 odůvodnění rozhodnutí prokazuje, že AWA zastávala v protiprávním jednání vedoucí úlohu, včetně zejména svolávání a organizování některých schůzek, její úlohy podněcovatele restrukturalizace kartelové dohody, zavedení zvýšení cen, dohledu nad uplatňováním kartelové dohody.

564 AWA bod po bodu odpovídá na každou z těchto námitek. Organizační zajišťování některých schůzek jí nedává vedoucí úlohu v kartelové dohodě, tím méně, když se ostatní podniky staraly o rezervování místností pro obecné nebo místní schůzky kartelu. I za předpokladu, za neexistence přesnějších údajů, že její údajná úloha

podněcovatele by měla být spojena s funkcí v AEMCP zastávanou v tehdejší době p. B., AWA tvrdí, že tato funkce nemůže být důkazem jakékoli její vedoucí úlohy. Údajná zvýšení cen, jejichž by byla původcem, nejsou potvrzena žádným důkazem a zakládají se na prohlášeních Mougeot, která nejsou věrohodná. AWA nebyla jediná, kdo oznamoval zvýšení cen, a skutečnost, že byla první, se vysvětluje jejím vedoucím postavením na trhu, postavením, které není kritizovatelné a nedává jí vedoucí úlohu v protiprávním jednání. AWA zpochybňuje, že by vyvíjela nátlak na jakéhokoliv výrobce, a neexistují důkazy skutečného použití jejího vedoucího postavení na trhu, že by zajišťovala dodržování dohody nebo alespoň důkaz hrozeb v tomto smyslu. I když připustíme přesnost prohlášení Mougeot, prokazují nanejvýš, že AWA se někdy tvrdě vyjadřovala vůči ostatním výrobcům.

565 Je třeba uvést, že AWA nezpochybňuje některé skutečnosti samy o sobě, avšak jejich výklad, který jim dává Komise. AWA tedy nezpochybňuje, že se starala o věcnou organizaci některých schůzek ani že p. B. řídil AEMCP v době její restrukturalizace, ani to, že oznámila zvýšení cen a že byla první, kdo tak učinil, konečně ani to, že požádala a získala povolení ověřit informace o prodejních objemech Sarrió v prostorách tohoto podniku.

566 Z bodu 423 odůvodnění rozhodnutí však vyplývá, že všechny tyto skutečnosti vedly Komisi k závěru, že AWA měla vedoucí úlohu:

„Soubor shodujících se důkazů prokazuje, že AWA, která měla hospodářskou vedoucí úlohu na trhu samopropisovacího papíru a byla schopna vyvíjet tlak na své soutěžitele z důvodu, že prodávala nebo distribuovala velkou část výroby některých malých dodavatelů, měla rovněž klíčovou úlohu v dohledu a uplatňování dohod.“

567 Komise již v ON tvrdila:

„Je mimo veškeré pochyby, že AWA, která je největším výrobcem samopropisovacího papíru v Evropě, byla hlavním organizátorem kartelové dohody v celém EHP, s výjimkou Španělska. Faktické důkazy [...] ohledně koluzních schůzek prokazují, že mnohé z nich byly svolány a organizovány zástupci AWA. [...] Některé skutečnosti krom toho vedou k domnění, že zvýšení cen dohodnutá alespoň na dvou obecných schůzkách a na několika vnitrostátních schůzkách pocházela od AWA a že [tato] od ostatních účastníků vyžadovala, aby uplatnili stejná zvýšení. Organizační úloha kartelové dohody zastávaná AWA je krom toho potvrzena některými dokumenty, které prokazují, že AWA byla první, kdo oznámil zvýšení cen trhu, a že ostatní soutěžitelé její oznámení následovali. V zápisu z obecné schůzky kartelu ze dne 2. února 1995 je výslovně uvedeno, že AWA byla první, kdo oznámil zvýšení cen dohodnutá na schůzce.“

568 Je nutno zaprvé konstatovat, že i když, jak uplatňuje AWA, ostatní podniky mohly při jedné či druhé příležitosti rezervovat místnosti, svolávat některé schůzky nebo oznamovat zvýšení cen, v případě žádného z nich neexistuje tolik skutečností směřujících k prokázání vedoucí úlohy, jako v případě AWA. V tomto ohledu například, i když je pravda, že Koehler od ledna 1995 rovněž předsedala AEMCP, role p. F. (Koehler) nemůže být srovnávána s rolí p. B. (AWA), který změnil fungování kartelové dohody.

569 Zadruhé se jeví, že účastníci kartelové dohody neuvedli žádnou skutečnost vyvracející vedoucí úlohu zastávanou AWA. Naopak prohlášení Mougeot uvedená v bodech 95, 97, 104, 108, 120, 141, 143, 193, 194, 210, 234 a 246 odůvodnění rozhodnutí, a zejména ta uvedená v bodě 439 výše, směřují k potvrzení vedoucí úlohy AWA.

570 AWA však zpochybňuje důkazní hodnotu prohlášení Mougeot, která byla motivována zájmem tohoto podniku jevit se jako oběť tlaků vyvíjených AWA a mít prospěch ze shovívavosti Komise výměnou za takové informace.

571 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že i když existují určité rozdíly mezi Mougeot a AWA, prohlášení Mougeot se obecně shodují ohledně čtených bodů, zejména ohledně struktury a historie kartelové dohody, s prohlášeními AWA, ostatně rovněž určenými k tomu, aby měla prospěch z ustanovení sdělení o spolupráci (viz zejména body 163 až 168 a 261 výše). Věrohodnost prohlášení Mougeot tedy nemůže být zpochybněna pouze co se týče vedoucí úlohy zastávané AWA, a to tím méně, je-li tato vedoucí úloha potvrzena souborem shodujících se důkazů.

572 Je krom toho třeba zdůraznit, že kromě prohlášení Mougeot zahrnuje tento soubor důkazů dokumenty nalezené Komisí u Sappi (bod 103 odůvodnění rozhodnutí) a prohlášení a sdělení posledně uvedeného podniku (viz bod 181 odůvodnění, jakož i odkaz na body 228 a 233 odůvodnění na straně 7 spisu Komise obsahujícího prohlášení Sappi). Nemůže tedy být tvrzeno, že teze Komise je podložena pouze prohlášeními Mougeot.

573 Konečně, co se týče tlaků vyvíjených AWA na ostatní podniky, Komise ve své žalobní odpovědi upřesňuje, že AWA neobvinila z toho, že vyvíjela nátlak na jiné podniky, aby se účastnily kartelové dohody, i když některé, jako Carrs a Torraspapel, ve svých odpovědích na ON tvrdily, že jednaly pod tlakem AWA.

574 Komise jistě v bodě 425 odůvodnění rozhodnutí v rámci přezkumu polehčujících okolností spojených s výlučně pasivní úlohou uvádí skutečnost, že „Carrs, Copigraph a Torraspapel tvrdí, že měly výlučně pasivní úlohu v protiprávním jednání a že byly nuceny účastnit se kartelové dohody z důvodu tlaků vyvíjených na ně vedoucím podnikem kartelu, AWA“ a že „Koehler rovněž tvrdí, že hrozby AWA byly faktorem, který ji přiměl účastnit se koluze“. Jedná se však o popis argumentů uvedených těmito účastníky jako odpověď na ON, aby získali z tohoto důvodu výhodu z polehčujících okolností, argumentů, které Komise poté v bodech 426 a 427 odůvodnění rozhodnutí zamítá.

575 Je krom toho nutno konstatovat, že skutečnosti uvedené Komisí v bodech 418 až 423 odůvodnění rozhodnutí pro prokázání vedoucí úlohy AWA neodkazují na taková nabádání nebo hrozby AWA, směřující k tomu, aby se ostatní podniky účastnily kartelové dohody. AWA tedy nemůže uplatňovat, že byla neprávem obviněna z takových hrozeb ani že neměla přístup k prohlášením podniků, která je uvádějí. Z bodů 420 až 422 odůvodnění rozhodnutí a z písemností AWA vyplývá, že námitku vedoucí úlohy chápala ve všech aspektech a vykonala práva obhajoby jejím zpochybněním. Nemůže v tomto ohledu uvádět porušení práv obhajoby.

576 Všechny úvahy, které předcházejí, vedou Soud k tomu, že má za to, že se Komise nedopustila nesprávného posouzení tím, že na základě vzájemně si odpovídajících a shodujících se důkazů učinila závěr, že AWA zastávala v protiprávním jednání vedoucí úlohu.

577 Je třeba nyní ověřit, zda tato úloha odůvodňovala zvýšení pokuty AWA o 50%.

2. Porušení zásady proporcionality

- 578 AWA uplatňuje, že i kdyby měla vedoucí postavení v protiprávním jednání, taková okolnost by neodůvodňovala zvýšení pokuty o 50%. Pro prokázání nepřiměřenosti tohoto zvýšení vychází z rozhodovací praxe Komise a srovnává svou situaci se situacemi ostatních podniků, jejichž pokuta byla zvýšena ze stejného důvodu.
- 579 Argument, podle kterého je zvýšení o 50% vyšší než zvýšení obecně uplatňované v jiných rozhodnutích Komise, však neodhaluje porušení zásady proporcionality (viz v tomto smyslu rozsudek *ADM v. Komise*, bod 248).
- 580 V tomto ohledu postačí připomenout, že podle ustálené judikatury má Komise při stanovování výše každé pokuty posuzovací pravomoc a není povinna v této souvislosti používat přesný matematický vzorec (rozsudky Soudu ze dne 6. dubna 1995, *Martinelli v. Komise*, T-150/89, Recueil, s. II-1165, bod 59, a *Mo och Domsjö v. Komise*, bod 67 výše, bod 268, potvrzený v rámci kasačního opravného prostředku rozsudkem Soudního dvora ze dne 16. listopadu 2000, *Mo och Domsjö v. Komise*, C-283/98 P, Recueil, s. I-9855, bod 47).
- 581 Navíc a jako odpověď na argument, podle kterého je sazba 50%, jako procentuální sazba, nejvyšším kdy uloženým zvýšením z důvodu vedoucí úlohy a absolutně druhým nejvyšším zvýšením založeným na takovém důvodu, je třeba podotknout, že tato sazba nemůže být považována za výjimečnou.
- 582 Komise totiž ve svém rozhodnutí 2002/271/ES ze dne 18. července 2001 v řízení podle článku 81 Smlouvy o ES a článku 53 Dohody o EHP (věc COMP/E-1/36.490 –

Grafitové elektrody) (Úř. věst. 2002, L 100, s. 1), SGL Carbon AG uložila zvýšení o 85% z důvodu přitěžujících okolností. Je však pravda, že vedoucí úloha nebyla jedinou přitěžující okolností, neboť SGL Carbon bylo rovněž vytykáno její kladení překážek šetření Komise a její odmítnutí protiprávní jednání ukončit. V případě UCAR International Inc. se jednalo o zvýšení o 60% za její vedoucí úlohu a podněcování, jakož i za pokračování protiprávního jednání po šetřeních. V rozhodnutí 1999/210/ES Komise ze dne 14. října 1998 v řízení podle článku 85 Smlouvy o ES (věc IV/F-3/33.708 – British Sugar plc, věc IV/F-3/33.709 – Tate & Lyle plc, věc IV/F-3/33.710 – Napier Brown & Company Ltd, věc IV/F-3/33.711 – James Budgett Sugars Ltd (Úř. věst L 76, s. 1) se jednalo o zvýšení o 75%. British Sugar plc byla sankcionována za svou úlohu podněcovatele a za „sílu jednajících v pozadí protiprávního jednání“, avšak rovněž za to, že porušila své závazky dodržování práva Společenství a dopustila se dvou protiprávních jednání porušujících pravidla hospodářské soutěže na témže trhu.

583 Sazba zvýšení o 50% byla uplatněna na jiné podniky za jejich vedoucí úlohu, například na F. Hoffmann-La Roche AG rozhodnutím 2003/2/ES Komise ze dne 21. listopadu 2001 v řízení podle článku 81 Smlouvy o ES a článku 53 Dohody o EHP (věc COMP/E-1/37.512 – Vitaminy) (Úř. věst. L 6, s. 1), jakož i na Archer Daniels Midland a Ajinomoto rozhodnutím 2001/418/ES Komise ze dne 7. června 2000 v řízení podle článku 81 Smlouvy ES a článku 53 Dohody o EHP (věc COMP/36.545/F3 – Aminokyseliny) (Úř. věst. L 152, s. 24).

584 AWA má však za to, že podle rozhodovací praxe Komise uplatnění sazby 50% vyžaduje skutečnost podněcování nebo donucení.

585 Pokud jde o podněcování, je třeba podotknout, že v rozhodnutí 2001/418 bylo ADM uloženo zvýšení o 50%, zatímco úloha podněcovatele byla jasně přičtena Ajinomoto.

Tento příklad tedy zpochybňuje tezi AWA ohledně nutnosti podněcování pro uplatnění sazby 50%.

586 I když by bylo namístě souhlasit s tezí AWA, podle které uplatnění sazby zvýšení o 50% vyžaduje skutečnost podněcování, nechybí tento prvek v projednávaném případě. AWA totiž svolala a organizovala několik schůzek kartelu, byla „organizátorem restrukturalizace kartelové dohody“ (bod 418 odůvodnění rozhodnutí), iniciovala několik zvýšení cen a často byla první, kdo oznámil zvýšení cen na trhu. Zvýšení o 50% tedy nemůže být považováno za nepřiměřené (viz body 568 až 576 výše).

587 Nadto, co se týče donucení, je namístě uvést, že pokyny mezi přitěžujícími okolnostmi uvádějí rovněž odvetná opatření proti jiným podnikům s cílem prosadit praktiky, které představují protiprávní jednání. Tato opatření jsou tedy sama o sobě přitěžující okolností odlišnou od vedoucí úlohy nebo podněcování k protiprávnímu jednání.

588 V projednávaném případě krom toho podle bodu 104 odůvodnění rozhodnutí prohlášení Mougeot uvádějí hrozby, neboť „[P. B.] výslovně uvedl, že nebude tolerovat, aby toto zvýšení cen nebylo dodržováno, a že se osobně postará o všechny, kteří nebudou dodržovat pravidla“.

589 Nemůže být navíc vyloučeno, že nezpochybnitelná hospodářská vedoucí úloha, kterou AWA měla na trhu samopropisovacího papíru, jí dávala určitou donucovací moc. Prohlášení Mougeot uvedená v bodě 439 výše směřují tímto směrem.

590 Zvýšení pokuty AWA o 50% z důvodu její vedoucí úlohy tedy neporušuje zásadu proporcionality.

3. Porušení zásady rovného zacházení

591 Zvýšení pokuty o 50% z důvodu její vedoucí úlohy podle AWA porušuje rovněž zásadu rovného zacházení v rozsahu, ve kterém několik podniků mělo stejnou úlohu jako ona. Koehler organizovala několik schůzek. Torraspapel, Mougeot a MHTP byly hnací silou ve vnitrostátních dohodách tím, že se staraly o věcnou organizaci schůzek. Rozhodnutí popisuje Torraspapel jako vedoucí subjekt kartelu na španělském trhu. Nezvýšení rovněž pokuty těchto podniků je tedy neodůvodněnou diskriminací.

592 Je třeba podotknout, že vůči žádnému z těchto podniků neexistuje ucelený soubor shodujících se důkazů téže povahy a téhož významu jako ten, který označuje AWA za vedoucí podnik dotčeného protiprávního jednání. Skutečnost, že jeden či druhý z těchto podniků mohl mít takovou či onakou funkci v kartelové dohodě, z něj nečiní vedoucí subjekt. Tuto kvalitu dává AWA kumulace určitého počtu skutečností, potvrzených prohlášeními několika podniků (viz body 568 až 576 výše).

593 Komise tedy oprávněně zvýšila pokutu AWA o 50% na základě přitěžujících okolností.

G – K žalobním důvodům vycházejícím z porušení článku 253 ES, čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a zásad proporcionality a rovného zacházení, nedostatku individuálního určení pokut, příliš restriktivního výkladu pokynů v oblasti pokut, jakož i zjevně nesprávného posouzení vyplývajícího z nedostatku zohlednění některých polehčujících okolností

1. Výlučně pasivní nebo následovnická úloha v kartelové dohodě

- 594 Některé žalobkyně (Bolloré, Zanders, Mougeot, Divipa a Zicuñaga) uplatňují, že měly pouze pasivní, následovnickou nebo okrajovou úlohu v kartelové dohodě. Komise tedy měla snížit jejich pokutu z důvodu polehčujících okolností.
- 595 Komise jejich argumenty zamítá z důvodu, že všichni účastníci kartelové dohody byli jejími aktivními členy.
- 596 Je třeba připomenout, že pokud se protiprávního jednání dopustilo více podniků, je namístež přezkoumat závažnost účasti každého z nich na protiprávním jednání (rozsudky Suiker Unie a další v. Komise, bod 446 výše, bod 623, a Komise v. Anic Partecipazioni, bod 149 výše, bod 150), za účelem zjištění, zda v jejich případě existují přitěžující, nebo polehčující okolnosti.
- 597 Body 2 a 3 pokynů stanoví upravení základní částky pokuty v závislosti na určitých přitěžujících a polehčujících okolnostech. Zvláště „výlučně pasivní nebo následovnická role“ podniku v uskutečňování protiprávního jednání je, pokud je prokázána, polehčující okolností v souladu s bodem 3 první odrážky pokynů, neboť je

upřesněno, že tato pasivní role předpokládá zaujetí „rezervovaného postoje“ dotyčným podnikem, tedy neexistenci aktivní účasti při vypracování protisoutěžní dohody nebo protisoutěžních dohod (rozsudek Soudu ze dne 9. července 2003, *Cheil Jedang v. Komise*, T-220/00, Recueil, s. II-2473, body 165 až 167).

598 Žalobkyně krom toho nemohou tvrdit, že skutečnost, že nebyly jedním z vedoucích podniků kartelové dohody, měla vést ke snížení výše jejich pokuty. Tvrzením, že neměly aktivní roli, totiž uplatňují pouze neexistenci přitěžující okolnosti (viz v tomto smyslu rozsudky Soudu *Lögstör Rör v. Komise*, bod 93 výše, bod 322, a ze dne 20. března 2002, *Dansk Rørindustri v. Komise*, T-21/99, Recueil, s. II-1681, bod 230).

599 Komise podle *Bolloré* z pravidelné účasti Copigraph na schůzkách kartelové dohody a iniciativách zvýšení cen vyvodila, že neměla výlučně pasivní roli. Podle jejího názoru však pravidelná účast na schůzkách a opatřeních zvýšení cen neumožňuje vyloučit, že by dotčený podnik měl v kartelové dohodě výlučně následovnickou roli. Komise je povinna konkrétně ověřit stupeň účasti dotčeného podniku na kartelové dohodě, pod kvantitativním a kvalitativním úhlem. *Bolloré* však byla na schůzkách nejméně horlivým členem AEMCP.

600 Je třeba v tomto ohledu uvést, že míra účasti Copigraph, tak jak *Bolloré* uznala ve své žalobě, tedy na 15 z 21 schůzek AEMCP, na 8 z 11 schůzek konaných od 14. září 1993 do září 1995 a na 3 ze 4 obecných schůzek, aniž by byla počítána její účast na vnitrostátních schůzkách na francouzském trhu a na 4 ze 6 schůzek týkajících se španělského trhu, není zanedbatelná. V každém případě neprokazuje výrazně sporadičtější účast na setkáních ve srovnání s obvyklými účastníky kartelové dohody ve smyslu rozsudku *BPB de Eendracht v. Komise*, bod 501 výše (bod 343). Její účast na těchto schůzkách a na iniciativách zvýšení cen, jakož i přiznání její účasti na kartelové dohodě, nesevďčí tedy o výlučně pasivní nebo následovnické roli.

- 601 Bolloré však, zdá se, tvrdí, že pokud podnik uvádí pasivní roli, musí mu Komise přiznat polehčující okolnosti a snížit výši pokuty, která mu byla uložena, ledaže by prokázala, že podnik skutečně měl aktivní roli. Tato teze nemůže být přijata.
- 602 V pokynech totiž není uvedeno, že Komise musí vzít vždy v úvahu zvlášť každou z polehčujících okolností uvedených v jejich bodě 3. Je třeba mít za to, že ačkoli okolnosti uvedené ve výčtu v bodě 3 patří nepochybně mezi ty, které Komise může v daném případě zohlednit, Komise není povinna z tohoto důvodu provést dodatečné snížení pokuty automaticky, jakmile podnik uvádí skutečnosti za účelem prokázání existence některé z takových okolností. Vhodnost případného snížení pokuty z důvodu polehčujících okolností musí být totiž posouzena z celkového pohledu s přihlédnutím ke všem relevantním okolnostem. Jelikož pokyny neobsahují ustanovení kogentní povahy, pokud jde o polehčující okolnosti, které mohou být zohledněny, je třeba mít za to, že Komise si zachovala určitý prostor pro posouzení pro účely celkového posouzení případného snížení výše pokuty z důvodu polehčujících okolností.
- 603 Pokyny každopádně uvádějí mezi příklady polehčujících okolností „výlučně“ pasivní nebo následovnickou roli při protiprávním jednání. Účast na většině koluzních schůzek je však dostatečně aktivní, aby nebyla „výlučně“ pasivní nebo následovnická.
- 604 Mougeot uvádí nepřiměřenost pokuty, která jí byla uložena vzhledem k jejímu stupni odpovědnosti v kartelové dohodě. Argumenty, které uplatňuje, však nemohou prokázat, že měla výlučně pasivní nebo následovnickou roli, což ostatně netvrdí. Skutečnost, že neměla vedoucí roli, nemůže rovněž vést ke snížení pokuty z důvodu uvedeného v bodě 598 výše.

- 605 Divipa uvádí, že Komise nezohlednila její výlučně pasivní a podřízenou roli v kartelové dohodě. Tvrdí, že se neúčastnila žádné schůzky ani přijetí rozhodnutí výrobců samopropisovacího papíru a že s nimi udržovala pouze čistě vertikální vztahy jako pouhý distributor. Soud však rozhodl, že bylo namísto zamítnout žalobní důvod Divipa směřující ke zpochybnění její účasti na protiprávním jednání (viz body 155 až 221 výše). Vzhledem k tomu, že její účast na koluzních schůzkách na španělském trhu je prokázána, její role nemůže být kvalifikována jako výlučně pasivní. Že se těchto schůzek účastnila jako distributor, nemůže tento závěr změnit.
- 606 Zicuñaga mezi polehčujícími okolnostmi, které Komise měla zohlednit pro výpočet pokuty, která jí byla uložena, uvádí svou výlučně pasivní nebo následovnickou roli při protiprávním jednání. Na podporu tohoto tvrzení uvádí pouze rozhodnutí Komise, ve kterém Komise jednala rozdílně s vedoucími podniky a obvyklými členy.
- 607 Vzhledem k tomu, že však Komise prokázala účast Zicuñaga na koluzních schůzkách týkajících se španělského trhu (viz body 155 až 243 výše), nemůže mít Zicuñaga opodstatněně prospěch ze snížení pokuty, která jí byla uložena, uplatněním pouze své výlučně pasivní nebo následovnické role, aniž by předložila důkaz, který by ji prokázal.
- 608 Pokud jde o Zanders, nezpochybňuje, že byla v období od ledna 1992 do září 1995 účastníkem dohody, což jí krom toho umožnilo získat snížení pokuty na základě sdělení o spolupráci, avšak popírá aktivní roli, ne-li prvořadou roli, kterou jí Komise vytýká, že měla v kartelové dohodě. Zpochybňuje svou účast na některých schůzkách a dodává, že přímé důkazy, které má Komise k dispozici, prokazují, že se neúčastnila významných částí kartelové dohody nebo alespoň že se jich účastnila v menším rozsahu než ostatní podniky tím, že se omezila na následovnickou roli. Zanders zvláště popírá svou účast na neoficiálních schůzkách AEMCP po jeho restrukturalizaci na podzim 1993.

- 609 Je třeba uvést, že skutečnost, že účast Zanders na některých schůzkách nemusí být prokázána a že mohla být aktivnější v koluzních schůzkách na vnitrostátní úrovni než na evropské úrovni, neprokazuje, že měla výlučně pasivní nebo následovnickou roli. Zanders sama ostatně uvádí, že nikterak v zásadě nepopírá, že po některých schůzkách, na kterých nebyla přítomna, postupovala ve vzájemné shodě. Zanders krom toho i přes rozhodnutí dále se neúčastnit oficiálních schůzek AEMCP od jeho restrukturalizace na jednání uznala, že opomenula ostatním členům oznámit, že se od kartelové dohody distancuje nebo se jí již neúčastní. Byla tedy nadále ostatními účastníky vnímána jako plnoprávný člen a byla nadále informována o výsledku koluzních schůzek. Z prohlášení Zanders na jednání konečně vyplývá, že uplatňovala rozhodnutí přijatá na schůzkách, na kterých nebyla zastoupena, s výjimkou několika případů, kdy se jimi neřídila. Tyto skutečnosti vyvrací tedy tezi výlučně pasivního postoje Zanders.
- 610 Jeví se, že Zanders se zvláště snaží prokázat, že neměla „prvořadou roli“. Podle judikatury uvedené v bodě 598 výše však tímto tvrzením pouze uvádí neexistenci přitěžující okolnosti.
- 611 Pokud jde o diskriminaci, již byla Zanders předmětem vzhledem k ostatním podnikům podle ní mnohem aktivnějších v kartelové dohodě, posouzení výlučně pasivní nebo následovnické role v kartelové dohodě musí být učiněno pro každý podnik individuálně. Ze skutečnosti, že ostatní podniky mohly být aktivnější, automaticky nevyplývá, že Zanders měla výlučně pasivní nebo následovnickou roli. Pouze její celková pasivita by mohla být zohledněna, avšak nebyla prokázána.
- 612 Závěrem, Komise právem uplatňuje, že všechny podniky účastníci se kartelové dohody byly jejími aktivními účastníky v rozsahu, ve kterém se účastnily schůzek, na kterých si vyměňovaly informace a rozhodovaly o zvýšení cen, která byla následně

oznámena zákazníkům. I když je pravda, že všechny nebyly nutně tak aktivní ohledně všech aspektů protiprávního jednání a na každém trhu, žádný z nich neměl ve vlastním slova smyslu výlučně pasivní nebo následovnickou roli. Komise tedy řádně uplatnila pokyny, které nestanoví různé stupně mezi rolí vůdce a rolí výlučně pasivní nebo následovnickou.

2. Velikost a vliv podniku, který se dopustil protiprávního jednání, na trhu

- 613 Divipa má za to, že neměla být zařazena do stejné kategorie jako Carrs a Zicuñaga, protože je rodinným podnikem malé velikosti, který vykonává své zpracovatelské a distribuční aktivity pouze na místní úrovni. Protiprávní jednání, které jí je vytýkáno, nemělo žádný omezující dopad na hospodářskou soutěž.
- 614 Komise tvrdí, že zohlednila omezený vliv Divipa tím, že ji zařadila do páté kategorie. Vzhledem k tomu, že všechny podniky účastníci se kartelové dohody porušily pravidla hospodářské soutěže, argumentace Divipa nemůže vést k jejímu zařazení do nižší kategorie než Carrs a Zicuñaga.
- 615 V tomto ohledu je jednak třeba konstatovat, že malá velikost Divipa byla náležitě zohledněna, neboť byla zařazena do poslední kategorie s pokutou, jejíž výchozí částka byla stanovena na 1,4 miliony eur, zatímco za protiprávní jednání kvalifikované jako velmi závažné mohla být tato částka vyšší než 20 milionů eur. Soud jednak již rozhodl, že okolnost, podle které je žalobkyně rodinným podnikem střední velikosti, nemůže nikterak být polehčující okolností (rozsudek LR AF 1998 v. Komise, bod 45 výše, bod 338).

616 Pokud jde o argument, podle kterého protiprávní jednání vytýkané Divipa nemělo žádný omezující dopad na hospodářskou soutěž, posouzení účinků kartelové dohody nemůže být omezeno pouze na trh, na kterém Divipa tvrdí, že je činná, zatímco kartelová dohoda pokrývala celý společný trh, a poté EHP. Obchod mezi členskými státy byl tedy ovlivněn, takže článek 81 ES je použitelný. Pokud by bylo namíste vykládat tento argument jako uvádějící nedostatek konkrétního dopadu protiprávního jednání, které je jí vytýkáno, na hospodářskou soutěž, je třeba odkázat na body 445 až 459 výše.

617 Nebylo tedy namíste přiznat Divipa polehčující okolnost z důvodu její velikosti a omezeného vlivu.

3. Chování na trhu v době protiprávního jednání

618 Divipa tvrdí, že nikdy neuplatnila dohody údajně uzavřené na schůzkách, kterých se neúčastnila. Její obchodní chování bylo protikladem obsahu uvedených dohod. Dopad jejího chování na trhu byl tedy zanedbatelný, ne-li nulový.

619 Torraspapel uplatňuje, že Komise nezohlednila skutečnost, že nerespektovala dohody o cenách navzdory tlakům, kterým podléhala. Vývoj její cenové politiky nikterak neodpovídal údajným dohodám o cenách. Její chování v oblasti cen pravidelně působilo neúspěch protisoutěžních účinků kartelové dohody, což postačuje pro to, aby jí Komise musela přiznat polehčující okolnost.

620 Zicuñaga namítá, že podle pokynů a praxe Komise je namíste zohlednit jako polehčující okolnost skutečnost, že zakázaná dohoda nebyla plněna nebo byla plněna pouze částečně.

- 621 Komise tvrdí, že nemá povinnost uvést jako polehčující okolnost nedodržování protiprávní dohody. Uvádí v tomto ohledu zejména rozsudek ze dne 14. května 1998, SCA Holding v. Komise, bod 468 výše (bod 142).
- 622 Jak tedy bylo již připomenuto, dopustí-li se protiprávního jednání více podniků, je namístě přezkoumat závažnost účasti každého z nich na protiprávním jednání (rozsudky Suiker Unie a další v. Komise, bod 446 výše, bod 623, a Komise v. Anic Participazioni, bod 149 výše, bod 150), za účelem zjištění, zda v jejich případě existují přitěžující, nebo polehčující okolnosti.
- 623 V bodě 3 „Polehčující okolnosti“ se nachází demonstrativní výčet okolností, které mohou vést ke snížení základní částky pokuty, včetně praktického neprovádění dohod (bod 3 druhá odrážka).
- 624 Je namístě konstatovat, že tento text neuvádí taxativní výčet polehčujících okolností, které musí Komise zohlednit. Komisi je tedy ponechán určitý prostor, aby celkově posoudila význam případného snížení výše pokut z důvodu polehčujících okolností.
- 625 Je třeba v tomto ohledu ověřit, zda jsou žalobkyněmi uváděné okolnosti způsobilé prokázat, že během období, ve kterém přistoupila k protiprávním dohodám, se skutečně vyhýbala jejich plnění tím, že uskutečňovala soutěžní chování na trhu (rozsudek ADM v. Komise, bod 268; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek Cement, bod 49 výše, body 4872 až 4874).

626 Poznatky uvedené žalobkyněmi v projednávaném případě neumožňují mít za to, že se skutečně vyhýbaly plnění dotčených protiprávních dohod tím, že uskutečňovaly soutěžní chování na trhu.

627 Co se týče Torraspapel, i když je pravda, že z bodů 157, 166 a 216 odůvodnění rozhodnutí lze vyvodit, že tento podnik vždy nerespektoval dohodnutá zvýšení cen nebo je respektoval opožděně, četné další skutečnosti (viz zejména body 204, 206, 215, 225 až 227, 236 až 238 odůvodnění rozhodnutí) umožňují prokázat, že v široké míře dohody uplatňoval. Například z bodů 204 a 206 vyplývá, že AWA, Koehler, Sappi, Stora a Torraspapel v době od ledna do května 1994 oznámily zvýšení cen shodná s těmi, o kterých bylo rozhodnuto na obecné schůzce ze dne 19. ledna 1994. Stejně tak pro září a říjen 1994 AWA, Sappi, Stora, Torraspapel a Zanders oznámily zvýšení cen shodná s těmi, o kterých bylo rozhodnuto na schůzce ze dne 21. června 1994 (bod 215 odůvodnění). Co se týče doby od prosince 1994 do února 1995, Komise v bodě 225 odůvodnění rozhodnutí tvrdí, že shledala, že všichni účastníci obecné schůzky ze dne 22. září 1994 – AWA, Koehler, Sappi, Stora, Torraspapel a Zanders – oznámili zvýšení cen shodná s těmi, o kterých bylo rozhodnuto na této schůzce. Konečně v dokumentu z 16. února 1995 předloženého Sappi a uvedeného v bodě 238 odůvodnění rozhodnutí lze číst, že „vedoucími podniky trhu Sarrió/Stora/AWA je oznámeno zvýšení o 6% [kotouče] k 1. březnu 1995“. Z dokumentů předložených Komisí rovněž vyplývá, že Torraspapel někdy uzavírala odlišné dohody pro některé velké zákazníky odložením dohodnutého zvýšení cen. V číselných údajích, které předkládá na podporu svého argumentu vycházejícího z neuplatňování dohodnutých zvýšení cen však žalobkyně srovnává průměrné měsíční ceny, aniž by ozřejmila tato prodlení nebo odložení uplatňování.

628 Pokud jde o Divipa, snaha představit se jako pouhý distributor, který nekonkuruje ostatním zúčastněným podnikům, není opodstatněná. I když od výrobců kupovala velké kotouče, sama vyráběla listy a malé kotouče, které dodávala, jako ostatní účastníci se podniky, třetím subjektům. Někteří výrobci sami na španělském a portugalském trhu distribuovali své výrobky a jiní se obraceli na nezávislé distributory (bod 153 odůvodnění rozhodnutí). Integrovaní výrobci kontrolovali celý proces a stanovovali své ceny tiskařům, zatímco vertikálně neintegrování museli

diskutovat o prodejní ceně s distributorem. V takovém případě bylo třeba stanovit dvě úrovně cen: cenu požadovanou výrobcem od distributora a cenu požadovanou výrobcem od třetích subjektů. Přípis týkající se schůzky v Barceloně ze dne 19. října 1993 (dokument č. 4474 uvedený v bodě 192 odůvodnění rozhodnutí a uvedený v bodě 173 výše) prokazuje, že kartelová dohoda pokrývala rovněž poslední uvedenou cenu. Divipa tedy tím, že se účastnila kartelové dohody, měla možnost ovlivňovat svůj zisk.

629 Komise krom toho prokázala, že Divipa se účastnila koluzních schůzek na španělském trhu, na kterých bylo rozhodnuto o zvýšení cen. Divipa však uplatňuje, že tyto dohody neuplatňovala. Poznatky poskytnuté v projednávaném případě žalobkyní však neumožňují mít za to, že sporné dohody neuplatňovala, čímž v tomto ohledu uskutečňovala chování na trhu, které mohlo narušit protisoutěžní účinky konstatovaného protiprávního jednání. Tabulky poskytnuté Divipa v příloze její žaloby totiž například ukazují, že se její zisky a prodejní ceny v roce 1994 výrazně zvýšily i přes nadměrné strukturální kapacity a propad trhu. Pouhá skutečnost, že se nemusela chovat plně v souladu s dohodnutými dohodami, pokud by byla prokázána, by ostatně nepostačovala k tomu, aby Komise byla povinna jí přiznat polehčující okolnosti. Žalobkyně by se totiž mohla prostřednictvím své více či méně nezávislé politiky na trhu jednoduše pokusit využít kartelovou dohodu ve svůj prospěch (rozsudky ze dne 14. května 1998, SCA Holding v. Komise, bod 468 výše, bod 142, a Cascades v. Komise, bod 451 výše, bod 230).

630 Tytéž úvahy, jako ty uvedené v předchozím bodě v případě Divipa, jsou použitelné na Zicuñaga. Komise prokázala účast Zicuñaga na koluzních schůzkách ohledně španělského trhu, na kterých bylo rozhodnuto o zvýšení cen. I když je pravda, že Zicuñaga jako polehčující okolnost uvádí jejich neuplatňování, neprokazuje je. V rámci své argumentace týkající se polehčujících okolností se spokojuje s odkazem na některá rozhodnutí Komise, z nichž většina byla ostatně přijata před uplatňováním pokynů. Uvádí skutečnost, že Komise v těchto rozhodnutích

zohlednila při posouzení závažnosti protiprávního jednání neuplatňování nebo omezené uplatňování dotčených dohod. Pro účely posouzení polehčujících okolností je však namístě v souladu se zásadou personality trestů a sankcí přezkoumat závažnost týkající se účasti podniku na protiprávním jednání (rozsudek ADM v. Komise, bod 265).

631 Údaje poskytnuté Zicuňaga v ostatních částech její žaloby netýkající se otázky polehčujících okolností každopádně potvrzují, že ceny Zicuňaga a Divipa měly paralelní vývoj. Z žaloby krom toho rovněž vyplývá, že ceny Zicuňaga se zvýšily ze 174,99 ESP v listopadu 1993 na 210,99 ESP v prosinci 1994. Skutečnost, že ceny uplatňované Zicuňaga přesně neodpovídají cenám, o kterých bylo rozhodnuto na jednotlivých koluzních schůzkách, nemůže sama o sobě prokázat, že Zicuňaga dotčené dohody neuplatňovala.

632 V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že Komise v bodě 397 odůvodnění rozhodnutí tvrdí, že „[d]ůkazy týkající se schůzek a zvyšování cen [...] prokazují, že zvýšení, o kterých bylo rozhodnuto, byla někdy odložena na později, že byla uplatňována o něco menší zvýšení, než která byla stanovena [...], nebo že byly organizovány jiné schůzky, aby byla dohoda upravena“. Komise z toho vyvozuje, že kartelová dohoda měla „dopad na politiku stanovování cen členů kartelu, i když uplatňovaná zvýšení byla někdy nižší než dohodnutá úroveň nebo byla odložena na pozdější dobu“.

633 Komise tedy netvrdila, že všechna zvýšení cen, o kterých bylo rozhodnuto, byla uplatňována podle částky stanovené na dotčené schůzce. Neuplatňování přesné výše zvýšení dohodnutého na té či oné schůzce nemůže prokázat, že kartelová dohoda neměla dopad na politiku stanovování cen členů kartelu, k nimž patřila Zicuňaga. Nemůže být ostatně vyloučeno, že se Zicuňaga uplatňováním cen neodpovídajících cenám, které měly vyplývat z provádění dohod, a pokračující účastí na koluzních

schůzkách na španělském trhu, snažila od ostatních členů kartelové dohody získat povolení prodávat za ceny nižší než ceny stanovené obecným rozhodnutím (viz v tomto smyslu rozsudek LR AF 1998 v. Komise, bod 45 výše, bod 342, potvrzený v rámci kasačního opravného prostředku rozsudkem Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 409 výše). Rukou psaný přípis Mougeot ze dne 21. října 1994, uvedený v bodě 177 výše, každopádně prokazuje, že Zicuñaga toto povolení získala, což může jiným způsobem představovat využití kartelové dohody.

634 Soud má za těchto podmínek na základě skutečností uvedených v rozhodnutí a údajů uvedených Zicuñaga věc za dostatečně objasněnou, aby potvrdil, aniž by žádal Komisi o další informace, že není namístě přiznat Zicuñaga polehčující okolnosti z důvodu skutečného neuplatňování dohod nebo protiprávních praktik.

635 Komise tedy oprávněně rozhodla, že žalobkyním nepřizná polehčující okolnosti za skutečné neuplatňování dohod nebo protiprávních praktik.

4. Existence hrozeb a nátlaků

636 Některé žalobkyně (Koehler, Bolloré za Copigraph a Torraspapel) uplatňují, že Komise nezohlednila hrozby nebo nátlaky vůči nim hlavně ze strany AWA.

637 I když je pravda, že Komise v bodech 104, 106 a 425 odůvodnění rozhodnutí zohledňuje hrozby AWA, v bodě 427 odůvodnění rozhodnutí tvrdí:

„[H]rozby (v projednávaném případě vůdce kartelové dohody) nemohou odůvodňovat porušení pravidel hospodářské soutěže Společenství a EHP. Podniky měly místo toho, aby přistoupily ke kartelu, informovat příslušné orgány, zejména Komisi, o protiprávním jednání svých soutěžitelů, aby bylo ukončeno.“

638 Je třeba konstatovat, že existence hrozeb a nátlaků není uvedena ve – i když jen v demonstrativním – výčtu polehčujících skutečností v pokynech.

639 Takové tlaky totiž, ať je jejich stupeň jakýkoliv, nemohou být polehčující okolností. Existence takových tlaků nemění nic na skutečnosti a závažnosti protiprávního jednání, kterého se podnik dopustil (rozsudek ze dne 28. června 2005, Dansk Røhrindustri a další v. Komise, bod 409 výše, bod 370). Žalobkyně mohly tlaky, jimž byly vystaveny, oznámit příslušným orgánům a podat ke Komisi stížnost podle článku 3 nařízení č. 17, místo aby se kartelové dohody účastnily (viz v tomto smyslu rozsudek LR AF 1998 v. Komise, bod 45 výše, bod 339). Tato úvaha platí vůči všem dotčeným podnikům v projednávaném případě, aniž by bylo namístě mezi nimi rozlišovat podle údajného stupně intenzity namítaných tlaků.

640 Komise tedy nebyla povinna zohlednit hrozby namítané některými žalobkyněmi jako polehčující okolnost.

5. Ukončení protiprávního jednání

- 641 Bolloré, MHTP a Zanders uplatňují, že Komise v jejich případě nezohlednila jako polehčující okolnost ukončení protiprávního jednání, jakmile Komise zasáhla. Zicuñaga namítá, že v několika dřívějších rozhodnutích Komise snížila pokutu z důvodu, že protiprávní jednání bylo ukončeno před přijetím konečného rozhodnutí.
- 642 Komise MHTP v bodě 429 odůvodnění rozhodnutí odpovídá, že pro účely posouzení protiprávního jednání zohlednila pouze omezenou dobu, pro kterou měla k dispozici dostatečné důkazy. Dodává, že vzhledem k tomu, že není pochyb o tom, že došlo k protiprávnímu jednání, je třeba zamítnout tvrzení MHTP, podle kterého musí být časné ukončení protiprávního jednání považováno za polehčující okolnost.
- 643 Je nutno konstatovat, že ukončení protiprávního jednání, jakmile Komise zasáhla, je uvedeno mezi polehčujícími okolnostmi výslovně uvedenými v bodě 3 pokynů.
- 644 Je nicméně namístě zdůraznit, že Komise nemůže být obecně povinna ani uplatnit pokračování v protiprávním jednání jako přitěžující okolnost, ani považovat ukončení protiprávního jednání za polehčující okolnost (rozsudek ABB v. Komise, bod 213).
- 645 V projednávaném případě se jeví, že datum ukončení protiprávního jednání, které je vytýkáno dotčeným žalobkyním, tedy nejpozději září 1995, je dřívější než první zásahy nebo šetření Komise, ke kterým došlo v lednu 1997.

- 646 V tomto případě by však použitím snížení výše pokuty došlo k dvojímu zohlednění, v souladu s pokyny, doby protiprávního jednání v rámci výpočtu pokut. Jasným cílem tohoto zohlednění je právě přísnější potrestání podniků, které po dlouhou dobu porušují pravidla hospodářské soutěže, než podniků, jejichž protiprávní jednání byla kratšího trvání. Snížením výše pokuty z důvodu, že podnik ukončil své protiprávní jednání ještě před prvními šetřeními Komise, by tak subjekty odpovědné za protiprávní jednání, které mělo krátké trvání, byly zvýhodněny podruhé.
- 647 Z bodu 348 odůvodnění rozhodnutí však vyplývá, že Komise nemohla prokázat datum, ke kterému byl kartel ukončen. Označila za konec protiprávního jednání září 1995, protože měla k dispozici důkazy v podobě dokumentů pouze do tohoto data. Komise však nevyklučuje, že koluze nadále pokračovala. Události, ke kterým došlo po září 1995 však nebyly zohledněny ve výpočtu výše dotčené pokuty, takže je třeba zamítnout jakýkoliv návrh na snížení pokuty z tohoto důvodu.
- 648 Navíc, pokud by bylo namístě přezkoumat argumenty účastníků řízení směřující ke snížení pokuty z důvodu ukončení protiprávního jednání před zásahem Komise, závěr by nebyl odlišný.
- 649 Zicuñaga se totiž pro podložení svého návrhu na snížení pokuty, která jí byla uložena z důvodu ukončení protiprávního jednání před zásahem Komise, spokojuje s citací rozhodnutí Komise v tomto smyslu.
- 650 Je namístě uvést, že podle ustálené judikatury není Komise vázána svými dřívějšími rozhodnutími, a to tím méně, že uvedená rozhodnutí byla přijata před uplatňováním pokynů. Zicuñaga krom toho neuplatnila žádnou skutečnost charakterizující její

situaci, která by odůvodňovala snížení pokuty, která jí byla uložena, z důvodu časného ukončení protiprávního jednání. Skutečnost, že délka trvání protiprávního jednání, které jí je vytýkáno, je nižší, než délka trvání přičítaná ostatním podnikům, byla již zohledněna v rozsahu, ve kterém zvýšení, které na ni bylo uplatněno z důvodu kratší délky trvání, je nižší než u ostatních podniků.

651 Bolloré a MHTP rovněž neuvádějí skutečnosti, které by prokazovaly, že jsou vzhledem k ukončení protiprávního jednání ve zvláštní situaci, která by odůvodnila snížení jejich pokuty.

652 Zanders naopak neuplatňuje ani ukončení protiprávního jednání, ani aktivní roli, kterou měla v tomto ohledu. Uvádí několik skutečností. Její představenstvo vyžadovalo přísné dodržování pravidel práva hospodářské soutěže na schůzce s dotčenými řídicími pracovníky podniku na podzim 1995. Tato schůzka byla počátkem významného programu slučitelnosti, v rámci kterého byli zaměstnanci podniku školeni v právu hospodářské soutěže. Předseda International Paper na jaře 1996 v dopise (příloha 8 návrhu) všem spolupracovníkům společnosti zaslal dopis, kterým je vyzýval k respektování pravidel hospodářské soutěže, dopis, ke kterému byly přiloženy směrnice ohledně respektování evropského práva hospodářské soutěže. Předseda představenstva Zanders, který se dne 1. ledna 1996 stal předsedou AEMCP, v tomto rámci soutěžitelům bez jakékoli možnosti nedorozumění sdělil, že Zanders za kartelovou dohodou „učinila tlustou čáru“. Počet schůzek AEMCP v roce 1996 klesl a Zanders již nebyla zastoupena na tajných schůzkách.

653 I když je sice důležité, že žalobkyně přijala opatření, aby zabránila novým porušením soutěžního práva Společenství v budoucnu ze strany svých zaměstnanců, tato skutečnost však nemění nic na existenci protiprávního jednání, které bylo v projednávaném případě konstatováno. Tato okolnost neukládala Komisi, aby z důvodu polehčující okolnosti snížila částku pokuty navrhovatelky (rozsudek ze dne 28. června 2005, Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 409 výše, bod 373,

potvrzující v rámci kasačního opravného prostředku rozsudek LR AF 1998/Komise, bod 45 výše, bod 345). Tento závěr v projednávaném případě platí tím spíše, když Komise ve svém výpočtu pokuty nezohlednila dobu, o které Zanders tvrdí, že v ní přijala opatření, aby ukončila protiprávní jednání.

654 Navíc je namístě uvést, že aktivní role, kterou měla Zanders v ukončení kartelové dohody, zejména jako předseda AEMCP, se jeví nesnadno slučitelnou s výlučně pasivní nebo následovnickou rolí, kterou tvrdí, že měla v protiprávním jednání.

655 Konečně Komise každopádně nemůže být jakkoliv povinna přiznat všem podnikům uplatňujícím tento žalobní důvod v rámci své posuzovací pravomoci snížení pokuty pro ukončení zjevného protiprávního jednání, ať k tomuto ukončení došlo před, nebo po jejich zásazích.

656 Stanovení cen v odvětví samopropisovacího papíru bylo v projednávaném případě nepochybně zjevným protiprávním jednáním kvalifikovaným Komisí správně jako „velmi závažné“ (viz body 434 až 442 výše), žalobkyně Komisi neprávem vytýkají, že jim nepřiznala snížení pokuty z důvodu ukončení jejich účasti na tomto protiprávním jednání před zahájením šetření.

6. Hospodářská situace odvětví samopropisovacího papíru

657 Některé žalobkyně (Bolloré, Zanders, Mougeot, AWA podporovaná Belgickým královstvím, Koehler) Komisi vytýkají, že v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí nezohlednila krizi, kterou ve sporné době procházelo odvětví samopropisovacího papíru.

- 658 Pokyny v bodě 5 nazvaném „Obecné poznámky“ stanoví, že je třeba podle okolností vzít v úvahu „určité objektivní faktory, např. zvláštní hospodářské souvislosti“.
- 659 Z bodů 24, 25 a 392 odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že trh samopropisovacího papíru byl charakterizován strukturální nadměrnou kapacitou a klesající poptávkou z důvodu užívání elektronických nosičů dat. Několik podniků potvrdilo, že v průběhu sporného období utrpěly významné ztráty.
- 660 Komise sama v bodě 392 odůvodnění rozhodnutí připouští, že v období zahrnutém rozhodnutím „byl trh samopropisovacího papíru v propadu“. Má však v bodě 431 odůvodnění za to, že informace, které obdržela jako odpověď na ON a zpráva společnosti Mikulski Hall Associates (dále jen „zpráva MHA“) objednaná AEMCP neumožňují dospět k závěru, že odvětví samopropisovacího papíru bylo v době protiprávního jednání od roku 1992 do roku 1995 v situaci krize srovnatelné s krizí odvětví, kterých se týkaly dřívější věci hospodářské soutěže uvedené podniky.
- 661 Komise uplatňuje, že důvodem kartelových dohod jsou často situace hospodářské krize, takže možnost zohlednit hospodářské těžkosti dotčeného odvětví je myslitelná pouze za zcela výjimečných okolností. Doba protiprávního jednání však nemůže být kvalifikována jako zvláště závažné období krize. I přes počátek fáze propadu se totiž prodeje udržely na vysoké úrovni.
- 662 Komise tvrdí, že otázka existence a případného rozsahu krize v dotčeném odvětví od ní vyžaduje posouzení komplexních hospodářských údajů, vůči kterému je přezkum soudu Společenství omezen na prověření dodržování procesních pravidel a pravidel

týkajících se odůvodnění, věcné správnosti skutkových zjištění, neexistence zjevně nesprávného posouzení a zneužití pravomoci.

⁶⁶³ Vzhledem k situaci v odvětví samopropisovacího papíru postačí připomenout, že Soud ve svém rozsudku *Lögstör Rör v. Komise*, bod 93 výše (body 319 a 320), rozhodl, že Komise není povinna posoudit špatný finanční stav dotčeného odvětví jakožto polehčující okolnost. Soud rovněž potvrdil, že Komise nemusí nutně pokračovat v dodržování své praxe jen proto, že v předchozích věcech zohlednila hospodářskou situaci v odvětví jako polehčující okolnost (rozsudek ze dne 10. března 1992, *ICI v. Komise*, bod 56 výše, bod 372). Jak totiž Komise správně uvedla, kartely zpravidla vznikají v okamžiku, kdy odvětví zakouší těžkosti. Pokud bychom sledovali logiku žalobkyně, měla by být pokuta snižována pravidelně téměř ve všech případech. Není tedy dále nutno ověřit, zda okolnosti projednávaného případu a okolnosti, které vedly k jiným rozhodnutím, ve kterých byly strukturální krize považovány za polehčující okolnosti, byly vskutku srovnatelné (rozsudek ze dne 29. dubna 2004, *Tokai Carbon a další v. Komise*, bod 496 výše, bod 345).

⁶⁶⁴ Nadto je namístě konstatovat, že Komise zohlednila situaci odvětví samopropisovacího papíru a že žalobkyně neprokázaly, že analýza situace trhu provedená Komisí byla stížena zjevně nesprávným posouzením ani zneužitím pravomoci. V tomto ohledu je namístě připomenout judikaturu Soudního dvora (rozsudky ze dne 11. července 1985, *Remia a další v. Komise*, 42/84, Recueil, s. 2545, bod 34, a ze dne 17. listopadu 1987, *BAT a Reynolds v. Komise*, 142/84 a 156/84, Recueil, s. 4487, bod 62), podle které, pokud soud Společenství vykonává obecně celkový přezkum otázky, zda jsou, nebo nejsou splněny podmínky uplatnění čl. 81 odst. 1 ES, přezkum, který vykonává ohledně komplexních hospodářských posouzení učiněných Komisí, se nutně omezuje na ověření dodržování procesních pravidel a pravidel týkajících se odůvodnění, jakož i na přezkum věcné správnosti skutkových zjištění, neexistence zjevně nesprávného posouzení a zneužití pravomoci (rozsudek Soudního dvora ze dne 28. května 1998, *Deere v. Komise*, C-7/95 P, Recueil, s. I-3111, bod 34).

665 Ze zprávy MHA (body 25 až 28 odůvodnění rozhodnutí) dále navíc vyplývá, že i když byl vývoj poptávky od roku 1990/1991 zpomalen, k opravdovému poklesu došlo v průběhu roku 1995, tedy ke konci protiprávního jednání konstatovaného v rozhodnutí. Účastníci nepředložili žádný důkaz, který by tyto údaje vyvrátil. Údaje přitom vedou k domněnání, že i když je pravda, že trh byl v propadu, počátek krize odpovídá konci protiprávního jednání.

666 Komise tedy oprávněně měla za to, že situace trhu samopropisovacího papíru nebyla polehčující okolností.

7. Neexistence prospěchu z protiprávního jednání a finanční situace podniku, který se dopustil protiprávního jednání

667 Některé žalobkyně uplatňují, že v době trvání protiprávního jednání měly minimální zisky, či dokonce utrpěly ztráty.

668 Mougéot a Bolloré uvádějí své ztráty v rámci žalobního důvodu vycházejícího z nezohlednění komplexních hospodářských souvislostí, a je tedy namístě v tomto ohledu odkázat na body 657 až 666 výše.

669 Pro Koehler je zohlednění utrpěných ztrát logickým následkem zohlednění zisků vycházejících z kartelové dohody. Z toho podle ní vyplývá, že Komise měla z důvodů ekvity snížit pokutu, která jí byla uložena, neboť během prakticky celé doby trvání protiprávního jednání utrpěla významné ztráty, a měla tedy pouze velmi omezený, ne-li nulový prospěch ze své účasti na kartelové dohodě.

670 Tento žalobní důvod nemůže být přijat.

- 671 Soud totiž v rozsudku Cement (bod 4881) rozhodl, že skutečnost, že podnik nenabyl z protiprávního jednání žádný zisk, nemůže bránit tomu, aby mu byla uložena pokuta, jelikož jinak by pokuta ztratila svoji odrazující povahu. Z toho vyplývá, že Komise není povinna pro účely stanovení výše pokut prokázat, že protiprávní jednání přineslo dotyčným podnikům protiprávní výhodu, ani případně vzít do úvahy neexistenci zisku z dotčeného protiprávního jednání.
- 672 Je namístě dodat, jak správně tvrdí Komise, že skutečnost, že číselné údaje poskytnuté žalobkyní uvádějí v době protiprávního jednání ztráty v odvětví samopropisovacího papíru, však nevylučuje, že by její situace byla při neexistenci dohody horší, a že z ní tedy přece jen měla určitý prospěch. Podle číselných údajů poskytnutých Koehler v její žalobě byly její ztráty v roce 1992 významné, avšak v roce 1993 významně klesly. Žalobkyně poté v roce 1994 měla zisk, poté v roce 1995 opět utrpěla ztráty o částce každopádně nižší než v roce 1993. Nemůže tedy být vyloučeno, že kartelová dohoda Koehler umožnila omezit její ztráty.
- 673 Z toho vyplývá, že Komise se nedopustila pochybení tím, že dospěla k závěru, že v projednávaném případě neexistují polehčující okolnosti.

H – K žalobním důvodům vycházejícím z porušení zásad ochrany legitimního očekávání, proporcionality a rovného zacházení při uplatnění sdělení o spolupráci, jakož i nesprávného uplatnění tohoto sdělení

- 674 Některé žalobkyně (Zicuñaga, MHTP, Mougeot, AWA a Koehler) kritizují způsob uplatnění sdělení o spolupráci Komisí tím, že uplatňují porušení zásady rovného zacházení.

1. Zicuňaga

675 Zicuňaga uplatňuje, že použití tohoto režimu snížení nebo zrušení pokuty na základě spolupráce s Komisí je ve skutečnosti porušením zásady rovného zacházení, které vyžaduje rovnost sankcí za stejné chování.

676 Je třeba nejprve podotknout, že pokud Zicuňaga tímto hodlá zpochybnit legalitu sdělení o spolupráci, neuvedla její nepoužitelnost na základě článku 241 ES.

677 Dále je namístě zdůraznit, že snížení pokuty z důvodu spolupráce ve správním řízení je odůvodněno, pouze pokud chování dotčeného podniku umožňuje Komisi shledat existenci protiprávního jednání s menšími obtížemi a případně jej ukončit (rozsudek ze dne 16. listopadu 2000, SCA Holding v. Komise, bod 149 výše, bod 36). Z toho vyplývá, že se nejedná o diskriminaci mezi podnikem, který se dobrovolně rozhodne spolupracovat a podnikem, který spolupráci odmítne, neboť chování prvního je odlišné od chování druhého, což tedy odůvodňuje odlišnost sankce.

678 Je třeba v tomto ohledu uvést, že cesta spolupráce byla Zicuňaga rovněž otevřena (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 28. června 2005, Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 409 výše, bod 419). Avšak nevyužila ji. Nemůže tedy uvádět diskriminaci vůči sobě v této oblasti.

679 Žalobní důvod uvedený Zicuňaga v tomto ohledu musí tedy být zamítnut.

2. MHTP

680 MHTP uplatňuje, že Komise porušila zásady ochrany legitimního očekávání a rovného zacházení tím, že snížila pokutu, která jí byla uložena, pouze o 10%, i když skutkové okolnosti a protiprávní jednání přiznala. Tvrdí, že v době, ve které spolupracovala s Komisí, rozhodnutí provádějící sdělení o spolupráci přiznávala snížení pokuty alespoň o 20%, neboť snížení o 10% bylo vyhrazeno pro podniky, které protiprávní jednání nepřiznaly. Legitimně tedy očekávala, že jí bude přiznáno snížení o 20%, neboť nevykonala práva obhajoby a přiznala svou účast na protiprávním jednání před odesláním ON.

681 Je namístě podotknout, že na případ MHTP se vztahuje část D sdělení o spolupráci, podle kterého „[p]okud podnik spolupracuje, aniž by byly splněny všechny podmínky uvedené v [částech] B a C, má nárok na 10% až 50% snížení výše pokuty, která by mu byla uložena, pokud by ke spolupráci nedošlo“. Toto sdělení upřesňuje:

„Tak tomu může být, zejména pokud:

- před odesláním oznámení námitek podnik poskytne Komisi informace, dokumenty nebo jiné důkazy, které přispívají k prokázání existence protiprávního jednání,
- po obdržení oznámení námitek podnik informuje Komisi, že nezpochybňuje věcnou správnost skutkových zjištění, na kterých Komise založila svá obvinění.“
(neoficiální překlad)

682 Komise v projednávaném případě na základě části D odst. 2 druhé odrážky sdělení o spolupráci MHTP přiznala snížení o 10% z důvodu, že nezpochybnila věcnou správnost skutkových zjištění (bod 458 rozhodnutí). Nepřiznala jí snížení na základě části D odst. 2 první odrážky téhož sdělení. Komise totiž, i když v bodě 446 odůvodnění rozhodnutí připouští, že MHTP jí poskytla informace před oznámením námitek, v bodě 450 zdůrazňuje:

„Odpověď MHTP (Stora) byla nejméně jasná: přiznává existenci diskusí o cenách mezi soutěžiteli, avšak tvrdí, že nebyla uzavřena žádná dohoda týkající se zvýšení. Tento neurčitý údaj, který ji nic nestál, nemůže být kvalifikován jako informace nebo dokument, který přispěl k prokázání existence protiprávního jednání, a neodůvodňuje tedy žádné snížení výše pokuty.“

683 Je namístě uvést, že MHTP neuvedla žádnou skutečnost, která by prokázala, že informace, které Komisi poskytla před ON, přispěly k prokázání existence protiprávního jednání.

684 Pokud jde o srovnání projednávaného případu s dřívější praxí Komise, je třeba zdůraznit, že pouhá skutečnost, že Komise přiznala ve své dřívější rozhodovací praxi určitou míru snížení za určité chování, neznamená, že je povinna přiznat stejné proporcionalní snížení při posouzení podobného chování v rámci pozdějšího správního řízení (rozsudky *Mayr-Melnhof v. Komise*, bod 446 výše, bod 368, a *ABB v. Komise*, bod 239).

685 Soud se v rozsudku *ABB v. Komise* drží tohoto konstatování, aby odmítl porušení zásady rovného zacházení vzhledem k dřívějším rozhodnutím Komise, aniž by je zkoumal. Podrobný přezkum dodržení zásady rovného zacházení v bodech 240 až

245 téhož rozsudku se totiž týká pouze srovnání situace jednotlivých účastníků kartelové dohody.

686 MHTP uvádí rozsudek Soudu Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, bod 459 výše (bod 1232), aby prokázala, že Soud již přezkoumal návrhy založené na nerovném zacházení vzhledem k jiným věcem. I když je však pravda, že tento rozsudek se týká této otázky, zamítá argument vycházející z porušení Komisí zásady rovného zacházení vzhledem k její dřívější praxi. Stanovení částky pokut podle Soudu závisí na různých kritériích, které musí být posouzeny v konkrétním případě podle okolností projednávaného případu, a použití Komisí v minulosti pokut určité úrovně na určité typy protiprávních jednání, ji nemůže zbavit možnosti tuto úroveň zvýšit, pokud je to nezbytné pro zajištění uplatňování politiky hospodářské soutěže. Tento rozsudek tedy nepodpírá tvrzení MHTP.

687 Je každopádně třeba konstatovat, že rozsah stanovený částí D sdělení o spolupráci je od 10 do 50%, aniž by byla stanovena zvláštní kritéria pro úpravu snížení uvnitř tohoto pásma. Nevyvolává tedy legitimní očekávání, že bude uplatněno určité zvláštní procento snížení.

688 Všechny tyto úvahy vedou Soud k zamítnutí tohoto žalobního důvodu.

3. Mougeot

689 Je třeba úvodem připomenout, že z ustálené judikatury vyplývá, že Komise nemůže v rámci svého posouzení spolupráce účastníků kartelové dohody porušit zásadu

rovného zacházení (viz rozsudek ze dne 29. dubna 2004, Tokai Carbon a další v. Komise, bod 496 výše, bod 394 a uvedená judikatura). Je však třeba Komisi přiznat široký prostor pro uvážení pro posouzení kvality a užitečnosti spolupráce poskytnuté jednotlivými účastníky kartelové dohody, neboť pouze zjevné překročení tohoto prostoru může být protiprávní.

690 Mougeot namítá, že je diskriminována vzhledem k Sappi, které byla pokuta snížena o 100%, a že na ni Komise měla uplatnit část B sdělení o spolupráci, ze kterého vyplývá snížení o 75%.

691 Je třeba konstatovat, jak vyplývá z bodů 436 až 445 odůvodnění rozhodnutí, že Sappi, která kartel oznámila, byla jediným podnikem, který splňoval kumulativní podmínky části B sdělení o spolupráci. Vzhledem k tomu, že Mougeot poskytla důkazy existence kartelové dohody až poté, co Komise rozhodla o provedení šetření, nemůže na ni být uplatněna část B. Aby se na ni vztahovala část C, musela by Mougeot splňovat podmínky uvedené v bodě B písm. b) až e). Mougeot však sama ve své žalobě přiznává, že nebyla prvním podnikem, který Komisi poskytl poznatky týkající se kartelové dohody. Krom toho oproti Sappi, která sama vyvinula iniciativu kartelovou dohodou oznámit Komisi na podzim 1996, Mougeot spolupracovala až v odpovědi na žádost o informace, kterou jí Komise zaslala v březnu 1999.

692 V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že ze samotného znění části B písm. b) sdělení o spolupráci vyplývá, že „první“ podnik nemusí poskytnout všechny poznatky prokazující všechny podrobnosti fungování kartelové dohody, ale že postačí, když poskytne určující poznatky. Tento text nevyžaduje, aby poskytnuté poznatky byly samy o sobě „postačující“ pro vypracování oznámení námitek, či dokonce pro přijetí konečného rozhodnutí, kterým se konstatuje existence protiprávního jednání. Pouhá skutečnost, že Mougeot mohla poskytnout poznatky jeví se jako určující, aby

Komisi umožnila předložit důkaz protiprávního jednání, nemůže tedy změnit skutečnost, že Sappi byla prvním podnikem, který oznámil kartelovou dohodu, a umožnit uplatnění ustanovení vyhrazeného tomuto prvnímu podniku, který oznámil kartel před šetřeními Komise, na Mougeot.

⁶⁹³ Komise tedy oprávněně na Mougeot uplatnila část D sdělení o spolupráci. Komise tím, že jí přiznala z tohoto důvodu snížení o 50%, tedy nejvyšší stanovené snížení, náležitě zohlednila význam poznatků, které Mougeot poskytla, a její spolupráci při šetřeních namíste a v průběhu šetření.

4. AWA

⁶⁹⁴ AWA tvrdí, že jí mělo být přiznáno tak významné snížení jako Mougeot, neboť Komisi kontaktovala před ní, a protože důkazy, které poskytla, byly užitečnější než materiály poskytnuté Mougeot.

⁶⁹⁵ Je tedy třeba ve světle judikatury uvedené v bodě 689 výše ověřit, zda se Komise tím, že AWA přiznala snížení o 35% oproti 50% přiznaným Mougeot, dopustila zjevného překročení široké posuzovací pravomoci, která jí je v této oblasti přiznána.

696 Co se týče časového sledu poskytnutí informací Komisi, je třeba konstatovat, že AWA jistě Mougeot v oznámení svého úmyslu spolupracovat s Komisí předběhla, avšak že Mougeot byla první z obou, kdo informace skutečně Komisi dne 14. dubna 1999 odeslal. Ke skutečnému přispění AWA totiž došlo dne 30. dubna 1999.

697 V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že Komise nebyla povinna považovat za určující skutečnost, že jeden z podniků se přihlásil o něco rychleji než ostatní. Ze sdělení o spolupráci totiž jasně vyplývá, že skutečnost, že byla prvním podnikem, který poskytl určující poznatky, je významná pro uplatnění částí B a C. V projednávaném případě však tato podmínka byla splněna Sappi (viz body 691 a 692 výše). Na AWA a Mougeot se tedy na obě dvě vztahovala část D, která nikterak neodkazuje a nepřiznává žádnou prémii za dřívější spolupráci jednoho podniku vzhledem k druhému.

698 Krom toho skutečnost, že si AWA mohla přát informovat ostatní podniky kartelové dohody o svém úmyslu spolupracovat před tím, než kontaktovala Komisi, není relevantní pro spolupráci s Komisí.

699 Naopak vzhledem k tomu, že příspěvky AWA a Mougeot byly odeslány Komisi před příspěvky Sappi a po šetřeních učiněných Komisí, je třeba ověřit, zda jsou „podobné kvality“.

700 Je namístě v tomto ohledu odkázat na body 447 a 448 odůvodnění rozhodnutí:

„Mougeot dobrovolně učinila prohlášení a poskytla dokumenty obsahující podrobné informace ohledně schůzek kartelu (týkající se hlavně jejího domácího trhu ve Francii), zejména ohledně dat schůzek, identity účastníků, programu a uzavřených dohod.

AWA Komisi dobrovolně poskytla informace ohledně schůzek kartelu upřesňující období, ve kterých se schůzky v jednotlivých členských státech Společenství konaly, a jména účastníků se podniků. Co se týče programu schůzek, AWA prohlásila, že , na některých z těchto schůzek [...] bylo diskutováno o cenách samopropisovacího papíru [...] až do výměny úmyslů ohledně oznámení zvýšení cen‘ .“

701 Komise krom toho v bodě 252 odůvodnění rozhodnutí uvádí výčet důkazů týkajících se kartelové dohody jako celku. Jsou mezi nimi uvedena prohlášení Mougeot a Sappi a důkazy poskytnuté AWA ohledně „nevhodných“ schůzek v její odpovědi na žádosti o informace Komise, jakož i zápisy a podrobná prohlášení ohledně vnitrostátních nebo regionálních schůzek oznámených Mougeot a Sappi.

702 Ze srovnání těchto bodů odůvodnění se jeví, že informace Mougeot jsou podrobné, kdežto AWA nikoliv. Mougeot zejména upřesnila data schůzek, zatímco AWA uvedla pouze období. I když však původní prohlášení AWA nebylo tak přesné jako prohlášení Mougeot, AWA podle bodu 61 odůvodnění rozhodnutí ve své odpovědi na žádost o informace Komisi předala „seznam ‚nevhodných‘ (improper) schůzek nebo skupin schůzek, které se konaly mezi soutěžiteli od roku 1992 do roku 1998“. Tento seznam však podává výčet schůzek, které se konaly k přesným datům, ohledně nichž AWA přispěla k prokázání jejich existence. Doba zahrnutá

prohlášeními AWA je krom toho delší než doba, které se týkají prohlášení Mougeot. Schůzky, které posledně uvedená uvádí ve svém prohlášení ze dne 14. dubna 1999 (dokumenty č. 7647 až 7655 uvedené v bodě 165 výše) spadají do doby od 1. října 1993 do léta 1995. Na úrovni informací získaných ohledně konání koluzních schůzek tedy neexistuje jasný rozdíl mezi Mougeot a AWA.

703 Pokud jde o účastníky koluzních schůzek, poskytnutí Mougeot „identity účastníků“ se nijak neliší od uvedení AWA „jmen účastníků se podniků“. Z přílohy II rozhodnutí každopádně vyplývá, že prohlášení AWA (dokument č. 7828) byla pro Komisi velmi užitečná, aby prokázala účast každého podniku na schůzkách. Skutečnost, že tento dokument se jeví být zdaleka nejvíce uváděným dokumentem v poznámkách pod čarou na podporu seznamu schůzek a jejich účastníků, to potvrzuje.

704 Konečně body 447 a 448 ozřejmují omezení prohlášení Mougeot hlavně na „domácí trh ve Francii“, zatímco informace AWA se týkají schůzek „v různých členských státech Společenství“. Skutečnost, že několik podniků zpochybnilo kartelovou dohodu na evropské úrovni, zdůrazňuje význam informací poskytnutých v tomto ohledu AWA.

705 Komise se tedy dopustila zjevně nesprávného posouzení tím, že Mougeot přiznala snížení o 50% a AWA o 35%. I když totiž oproti AWA Mougeot poskytla dokumenty ze sporného období a v některých bodech jsou její prohlášení podrobnější, informace poskytnuté AWA se týkají delšího období a mají větší zeměpisný rozsah. Je tedy namístě mít za to, že spolupráce AWA a Mougeot mají podobnou kvalitu. Nemůže být dále tvrzeno, že jejich spolupráce se liší v aspektu její užitečnosti pro Komisi.

Z dalšího přezkumu týkajícího se španělského trhu (viz body 256 až 310 výše) uskutečněného Soudem vyplývá, že informace poskytnuté AWA a Mougeot se ve velké části překrývají a tvoří s informacemi Sappi soubor nepřímých důkazů nezbytný pro porozumění fungování kartelové dohody a prokázání její existence.

⁷⁰⁶ Z toho vyplývá, že žalobní důvod AWA vycházející z nedostatečného a diskriminačního charakteru snížení, které jí bylo přiznáno z důvodu její spolupráce, musí být přijat.

⁷⁰⁷ Soud má v rámci výkonu svého přezkumu v plné jurisdikci za to, že vzhledem k tomu, že důkazy poskytnuté Mougeot a AWA jsou podobné kvality, je třeba AWA přiznat z důvodu její spolupráce totéž snížení jako Mougeot, tedy o 50%. Pokuta uložená AWA musí tedy být odpovídajícím způsobem snížena.

5. Koehler

⁷⁰⁸ Konečně Koehler má za to, že Komise nezohlednila její neomezenou spolupráci jak před, tak i po odeslání ON. Je podle ní v rozporu se zásadou rovného zacházení, aby Carrs, MHTP a Zanders měly prospěch ze shovívavosti a nikoliv ona.

709 Podle bodů 457 a 458 odůvodnění rozhodnutí:

„(457) Koehler prohlašuje, že nezpochybňuje ‚určité skutečnosti‘ uvedené v oznámení námitek. Zpochybňuje však významné části popisu skutkových okolností své účasti na kartelové dohodě za celé její období. Koehler zvláště zpochybňuje popis dohod přidělení kvót a rozdělení trhu a existenci systému dohledu uskutečněný Komisí. Komise tedy dospívá k závěru, že Koehler neprokázala účinnou spolupráci.

(458) Komise přiznává Carrs, MHTP a Zanders snížení o 10% z důvodu, že nezpochybnilы věcnou správnost skutkových zjištění.“

710 Pokud jde o období, které předcházelo odeslání ON, Koehler tvrdí, že s Komisí bezvýhradně spolupracovala. Dodává, že „šetření uskutečněné ve dnech 9. a 10. prosince 1997 bylo provedeno bez použití donucení, neboť p. F., člen vedení, dal dopředu svůj souhlas“.

711 V tomto ohledu nelze mít za to, že pouhá skutečnost, že dal svůj souhlas k ověření, prokazuje bezvýhradnou spolupráci. Sdělení o spolupráci stanoví významné snížení pokuty, pokud před odesláním námitek podnik Komisi poskytne informace, dokumenty nebo jiné důkazy, které přispějí k potvrzení existence spáchaného protiprávního jednání. Koehler nic takového neposkytla a ostatně to ani netvrdí. Teze Koehler tedy nemůže být přijata.

- 712 Co se týče období po přijetí ON, sdělení o spolupráci stanoví významné snížení pokuty, pokud podnik Komisi informuje, že nezpochybňuje věcnou správnost skutkových zjištění, na kterých Komise zakládá svá obvinění. Je třeba ověřit, zda, jak Koehler namítá, se Koehler nachází v tomto případě, a to rovněž srovnáním s jinými podniky, na které bylo toto ustanovení uplatněno.
- 713 Koehler ve svých vyjádřeních k ON prohlásila, že uznává „skutková zjištění a námitky náležitě vyšetřené a prokázané Komisí“. Ve svém návrhu dodává, že „[j]estliže svá přiznání opatřila výhradami, učinila tak proto, že měla za nepřijatelné, že musí prohlásit za přesné to, co bylo nepřesné, pouze za účelem získání snížení pokuty“.
- 714 Je však nutno konstatovat, že i když se Koehler dále snaží odůvodnit některé ze svých výhrad změnou stanoviska Komise, ke které došlo později, připouští, že uvedla výhrady a „relativizovala zjištění Komise, pokud jde o dohody o přidělení kvót a rozdělení trhu“. Krom toho, pokud Koehler připouští existenci výměn informací ohledně kvantit prodaných na regionální úrovni – zatímco ji popírá na evropské úrovni –, dodává, že se jedná o výjimky týkající se uplynulých období.
- 715 Je krom toho pravda, že Koehler na jednání uplatnila, že zpochybnění se týkalo pouze období před říjnem 1993 a že pro pozdější období, i přes některé snad nejasné či vágní formulace, s Komisí spolupracovala. Z jejích připomínek k ON však nevyplývá, že Koehler své zpochybnění výslovně omezila na první období. Ve svých úvodních poznámkách naopak uvádí, že nezpochybňuje některé skutečnosti, tedy ty,

kteřé Komise správně konstatovala a posoudila v ON. Dále část III týkající se zpochybnění vytýkaných skutečností obsahuje bod 3 nazvaný „Neexistence dohod o přidělení kvót nebo rozdělení trhů na evropské úrovni“ a bod 4 nazvaný „Neexistence systému dohledu“. Tato zpochybnění neomezená v čase nemohou být považována za neurčitá nebo nepřesná.

- 716 Je však namístě připomenout, že snížení výše pokuty je odůvodněno, pouze pokud chování dotyčného podniku Komisi umožnilo shledat existenci protiprávní jednání s menšími obtížemi a případně jej ukončit (viz v tomto smyslu rozsudek Soudu ze dne 13. prosince 2001, Krupp Thyssen Stainless a Acciai speciali Terni v. Komise, T-45/98 a T-47/98, Recueil, s. II-3757, bod 270 a uvedená judikatura). Komise má v tomto ohledu posuzovací pravomoc, jak vyplývá ze znění uvedeného bodu D 2 sdělení o spolupráci a konkrétně z úvodních slov „Tak tomu může být zejména pokud [...]“. Navíc a především může být snížení na základě sdělení o spolupráci odůvodněné pouze tehdy, pokud poskytnuté informace a obecněji jednání dotčeného podniku mohou být považovány v tomto ohledu za prokazující skutečnou spolupráci z jeho strany (rozsudek ze dne 28. června 2005, Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 409 výše, body 394 a 395).
- 717 Přiznání opatřená výhradami nebo nejednoznačnými prohlášeními však neznamenají skutečnou spolupráci a nemohou usnadnit úkol Komise, neboť vyžadují ověření. Je tomu tak tím spíše, pokud se tyto výhrady týkají, jako v projednávaném případě, délky trvání protiprávního jednání, prodejních kvót, podílů na trhu nebo výměny informací.
- 718 V rozsahu, ve kterém Koehler těmito výhradami zpochybnila četné skutečnosti kartelové dohody nebo alespoň nepomohla Komisi v jejím úkolu šetření a sankcionování kartelové dohody, nemůže navrhopvat významné snížení výše pokuty, která jí byla uložena z důvodu nezpochybnění věcné správnosti.

- 719 Je namístě konečně ověřit, zda, jak tvrdí Koehler, zamítnutí přiznat jí snížení pokuty z tohoto důvodu porušuje zásadu rovného zacházení, neboť Carrs, MHTP a Zanders získali snížení pokuty o 10%.
- 720 Pokud Koehler v tomto kritizuje míru snížení přiznanou těmto ostatním podnikům proto, že nezpochybnily skutečnosti, které jim byly vytýkány, i za předpokladu, že Komise přiznala těmto ostatním podnikům příliš vysoké snížení uložené pokuty, musí být připomenuto, že dodržování zásady rovného zacházení musí být v souladu s dodržováním zásady legality, což znamená, že nikdo nemůže ve svůj prospěch uplatňovat protiprávnost, k níž došlo ve prospěch jiné osoby (rozsudky ze dne 14. května 1998, SCA Holding v. Komise, bod 468 výše, bod 160, Mayr-Melnhof v. Komise, bod 446 výše, bod 334, a LR AF 1998 v. Komise, bod 45 výše, bod 367).
- 721 V rozsahu, ve kterém se krom toho zpochybnění Koehler týkají skutečnosti, že jí pokuta nebyla snížena na základě sdělení o spolupráci, je namístě odkázat na body 708 až 718 výše, z nichž za okolností projednávaného případu vyplývá, že se jich nemůže dovolávat.
- 722 Co se dále týče zpochybnění věcné správnosti skutkových zjištění ostatními podniky, kterým byla pokuta snížena o 10%, je třeba uvést, že Carrs uznává existenci kartelové dohody a její účast na ní pro celou dobu protiprávního jednání specifikovanou v rozhodnutí. Uvádí však, že se neúčastnila schůzek týkajících se Spojeného království a Irska a že nevěděla o kartelové dohodě na evropské úrovni. Tímto nezpochybňuje věcnou správnost skutkových zjištění. Krom toho skutečnost, že Carrs namítá omezené účinky kartelové dohody, není rovněž v rozporu s uznáním věcné správnosti skutkových zjištění.

723 Co se týče Zanders a MHTP, Koehler tvrdí, že body 455 a 456 odůvodnění rozhodnutí, podle kterých nezpochybnila skutková zjištění, nejsou slučitelné s konstatováním v bodě 395 odůvodnění, že MHTP a Zanders popíraly uplatňování dohod určených k provádění stanovení cen a rozdělení kvót.

724 Je namístě podotknout, že argumenty MHTP a Zanders uvedené v bodě 395 odůvodnění se týkají zpochybnění účinnosti dohod za účelem uznání jejich menší závažnosti. Nezpochybňují existenci kartelové dohody, a nejsou tedy neslučitelné s nezpochybněním skutkových zjištění.

725 Pokud jde o skutečnost, že MHTP přiznala, že se účastnila kartelové dohody až od konce roku 1992 (body 270 a 271 odůvodnění), je třeba uvést, že Komise ji zohlednila. Podle bodu 456 odůvodnění rozhodnutí totiž „MHTP uvádí, že nezpochybňuje skutečnosti, které zakládají konstatování protiprávního jednání od roku 1992 do poloviny roku 1995“.

726 Postoj MHTP, která zpochybnila pouze datum počátku protiprávního jednání, nemůže být považován za srovnatelný s postojem Koehler, jejíž výhrady se týkaly několika prvků kartelové dohody.

727 Koehler za těchto podmínek neprokázala, že byla předmětem nerovného zacházení. Ze všech těchto úvah vyplývá, že Komise právem nesnížila pokutu, která jí byla uložena na základě sdělení o spolupráci.

III – *K návrhu AWA na předložení dokumentů*

- 728 AWA Soudu navrhuje, aby si od Komise vyžádal předložení interních dokumentů, které se týkají výpočtu pokuty, která jí byla uložena, a všech dokumentů uvedených v rozhodnutí s výjimkou těch, které jí byly předány dne 1. srpna 2000.
- 729 Je třeba úvodem připomenout, že Soud může podle článku 49 jednacího řádu v každém stadiu řízení stanovit jakékoli organizační procesní opatření uvedené v člancích 64 a 65 jednacího řádu. Vyžádání si předložení dokumentů k nim patří.
- 730 Aby Soud mohl určit, zda bylo užitečné pro řádný průběh řízení nařídit předložení některých dokumentů, musí účastník řízení, který takový návrh podává, identifikovat požadované dokumenty a poskytnout Soudu alespoň minimální množství poznatků, prokazujících užitečnost těchto dokumentů pro potřeby řízení (rozsudek Baustahlgewerbe v. Komise, bod 256 výše, bod 93).
- 731 Je však nutno konstatovat, že tak jak byly uvedeny v žalobě, ani návrh na předložení interních dokumentů, týkajících se výpočtu pokuty, ani návrh týkající se všech dokumentů uvedených v rozhodnutí, jiných než těch, které byly AWA zaslány k 1. srpnu 2000, neidentifikují požadované dokumenty s dostatečnou přesností, aby Soudu umožnily posoudit jejich užitečnost pro účely řízení.
- 732 Je tedy namístě jeden i druhý návrh zamítnout.
- 733 AWA navíc neprokázala užitečnost těchto dokumentů pro účely řízení.

734 Pokud jde totiž o její návrh na předložení interních dokumentů Komise týkajících se výpočtu pokuty, která jí byla uložena, pouhá skutečnost uvedená AWA, že zejména v několika věcech, ve kterých byly vydány rozsudky „Kartón“ (zejména rozsudku ze dne 14. května 1998, *Stora Kopparbergs Bergslags v. Komise*, bod 483 výše), si Soud od Komise vyžádal předložení takových dokumentů, nemůže prokázat jejich užitečnost v projednávaném případě a ukládat Soudu povinnost nařídit stejná opatření.

735 Krom toho, jak Komise zdůrazňuje, rozsudky nazývané „Kartón“ byly vydány před uplatňováním pokynů. Cílem posledně uvedených je však konkrétně zajistit transparentnost a objektivitu rozhodnutí Komise uvedením schématu nové metody použitelné na výpočet výše pokuty. Rozhodnutí, které jasně v projednávaném případě uplatňuje pokyny, podrobně vysvětluje výpočet pokuty.

736 Konečně z ustálené judikatury vyplývá, že interní dokumenty Komise se účastníkům řízení neoznamují, s výjimkou případu, kdy to vyžadují výjimečné okolnosti projednávaného případu, na základě závažných poznatků, které jim přísluší poskytnout (nařízení Soudního dvora ze dne 18. června 1986, *BAT a Reynolds v. Komise*, 142/84 a 156/84, *Recueil*, s. 1899, bod 11; rozsudek Soudu *Krupp Thyssen Stainless a Acciai speciali Terni v. Komise*, bod 716 výše, bod 34; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek Soudu ze dne 27. října 1994, *Deere v. Komise*, T-35/92, *Recueil*, s. II-957, bod 31). AWA však neposkytla závažné poznatky v tomto smyslu.

737 Co se týče návrhu na předložení všech dokumentů uvedených v rozhodnutí jiných než těch, které byly AWA zaslány dne 1. srpna 2000, posledně uvedená tvrdí, že jeho cílem je umožnit jí vidět a přezkoumat důkazy, které Komise uvedla v rozhodnutí.

- 738 I když AWA v tomto ohledu kritizuje nepoužitelnost seznamu (viz body 109 až 117 výše), nepochybně, že ke spisu Komise měla ve správním řízení přístup. V rozsahu, v němž Komise za účelem obvinění podniku v rozhodnutí použije pouze dokumenty, ke kterým měl podnik v průběhu správního řízení přístup, nemůže být povinna umožnit mu přístup ke všem dokumentům citovaným v rozhodnutí (viz v tomto smyslu rozsudek LR AF 1998 v. Komise, bod 45 výše a uvedená judikatura).
- 739 Návrh zasláný Soudu se týká všech dokumentů uvedených v rozhodnutí, které nebyly zaslány AWA dne 1. srpna 2000. Oproti dopisu, který AWA zaslala Komisi dne 22. února 2002, tento návrh neupřesňuje, že se týká zejména odpovědí ostatních adresátů na ON a zprávy PricewaterhouseCoopers.
- 740 I kdyby se však připustilo, že je třeba zohlednit tato upřesnění vzhledem k obecnému návrhu zaslánému Soudu a že návrh týkající se obecně odpovědí ostatních adresátů ON mohl být považován za identifikující dostatečným způsobem požadované dokumenty, AWA každopádně neprokázala užitečnost těchto dokumentů pro účely řízení.
- 741 Návrh na organizační procesní opatření zasláný Soudu AWA je tedy třeba zamítnout.
- 742 Na základě všech těchto úvah musí být žaloby podané ve věcech T-109/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02 a T-132/02 zamítnuty. Ve věci T-118/02 bude pokuta uložená AWA snížena na 141,75 milionu eur. Ve věci T-136/02 bude pokuta uložená Zicuñaga snížena na 1,309 milionu eur.

K nákladům řízení

- 743 Podle čl. 87 odst. 2 jednacího řádu se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Na základě prvního pododstavce odstavce 3 téhož ustanovení může Soud rozdělit náklady, pokud mají účastníci řízení ve věci částečně úspěch i neúspěch.
- 744 Ve věcech T-109/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02 a T-132/02 neměly žalobkyně úspěch ve věci. Vzhledem k tomu, že žalovaná požadovala náhradu nákladů řízení, žalobkyně tedy ponесou veškeré náklady řízení.
- 745 Vzhledem k tomu, že ve věci T-118/02 bylo žalobě částečně vyhověno, budou okolnosti věci náležitě posouzeny rozhodnutím, že žalobkyně ponесе dvě třetiny vlastních nákladů řízení a nahradí dvě třetiny nákladů vynaložených Komisí, a že posledně uvedená ponесе třetinu vlastních nákladů řízení a nahradí třetinu nákladů vynaložených AWA. Vzhledem k tomu, že Komise požadovala náhradu nákladů řízení, je namíste uložit Belgickému království, které bylo vedlejším účastníkem na podporu návrhových žádání žalobkyně směřujících ke snížení pokuty z důvodu polehčujících okolností spojených s těžkostmi, kterými procházelo odvětví samopropisovacího papíru, že ponесе vlastní náklady řízení a nahradí náklady řízení Komise spojené s jeho účastí jako vedlejší účastníka.
- 746 Vzhledem k tomu, že ve věci T-136/02 bylo žalobě částečně vyhověno, budou okolnosti věci náležitě posouzeny rozhodnutím, že žalobkyně ponесе dvě třetiny vlastních nákladů řízení a nahradí dvě třetiny nákladů řízení vynaložených Komisí, přičemž posledně uvedená ponесе třetinu vlastních nákladů řízení a nahradí třetinu nákladů řízení vynaložených žalobkyní.

Z těchto důvodů

SOUD (pátý senát)

rozhodl takto:

1) Ve věci T-109/02, Bolloré v. Komise:

— žaloba se zamítá;

— žalobkyni se ukládá náhrada nákladů řízení.

2) Ve věci T-118/02, Arjo Wiggins Appleton v. Komise:

— výše pokuty uložené žalobkyni článkem 3 rozhodnutí Komise 2004/337/ES ze dne 20. prosince 2001 v řízení podle článku 81 smlouvy o ES

a článku 53 Dohody o EHP (věc COMP/E-1/36.212 – Samopropisovací papír) se stanovuje na 141,75 milionu eur;

- ve zbývajících částech žaloba zamítá;

- žalobkyně ponese dvě třetiny vlastních nákladů řízení a nahradí dvě třetiny nákladů řízení vynaložených Komisí, přičemž posledně uvedená ponese jednu třetinu vlastních nákladů řízení a nahradí třetinu nákladů vynaložených žalobkyní;

- vedlejší účastník ponese vlastní náklady řízení a nahradí náklady řízení Komise spojené s jeho účastí jako vedlejší účastníka.

3) Ve věci T-122/02, Mitsubishi HiTec Paper Bielefeld v. Komise:

- žaloba se zamítá;

- žalobkyni se ukládá náhrada nákladů řízení.

4) Ve věci T-125/02, Papierfabrik August Koehler v. Komise:

- žaloba se zamítá;

— žalobkyni se ukládá náhrada nákladů řízení.

5) Ve věci T-126/02, M-real Zanders v. Komise:

— le recours est rejeté;

— la requérante est condamnée aux dépens.

6) Dans l'affaire T-128/02, Papeteries Mougeot/Commission:

— le recours est rejeté;

— la requérante est condamnée aux dépens.

7) Dans l'affaire T-129/02, Torraspapel/Commission:

— žaloba se zamítá;

— žalobkyni se ukládá náhrada nákladů řízení.

8) Ve věci T-132/02, Distribuidora Vizcaína de Papeles v. Komise:

- žaloba se zamítá;

- žalobkyni se ukládá náhrada nákladů řízení.

9) Ve věci T-136/02, Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga v. Komise:

- výše pokuty uložené žalobkyni článkem 3 rozhodnutí Komise 2004/337/ES v řízení podle článku 81 Smlouvy o ES a článku 53 Dohody o EHP (věc COMP/E-1/36.212 – Samopropisovací papír) se stanovuje na 1,309 milionu eur;

- ve zbývajících částech se žaloba zamítá;

- žalobkyně ponese dvě třetiny vlastních nákladů řízení a nahradí dvě třetiny nákladů řízení vynaložených Komisí, přičemž posledně uvedená ponese třetinu vlastních nákladů řízení a nahradí třetinu nákladů vynaložených žalobkyní.

Vilaras

Dehousse

Šváby

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 26. dubna 2007.

Vedoucí soudní kanceláře

Předseda

E. Coulon

M. Vilaras

Obsah

Skutečnosti předcházející sporu	II - 969
Řízení a návrhová žádání účastníků řízení	II - 975
Právní otázky	II - 980
I – K návrhovým žádáním směřujícím ke zrušení rozhodnutí	II - 980
A – K žalobním důvodům týkajícím se průběhu správního řízení	II - 980
1. K prvnímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení práva být vyslechnut vyplývajícího z neposkytnutí dokumentů kvalifikova- ných jako důvěrné v průběhu správního řízení Komisí	II - 980
a) Argumenty účastníků řízení	II - 980
b) Závěry Soudu	II - 981
2. K druhému žalobnímu důvodu, založenému na porušení práva přístupu ke spisu z důvodu nepředání dokumentů neobsažených ve vyšetřovacím spise poskytnutém ve formě CD-ROM	II - 984
a) Argumenty účastníků řízení	II - 984
b) Závěry Soudu	II - 985
3. Ke třetímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení práv obhajoby a zásady kontradiktornosti vyplývající z nesouladu mezi ON a rozhodnutím	II - 988
a) Argumenty účastníků řízení	II - 988
b) Závěry Soudu	II - 989
4. Ke čtvrtému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení práv obhajoby, práva na spravedlivý proces a zásady presumpce nevinny	II - 995
a) Argumenty účastníků řízení	II - 995
b) Závěry Soudu	II - 996
	II - 1189

5. K pátému žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení zásady řádné správy při šetření věci a nedostatku odůvodnění rozhodnutí	II - 998
a) Argumenty účastníků řízení	II - 998
b) Závěry Soudu	II - 999
6. K šestému žalobnímu důvodu, založenému na porušení zásady řádné správy, práva nahlédnout do spisu a práv obhajoby vyplývajícím z obtížné lokalizovatelnosti některých dokumentů ve vyšetřovacím spisu a nepoužitelnosti seznamu dokumentů obsažených v uvedeném spise	II - 1004
a) Argumenty účastníků řízení	II - 1004
b) Závěry Soudu	II - 1005
7. K sedmému žalobnímu důvodu, založenému na porušení zásady řádné správy a práv obhajoby z důvodu pozdního oznámení rozhodnutí	II - 1007
a) Argumenty účastníků řízení	II - 1007
b) Závěry Soudu	II - 1007
B – K žalobním důvodům vycházejícím z porušení článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP, jakož i z nesprávných posouzení Komise týkajících se účasti některých podniků na protiprávním jednání	II - 1008
1. Situace Bolloré	II - 1008
a) Argumenty účastníků řízení	II - 1009
b) Závěry Soudu	II - 1010
2. Situace Divipa a Zicuñaga	II - 1017
a) Argumenty účastníků řízení	II - 1017
b) Závěry Soudu	II - 1018
K existenci koluzních schůzek týkajících se španělského trhu	II - 1020

	K účasti Divipa a Zicuñaga na kartelové dohodě na španělském trhu	II - 1028
	K účasti Divipa a Zicuñaga na kartelové dohodě na evropském trhu	II - 1033
	K účasti Zicuñaga na dohodách o stanovení prodejních kvót a podílů na trhu	II - 1039
C –	K žalobním důvodům týkajícím se délky trvání protiprávního jednání	II - 1045
	1. K žalobním důvodům uvedeným Bolloré, MHTP, Koehler, Mougeot a Torraspapel	II - 1046
	a) K účasti žalobkyň na protiprávním jednání před zářím nebo říjnem 1993	II - 1046
	Argumenty účastníků řízení	II - 1046
	Rozhodnutí	II - 1049
	Závěry Soudu	II - 1051
	— K namítanému systému koluzních schůzek	II - 1052
	Oficiální schůzky AEMCP před zářím nebo říjnem 1993	II - 1052
	— Účast žalobkyň na schůzkách před zářím nebo říjnem 1993	II - 1068
	b) K účasti Mougeot na protiprávním jednání po 1. červenci 1995	II - 1078
	2. K žalobnímu důvodu vznesenému Divipa	II - 1082
	3. K žalobnímu důvodu vznesenému Zicuñaga	II - 1084
II –	K žalobním důvodům směřujícím ke zrušení nebo snížení pokut stanovených v čl. 3 prvním pododstavci rozhodnutí	II - 1085
	A – K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení práv obhajoby a zásady legitimního očekávání z důvodu neúplnosti a nepřesnosti ON ohledně pokut	II - 1085
	1. Argumenty účastníků řízení	II - 1085

2. Závěry Soudu	II - 1086
a) K porušení práva být vyslechnut a nedodržení legitimního očekávání v rozsahu, ve kterém se Komise odchýlila od své dřívější praxe	II - 1086
b) K porušení práva být vyslechnut a zásady ochrany legitimního očekávání v rozsahu, ve kterém se Komise odchýlila od pokynů	II - 1087
c) K porušení práva být vyslechnut v rozsahu, ve kterém Komise stanovila pokutu na základě skutečností neoznámených v ON	II - 1092
B – K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení zásady zákazu zpětné účinnosti	II - 1094
1. Argumenty účastníků řízení	II - 1094
2. Závěry Soudu	II - 1095
C – K žalobním důvodům vycházejícím z nedostatečnosti důkazů, porušení zásady presumpce nevinny, zásady proporcionality a zásady rovného zacházení, jakož i nesprávného posouzení, co se týče konstatování Komise týkajících se účasti některých podniků na evropské kartelové dohodě	II - 1096
D – K žalobním důvodům vycházejícím z nedostatečnosti důkazů, porušení článku 253 ES, čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a zásad proporcionality, rovného zacházení, nedostatku individuálního vymezení pokut, nesprávních skutkových zjištění, nesprávného posouzení skutkového stavu a nesprávného právního posouzení, při posouzení závažnosti protiprávního jednání	II - 1102
1. Povaha protiprávního jednání	II - 1102
2. Konkrétní dopad protiprávního jednání	II - 1105
3. Zařazení účastníků kartelové dohody pro účely stanovení výší pokut	II - 1111
a) Zvolení referenčního roku	II - 1113
b) Zohlednění nesprávného celkového obratu	II - 1114

c)	Nepřiměřený výsledek použití metody Komise	II - 1116
	Porušení zásady proporcionality	II - 1116
	Porušení zásady rovného zacházení	II - 1120
4.	Zvýšení pokuty za účelem odrazení	II - 1126
E –	K žalobním důvodům týkajícím se délky trvání protiprávního jednání	II - 1133
F –	K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení zásad proporcionality a rovného zacházení, jakož i věcně nesprávného posouzení	II - 1135
	1. Nesprávné posouzení skutkových okolností	II - 1136
	2. Porušení zásady proporcionality	II - 1141
	3. Porušení zásady rovného zacházení	II - 1144
G –	K žalobním důvodům vycházejícím z porušení článku 253 ES, čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a zásad proporcionality a rovného zacházení, nedostatku individuálního určení pokut, příliš restriktivního výkladu pokynů v oblasti pokut, jakož i zjevně nesprávného posouzení vyplývajícího z nedostatku zohlednění některých polehčujících okolností	II - 1145
	1. Výlučně pasivní nebo následovnická úloha v kartelové dohodě ...	II - 1145
	2. Velikost a vliv podniku, který se dopustil protiprávního jednání, na trhu	II - 1150
	3. Chování na trhu v době protiprávního jednání	II - 1151
	4. Existence hrozeb a nátlaků	II - 1156
	5. Ukončení protiprávního jednání	II - 1158
		II - 1193

6. Hospodářská situace odvětví samopropisovacího papíru	II - 1161
7. Neexistence prospěchu z protiprávního jednání a finanční situace podniku, který se dopustil protiprávního jednání	II - 1164
H – K žalobním důvodům vycházejícím z porušení zásad ochrany legitimního očekávání, proporcionality a rovného zacházení při uplatnění sdělení o spolupráci, jakož i nesprávného uplatnění tohoto sdělení ...	II - 1165
1. Zicuñaga	II - 1166
2. MHTP	II - 1167
3. Mougeot	II - 1169
4. AWA	II - 1171
5. Koehler	II - 1175
III – K návrhu AWA na předložení dokumentů	II - 1181
K nákladům řízení	II - 1184